This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

D 144.

TAYLOR INSTITUTION.

BEQUEATHED

TO THE UNIVERSITY

BY

ROBERT FINCH, M. A.

OF BALLIOL COLLEGE.

2985 f. 8

MARCI ACCII
PLAUTI
COMŒDIÆ

QUÆ SUPERSUNT.

TOMUS III.

Tom.3.

MARCI ACCII
PLAUTI
COMŒDIÆ

QUÆ SUPERSUNT.

TOMUS III.

PARISIIS,
Typis Jos. Barbou, viâ San-Jacobea,
ſub Signo Ciconiarum.

M. DCC. LIX.

BIBLIOTHE

M. ACCII PLAUTI

POENULUS.

DRAMATIS PERSONÆ.

AGORASTOCLES, *adoleſcens.*
MILPHIO, *ſervos.*
ADELPHASIUM, } *meretrices.*
ANTERASTILIS, } *meretrices.*
LYCUS, *leno.*
ANTHEMONIDES, *miles.*
ADVOCATI.
COLLYBISCUS, *villicus.*
SYNCERASTUS, *ſervos.*
HANNO, *Pœnus.*
GIDDENEME, *nutrix.*
PUER.

ARGUMENTUM,

ut quibuſdam videtur,

PRISCIANI.

PUER ſeptuennis ſurripitur Carthagine.
Oſor mulierum adoptat hunc emtum ſenex,
Et facit heredem. Ejus pueri cognatæ duæ,
Nutrixque earum raptæ. Mercatur Lycus,
Vexatque amantem. At ille cum auro villicum
Lenoni obtrudit: ita eum furto alligat.
Venit Hanno Pœnus, gnatum hunc fratris reperit,
Suaſque agnoſcit, quas perdiderat, filias.

PROLOGUS
IN PŒNULUM.

Achillem Ariſtarchi mihi commentari lubet :
Inde mihi principium capiam ex ea Tragœdia.
Siletéque & tacete , atque animum advortite.
Audire jubet vos imperator hiſtricus ;
Bonoque ut animo ſedeant in ſubſelliis ,
Et qui eſurientes , & qui ſaturi venerint.
Qui ediſtis , multò feciſtis ſapientius :
Qui non ediſtis , ſaturi ſite fabulis.
Nam cui paratum'ſt quod edit , noſtrâ gratiâ ,
Nimia eſt ſtultitia , ſeſſum impranſum incedere.
Exſurge præco , fac populo audientiam.
Jam dudum exſpecto , si tuum officium ſcias.
Exerce vocem quam per vivis & colis.
Nam niſi clamabis , tacitum te obrepet fames.
Age nunc , reside , duplicem ut mercedem feras.
Bonum factum'ſt , edicta ut ſervetis mea.
Scortum exoletum ne quis in proſcenio

Facit illum heredem fratrem patruelem ſuum.
Ipſe abiit ad Acheruntem sine viatico.
Ille qui ſurripuit puerum, Calydonem avehit.
Vendit eum domino hic diviti cuidam ſeni,
Cupienti liberorum, oſori mulierum.
Emit hoſpitalem is filium imprudens ſenex,
Puerum illum, eumque adoptat ſibi pro filio:
Eumque heredem fecit, cum ipſe obiit diem.
Is illic adoleſcens habitat in illiſce ædibus.
Revortor rurſus denuò Carthaginem:
Si quid mandare voltis aut curarier,
Argentum nisi qui dederit, nugas egerit.
Verùm qui dederit, magis majores egerit:
Sed illi patruo hujus, qui vivit ſenex,
Carthaginiensi duæ fuêre filiæ:
Altera quinquennis, altera quadrimula.
Cum nutrice unà periêre. A Magaribus
Eas qui ſurripuit, in Anactorium devehit,
Venditque has omnes, & nutricem, & virgines,
Præſenti argento; homini, si leno eſt homo,
Quantum hominum terra ſuſtinet, ſacerrumo.
Voſmet nunc facite conjecturam ceterùm,
Quid id sit hominis cui Lyco nomen siet.
Is ex Anactorio, ubi priùs habitaverat,
Huc commigravit in Calydonem, haud diu,
Sui quæſti cauſsâ. Is in illis habitat ædibus.

Earum hic adoleſcens alteram efflictim perit,
Suam ſibi cognatam, imprudens: neque ſcit quæ ea
Sit, neque eam unquam tetigit: ita eum leno macerat.
Neque quicquam cum ea fecit etiamnum ſtupri,
Neque duxit unquam, neque ille voluit mittere.
Quia amare cernit, tangere hominem volt bolo.
Illam minorem in concubinatum ſibi
Volt emere miles quidam, qui illam deperit.
Sed pater illarum Pœnus, poſtquàm eas perdidit,
Marique terraque uſque quaque quæritat.
Ubi quamque in urbem eſt ingreſſus, illico
Omnes meretrices, ubi quiſque habitant, invenit:
Dat aurum, ducit noctem: rogitat poſtibi
Unde ſit, quojatis, captane an ſurrepta ſit,
Quo genere gnata, qui parentes fuerint.
Ita doctè atque aſtu filias quærit ſuas.
Et is omneis linguas ſcit: ſed diſſimulat ſciens
Se ſcire. Pœnus planè eſt: quid verbis opu'ſt?
Is heri huc in portum navi venit veſpere.
Pater harunc idem huic patruus adoleſcentulo eſt.
Jamne hoc tenetis? ſi tenetis, ducite.
Cave dirumpatis: quæſo, ſinite tranſigi.
Ehem? pænè oblitus ſum reliquom dicere.
Ille qui adoptavit hunc pro filio ſibi,
Is illi Pœno hujuſce patri hoſpes fuit.
Is hodie huc veniet, reperietque hic filias:

Et hunc ſui fratris filium, ut quidem didici ego.
Ego ibo, ornabor: vos æquo animo noſcite.
Hic qui hodie veniet, reperiet ſuas filias,
Et hunc ſui fratris filium. Dehinc ceterum
Valete, adeſte. Ibo: alius nunc fieri volo.
Quod reſtat, reſtant alii, qui faciant palam.
Valete, atque adjuvate, ut vos ſervet Salus.

FINIS PROLOGI.

ACTUS I.

SCENA I.

AGORASTOCLES. MILPHIO.

AGORASTOCLES.

SÆPE ego res multas tibi mandavi, Milphio,
Dubias, egenas, inopioſas conſilii,
Quas tu ſapienter, doctè, & cordatè, & catè
Mihi reddidiſti opiparas operâ tuâ.
Quibus pro benefactis fateor deberi tibi
Et libertatem & multas grates gratias.

MILPHIO.

Scitum'ſt, per tempus ſi obviam it, verbum vetus:
Nam tuæ blanditiæ mihi ſunt, quod dici ſolet,

Gerræ germanæ, atque edepol lirœ lirœ.
Nunc mihi blandidicus es, heri in tergo meo
Treis facilè corios contriviſti bubulos.

AGORASTOCLES.

At amans per amorem si quid feci, Milphio,
Ignoſcere id te mihi æquom eſt.

MILPHIO.

Haud vidi magis,
Et nunc ego amore pereo : sine te verberem,
Item ut tu mihi feciſti, ob nullam noxiam :
Poſt id locorum tu mihi amanti ignoſcito.

AGORASTOCLES.

Si tibi lubido eſt aut voluptati, sino.
Suſpende, vinci, verbera ; auctor ſum, sino.

MILPHIO.

Si auctoritatem poſtea defugeris,
Ubi diſſolutus tu sies, ego pendeam.

AGORASTOCLES.

Egone iſtuc auſim facere præſertim tibi ?
Quin si feriri video te, extemplo dolet.

MILPHIO.

Mihi quidem hercle.

AGORASTOCLES.

Imò mihi.

MILPHIO.

Iſtuc mavelim.
Sed quid nunc tibi vis ?

AGORASTOCLES.

Cur ego apud te mentiar ?
Amo immodeſtè.

MILPHIO.

Meæ iſtuc ſcapulæ ſentiunt.

AGORASTOCLES.

At ego hanc vicinam dico Adelphasium meam,
Lenonis hujus meretricem majuſculam.

MILPHIO.

Jampridem equidem iſtuc ex te audivi.

AGORASTOCLES.

Differor
Cupidine ejus. Sed lenone iſtoc Lyco,
Illius domino, non lutum'ſt lutulentius.

MILPHIO.

Vin' tu illi nequam dare nunc?

AGORASTOCLES.

Cupio.

MILPHIO.

En! me dato.

AGORASTOCLES.

Abi dierectus.

MILPHIO.

Dic mihi verò ſeriò:
Vin' dare malum illi?

AGORASTOCLES.

Cupio.

MILPHIO.

Hem! eumdem me dato:
Utrumque, faxo, habebit, & nequam & malum.

AGORASTOCLES.

Jocare.

MILPHIO.

Vin' tu illam hodie ſine damno & diſpendio
Tuo, tuam libertam facere?

AGORASTOCLES.

Cupio, Milphio.

MILPHIO.

Ego faciam ut facias. Sunt tibi intus aurei
Trecenti nummi Philippii.

AGORASTOCLES.

Sexcenti quoque.

MILPHIO.

Satis ſunt trecenti.

AGORASTOCLES.

Quid facturu's?

MILPHIO.

Tace.

Totum lenonem tibi cum tota familia
Dabo hodie dono.

AGORASTOCLES.

Quid facturus'?

MILPHIO.

Jam ſcies.

Tuus Collybiſcus nunc in urbe'ſt villicus:
Eum hic non novit leno. Satin' intellegis?

AGORASTOCLES.

Intellego hercle: ſed quò evadas, neſcio.

MILPHIO.

Non ſcis?

AGORASTOCLES.

Non hercle.

MILPHIO.

At, ego jam faxo, ſcies.

Ei dabitur aurum, ut ad lenonem deferat,
Dicatque ſe peregrinum eſſe ex alio oppido;
Se amare velle, atque obſequi animo ſuo.
Locum ſibi velle liberum præberier,
Ubi nequam faciat clam, ne quis ſit arbiter.
Leno ad ſe accipiet auri cupidus illico:

Celabit hominem & aurum.

AGORASTOCLES.

Conſilium placet.

MILPHIO.

Rogato, ſervos veneritne ad eum tuus,
Ille me cenſebit quæri. Continuò tibi
Negabit. Quid tu dubitas, quin extempulo
Dupli tibi auri & hominis fur leno ſiet?
Neque id unde efficiat, habet. Ubi in jus venerit,
Addicet prætor familiam totam tibi:
Ita decipiemus foveâ lenonem Lycum.

AGORASTOCLES.

Placet conſilium.

MILPHIO.

Imò etiam ubi expolivero
Magis, hoc tum demum dices: nunc etiam rude'ſt.

AGORASTOCLES.

Ego in ædem Veneris eo, nisi quid vis, Milphio.
Aphrodisia hodie ſunt.

MILPHIO.

Scio hoc.

AGORASTOCLES.

Oculos volo
Meos delectare munditiis meretriciis.

MILPHIO.

Hoc primum agamus, quod consilium cepimus.
Abeamus intrò, ut Collybiſcum villicum
Hanc perdoceamus ut ferat fallaciam.

AGORASTOCLES.

Quanquam Cupido in corde vorſatur, tamen
Tibi auſcultabo.

MILPHIO.

Faciam ut facto gaudeas.

Quæ noctes dieſque omni in ætate ſemper
Ornantur, lavantur, tergentur, poliuntur.
Poſtremo, modus muliebris nullus eſt;
Neque unquam lavando & fricando ſcimus
Facere. Nam quæ lavata eſt, niſi
Perculta eſt, meo quidem animo, quaſi illauta eſt.

ANTERASTILIS.

Miror equidem, ſoror, te iſtæc ſic fabulari,
Quæ tam callida & docta ſis & faceta.
Nam quom ſedulò munditer nos habemus,
Vix ægréque amatorculos invenimus.

ADELPHASIUM.

Ita eſt. Verùm hoc unum tamen cogitato:
Modus omnibus in rebus, ſoror, optumum eſt habitu.
Nimia omnia nimium exhibent negotium hominibus ex ſe.

ANTERASTILIS.

Soror cogita, amabo, item nos perhiberi,
Quaſi ſalſa muriatica eſſe autumantur
Sine omni lepore, & ſine ſuavitate:
Niſi multâ aquâ uſque & diu macerantur,
Olent, ſalſa ſunt, tangere ut non velis. Item nos ſumus.
Ejus ſeminis mulieres ſunt inſulſæ
Admodum, atque invenuſtæ ſine munditia & ſumtu.

MILPHIO.

Coqua eſt hæc quidem, Agoraſtocles, ut ego opinor:
Scit muriatica ut maceret.

AGORASTOCLES.

Quid moleſtu's?

ADELPHASIUM.

Soror parce, amabo: ſat eſt iſtuc alios dicere nobis,
Ne

Ne noſmet noſtra etiam vitia loquamur.

ANTERASTILIS.

Quieſco.

ADELPHASIUM.

Ergo amo te. Sed hoc nunc reſponde mihi.
Sunt hîc omnia quæ ad Deûm pacem oportet adeſſe?

ANTERASTILIS.

Omnia accuravi.

AGORASTOCLES.

Diem pulchrum & celebrem & venuſtatis plenum!
Dignum Veneri, pol, quoi ſunt Aphrodisia hodie!

MILPHIO.

Ecquid gratiæ, quom huc foras te evocavi? jam non
Me decet cado donari vini veteris? dic dari.
Nihil reſpondes? lingua huic excidit, ut ego opinor.
Quid hic, malum,
Aſtans obſtipuiſti?

AGORASTOCLES.

Sine amem: ne obturba, ac tace.

MILPHIO.

Taceo.

AGORASTOCLES.

Si tacuiſſes, jam iſtuc, TACEO, non natum foret.

ANTERASTILIS.

Eamus, mea ſoror.

ADELPHASIUM.

Eho, amabo. Quid illò nunc properas?

ANTERASTILIS.

Rogas?
Quia herus nos apud ædem Veneris mantat.

ADELPHASIUM.

Maneat pol. Mane.

Turba eſt nunc apud aram. An te ibi vis inter iſtas vorſarier
Proſedas, piſtorum amicas, reliquias alicarias,
Miſeras, ſcœno delibutas, ſervolicolas ſordidas?
Quæ tibi olent ſtabulum, ſtatumque, ſellam & ſeſſibulum merum:
Quas adeò haud quiſquam unquam liber tetigit, neque duxit domum:
Servolorum ſordidulorum ſcorta dioholaria.

MILPHIO.

I in malam crucem: tun' audes etiam ſervos ſpernere?
Propudium, quaſi bella ſit: quaſi eampſe reges ductitent.
En monſtrum mulieris! tantilla tanta verba funditat,
Quojus ego nebulæ cyatho ſeptem noctes non emam.

AGORASTOCLES.

Dii immortales omnipotentes, quid eſt apud vos pulchrius?
Quid habetis, quî mage immortales vos credam eſſe quàm ego siem?
Quî hæc tanta oculis bona concipio? Nam Venus non eſt Venus.
Hanc equidem Venerem venerabor, me ut amet poſthac propitia.
Milphio! heus Milphio! ubi es?

MILPHIO.

Aſſum apud te eccum.

AGORASTOCLES.

Ego elixus sis volo.

MILPHIO.

Enimverò, here, facis delicias.

AGORASTOCLES.

De te quidem hæc didici omnia.

MILPHIO.

Etiamne ut ames eam quam nunquam tetigeris? nihil illic quidem eſt.

AGORASTOCLES.

Deos quoque edepol & amo & metuo; quibus ego tamen abſtineo manus.

ANTERASTILIS.

Heu ecaſtor, quom ornatum aſpicio noſtrum ambarum, pœnitet
Exornatæ ut ſimus.

ADELPHASIUM.

Imò verò ſanè commodè.
Nam pro herili & noſtro quæſtu ſatis bene ornatæ ſumus.
Non enim poteſt quæſtus consiſtere, si eum ſumtus ſuperat, ſoror.
Eo illud ſatiu'ſt ſatis quod ſatis eſt, habitus plus quàm ſat eſt.

AGORASTOCLES.

Ita me Dî ament, ut illa me amet malim, quàm Dî, Milphio.
Nam illa mulier, lapidem ſilicem ſubigere, ut ſe amet, poteſt.

MILPHIO.

Pol id quidem haud mentire. Nam tu es lapide silice ſtultior,
Qui hanc ames.

AGORASTOCLES.

At vide, ſis, cum illa nunquam lîmavî caput.

MILPHIO.

Curram igitur aliquò ad piſcinam, aut lacum, lîmum petam.

AGORASTOCLES.

Quid eo opu'ſt ?

MILPHIO.

Ego dicam : ut illi & tibi limem caput.

AGORASTOCLES.

I in malam rem.

MILPHIO.

Ibi ſum equidem.

AGORASTOCLES.

Pergis ?

MILPHIO.

Taceo.

AGORASTOCLES.

At perpetuò volo.

MILPHIO.

Enimverò , here , meo me laceſſis ludo , & delicias facis.

ANTERASTILIS.

Satis nunc lepidè ornatam credo , ſoror , te tibi viderier :
Sed ubi exempla conferentur meretricum aliarum , ibi tibi
Erit cordolium , si quam ornatam meliùs fortè conſpexeris.

ADELPHASIUM.

Invidia in me nunquam innata'ſt , neque malitia , mea ſoror :
Bono ingenio me eſſe ornatam , quam auro multo mavolo.
Aurum in fortunâ invenitur:natura ingenium bonum.
Bonam ego quàm beatam me eſſe nimio dici mavolo.
Meretricem pudorem gerere magis decet , quàm purpuram :

Magiſque meretricem pudorem, quàm aurum gerere condecet.
Pulchrum ornatum turpes mores pejus cœno collinunt:
Lepidi mores turpem ornatum facilè factis comprobant.

AGORASTOCLES.

Eho tu! vin' tu facinus facere lepidum & feſtivom?

MILPHIO.

Volo.

AGORASTOCLES.

Poteſne mihi auſcultare?

MILPHIO.

Poſſum.

AGORASTOCLES.

Abi domum, ac ſuſpende te.

MILPHIO.

Quamobrem?

AGORASTOCLES.

Quia jam nunquam audibis verba tot tam ſuavia.
Quid tibi opu'ſt vixiſſe? auſculta mihi modò, ac ſuſpende te.

MILPHIO.

Siquidem tu es mecum futurus pro uva paſſa penſilis.

AGORASTOCLES.

At ego amo hanc.

MILPHIO.

At ego eſſe & bibere.

ADELPHASIUM.

Eho tu, quid ais?

ANTERASTILIS.

Quid? rogas?

ADELPHASIUM.

Viden'tu? pleni oculi ſordium qui erant, jam ſplendent mihi.

ANTERASTILIS.

Imò etiam in medio oculo paulùm ſordet.

ADELPHASIUM.

Cedo, sis, dexteram.

AGORASTOCLES.

Ut tu quidem hujus oculos illotis manibus tractes ac teras?

ANTERASTILIS.

Nimia nos ſocordia hodie tenuit.

ADELPHASIUM.

Qua de re, obſecro?

ANTERASTILIS.

Quia jam non dudum ante lucem ad ædem Veneris venimus;
Primæ ut inferremus ignem in aram.

ADELPHASIUM.

Ah! non facto'ſt opus?
Quæ habent nocturna ora, noctu ſacruficatum ire occupant:
Priùs quàm Venus expergiſcatur, priùs depropeerant ſedulò
Sacruficare. Nam, vigilante Venere, si veniant eæ,
Ita ſunt turpes, credo ecaſtor, Venerem ipſam e fano fugent.

AGORASTOCLES.

Milphio.

MILPHIO.

Edepol Milphionem miſerum! quid nunc vis tibi?

AGORASTOCLES.

Obſecro hercle, ut mulſa loquitur!

MILPHIO.

Nihil nisi laterculos,
Seſamum papaveremque, triticum, & frictas nuces.

AGORASTOCLES.

Ecquid amare videor?

MILPHIO.

Damnum, quod Mercurius minimè amat.

AGORASTOCLES.

Namque edepol lucrum amare nullum amatorem addecet.

ANTERASTILIS.

Eamus, mea germana.

ADELPHASIUM.

Age, sis, ut lubet. Sequere hàc.

ANTERASTILIS.

Sequor.

AGORASTOCLES.

Eunt hæ. Quid si adeamus?

MILPHIO.

Adeas.

AGORASTOCLES.

Primùm prima ſalva sis:
Et ſecunda tu ſecundo ſalve in pretio: tertia
Salve extra pretium.

ANCILLA.

Tum pol ego & oleum & operam perdidi.

AGORASTOCLES.

Quò te agis?

ADELPHASIUM.

Egone? in ædem Veneris.

AGORASTOCLES.

Quid eò?

ADELPHASIUM.

Ut Venerem propitiem.

AGORASTOCLES.

Eho, an irata eſt? propitia hercle eſt. Vel ego pro illa ſpondeo.

ADELPHASIUM.

Quid tu agis? quid mihi moleſtu's, obſecro?

AGORASTOCLES.

Ah! tam ſæviter.

ADELPHASIUM.

Mitte, amabo.

AGORASTOCLES.

Quid feſtinas? turba nunc illî eſt.

ADELPHASIUM.

Scio.
Sunt illî aliæ, quas ſpectare ego, & me ſpectari volo.

AGORASTOCLES.

Quî lubet ſpectare turpes, pulchram ſpectandam dare?

ADELPHASIUM.

Quia apud ædem Veneris hodie eſt mercatus meretricius.
Eò conveniunt mercatores: ibi ego me oſtendi volo.

AGORASTOCLES.

Invendibili merce oportet ultro emtorem adducere:
Proba merx facilè emtorem reperit; tametsi in abſtruſo sita eſt.
Quid ais tu? quando illî apud me mecum caput & corpus copulas?

ADELPHASIUM.

Quo die Orcus ab Acheronte mortuos amiſerit.

AGORASTOCLES.

Sunt mihi intus neſcio quot nummi aurei lymphatici.

ADELPHASIUM.

ADELPHASIUM.

Deferto ad me : faxo , aſtutum conſtiterit lymphaticum,

MILPHIO.

Bellula hercle !

AGORASTOCLES.

I dierecte in maxumam malam crucem.

MILPHIO.

Quàm magis aſpecto , tam magis eſt nimbata , & nugæ meræ.

ADELPHASIUM.

Segrega ſermonem. Tædet.

AGORASTOCLES.

Age , ſuſtolle hoc amiculum.

ADELPHASIUM.

Pura ſum : comperce , amabo , me attrectare , Agoraſtocles.

AGORASTOCLES.

Quid agam nunc ?

MILPHIO.

Si ſapias , curam hanc facere compendi potes.

AGORASTOCLES.

Quid ego nunc te curem ? quid agis , Milphio ?

MILPHIO.

Ecce odium meum.

Quid me vis ?

AGORASTOCLES.

Cur mihi hæc irata eſt ?

MILPHIO.

Cur hæc irata eſt tibi ?

Cur ego id curem ? namque iſtæc magis tua eſt curatio.

AGORASTOCLES.

Jam hercle tu perîſti, nisi illam mihi tam tranquillam facis,
Quàm mare eſt olim, quom ibi alcedo pullos educit ſuos.

MILPHIO.

Quid faciam?

AGORASTOCLES.

Exora, blandire, expalpa.

MILPHIO.

Faciam ſedulò.
Sed vide, ſis, ne tu oratorem hunc pugnis pectas poſtea.

AGORASTOCLES.

Non faciam.

ADELPHASIUM.

Nos eamus nunc. Etiam morare? malè facis.
Bene promittis multa, ex multis omnia incaſſum cadunt.
Liberare juraviſti me haud ſemel, ſed centies.
Dum te exſpecto, neque uſquam aliam mihi paravi copiam;
Neque iſtuc uſquam apparet: ità nunc ſervio nihilo minùs.
I, ſoror. Abſcede tu a me.

AGORASTOCLES.

Perii. Eho! quid agis, Milphio?

MILPHIO.

Mea voluptas, meæ deliciæ, mea vita, mea amœnitas,
Meus ocellus, meum labellum, mea ſalus, meum ſavium,
Meum mel, meum cor, mea coloſtra, meus molliculus caſeus.

AGORASTOCLES.

Mene ego illæc patiar præſente dici? diſcrucior miſer,
Niſi ego illum jubeo quadrigis curſim ad carnuficem rapi.

MILPHIO.

Noli, amabo, ſuccenſere hero meo cauſsâ meâ.
Si non ego faxo, irata es, nimium pro te dabit;
Atque te faciet ut ſis civis Attica atque liberà.

ADELPHASIUM.

Quin abire ſinis? quid vis tibi? qui bene volunt, bene vis item.

MILPHIO.

Si ante quidem mentitus eſt, nunc jam dehinc erit verax tibi.

ADELPHASIUM.

Abſcede hinc, ſis, ſycophanta.

MILPHIO.

Pareo. At ſcin' quo modo?
Sine te exorem, ſine te prendam auriculis, ſine dem ſavium.
Jam hercule ego faciam plorantem illum, niſi te facio propitiam.
Atque hic me ne verberet (illud faciet, niſi te propitio)
Malè formido: novi ego hujus mores moroſi malos.
Quamobrem, amabo, mea voluptas, ſine te exorarier.

AGORASTOCLES.

Non ego homo trioboli ſum, niſi ego illi maſtigiæ
Exturbo oculos atque dentes. Hem voluptatem tibi.
Hem mel: hem cor: hem labellum: hem ſalutem: hem ſavium.

MILPHIO.

Impias, here, te: oratorem verberas.

AGORASTOCLES.

Jam iſtoc magis,
Et jam ocellum addam, & labellum, & linguam.

MILPHIO.

Ecquid facies modi?

AGORASTOCLES.

Siccine ego te orare juſſi?

MILPHIO.

Quo modo ergo orem?

AGORASTOCLES.

Rogas?
Sic enim diceres, ſceleſte: Hujus voluptas, te obſecro:
Hujus mel, hujus cor, hujus labellum, hujus lingua, hujus ſavium,
Hujus coloſtra, hujus ſalus amœna, hujus feſtivitas,
Hujus coloſtra, hujus dulciculus caſeus, maſtigia,
Hujus cor, hujus ſtudium, hujus ſavium, maſtigia,
Omnia illa quæ dicebas tua eſſe, ea memorares mea.

MILPHIO.

Obſecro hercle te, voluptas hujus, atque odium meum:
Hujus amica mammeata, mea inimica & malevola:
Oculus hujus, lippitudo mea: mel hujus, fel meum:
Ut tu huic irata ne ſis: aut ſi id fieri non poteſt...

ADELPHASIUM.

Capias reſtim, ac te ſuſpendas cum hero & voſtra familia.

MILPHIO.

Nam mihi jam video propter te victitandum ſorbilo,
Itaque jam quaſi oſtreatum tergum ulceribus geſtito,

Propter amorem voſtrum.

ADELPHASIUM.

Amabo, men' prohibere poſtulas,
Ne te verberet, magis quàm ne mendax me advòrsùm ſiet?

ANTERASTILIS.

Aliquid huic reſponde, amabo, commodè, ne incommodus
Nobis ſit. Nam detinet nos de noſtro negotio.

ADELPHASIUM.

Verùm etiam tibi hanc amittam noxiam unam, Agoraſtocles.
Non ſum irata.

AGORASTOCLES.

Non es?

ADELPHASIUM.

Non ſum.

AGORASTOCLES.

Da ergo, ut credam, ſavium.

ADELPHASIUM.

Mox dabo, quom ab re divina rediero.

AGORASTOCLES.

I ergo ſtrenuè.

ADELPHASIUM.

Sequere me; ſoror.

AGORASTOCLES.

Atque audin' etiam? Veneri dicito
Multam meis verbis ſalutem.

ADELPHASIUM.

Dicam.

AGORASTOCLES.

Atque hoc audi.

ADELPHASIUM.

Quid eſt?

AGORASTOCLES.

Paucis verbis rem divinam facito. Atque audin'? reſpice.
Reſpexit. Idem pol Venerem credo facturam tibi.

ACTUS I.

SCENA III.

AGORASTOCLES. MILPHIO.

AGORASTOCLES.

Quid nunc mihi es auctor, Milphio?

MILPHIO.

Ut me verberes,
Atque auctionem facias. Nam impuniſſume
Tibi quidem hercle vendere haſce ædeis licet.

AGORASTOCLES.

Quid jam?

MILPHIO.

Majorem partem in ore habitas meo.

AGORASTOCLES.

Superſede iſtis verbis.

MILPHIO.

Quid nunc vis tibi?

AGORASTOCLES.

Trecentos Philippos Collybiſco villico
Dedi dudum, priùs quàm me evocaſti foras.
Nunc obſecro te, Milphio, hanc per dexteram,
Perque hanc ſororem lævam, perque oculos tuos,
Perque meos amores, perque Adelphasium meam,
Perque tuam libertatem.

MILPHIO.

Hem, nunc nihil obſecras.

AGORASTOCLES.

Mi Milphidiſce, mea commoditas, mea ſalus,
Fac quod facturum te eſſe promiſiſti mihi,
Ut ego hunc lenonem perdam.

MILPHIO.

Perfacile id quidem eſt.
I, adduce teſteis tecum. Ego intus interim
Jam & ornamentis meis & ſycophantiis
Tuum exornabo villicum: propera atque abi.

AGORASTOCLES.

Fugio.

MILPHIO.

Meum eſt iſtuc magis officium, quàm tuum.

AGORASTOCLES.

Egone! egone! si iſtuc lepidè effexis!

MILPHIO.

I modò.

AGORASTOCLES.

Ut non ego te hodie!

MILPHIO.

Abi modò.

AGORASTOCLES.

Emittam manu?

MILPHIO.

I modò.

AGORASTOCLES.

Non hercle mercam. Ah !

MILPHIO.

Vah ! abi modò.

AGORASTOCLES.

Quantum Acheronte'ſt mortuorum.

MILPHIO.

Etiamne abis ?

AGORASTOCLES.

Neque quantum aquæ eſt in mari.

MILPHIO.

Abituruſne es ?

AGORASTOCLES.

Neque nubis quantum.

MILPHIO.

Pergin' pergere ?

AGORASTOCLES.

Neque ſtellæ in cælo.

MILPHIO.

Pergin' aures tundere ?

AGORASTOCLES.

Neque hoc, neque illuc, neque : enimverò ſeriò.
Neque hercle verò. Quid opus eſt verbis ? quippini !
Quod uno verbo dicere hic quidvis licet,
Neque hercle verò ſeriò. Scin' quo modo ?
Ita me Dii amabunt. Vin' bonâ dicam fide ?
Quod hic inter nos liceat. Ita me Juppiter.
Scin' quam ? vide tu. Credin', quod ego fabuler ?

MILPHIO.

Si nequeo facere ut abeas, egomet abiero.
Nam iſti quidem hercle orationi Œdipo

Opus eſt conjectore, qui ſphingi interpres fuit.

AGORASTOCLES.

Illinc hinc iratus abiit. Nunc mihi cautio eſt,
Ne meâmet culpâ meo amori objexim moram.
Ibo atque arceſſam teſteis : quando amor jubet
Meo obedientem me eſſe ſervo liberum.

ACTUS II.

LYCUS. ANTHEMONIDES.

LYCUS.

Di illum infelicent omnes, qui poſt hanc diem
Leno ullam Veneri unquam immolarit hoſtiam ;
Quive ullum turis granum ſacruficaverit.
Nam ego hodie infelix Dîs meis iratiſſumis
Sex immolavi agnos, nec potui tamen
Propitiam Venerem facere uti eſſet mihi.
Quoniam litare nequeo, abii illinc illico
Iratus : vetui exta proſecarier :
Neque ea aſpicere volui : quoniam non bona
Aruſpex dixit, deam eſſe indignam credidi.
Eo pacto avaræ Veneri pulchre adii manum.
Quando id quod ſat erat, ſatis habere noluit.
Ego panſam feci. Sic ago : sic me decet.
Ego faxo : poſthac Dî Deæque ceteri
Contentiores mage erunt, atque avidi minùs,
Quom ſcibunt, Veneri ut adierit leno manum.
Condignè aruſpex, non homo trioboli,

Omnibus in extis aiebat portendi mihi
Malum damnumque, & Deos eſſe iratos mihi.
Quid ei divini aut humani æquom eſt credere?
Mina mihi argenti dono poſtilla data eſt.
Sed quæſo ubinam illic reſtitit miles modò,
Qui hanc mihi donavit? quem ego vocavi ad prandium.
Sed, eccum, incedit.

ANTHEMONIDES.

Ita ut accepi dicere,
Lenulle, de illac pugna pentethronica,
Quâ ſexaginta millia hominum uno die
Volaticorum manibus occidi meis.

LYCUS.

Eh! volaticorum hominum?

ANTHEMONIDES.

Ita dico quidem.

LYCUS.

An, obſecro, uſquam ſunt homines volatici?

ANTHEMONIDES.

Fuêre; verùm ego interfeci.

LYCUS.

Quo modo
Potuiſti?

ANTHEMONIDES.

Dicam. Viſcum legioni dedi,
Fundaſque: eo præſternebant folia farferi.

LYCUS.

Quoi rei?

ANTHEMONIDES.

Ne ad fundas viſcus adhæreſceret.

LYCUS.

Perge: optumè hercle perjuras. Quid poſtea?

ANTHEMONIDES.

In fundas viſci indebant grandiculos globos:
Eo illos volanteis juſſi funditarier.
Quid multa verba? quemquem viſco offenderant,
Tam crebri ad terram accidebant quàm pira.
Ut quiſque acciderat, eum necabam illico
Per cerebrum pinnâ ſua ſibi, quaſi turturem.

LYCUS.

Si hercle iſtud unquam factum eſt, tum me Juppiter
Faciat, ut ſemper ſacruficem, nec unquam litem.

ANTHEMONIDES.

An mihi hæc non credis?

LYCUS.

Credo, ut mihi eſt æquom credier.
Age eamus intrò, dum exta referuntur.

ANTHEMONIDES.

Volo
Narrare tibi etiam unam pugnam.

LYCUS.

Nihil moror.

ANTHEMONIDES.

Auſculta.

LYCUS.

Non hercle.

ANTHEMONIDES.

Tuum jam elidam caput,
Niſi auſcultas, aut is in malam crucem.

LYCUS.

Malam crucem ibo potiùs.

ANTHEMONIDES.

Certumne eſt tibi?

LYCUS.

Certum.

ANTHEMONIDES.

Tum tu igitur die bonò Aphrodiſiis
Addice tuam mihi meretricem minuſculam.

LYCUS.

Ita res divina mihi fuit. Res ſerias
Omnes extollo ex hoc die in alium diem.
Profeſtò feſtos habeam decretum eſt mihi.
Nunc hinc eamus intrò. Sequere hac me.

ANTHEMONIDES.

Sequor.
In hunc diem jam tuus ſum mercenarius.

ACTUS III.

SCENA I.

AGORASTOCLES. ADVOCATI.

AGORASTOCLES.

Ita me Dî ament, tardo amico nihil eſt quicquam iniquius,
Præſertim homini amanti, qui, quicquid agit, properat omnia.
Sicut ego hos duco advocatos, homines ſpiſſigradiſſumos;
Tardiores quàm corbitæ ſunt in tranquillo mari.
Atque equidem hercle deditâ operâ amicos fugitavi ſenes.

Sciebam ætate tardiores, metui meo amori moram.
Nequicquam hos procos mihi elegi loripedes, tardiſſumos.
Quin ſi ituri eſtis hodie, ite; aut ite hinc in malam crucem.
Siccine oportet ire amicos homini amanti operam datum?
Nam iſte quidem gradus ſuccretu'ſt cribro pollinario,
Niſi cum pedicis condidiciſtis ſic hoc graſſari gradu.

ADVOCATI.

Heus tu, quanquam nos videmur tibi plebei & pauperes,
Si nec rectè dicis nobis, dives de ſummo loco:
Divitem audacter ſolemus mactare infortunio.
Nec tibi nos obnoxii ſumus, iſtuc quid tu ames aut oderis:
Quom argentum prò capite dedimus, noſtrum dedimus, non tuum.
Liberos nos eſſe oportet: nos te nihili pendimus.
Ne tuo nos amori ſervos tuos eſſe addictos cenſeas.
Liberos homines per urbem modico magis par eſt gradu
Ire. Servoli eſſe duco feſtinantem currere:
Præſertim in re populi placida, atque interfectis hoſtibus,
Non decet tumultuari. Sed ſi properabas magis,
Pridie nos te advocatos huc duxiſſe oportuit.
Ne tu opinere, haud quiſquam hodie noſtrûm curret per vias.
Neque nos populus pro cerritis inſectabit lapidibus.

AGORASTOCLES.

Atsi ad prandium me in ædem vos dixiſſem ducere,
Vinceretis cervom curſu, vel clavatorem gradu.

Nunc vos quia mihi advocatos dixi, & teſtes ducere,
Podagroſi eſtis, ac viciſtis cochleam tarditudine.

ADVOCATI.

An verò non juſta cauſſa eſt, quo curratur celeriter,
Ubi bibas, edas de alieno, quantum velis uſque affatim?
Quod tu invitus nunquam reddas domino, de quo ederis.
Sed tamen quomodocumque, quanquam ſumus pauperculi,
Eſt domi, quod edimus: ne nos tam contemtim conteras.
Quicquid eſt pauxillulum illuc noſtrum, illud omne intus eſt:
Neque nos quemquam flagitamus, neque nos quiſquam flagitat.
Tuâ cauſſâ nemo noſtrorum eſt ſuos rupturus ramices.

AGORASTOCLES.

Nimis iracundi eſtis: equidem hæc vobis dixi per jocum.

ADVOCATI.

Per jocum itidem dictum habeto, quæ nos tibi reſpondimus.

AGORASTOCLES.

Obſecro hercle operam celocem hanc mihi, ne corbitam date:
Attrepidate ſaltem, nam vos approperare haud poſtulo.

ADVOCATI.

Si quid tu placidè otioſéque agere vis, operam damus:
Si properas, curſores meliu'ſt te advocatos ducere.

AGORASTOCLES.

Scitis, rem narravi vobis, quod voſtrâ operâ mihi opus siet,
De lenone hoc, qui me amantem ludificatur tam diu,
Ei paratæ ut sint insidiæ de auro & de ſervo meo.

ADVOCATI.

Omnia iſtæc ſcimus jam nos, si hi ſpectatores ſciant.
Horunc hic nunc cauſſa hæc agitur ſpectatorum Fabula:
Hos te ſatius eſt docere, ut, quando agas, quid agant, ſciant.
Nos tu ne curaſſis, ſcimus rem omnem: quippe omnes simul
Didicimus tecum unà, ut reſpondere poſſimus tibi.

AGORASTOCLES.

Ita profectò eſt. Sed agite igitur, ut ſciam vos ſcire rem,
Expedite, & mihi quæ dudum vobis dixi, dicite.

ADVOCATI.

Itane tentas an ſciamus? non meminiſſe nos ratus,
Quo modo trecentos Philippos Collybiſco villico
Dederis, quos deferret huc ad lenonem inimicum tuum;
Iſque ſe ut aſſimularet peregrinum eſſe aliunde; ex alio oppido.
Ubi is tetulerit, tu eo quæſitum ſervom adventes tuum
Cum pecunia.

AGORASTOCLES.

Meminiſtis memoriter: ſervaſtis me.

ADVOCATI.

Ille negabit, Milphionem quæri cenſebit tuum:
Id duplicabit omne furtum. Leno addicetur tibi.

Ad eam rem nos eſſe teſteis vis tibi.

AGORASTOCLES.

Tenetis rem.

ADVOCATI.

Vix quidem hercle, ita pauxilla eſt, digitulis primoribus.

AGORASTOCLES.

Hoc citò & curſim eſt agendum. Propera jam quantum poteſt.

ADVOCATI.

Bene vale igitur: te advocatos melius celereis ducere;

Tardi ſumus nos.

AGORASTOCLES.

Optumè itis, peſſumè hercle dicitis.

Quin etiam deciderint vobis femina in talos velim.

ADVOCATI.

At edepol nos tibi in lumbos linguam, atque oculos in ſolum.

AGORASTOCLES.

Eia, haud voſtrum eſt iracundos eſſe, quod dixi joco.

ADVOCATI.

Nec tuum quidem eſt, amicis per jocum injuſtè loqui.

AGORASTOCLES.

Mittite iſtæc; quid velim, vos ſcitis.

ADVOCATI.

Callemus probè;

Lenonem perjurum ut perdas, id ſtudes.

AGORASTOCLES.

Tenetis rem.

Ecce opportunè egrediuntur Milphio unà & villicus,

Basilicè exornatus incedit, & fabre ad-fallaciam.

ACTUS

ACTUS III.

SCENA II.

MILPHIO. COLLYBISCUS.

AGORASTOCLES. ADVOCATI.

MILPHIO.

JAM tenes præcepta in corde.

COLLYBISCUS.

Pulchre.

MILPHIO.

Vide ſis calleas.

COLLYBISCUS.

Quid opu'ſt verbis? callum aprugnum callere æquè non ſinam.

MILPHIO.

Fac modò ut condocta tibi ſint dicta ad hanc fallaciam

COLLYBISCUS.

Quin edepol condoctior ſum, quàm tragœdi aut comici.

MILPHIO.

Probus homo es.

AGORASTOCLES.

Adeam propiùs. Aſſunt teſtes.

Facite, quod jubet.

AGORASTOCLES.

Abeamus. Sed vos! ſatis dictum'ſt?

COLLYBISCUS.

Abi.

AGORASTOCLES.

Abeo: quæſo, Dii immortales.

COLLYBISCUS.

Quin abis?

AGORASTOCLES.

Abeo.

MILPHIO.

Sapis.

COLLYBISCUS.

St! tace.

ADVOCATI.

Quid eſt?

COLLYBISCUS.

Fores hæ fecerunt magnum flagitium modò.

ADVOCATI.

Quid id eſt flagitii?

COLLYBISCUS.

Crepuerunt clarè.

ADVOCATI.

Dî te perduint.

Ponè nos recede.

COLLYBISCUS.

Fiat.

ADVOCATI.

Nos priores ibimus.

COLLYBISCUS.

Faciunt, ſcurræ quod conſuêrunt: ponè ſeſe homines locant.

AGORASTOCLES.

Illic homo eſt qui egreditur leno.

COLLYBISCUS.

Bonus eſt : nam *similis* malo eſt.

Jam nunc ego illi egredienti ſanguinem exſugam procul.

ACTUS III.

SCENA III.

LYCUS. ADVOCATI. COLLYBISCUS.

LYCUS.

JAM iſtuc ego revortar, Miles : convivas volo
Reperire nobis commodos, qui unà sient :
Interibi attulerint exta : atque eâdem mulieres
Jam ab re divina, credo, apparebunt domi.
Sed quid huc tantum hominum incedunt ? ecquidnam afferunt ?
Et ille chlamydatus quiſnam eſt, qui ſequitur procul?

ADVOCATI.

Ætoli cives te ſalutamus, Lyce :
Quanquam hanc ſalutem ferimus inviti tibi,
Et quanquam bene volumus leviter lenonibus.

LYCUS.

Fortunati omnes sitis : quod certè ſcio
Nec fore, nec fortunam id ſituram fieri.

LYCUS.

Præda hæc mea eſt.

ADVOCATI.

Potare, amare volt.

LYCUS.

Locum lepidum dabo.

ADVOCATI.

At enim hic clam furtim eſſe volt, ne qui ſciant,
Neve arbiter sit. Nam hic latro in Sparta fuit,
Ut quidem ipſe nobis dixit, apud regem Attalum.*
Inde nunc aufugit, quoniam capitur oppidum.

COLLYBISCUS.

Nimis lepidè de latrone, de Sparta optumè.

LYCUS.

Dî Deæque vobis multa bona dent, quom mihi
Et bene præcipitis, & bonam prædam datis.

ADVOCATI.

Imò ut ipſe nobis dixit, quo accures magis,
Trecentos nummos Philippos portat præsidii.

LYCUS.

Rex ſum, si ego illum hodie hominem ad me allexero.

ADVOCATI.

Quin hic quidem tuus eſt.

LYCUS.

Obſecro, hercle, hortamini,
Ut devortatur ad me in hoſpitium optumum.

ADVOCATI.

Neque nos hortari, neque dehortari decet
Hominem peregrinum: tuam rem tu agas, si ſapis.
Nos tibi palumbem ad aream uſque adduximus:
Nunc te illum melius capere, si captum eſſe vis.

LYCUS.

Jamne itis?

COLLYBISCUS.

* Aetolûm. Hunc locum ita callide sanabat Cl. Gibbon.

COLLYBISCUS.

Quid? quod vobis mandavi, hoſpites?

ADVOCATI.

Cum illoc te melius tuam rem, adoleſcens, loqui,
Illic eſt ad iſtas res probus, quas quæritas.

COLLYBISCUS.

Videre equidem vos vellem, quom huic aurum darem.

ADVOCATI.

Illinc procul nos iſtuc inſpectabimus.

COLLYBISCUS.

Bonam dediſtis mihi operam.

LYCUS.

It ad me lucrum.

COLLYBISCUS.

Illud quidem, quorsùm aſinus cædit calcibus.

LYCUS.

Blandè hominem compellabo. Hoſpes hoſpitem
Salutat: ſalvom te advenire gaudeo.

COLLYBISCUS.

Multa tibi Dî dent bona, quòm me ſalvom eſſe vis.

LYCUS.

Hoſpitium te aiunt quæritare.

COLLYBISCUS.

Quærito.

LYCUS.

Ita illi dixerunt, qui hinc a me abierunt modò,
Te quæritare a muſcis.

COLLYBISCUS.

Minumè gentium.

LYCUS.

Quid ita?

COLLYBISCUS.

Quia a muſcis ſi mihi hoſpitium quærerem,

Adveniens huc irem in carcerem rectâ viâ.
Ego id quæro hoſpitium, ubi ego curer molliùs,
Quàm regi Antiocho oculi curari ſolent.

LYCUS.

Edepol næ tibi poſſum illum feſtivum dare,
Siquidem potes eſſe pati te, in lepido loco,
In lecto lepidè ſtrato, lepidam mulierem
Complexum contrectare te.

COLLYBISCUS.

Is leno viam...

LYCUS.

Ubi tu Leucadio, Lesbio, Thasio, Coo,
Vetuſtate vino edentulo ætatem irriges:
Ibi te replebo uſque unguentûm echeumatis.
Quid multa verba? faciam, ubi tu laveris,
Ibi ut balneator faciat unguentariam.
Sed hæc latrocinantur quæ ego dixi omnia.

COLLYBISCUS.

Quid ita?

LYCUS.

Quia aurum poſcunt præſentarium.

COLLYBISCUS.

Quin hercle accipere tu non mavis, quàm ego dare.

LYCUS.

Quin ſequere me intrò.

COLLYBISCUS.

Duc ergo me intrò, addictum tenes.

ADVOCATI.

Quid ſi evocemus huc foras Agoraſtoclem,
Ut ipſe teſtis ſit ſibi certiſſumus?
Heus tu! qui furem captas, egredere ocyùs,
Ut tute inſpectes aurum lenoni dare.

ACTUS III.

SCENA IV.

AGORASTOCLES. ADVOCATI.

COLLYBISCUS. LYCUS.

AGORASTOCLES.

QUID eſt ? quid voltis, teſtes ?

ADVOCATI.

Specta ad dexteram.

Tuus ſervos aurum ipsi lenoni datat.

COLLYBISCUS.

Age, accipe hoc, ſis : hic ſunt numerati aurei
Trecenti nummi, qui vocantur Philippei.
Hinc me procura, properè haſce abſumi volo.

LYCUS.

Edepol feciſti prodigum promum tibi.
Age, eamus intrò.

COLLYBISCUS.

Te ſequor.

LYCUS.

Age, age, ambula.

Ibique reliqua alia fabulabimur.

COLLYBISCUS.

Eàdem narrabo tibi res Spartiaticas.

LYCUS.

Quin ſequere me ergo.

COLLYBISCUS.

Abduc intrò. Addictum tenes.

AGORASTOCLES.

Quid nunc mihi auctores eſtis?

ADVOCATI.

Ut frugi sies.

AGORASTOCLES.

Quid si animus eſſe non sinit?

ADVOCATI.

Eſto, ut sinit.

AGORASTOCLES.

Vidiſtis, leno quom aurum accepit?

ADVOCATI.

Vidimus.

AGORASTOCLES.

Eum vos eſſe meum ſervom ſcitis?

ADVOCATI.

Scivimus.

AGORASTOCLES.

Rem advorsùs populi ſæpe leges?

ADVOCATI.

Scivimus.

AGORASTOCLES.

Hem, iſtæc volo ergo vos commeminiſſe omnia,
Mox quom ad prætorem uſus veniet.

ADVOCATI.

Meminerimus.

AGORASTOCLES.

Quid si recenti re ædeis pultem?

ADVOCATI.

Cenſeo.

AGORASTOCLES.

Si pultem, non recludet.

ADVOCATI.

Panem frangito.

AGORASTOCLES.

Si exierit leno, cenſetis hominem interrogem,
Meus ſervos si ad eum venerit, nec ne?

ADVOCATI.

Quippini?

AGORASTOCLES.

Cum auri ducentis nummis Philippis.

ADVOCATI.

Quippini?

AGORASTOCLES.

Ibi extemplo leno errabit.

ADVOCATI.

Qua de re?

AGORASTOCLES.

Rogas?

Quia centum nummis minus dicetur.

ADVOCATI.

Bene putas.

AGORASTOCLES.

Alium cenſebit quæritari.

ADVOCATI.

Scilicet.

AGORASTOCLES.

Extemplo denegabit.

ADVOCATI.

Juratus quidem.

AGORASTOCLES.

Homo furti ſeſe adſtringet.

ADVOCATI.

Haud dubium id quidem eſt.

AGORASTOCLES.

Quantum quantum ad eum erit delatum.

ADVOCATI.

Quippini ?

AGORASTOCLES.

Dieſpiter vos perduit.

ADVOCATI.

Te quippini ?

AGORASTOCLES.

Ibo & pultabo januam hanc.

ADVOCATI.

Ita quippini ?

AGORASTOCLES.

Tacendi tempus eſt : nam crepuerunt fores.
Foras egredier video lenonem Lycum.
Adeſte , quæſo.

ADVOCATI.

Quippini ? quin ſi voles ,
Operire capita , ne nos leno noverit ,
Qui illi malæ rei tantæ fuimus illices.

ACTUS III.

SCENA V.

LYCUS. AGORASTOCLES. ADVOCATI.

LYCUS.

SUSPENDANT omnes nunc jam ſe harupiſces.
Quid ego illis poſthac quod loquantur credaam ?
Qui in re divina dudum dicebant, mihi
Malum damnumque maxumum portendier ;
Is explicavi meam rem poſtilla lucro.

AGORASTOCLES.

Salvos sis leno.

LYCUS.

Dî te ament, Agoraſtocles.

AGORASTOCLES.

Magis me benignè nunc ſalutas, quàm antidhac.

LYCUS.

Tranquillitas evenit, quasi navi in mari :
Utcumque eſt ventus, exin velum vortitur.

AGORASTOCLES.

Valeant apud te quas volo, atque haud te volo.

LYCUS.

Valent ut poſtulatum eſt, verùm non tibi.

AGORASTOCLES.

Mitte ad me, ſodes ; hodie Adelphasium tuam,
Die feſto celebri nobilique Aphrodiſiis.

LYCUS.
Calidum prandiſti prandium hodie ? dic mihi.
AGORASTOCLES.
Quid jam ?
LYCUS.
Quia os nunc frigefactas, quom rogas.
AGORASTOCLES.
Hoc age, ſis, leno : ſervom eſſe audivi meum
Apud te.
LYCUS.
Apud me ? nunquam factum reperies.
AGORASTOCLES.
Mentire. Nam ad te venit, aurumque attulit.
Ita mihi renunciatum eſt, quibus credo ſatis.
LYCUS.
Malus es, captatum me advenis cum teſtibus.
Tuorum apud me nemo eſt, nec quicquam tui.
AGORASTOCLES.
Mementote illuc, Advocati.
ADVOCATI.
Meminimus.
LYCUS.
Ha ha he ! jam teneo quid ſit : perſpexi modo.
Hi, qui illum dudum conciliaverunt mihi
Peregrinum Spartanum, id nunc his cerebrum uritur,
Me eſſe hos trecentos Philippos factum lucri.
Nunc hunc inimicum quia eſſe ſciverunt mihi,
Eum allegaverunt, ſuum qui ſervom diceret
Cum auro eſſe apud me. Compoſita eſt fallacia,
Ut eo me privent, atque inter ſe dividant.
Lupo agnum eripere poſtulant, nugas agunt.
AGORASTOCLES.
Negaſne apud te eſſe aurum, nec ſervom meum ?

LYCUS.

Nego : & negando , si quid refert , ravio.

ADVOCATI.

Periſti , leno. Nam iſte eſt hujus villicus ,
Quem tibi nos eſſe Spartiatem diximus ,
Qui ad te trecentos modò Philippos detulit.
Idque adeò in iſtoc aurum ineſt marſupio.

LYCUS.

Væ voſtræ ætati !

ADVOCATI.

Id quidem in mundo eſt tuæ. /nunc

AGORASTOCLES.

Age , omitte aſtutum , furcifer , marſupium :
Manifeſtò fur es mihi. Quæſo hercle , operam date ,
Dum me videatis ſervom ab hoc abducere.

LYCUS.

Nunc pol ego perii certò , haud arbitrariò.
Conſulto hoc factum eſt , mihi ut insidiæ fierent.
Sed quid ego dubito fugere hinc in malam crucem ,
Priùs quàm , obtorto collo , ad prætorem trahor ?
Eheu ! quàm ego habui hariolos haruſpices ,
Qui si quid boni promittunt , pro ſpiſſo evenit :
Id quod mali promittunt , præſentarium eſt.
Nunc ibo , amicos conſulam quo me modo
Suſpendere æquom cenſeant potiſſumùm.

ACTUS III.

SCENA VI.

AGORASTOCLES. COLLYBISCUS. ADVOCATI.

AGORASTOCLES.

Age tu progredere, ut teſtes videant te ire iſtinc foras.
Eſtne hic ſervos meus?

COLLYBISCUS.

Sum me hercle verò, Agoraſtocles.

AGORASTOCLES.

Quid nunc, ſceleſte leno?

ADVOCATI.

Quîcum litigas,
Abſceſſit.

AGORASTOCLES.

Utinam hinc abierit malam crucem?

ADVOCATI.

Ita nos velle æquom eſt.

AGORASTOCLES.

Cras ſubſcribam homini dicam.

COLLYBISCUS.

Numquid me?

AGORASTOCLES.

Abſcedas, ſumas ornatum tuum.

COLLYBISCUS.

Non ſum nequicquam miles factus : paullulum
Prædæ intus feci, dum lenonis familia
Dormitat : extis ſum ſatur factus probè.
Abſcedam hinc intrò.

AGORASTOCLES.

Factum a vobis comiter.
Bonam dediſtis, Advocati, operam mihi.
Cras mane, quæſo, in Comitio eſtote obviam.
Tu ſequere me intrò. Vos valete.

ADVOCATI.

Et tu vale.
Injuriam illic insignitè poſtulat :
Noſtro ſervire nos ſibi cenſet cibo.
Verùm ita ſunt iſti noſtri divites :
Si quid benefacias, levior plumâ eſt gratia :
Si quid peccatum'ſt, plumbeas iras gerunt.
Domos abeamus noſtras, ſultis, nunc jam :
Quando id, quoi rei operam dedimus, impetravimus,
Ut perderemus corruptorem civium.

ACTUS IV.

SCENA I.

MILPHIO.

EXSPECTO quo pacto meæ technæ proceſſuræ sient.
Studeo hunc lenonem perdere, velut meum herum miſerum macerat:
Is me autem porrò verberat, incurſat pugnis, calcibus:
Servire amanti miſeria eſt, præſertim qui, quod amat, caret.
Attat! e fano recipere video ſe Synceraſtum
Lenonis ſervom: quid habeat ſermonis, auſcultabo.

ACTUS IV.

SCENA II.

SYNCERASTUS. MILPHIO.

SYNCERASTUS.

SATIS ſpectatum eſt Deos atque homines ejus negligere gratiam,
Quoi homini herus eſt conſimilis, velut ego habeo nunc hujuſmodi.
Neque perjurior, neque pejor alter uſquam eſt gentium,
Quàm herus meus eſt: neque tam luteus, neque tam cœno collitus.
Ita me Dî ament, vel in latomiis, vel in piſtrino mavelim
Agere ætatem, præpeditus latera forti ferro mea,
Quàm apud lenonem hunc ſervitutem colere. Quid illuc eſt genus!
Quæ illîc hominum corruptelæ fiunt! Dî voſtram fidem!
Quodvis genus ibi hominum videas, quaſi Acherontem veneris.
Equitem, peditem, libertinum, furem ac fugitivum velis,
Verberatum, vinctum, addictum: qui habet quod det, ut homo eſt,

Omnia genera recipiuntur : itaque in totis ædibus
Tenebræ, latebræ : bibitur, eſtur, quaſi in popina, haud ſecus.
Ibi tu videas literatas fictiles epiſtolas,
Pice ſignatas : nomina inſunt cubitum longis literis.
Ita vinariorum habemus noſtræ delectum domi.

MILPHIO.

Omnia edepol mira ſunt, niſi herus hunc heredem facit,
Nam is quidem illi, ut meditatur, verba facit emortuo.
Et adire lubet hominem, & autem nimis eum auſculto libens.

SYNCERASTUS.

Hæc quom hic video fieri, crucior pretiis emtos maxumis,
Apud nos expeculiatos ſervos fieri ſuis heris.
Sed ad poſtremum nihil apparet. Male partum male diſperit.

MILPHIO.

Proinde habet hic orationem, quaſi ipſe ſit frugi bonæ,
Qui ipſus hercle ignaviorem potis eſt facere ignaviam.

SYNCERASTUS.

Nunc domum hæc ab æde Veneris refero vaſa, ubi hoſtiis
Herus nequivit propitiare Venerem ſuo feſto die.

MILPHIO.

Lepidam Venerem!

SYNCERASTUS.

Nam meretrices noſtræ primis hoſtiis
Venerem placavere extemplo.

MILPHIO.

O lepidam Venerem denuo !

SYNCERASTUS.

Nunc domum ibo.

MILPHIO.

Heus ! Synceraſte ?

SYNCERASTUS.

Synceraſtum qui vocat ?

MILPHIO.

Tuus amicus.

SYNCERASTUS.

Haud amicè facis, qui cum onere offeras moram.

MILPHIO.

At ob hanc rem tibi reddam operam, ubi voles, ubi
juſſeris :
Habe rem pactam.

SYNCERASTUS.

Si futurum eſt, do tibi operam hanc.

MILPHIO.

Quo modo ?

SYNCERASTUS.

Ut enim,ubi mihi vapulandum eſt,tu corium ſufferas.

MILPHIO.

Apage.

SYNCERASTUS.

Neſcio quid viri sis.

MILPHIO.

Malus ſum.

SYNCERASTUS.

Tibi sis.

MILPHIO.

Te volo...

SYNCERASTUS.

At onus urget.

MILPHIO.

At tu appone, & reſpice ad me.

SYNCERASTUS.

Fecero:

Quanquam haud otium eſt.

MILPHIO.

Salvos sis, Synceraſte.

SYNCERASTUS.

O Milphio,

Dî omnes Deæque ament!

MILPHIO.

Quemnam hominem?

SYNCERASTUS.

Nec te, nec me, Milphio:

Neque herum meum adeò.

MILPHIO.

Quem ament igitur?

SYNCERASTUS.

Alium quemlibet.

Nam noſtrorum nemo dignus eſt.

MILPHIO.

Lepidè loquere.

SYNCERASTUS.

Me decet.

MILPHIO.

Quid agis?

SYNCERASTUS.

Facio quod manifeſtò mœchi haud ferme ſolent.

MILPHIO.

Quid id eſt?

SYNCERASTUS.

SYNCERASTUS.

Refero vaſa ſalva.

MILPHIO.

Dî te & tuum herum perduint.

SYNCERASTUS.

Me non perdant, illum ut perdant: facere poſſim, ſi velim,
Meum herum ut perdant: ni mihi metuam, Milphio.

MILPHIO.

Quid id eſt? cedo.

SYNCERASTUS.

Malus es?

MILPHIO.

Malùs ſum.

SYNCERASTUS.

Malè mihi eſt.

MILPHIO.

Memorandum! eſſe aliter decet.
Quid eſt quod malè ſit? quoi domi eſt quod edis, quod ames affatim,
Neque triobulum ullum amicæ das, & ductas gratiis.

SYNCERASTUS.

Dieſpiter me ſic amabit.

MILPHIO.

Ut quidem edepol dignus es.

SYNCERASTUS.

Ut ego hanc familiam interire cupio.

MILPHIO.

Adde operam, ſi cupis.

SYNCERASTUS.

Sine pennis volare haud facile'ſt. Meæ alæ pennas non habent.

MILPHIO.

Nolito edepol develliſſe, jam his duobus mensibus
Volucres tibi erunt tuæ hirquinæ.

SYNCERASTUS.

I in malam rem.

MILPHIO.

I tu atque herus.

SYNCERASTUS.

Verùm enim qui homo eum norit, citò homo pervorti poteſt.

MILPHIO.

Quid jam?

SYNCERASTUS.

Quasi tu tacere quicquam potis sis.

MILPHIO.

Rectiùs
Tacitus tibi resistam, quàm quod dictum eſt malæ mulieri.

SYNCERASTUS.

Animum inducam facilè, ut tibi iſtuc credam, ni te noverim.

MILPHIO.

Crede audacter meo periculo.

SYNCERASTUS.

Malè credam, & credam tamen.

MILPHIO.

Scin' tu herum tuum meo hero eſſe inimicum capitalem?

SYNCERASTUS.

Scio.

MILPHIO.

Propter amorem.

SYNCERASTUS.

Omnem operam perdis.

MILPHIO.

Quid jam ?

SYNCERASTUS.

Quia doctum doces.

MILPHIO.

Quid ergo dubitas, quin lubenter tuo hero meus quod poſſiet
Facere, faciat malè, ejus merito : tum autem si quid tu adjuvas,
Eo faciliùs poterit facere.

SYNCERASTUS.

At ego hoc metuo, Milphio.

MILPHIO.

Quid eſt quod metuas ?

SYNCERASTUS.

Dum hero inſidias parem, ne a te perdeam :
Si herus meus me eſſe locutum cuiquam mortali ſciat,
Continuò is me ex Synceraſto crurifragium fecerit.

MILPHIO.

Nunquam edepol mortalis quiſquam fiet e me certior,
Niſi hero meo uni indicaſſe, atque ei quoque, ut ne enuntiet
Id eſſe facinus ex te ortum.

SYNCERASTUS.

Malè credam, & credam tamen.
Sed hoc tu tecum tacitum habeto.

MILPHIO.

Fidei non meliùs creditur.
Loquere, locus occaſioque eſt, liberè : hic ſoli ſumus.

SYNCERASTUS.

Herus ſi tuus volet facere frugem, meum herum perdet.

MILPHIO.

Quî id poteſt?

SYNCERASTUS.

Facilè.

MILPHIO.

Fac ergo id facilè noſcam, ut ille poſſit noſcere.

SYNCERASTUS.

Quia Adelphaſium, quam herus deamat tuus, ingenua eſt.

MILPHIO.

Quo modo?

SYNCERASTUS.

Eodem, quo ſoror illius altera Anteraſtilis.

MILPHIO.

Sed quî id credam?

SYNCERASTUS.

Quia illas emit in Anactorio parvolas, duodeviginti minis,
De prædone Siculo.

MILPHIO.

Quanti?

SYNCERASTUS.

Duodeviginti minis.

MILPHIO.

Duas illas?

SYNCERASTUS.

Nutricem earum tertiam.
Et ille qui eas vendebat, dixit ſe furtivas vendere.
Ingenuas Carthagine aiebat eſſe.

MILPHIO.

Dî voſtram fidem !
Nimium lepidum memoras facinus : nam herus meus
Agoraſtocles
Ibidem gnatus, inde ſurreptus ferè ſexennis, poſtibi
Qui eum ſurripuit, huc devexit, meoque hero eum hîc vendidit.
Is in divitias homo adoptavit hunc, quom diem obiit ſuum.

SYNCERASTUS.

Omnia memoras. Quo id faciliùs fiat, manu eas aſſerat
Suas populares, liberali cauſsâ.

MILPHIO.

Tacitus tace modò.

SYNCERASTUS.

Profecto ad incitas lenonem rediget, ſi eas abduxerit.

MILPHIO.

Quin priùs diſperibit, faxo, quàm unam calcem civerit.
Ita paratum eſt.

SYNCERASTUS.

Ita Dî faxint, ne apud lenonem hunc ſerviam.

MILPHIO.

Quin hercle collibertus meus, faxo, eris, ſi Dî volent.

SYNCERASTUS.

Ita Dî faxint. Numquid aliud me morare, Milphio ?

MILPHIO.

Valeas, beneque ut tibi ſit.

SYNCERASTUS.

Pol iſtuc tibi & hero tuo eſt in manu.
Vale, & hæc cura, clanculum ut ſint dicta.

MILPHIO.

Non dictum eſt. Vale.

SYNCERASTUS.

At enim nihil eſt, nisi, dum calet, hoc agitur.

MILPHIO.

Lepidus, quom mones:
Et hoc ita fiet.

SYNCERASTUS.

Proba materies data eſt, si probum adhibes fabrum.

MILPHIO.

Potin' ut taceas?

SYNCERASTUS.

Taceo atque abeo.

MILPHIO.

Mihi commoditatem creas.
Illic hinc abiit. Dî immortales meum herum ſervatum volunt,
Et hunc diſperditum lenonem: tantum eum inſtat exitii.
Satîne, priùs quàm unum eſt injectum telum, tum inſtat alterum!
Ibo intrò, hæc ut meo hero memorem. Nam huc si ante ædeis ſevocem,
Quæque audiviſtis modò, nunc ſi eadem hic iterem, inſcitia'ſt.
Hero uni potiùs intus ero odio, quàm hîc ſim vobis omnibus.
Dî immortales, quanta advenit calamitas
Hodie ad hunc lenonem! ſed ego, nunc eſt quom me moror.
Id negotium inſtitutum eſt; non datur ceſſatio.
Nam & hoc nocte conſulendum quod modò concreditum'ſt,

Et illud autem inſerviendum'ſt consilium vernaculum.
Remora si sit, qui malam rem mihi det, merito fecerit.
Nunc intrò ibo: dum herus advenit a foro, opperiar domi.

ACTUS V.

SCENA I.

HANNO *loquitur Punice.*

Ythalonim, vualonuth si corathisima comſyth,
Chym lachchunyth mumys tyalmyctibari imiſchi
Lipho canet hyth bymithii ad ædin bynuthii.
Byrnarob ſyllo homalonin uby miſyrthoho
Bythlym mothym noctothii nelechanti daſchmachon
Yſſidele brim tyfel yth chylys chon, tem, liphul
Uth bynim yſdibut thinno cuth nu Agoraſtocles.
Ythe manet ihy chyrſae lycoch sith naſo
Byuni id chil luhili gubylim laſibit thim
Bodyalyt herayn nyn nuys lym moncoth luſim
Exanolim volanus ſuccurratim miſti atticum eſſe.
Concubitum a bello cutius beant lalacant chona enus es
Hujec silec paneſſe athidamaſcon alem induberte felono buthume
Celtum comucro lueni, at enim avoſo uber bent hyach Ariſtoclem

Et te ſe anieche naſoctelia elicos alemus duberter
mi comps veſpiti
Aodeanec lictor bodes juſſum limnimcolus
Deos Deaſque veneror, qui hanc urbem colunt,
Ut, quod de meâ re huc veni, rite venerim.
Meaſque ut gnatas, & mei fratris filium,
Reperire me siritis: Dii voſtram fidem!
Quæ mihi ſurreptæ ſunt, & fratris filium.
Sed hic mihi antehac hoſpes Antidamas fuit.
Eum feciſſe aiunt, sibi quod faciundum fuit.
Ejus filium hic prædicant eſſe Agoraſtoclem:
Deum hoſpitalem ac teſſeram mecum fero:
In hiſce habitare monſtratu'ſt regionibus.
Hos percontabor, qui huc egrediuntur foras.

ACTUS V.

SCENA II.

AGORASTOCLES. MILPHIO. HANNO.

AGORASTOCLES.

AIN' tu tibi dixe Synceraſtum, Milphio,
Has eſſe ingenuas ambas ſurreptitias
Carthaginienſeis?

MILPHIO.

Aio, &, ſi frugi eſſe vis,
Eas liberali jam aſſeres cauſsâ manu.

Nam

Nam tuum flagitium'ſt tuas populareis te pati
Servire ante oculos, domi quæ fuerint liberæ.

HANNO.

Pro Dî immortales! obſecro voſtram fidem.
Creta eſt profectò horum hominum oratio.
Quam orationem hanc aureis dulcem devorant!
Ut mihi abſterſerunt omnem ſorditudinem!

AGORASTOCLES.

Si ad eam rem teſteis habeam, faciam quod jubes.

MILPHIO.

Quid tu mihi teſteis? quin tu inſiſtis fortiter.
Aliqua fortuna fuerit adjutrix tibi.

AGORASTOCLES.

Incipere multò eſt, quàm impetrare, facilius.

MILPHIO.

Sed quænam illæc avis eſt, quæ huc cum tunicis advenit?
Numnam it a balneis circumductus pallio?
Facies quidem edepol * * *
Servos quidem edepol veteres antiquoſque habet.

AGORASTOCLES.

Quî ſcis?

MILPHIO.

Viden' homines ſarcinatos conſequi?
Atque, ut opinor, digitos in manibus non habent.

AGORASTOCLES.

Quid jam?

MILPHIO.

Quia incedunt cum annulatis auribus.
Adibo hoſce, atque appellabo Punicè.
Si reſpondebunt, Punicè pergam loqui:
Si non; tum ad horum mores linguam vortero.
Quid ais tu? ecquid adhuc commeminiſti Punicè?

AGORASTOCLES.

Nihil edepol. Nam quî ſcire potui, dic mihi,
Qui illinc ſexennis perierim Carthagine?

HANNO.

Pro Dî immortales! plurimi ad hunc modum
Periêre pueri liberi Carthagine.

MILPHIO.

Quid ais tu?

AGORASTOCLES.

Quid vis?

MILPHIO.

Vin' appellem hunc Punicè?

AGORASTOCLES.

An ſcis?

MILPHIO.

Nullus me eſt hodie Pœnus Punior.

AGORASTOCLES.

Adi atque appella, quid velit, quid venerit,
Qui sit, quojatis, unde sit: ne parſeris.

MILPHIO.

Avo, quojates eſtis? aut quo ex oppido?

HANNO.

Hanno muthumballe bechadreanech.

AGORASTOCLES.

Quid ait?

MILPHIO.

Hannonem ſeſe ait Carthagine,
Carthaginienſem Muthumballis filium.

HANNO.

Avo.

MILPHIO.

Salutat.

HANNO.
Donni.
MILPHIO.
Doni volt tibi
Dare hinc neſcio quid : audin' pollicerier ?
AGORASTOCLES.
Saluta hunc rurſus Punicè verbis meis.
MILPHIO.
Avo donni, hic mihi tibi inquit verbis ſuis.
HANNO.
Me bar bocca.
MILPHIO.
Iſtuc tibi ſit potiùs quàm mihi.
AGORASTOCLES.
Quid ait ?
MILPHIO.
Miſeram eſſe prædicat buccam ſibi.
Fortaſſe medicos nos eſſe arbitrarier.
AGORASTOCLES.
Si ita eſt, nega eſſe : nolo ego errare hoſpitem.
MILPHIO.
Audi tu rufen nuco iſtam.
AGORASTOCLES.
Sic volo,
Profectò vera cuncta huic expedirier.
Roga, numquid opus ſit ?
MILPHIO.
Tu qui zonam non habes,
Quid in hanc veniſtis urbem, aut quid quæritis ?
HANNO.
Muphurſa.
AGORASTOCLES.
Quid ait ?

HANNO.

Mivulechianna.

AGORASTOCLES.

Quid venit ?

MILPHIO.

Non audis ? mures Africanos prædicat
In pompam ludis dare ſe velle ædilibus.

HANNO.

Laech lachananim limi nichot.

AGORASTOCLES.

Quid nunc ait ?

MILPHIO.

Ligulas, canaleis ait ſe advexiſſe, & nuces :
Nunc orat, operam ut des ſibi, ut ea veneant.

AGORASTOCLES.

Mercator, credo, eſt.

HANNO.

Iſam aruinam.

AGORASTOCLES.

Quid eſt ?

HANNO.

Palum erga dectha.

AGORASTOCLES.

Milphio, quid nunc ait ?

MILPHIO.

Palas vendundas ſibi ait, & mergas datas,
Ut hortum fodiat, atque ut frumentum metat.
Ad meſſim credo miſſus hic quidem tuam.

AGORASTOCLES.

Quid iſtuc ad me ?

MILPHIO.

Certiorem te eſſe volui,
Ne quid clam furtivè accepiſſe cenſeas.

HANNO.

Muphonnium ſucorahim.

MILPHIO.

Hem, cave ſis feceris,
Quod hic te orat.

AGORASTOCLES.

Quid ait, aut quid orat? expedi.

MILPHIO.

Sub cratim uti jubeas ſeſe ſupponi, atque eò
Lapides imponi multos, ut ſeſe neces.

HANNO.

Gunebel balſamenieraſan.

AGORASTOCLES.

Narra, quid eſt?
Quid ait?

MILPHIO.

Non hercle nunc quidem quicquam ſcio.

HANNO.

At ut ſcias nunc, dehinc Latinè jam loquar.
Servom hercle te eſſe oportet & nequam & malum,
Hominem peregrinum atque advenam qui irrideas.

MILPHIO.

At hercle te hominem & ſycophantam, & ſubdolum,
Qui huc adveniſti nos captatum migdilybs,
Biſulcilingua, quaſi proſerpens beſtia.

AGORASTOCLES.

Maledicta hinc aufer: linguam compeſcas face.
Maledicere huic tu temperabis, ſi ſapis.
Meis conſanguineis nolo te injuſtè loqui.
Carthagini ego ſum natus, ut tu ſis ſciens.

HANNO.

O mi popularis, ſalve.

AGORASTOCLES.

Et tu edepol, quiſquis es.
Et ſi quid opus eſt, quæſo, dic atque impera,
Popularitatis cauſſâ.

HANNO.

Habeo gratiam.
Verùm ego hic hoſpitium habeo; Antidamæ filium
Quæro, commonſtra, ſi noviſti Agoraſtoclem.
Ecquem adoleſcentem tu hic noviſti Agoraſtoclem?

AGORASTOCLES.

Siquidem Antidamarchi quæris adoptatitium;
Ego ſum ipſus, quem tu quæris?

HANNO.

Hem! quid ego audio?

AGORASTOCLES.

Antidamæ gnatum me eſſe.

HANNO.

Si ita eſt, teſſeram
Conferre ſi vis hoſpitalem, eccam attuli.

AGORASTOCLES.

Agedum huc, oſtende. Eſt par probè: nam habeo
domi.

HANNO.

O mi hoſpes, ſalve multùm: nam mihi tuus pater,
Pater tuus ergo, hoſpes Antidamas fuit:
Hæc mihi hoſpitalis teſſera cum illo fuit.

AGORASTOCLES.

Ergo hic apud me hoſpitium tibi præbebitur.
Nam haud repudio hoſpitium, neque Carthaginem:
Inde ſum oriundus.

HANNO.

Dî dent tibi omnes quæ velis!
Quid ais? quî potuit fieri, ut Carthagini

Gnatus sis, hic autem habuiſti Ætolum patrem?

AGORASTOCLES.

Surreptus ſum illinc. Hic me Antidamas hoſpes tuus
Emit, & is me sibi adoptavit filium.

HANNO.

Demarcho item ipſe fuit adoptatitius.
Sed mitto de illo, & ad te redeo: dic mihi,
Ecquid meminiſti tuûm parentûm nomina?

AGORASTOCLES.

Patris atque matris memini.

HANNO.

Memoradum mihi:
Si novi fortè, aut si ſunt cognati mihi.

AGORASTOCLES.

Ampsigura mater mihi fuit, Iachon pater.

HANNO.

Patrem atque matrem viverent vellem tibi!

AGORASTOCLES.

An mortui ſunt?

HANNO.

Factum, quod ægrè tuli:
Nam mihi ſobrina Ampsigura tua mater fuit.
Pater tuus is erat frater patruelis meus,
Et is me heredem fecit, quom ſuum obiit diem:
Quo me privatum ægrè patior mortuo.
Sed si ita eſt, ut tu sis Iachonis filius,
Signum eſſe oportet in manu læva tibi,
Ludenti puero quod momordit simia.
Oſtende, ut inſpiciam. Aperi.

AGORASTOCLES.

Vide, eccum adeſt.
Mi patrue, ſalve.

HANNO.

Et tu ſalveto, Agoraſtocles.
Iterum mihi gnatus videor, quia te reperi.

MILPHIO.

Pol iſtam rem vobis bene eveniſſe gaudeo.
Et te moneri num ne vis?

HANNO.

Sanè volo.

MILPHIO.

Paterna oportet reddi filio bona.
Æquom eſt habere hunc bona quæ poſſedit pater.

HANNO.

Haud poſtulo aliter: reſtituentur omnia.
Suam rem sibi ſalvam ſiſtam, si illò advenerit.

MILPHIO.

Facito, sis, reddas, etsi hic habitabit tamen.

HANNO.

Quin mea quoque iſte habebit, si quid me fuat.

MILPHIO.

Feſtivom facinus venit mihi in mentem modò.

HANNO.

Quid id eſt?

MILPHIO.

Tuâ eſt opus operâ.

HANNO.

Dic mihi, quid lubet?
Profectò uteris, ut voles, operam meam.
Quid eſt negotî?

MILPHIO.

Potin' tu fieri ſubdolus?

HANNO.

Inimico poſſum, amico insipientia eſt.

MILPHIO.

Inimicus hercle eſt hujus.

HANNO.

Malè faxim lubens.

MILPHIO.

Amat a lenone hic.

HANNO.

Facere ſapienter puto.

MILPHIO.

Leno hic habitat vicinus.

HANNO.

Malè faxim lubens.

MILPHIO.

Ei duæ puellæ ſunt meretrices ſervolæ
Sorores: earum hic alteram efflictim perit:
Neque eam inceſtavit unquam.

HANNO.

Acerba amatio eſt.

MILPHIO.

Nunc leno ludificatur.

HANNO.

Suum quæſtum colit.

MILPHIO.

Hic illi malam rem dare volt.

HANNO.

Frugi, si id facit.

MILPHIO.

Nunc hoc consilium capio, & hanc fabricam apparo;
Ut te allegemus: filias dicas tuas,
Surreptaſque eſſe parvolas Carthagine,
Manuque liberali cauſsâ ambas afferas,
Quasi filiæ tuæ sint ambæ. Intellegis?

HANNO.

Intellego hercle : nam mihi item gnatæ duæ
Cum nutrice unà ſurreptæ ſunt parvolæ.

MILPHIO.

Lepidè hercle aſſimulas. Jam in principio id mihi placet.

HANNO.

Pol magis quàm vellem.

MILPHIO.

Heu ! hercle mortalem catum,
Malum, crudumque & callidum atque ſubdolum !
Ut afflet ! quo illud geſtu faciat facilius !
Me quoque dolis jam ſuperat architectonem.

HANNO.

Sed earum nutrix, qua ſit facie, mihi expedi.

MILPHIO.

Staturâ haud magnâ, corpore aquilo.

HANNO.

Ipſa ea'ſt.

MILPHIO.

Specie venuſtâ, ore parvo, atque oculis pernigris.

HANNO.

Formam quidem hercle verbis depinxti mihi.

MILPHIO.

Vin' eam videre ?

HANNO.

Filias malo meas.
Sed i, atque evoca illam, ſi eæ meæ ſunt filiæ.
Si illarum eſt nutrix, me continuò novit.

MILPHIO.

Heus ! ecquis hic eſt ? nunciate ut prodeat
Foras Giddeneme : eſt qui illam conventam eſſe volt.

ACTUS V.

SCENA III.

GIDDENEME. MILPHIO. HANNO.

AGORASTOCLES. PUER.

GIDDENEME.

Quis pultat?

MILPHIO.

Qui te proxumus eſt.

GIDDENEME.

Quid vis?

MILPHIO.

Eho,
Noviſtin' tu illunc tunicatum hominem, qui siet?

GIDDENEME.

Nam quem ego aſpicio! Pro ſupreme Juppiter!
Herus meus hic quidem eſt, mearum alumnarum pater,
Hanno Carthaginienſis.

MILPHIO.

Ecce autem mala!
Præſtigiator hic quidem Pœnus probus eſt,
Perduxit omneis ad ſuam ſententiam.

GIDDENEME.

O mi here, ſalve: Hanno, inſperatiſſume

Nunc, patrue, si vis tuas videre filias,
Me ſequere.

HANNO.

Jamdudum equidem hercle cupio, & te ſequor.

AGORASTOCLES.

Quid si eamus illis obviam?

HANNO.

At ne inter vias,
Præterbitamus, metuo. Magne Juppiter,
Reſtitue certas mihi ex incertis nunc opes.

AGORASTOCLES.

Ego quidem meos amores mecum confido fore.
Sed eccas video ipſas.

HANNO.

Hæcine ſunt meæ filiæ?
Quantæ e quantillis jam ſunt factæ!

AGORASTOCLES.

Scin' quid eſt?
Græcæ ſunt hæ columnæ; ſuſtolli ſolent.

MILPHIO.

Opinor hercle hodie quod ego dixi per jocum,
Id eventurum eſſe & ſeverum & ſerium,
Ut hæc inveniantur hodie eſſe hujus filiæ.

AGORASTOCLES.

Pol iſtuc quidem jam certum eſt. Tu iſtos, Milphio,
Abduce intrò: nos haſce hic præſtolabimur.

ACTUS V.

SCENA IV.

ANTERASTILIS. ADELPHASIUM.

AGORASTOCLES. HANNO.

ANTERASTILIS.

Fuit hodie operæ pretium èjus, qui amabilitati animum adjiceret,
Oculis epulas dare, delubrum qui hodie ornatum eo viſere venit.
Deamavi ecaſtor illic ego hodie lepidiſſuma munera meretricum,
Digna divâ venuſtiſſumâ Venere: neque contemſi ejus opus hodie.
Tanta ibi copia venuſtatum aderat, in ſuo quæque loco sita mundè.
Arabius murrhinuſque omneis odor complebat. Haud ſordere viſus eſt
Feſtus dies, Venus, nec tuum fanum; tantus ibi clientarum erat numerus,
Quæ ad Calydoniam venerant Venerem. Certò enim, quod quidem ad nos duas
Attinuit, præpotentes, pulchræ, paciſque potentes, ſoror, fuimus:

Neque ab juventute ibi irridiculo habitæ : quod pol, ſoror, ceteris omnibus factum eſt.

ADELPHASIUM.

Malim iſtuc aliis ita videatur, quàm uti tu te, ſoror, collaudes.

ANTERASTILIS.

Spero equidem.

ADELPHASIUM.

Et pol ego, quom ingeniis quibus ſumus atque aliæ, cognoſco.
Eo ſumus gnatæ genere, ut deceat nos eſſe a culpa caſtas.

HANNO.

Juppiter, qui genus colis aliſque hominum, per quem vivimus vitalem ævum,
Quem penes ſpes vitæ ſunt hominum omníum, da diem hunc ſoſpitem, quæſo,
Rebus meis agundis : quibus annos multos carui, quaſque e patria
Perdidi parvas, redde his libertatem : invictæ præmium ut eſſe ſciam pietati.

AGORASTOCLES.

Omnia faciet Juppiter, faxo. Nam mihi eſt obnoxius, & me metuit.

HANNO.

Tace quæſo.

AGORASTOCLES.

Ne lacruma patrue.

ANTERASTILIS.

Ut volupe'ſt homini, mea ſoror, ſi quod agit, cluet victoriâ.
Sicut hodie nos inter alias præſtitimus pulchritudine.

ADELPHASIUM.

ADELPHASIUM.

Stulta, ſoror, es magis, quàm volo. An verò pulchra videre, obſecro,
Si tibi illi non os oblitum eſt fuligine?

AGORASTOCLES.

O patrue! o patrue mi patruiſſume!

HANNO.

Quid eſt, fratris mei gnate? mi gnate, quid vis? expedi.

AGORASTOCLES.

At enim volo hoc agas.

HANNO.

At enim ago iſtuc.

AGORASTOCLES.

Patrue mi patruiſſume!

HANNO.

Quid eſt?

AGORASTOCLES.

Eſt lepida & lauta: ut ſapit!

HANNO.

Ingenium patris habet, quod ſapit.

AGORASTOCLES.

Quæ res? jam diu edepol ſapientiam tuam abuſa eſt hæc quidem.
Nunc hinc ſapit, hinc ſentit: quicquid ſapit, amore meo ſapit.

ADELPHASIUM.

Non eo ſumus genere prognatæ, tametsi ſumus ſervæ, ſoror,
Ut deceat facere nos quicquam, quod homo quiſquam irrideat.
Multa ſunt mulierum vitia: ſed hoc e multis maxumum eſt,

Quom sibi nimis placent, nimiſque operam dant ut placeant viris.

ANTERASTILIS.

Nimiæ voluptati eſt, quod in extis noſtris portentum eſt, ſoror,
Quodque haruſpex de ambabus dixit.

AGORASTOCLES.

Velim de me aliquid dixerit.

ANTERASTILIS.

Nos fore, invito domino noſtro, diebus paucis liberas.
Id ego, nisi quid Dî aut parentes faxint, quid ſperem haud ſcio.

AGORASTOCLES.

Meâ fiduciâ hercle haruſpex, patrue, his promisit, ſcio,
Libertatem, quia me amare hanc ſcit.

ADELPHASIUM.

Soror, ſequere hac.

ANTERASTILIS.

Sequor.

HANNO.

Priùs quàm abitis, vos volo ambas. Nisi piget, consiſtite.

ADELPHASIUM.

Quis revocat?

AGORASTOCLES.

Qui bene volo vobis facere.

ADELPHASIUM.

Facere occasio eſt.
Sed quis homo eſt?

AGORASTOCLES.

Amicus vobis.

ADELPHASIUM.

Qui quidem non inimicus eſt.

AGORASTOCLES.

Bonus eſt hic homo, mea voluptas.

ADELPHASIUM.

Pol iſtum malim, quàm malum.

AGORASTOCLES.

Siquidem amicitia eſt habenda, cum hoc habenda eſt.

ADELPHASIUM.

Haud precor.

AGORASTOCLES.

Multa bona vobis facere volt.

ADELPHASIUM.

Bonus bonis benefeceris.

HANNO.

Gaudio ero vobis.

ADELPHASIUM.

At edepol nos voluptati tibi.

HANNO.

Libertatique.

ADELPHASIUM.

Iſto pretio tuas nos facilè feceris.

AGORASTOCLES.

Patrue mi, ita me Dî amabunt, ut ego, si sim Juppiter,
Jam hercle ego illam uxorem ducam, & Junonem extrudam foras.
Ut pudicè verba fecit! cogitatè & commodè!
Ut modeſtè orationem præbuit! certò hæc mea eſt.

HANNO.

Sed ut aſtu ſum aggreſſus ad eas!

AGORASTOCLES.

Lepidè hercle atque commodè.

HANNO.

Pergo etiam tentare?

AGORASTOCLES.

In pauca confer: sitiunt qui ſedent.

HANNO.

Quid iſtic, quod faciundum eſt, cur non agimus? in jus vos voco.

AGORASTOCLES.

Nunc tene, patrue.

HANNO.

Tu, frugi si bonæ es.

AGORASTOCLES.

Vin' ego hanc apprehendam?

HANNO.

Tene.

ADELPHASIUM.

An patruus eſt, Agoraſtocles, tuus hic?

AGORASTOCLES.

Jam, faxo, ſcibis.

Nunc pol ego te ulciſcar probè; nam, faxo, mea eris ſponſa.

HANNO.

Ite in jus, ne moramini.

ANTERASTILIS.

Anteſtare me atque duce.

AGORASTOCLES.

Ego te anteſtabor. Poſtea hanc amabo, atque amplexabo:

Sed illud quidem volui dicere; imò dixi hercle quod volebam.

HANNO.

Moramini: in jus vos voco, niſi honeſtiu'ſt prehendi.

ADELPHASIUM.

Quid in jus vocas nos? quid tibi debemus?

AGORASTOCLES.

Dice tu illi.

ADELPHASIUM.

Etiam me meæ latrant canes?

AGORASTOCLES.

At tu hercle alludiato:
Dato mihi pro offa ſavium, pro oſſe linguam objicito:
Ita hanc canem faciam tibi oleo tranquilliorem.

HANNO.

Ite, si itis.

ADELPHASIUM.

Quid nos fecimus tibi?

HANNO.

Fures eſtis ambæ.

ADELPHASIUM.

Noſne tibi?

HANNO.

Vos, inquam.

AGORASTOCLES.

Atque ego ſcio.

ADELPHASIUM.

Quid furti eſt id?

AGORASTOCLES.

Hunc rogato.

HANNO.

Quia annos multos filias meas celaviſtis clam me:
Atque equidem ingenuas, liberas, ſummoque genere gnatas.

ADELPHASIUM.

Nunquam mecaſtor reperies tu iſtuc probrum penes nos.

AGORASTOCLES.

Da pignus, ni nunc perjures, in ſaxium, uter utri det.

ADELPHASIUM.

Nihil tecum ago, abſcede obſecro.

AGORASTOCLES.

Atque hercle mecum agundum eſt.
Nam hic patruus meus eſt: pro hoc mihi patronus ſim neceſſe eſt.
Ei prædicabo, quo modo vos furta faciatis multa:
Quoque modo hujuſce filias apud vos habeatis ſervas,
Quas vos ex patria liberas ſurreptas eſſe ſcitis.

ADELPHASIUM.

Ubi ſunt eæ? aut quæ ſunt, obſecro?

AGORASTOCLES.

Satis ſunt maceratæ.

HANNO.

Quin eloquar.

AGORASTOCLES.

Cenſeo hercle, patrue.

ADELPHASIUM.

Miſera timeo, quid
Hoc ſit negotii, mea ſoror: ita ſtupida ſine animo aſto.

HANNO.

Advortite animum, mulieres: primum, ſi id fieri poſſit.
Ne indigna indignis Dî darent, id ego evenire vellem:
Nunc quod boni mihi Dî dant, vobis voſtræque matri,

Eas Dîs eſt æquom gratias nos agere ſempiternas.
Quom noſtram pietatem approbant, decorantque Dî immortales :
Vos meæ eſtis ambæ filiæ : & hic eſt cognatus voſter ,
Hujuſce fratris filius , Agoraſtocles.

ADELPHASIUM.

Amabo ,
Num hi falſo oblectant gaudio nos ?

AGORASTOCLES.

At me ita Dii ſervent ,
Ut hic pater eſt voſter. Date manus.

ADELPHASIUM.

Salve , inſperate nobis
Pater : te complecti nos ſine.

HANNO.

Cupitæ atque exſpectatæ.

ANTERASTILIS.

Pater ſalve : ambæ filiæ ſumus , amplectamur ambæ.

AGORASTOCLES.

Quis me amplectetur poſtea ?

HANNO.

Nunc ego ſum fortunatus.
Multorum annorum miſerias nunc hac voluptate ſedo.

ADELPHASIUM.

Vix hoc videamur credere.

HANNO.

Magis quî credatis dicam :
Nam voſtra nutrix primùm me cognovit.

ADELPHASIUM.

Ubi ea , amabo , eſt ?

Hanno.

Apud hunc eſt.

Agorastocles.

Quæſo, qui lubet tam diu tenere collum
Priùs, quàm te mihi deſponderit?

Adelphasium.

Omitto.

Agorastocles.

Sperata ſalve.

Adelphasium.

Omitte
Salutem.

Agorastocles.

Et tu altera.

Anterastilis.

Nolo ego iſtuc: enicas me.

Hanno.

Condamus alter alterum ergo in nervom brachialem.
Quibus nunc in terra melius eſt.

Agorastocles.

Eveniunt digna dignis.
Tandem huic cupitum contigit. O Apella, o Zeuxis pictor,
Cur numero eſtis mortui? hinc exemplum ut pingeretis.
Nam alios pictores nihil moror hujuſmodi tractare exempla.

Hanno.

Di Deæque omnes, vobis habeo merito magnas gratias,
Quom hac me lætitiâ tantâ & tantis affeciſtis gaudiis,
Ut meæ gnatæ ad me redirent in poteſtatem meam.

Adelphasium.

ADELPHASIUM.

Mi pater, tua pietas planè nobis auxilio fuit.

AGORASTOCLES.

Patrue, facito in memoriam habeas, tuam majorem filiam
Mihi te deſpondiſſe.

HANNO.

Memini.

AGORASTOCLES.

Et dotis quid promiſeris.

ACTUS V.

SCENA V.

ANTHEMONIDES. ADELPHASIUM.

ANTERASTILIS. HANNO.

AGORASTOCLES.

ANTHEMONIDES.

Si ego minam non ultus fuero probè, quam lenoni dedi,
Tum profectò me ſibi habento ſcurræ ludificatui.
Is etiam me ad prandium ad ſe adduxit ignaviſſumus,
Ipſe abiit foras, me reliquit pro atriensi in ædibus:
Ubi nec leno, neque illæ redeunt, nec quod edim quicquam datur;

Pro minore parte prandii pignus cepi, abii foras.
Si dedero, ære militari tetigero lenunculum.
Nactus eſt hominem, mina quem argenti circumduceret.
Sed mea amica nunc mihi irato obviam veniat velim.
Jam pol ego illam pugnis totam faciam ut ſit morula;
Ita replebo atritate, atrior multò ut ſiet,
Quàm Ægyptii, aut qui cortinam ludis per circum ferunt.

ADELPHASIUM.

Tene, ſis, me arctè, mea voluptas: malè ego metuo miluos.
Mala illa beſtia eſt: ne fortè me auferat pullum tuum.

ANTERASTILIS.

Ut nequeo te ſatis complecti, mi pater!

ANTHEMONIDES.

Ego me moror.
Propemodum hoc obſonare prandium potero mihi.
Sed quid hoc eſt? quid hoc? quid hoc eſt? quid ego video? quomodo?
Quid hoc eſt conduplicationis? quæ hæc eſt congeminatio?
Quis hic homo eſt cum tunicis longis, quaſi puer cauponius?
Satin' ego oculis cerno? eſtne illæc mea amica Anteraſtilis?
Et ea certò eſt. Jampridem ego me ſenſi nihili pendier.
Non pudet puellam amplexari baliolum in media via?
Jam hercle ego illum excruciandum totum carnufici dabo.
Sanè genus hoc muliebroſum eſt tunicis demiſſitiis.
Sed adire certum eſt hanc ad amatricem Africam.

Heus tu, tibi dico, mulier, ecquid te pudet?
Quid tibi negotii autem eſt cum iſtac, dic mihi?

HANNO.

Adoleſcens, ſalve.

ANTHEMONIDES.

Nolo; nihil ad te attinet.
Quid tibi hanc digito tactio eſt?

HANNO.

Quia mihi lubet.

ANTHEMONIDES.

Lubet?

HANNO.

Ita dico.

ANTHEMONIDES.

Ligula, i in malam crucem.
Tune hic amator audes eſſe, hallex viri?
Aut contrectare, quod mares homines amant?
Deglupta mæna, Sarrapis ſementium,
Maſtruga, ἅλς ἀγορᾶς ἅμα: tum autem plenior
Alli ulpicique, quam Romani remiges.

AGORASTOCLES.

Num tibi, adoleſcens, malæ, aut dentes pruriunt,
Qui huic es moleſtus? an malam rem quæritas?

ANTHEMONIDES.

Cur non adhibuiſti, dum iſtæc loquereris, tympanum?
Nam te cinædum eſſe arbitror magis, quàm virum.

AGORASTOCLES.

Scin', quàm cinædus ſum? ite hinc, ſervi, foras:
Efferte fuſteis.

ANTHEMONIDES.

Heus tu, ſi quid per jocum
Dixi, nolito in ſerium convertere.

ANTERASTILIS.

Quid tibi lubido eſt, obſecro, Anthemonides,
Loqui inclementer noſtro gnato & patri?
Nam hic noſter pater eſt, hic nos cognovit modò.
Et hunc ſui fratris filium.

ANTHEMONIDES.

Ita me Juppiter
Bene amet, bene factum! gaudeo, & volupe'ſt mihi:
Siquidem quid lenoni obtigit magni mali,
Quomque e virtute vobis fortuna obtigit.

ANTERASTILIS.

Credibile ecaſtor dicit: crede huic, mi pater.

HANNO.

Credo.

AGORASTOCLES.

Et ego credo. Sed eccum lenonem Lycum,
Bonum virum: eccum video; ſe recipit domum.

HANNO.

Quis hic eſt?

AGORASTOCLES.

Utrumvis eſt, & leno & Lycus.
In ſervitute hic habuit filias tuas,
Et mihi hic auri fur eſt.

HANNO.

Bellum hominem, quem noveris.

AGORASTOCLES.

Rapiamus in jus.

HANNO.

Minume.

AGORASTOCLES.

Quapropter?

HANNO.

Quia
Injuriarum multam dici ſatius eſt.

ACTUS V.

SCENA VI.

LYCUS. AGORASTOCLES. HANNO.

ANTHEMONIDES.

LYCUS.

DECIPITUR nemo, meâ quidem ſententiâ,
Qui ſuis amicis narrat rectè res ſuas:
Nam omnibus amicis meis idem unum convenit,
Ut me ſuſpendam, ne addicar Agoraſtocli.

AGORASTOCLES.

Leno, eamus in jus.

LYCUS.

Obſecro te, Agoraſtocles,
Suſpendere ut me liceat.

HANNO.

Leno, in jus te voco.

LYCUS.

Quid tibi mecum autem?

HANNO.

Quia haſce aio liberas
Ingenuaſque eſſe filias ambas meas,
Quæ ſunt ſurreptæ cum nutrice parvolæ.

LYCUS.

Jampridem equidem iſtuc ſcivi, & miratus fui,

Neminem venire, qui iſtas aſſereret manu.
Meæ quidem profectò non ſunt.

ANTHEMONIDES.

Leno, in jus eas.

LYCUS.

De prandio tu dicis; debetur, dabo.

AGORASTOCLES.

Duplum pro furto mihi opus eſt.

LYCUS.

Sume hinc quidem.

HANNO.

Et mihi ſuppliciis multis.

LYCUS.

Sume hinc quid lubet.

ANTHEMONIDES.

Et mihi quidem mina argenti.

LYCUS.

Sume hinc quid lubet.
Collo rem ſolvam jam omnibus, quaſi bajolus.

AGORASTOCLES.

Numquid recuſas contra me?

LYCUS.

Adverſum quidem.

AGORASTOCLES.

Ite igitur intrò mulieres. Sed patrue mi,
Tuam, ut dixiſti, mihi deſponde filiam.

HANNO.

Haud aliter auſim.

ANTHEMONIDES.

Bene vale.

AGORASTOCLES.

Et tu bene vale.

ANTHEMONIDES.

Leno! arrhabonem hoc pro mina mecum fero.

LYCUS.

Perii hercle!

AGORASTOCLES.

Imò haud multo poſt, quom in jus veneris.

LYCUS.

Quin egomet tibi me addico. Quid Prætore opus eſt?
Verùm obſecro te, ut liceat ſimplum ſolvere.
Trecentos Philippos, credo, conradi poteſt;
Cras auctionem faciam.

AGORASTOCLES.

Tantiſper quidem,
Ut ſis apud me lignea in cuſtodia.

LYCUS.

Fiat.

AGORASTOCLES.

Sequere intrò, patrue mi, ut hunc feſtum diem
Habeamus hilarem, hujus malo, & noſtro bono.
Multùm valete: multa verba fecimus.
Malum poſtremò hoc omne ad lenonem redit.
Nunc quod poſtremum eſt condimentum Fabulæ,
Si placuit, plauſum poſtulat Comœdia.

FINIS POENULI.

M. ACCII PLAUTI

PERSA.

DRAMATIS PERSONÆ.

TOXILUS, } *ſervi.*
SAGARISTIO, } *ſervi.*
SATURIO, *paraſitus.*
SOPHOCLIDISCA, *ancilla.*
LEMNISELENE, *meretrix.*
PÆGNIUM, *puer.*
VIRGO.
DORDALUS, *leno.*

ARGUMENTUM,

ut quibuſdam videtur,

PRISCIANI.

PROFECTO domino, ſuos amores Toxilus
Emit, atque curat, leno ut emittat manu,
Raptamque ut emeret de prædone virginem
Subornata ſuadet ſui parasiti filia :
Atque ita intricatum ludit potans Dordalum.

ACTUS I.

SCENA I.

TOXILUS. SAGARISTIO.

TOXILUS.

Qui amans egens ingreſſus eſt princeps in amoris vias,
Superavit ærumnis is ſuis ærumnas Herculis :
Nam cum lenone, & cum excetra, cum cervo, cum apro Ætolico,
Cum avibus Stymphalicis, cum Antæo deluctari mavelim,
Quàm cum amore. Ita fio miſer quærendo argento mutuo :
Nec quicquam, niſi, Non eſt, ſciunt mihi reſpondere, quos rogo.

SAGARISTIO.

Qui hero ſuo ſervire volt bene ſervos ſervitutem,
Næ edepol illum multa in pectore ſuo collocare oportet,
Quæ hero placere cenſeat præſenti atque abſenti ſuo.

Ego neque libenter ſervio, neque ſatis ſum hero ex ſententia:
Sed quasi lippo oculo me herus meus manum abſtinere haud quit tamen,
Quin mihi imperet, quin me ſuis negotiis præfulciat.
Quis illic eſt, qui contra me aſtat?

TOXILUS.

Quis hic eſt, qui contra me aſtat?
Similis eſt Sagariſtionis.

SAGARISTIO.

Toxilus hic quidem meus amicus eſt.

TOXILUS.

Is eſt profectò.

SAGARISTIO.

Eum eſſe opinor.

TOXILUS.

Congrediar.

SAGARISTIO.

Contra congrediar.

TOXILUS.

O Sagariſtio, Dî ament te.

SAGARISTIO.

O Toxile, dabunt Dî quæ exoptes.
Ut vales?

TOXILUS.

Ut queo.

SAGARISTIO.

Quid agitur?

TOXILUS.

Vivitur.

SAGARISTIO.

Satin' ergo ex ſententia?

TOXILUS.

Si eveniunt quæ exopto, ſatis.

SAGARISTIO.

Nimis ſtultè amicis utere.

TOXILUS.

Quid jam?

SAGARISTIO.

Quia jam imperare oportet.

TOXILUS.

Mihi quidem tu jam eras mortuus, quia te non visitavi.

SAGARISTIO.

Negotium edepol...

TOXILUS.

Ferreum fortaſſe.

SAGARISTIO.

Pluſculum annum
Fui præferratus apud molas tribunus vapularis.

TOXILUS.

Vetus jam iſtæc militia eſt tua.

SAGARISTIO.

Satin' tu uſque valuiſti?

TOXILUS.

Haud probè.

SAGARISTIO.

Ergo edepol palles.

TOXILUS.

Saucius factus ſum: in Veneris prœlio
Sagittâ Cupido cor meum transfixit.

SAGARISTIO.

Jam ſervi hic amant?

TOXILUS.

Quid ergo faciam? Dîſne advorſer? quasi Titani cum Dîs belligerem,

Quibus ſat eſſe non queam ?

SAGARISTIO.

Vide modò , ulmeæ catapultæ tuum ne tranſfigant latus.

TOXILUS.

Baſilicè agito eleutheria.

SAGARISTIO.

Quid jam ?

TOXILUS.

Quia herus peregre eſt.

SAGARISTIO.

Ain' tu , peregre eſt ?

TOXILUS.

Si tute tibi bene eſſe potes pati : veni , vives mecum.
Baſilico accipiêre victu.

SAGARISTIO.

Vah , jam ſcapulæ pruriunt ,
Quia te iſtæc audivi loqui.

TOXILUS.

Sed hoc me unum excruciat.

SAGARISTIO.

Quidnam id eſt ?

TOXILUS.

Hæc dies ſumma hodie eſt, mea amica ſitne libera,
An ſempiternam ſervitutem ſerviat.

SAGARISTIO.

Quid nunc vis ergo ?

TOXILUS.

Facere amicum tibi me potis es ſempiternum.

SAGARISTIO.

Quemadmodum ?

TOXILUS.

Ut mihi des nummos ſexcentos , quos pro capite illius pendam :

Quos continuò tibi reponam in hoc triduo, aut quatriduo.

Age : ſi benignus, ſubveni.

SAGARISTIO.

Quâ confidentiâ rogare tu a me argentum tantum audes,

Impudens ? quin ſi egomet totus veneam, vix recipi poteſt

Quod tu me rogas. Nam tu aquam a pumice nunc poſtulas,

Qui ipſus ſitiat.

TOXILUS.

Siccine hoc te mihi facere ?

SAGARISTIO.

Quid faciam ?

TOXILUS.

Rogaſne ?

Alicunde exora mutuum.

SAGARISTIO.

Tu fac idem quod rogas me.

TOXILUS.

Quæſivi, nuſquam reperi.

SAGARISTIO.

Quæram equidem, ſi quis credat.

TOXILUS.

Nempe habeo in mundo.

SAGARISTIO.

Si id domi eſſet mihi, jam pollicerer :

Hoc meum eſt ut faciam ſedulò.

TOXILUS.

Quicquid erit, recipe te ad me.

SAGARISTIO.

Quære tamen : ego item ſedulò : ſi quid erit, faciam ut ſcias.

TOXILUS.

Obſecro te, reſecro, operam da hanc mihi fidelem.

SAGARISTIO.

Ah, odio me enicas.

TOXILUS.

Amoris vitio, non meo, nunc tibi morologus fio.

SAGARISTIO.

At pol ego abs te conceſſero.

TOXILUS.

Jamne abis?

SAGARISTIO.

Bene ambulato.

Sed recipe te quàm primùm potes: cave ſies mihi in quæſtione:

Uſque ero domi, dum excoxero lenoni malum.

ACTUS I.

SCENA II.

SATURIO.

VETEREM atque antiquom quæſtum meum alimoniæ
Servo atque obtineo, & magna cum cura colo.
Nam nunquam quiſquam meorum majorum fuit,
Quin parasitando paverint ventres ſuos.
Pater, avos, proavos, abavos, atavos, tritavos,
Quasi mures ſemper edêre alienum cibum:

Neque edacitate eos quiſquam poterat vincere.
His cognomentum erat duris Capitonibus :
Unde hunc ego quæſtum obtineo & majorum locum.
Neque quadruplari me volo : neque enim decet
Sine meo periculo ire aliena ereptum bona :
Neque illi, qui faciunt, mihi placent. Planè loquor.
Nam publicæ rei cauſsâ quicumque id facit
Magis, quàm ſui quæſti, animus induci poteſt,
Eum eſſe civem & fidelem & bonum.
Sed legirupam qui damnet, det in publicum
Dimidium : atque etiam meâ lege aſcribitor ;
Ubi quadruplator quempiam injexit manum,
Tantidem ille illi rurſus injiciat manum,
Ubi æquâ parti prodeant ad Treſviros.
Si id faciat, ne iſti, faxim, uſquam appareant,
Qui hic albo rete aliena oppugnant bona.
Sed ſumne ego ſtultus, qui rem curo publicam,
Ubi ſunt magiſtratus quos curare oporteat ?
Nunc huc introibo, viſam heſternas reliquias,
Quieverint rectè, nec ne : num inſuerit febris,
Opertæne fuerint, ne quis obreptaverit.
Sed aperiuntur ædes, remorandus eſt gradus.

ACTUS I.

SCENA III.

TOXILUS. SATURIO.

TOXILUS.

OMNEM rem inveni, ut ſuâ ſibi pecuniâ
Hodie illam faciat leno libertam ſuam.
Sed eccum parasitum, quojus mihi auxilio eſt opus:
Simulabo quasi non videam, ita alliciam virum.
Curate iſtic vos, atque approperate ocyus;
Ne mihi moræ ſit quicquam, ubi ego intrò advenero.
Commiſce mulſum; ſtruthea colutheaque appara,
Bene ut in ſcutris concaleant, & calamum injice.
Jam pol ille hic aderit, credo, congerro meus.

SATURIO.

Me dicit, euge!

TOXILUS.

Lautum credo a balneis
Jam hic aſſuturum.

SATURIO.

Ut ordine omnem rem tenet!

TOXILUS.

Collyræ facite ut madeant & colliphia:
Ne mihi incocta detis.

SATURIO.

Rem loquitur meram:

Nihil ſunt crudæ, niſi quas madidas glutias.
Tum niſi cremore craſſo eſt jus collyricum:
Nihil eſt macrum illud, epicrocum, pellucidum:
Quaſi jubeam eſſe jus decet collyricum.
Nolo in veſicam quod eat, in ventrem volo.

TOXILUS.

Prope me hîc neſcio quis loquitur.

SATURIO.

O mi Juppiter
Terreſtris, te coëpulonus compellat tuus.

TOXILUS.

O Saturio, opportunè adveniſti mihi.

SATURIO.

Mendacium edepol dicis, atque haud te decet:
Nam Eſurio venio, non advenio Saturio.

TOXILUS.

At edis; nam jam intus ventris fumant focula.
Calefieri juſſi reliquias.

SATURIO.

Pernam quidem
Jus eſt apponi frigidam poſtridie.

TOXILUS.

Ita fieri juſſi.

SATURIO.

Ecquid alecis?

TOXILUS.

Vah, rogas?

SATURIO.

Sapis multùm ad Genium.

TOXILUS.

Sed ecquid meminiſti, heus
Qua de re ego tecum mentionem feceram?

SATURIO.

Memini : ut muræna & conger ne calefierent.
Nam nimiò meliùs oppectuntur frigida.
Sed quid ceſſamus prœlium committere ?
Dum mane eſt, omnes eſſe mortaleis decet.

TOXILUS.

Nimis penè mane'ſt.

SATURIO.

Mane quod tu occeperis
Negotium agere, id totum procedit diem.

TOXILUS.

Quæſo, animum advorte : hoc enim jam here narravi tibi,
Tecumque oravi, ut nummos ſexcentos mihi
Dares utendos mutuos.

SATURIO.

Memini & ſcio,
Et te me orare, & mihi non eſſe quod darem.
Nihili paraſitus eſt, quoi argentum domi eſt.
Lubido extemplo cœpere eſt convivium,
Tuburcinari de ſuo, si quid domi eſt.
Cynica eſſe e gente oportet paraſitum probè :
Ampullam, ſtrigilem, ſcaphium, ſoccos, pallium,
Marſupium habeat, inibi paulum præſidii,
Qui familiarem ſuam vitam oblectet modò.

TOXILUS.

Jam nolo argentum, filiam utendam tuam
Mihi da.

SATURIO.

Nunquam edepol quoiquam etiam utendam dedi.

TOXILUS.

Non ad iſtoc quod tu inſimulas.

SATURIO.

Quid eam vis?

TOXILUS.

Scies.

Quia formâ lepidâ & liberali eſt.

SATURIO.

Res ita'ſt.

TOXILUS.

Hic leno neque te novit, neque gnatam tuam.

SATURIO.

Me ut quiſquam norit, niſi ille qui præbet cibum?

TOXILUS.

Ita eſt, hoc tu mihi reperire argentum potes.

SATURIO.

Cupio hercle.

TOXILUS.

Tum tu me ſine illam vendere.

SATURIO.

Tun' illam vendas?

TOXILUS.

Imò alium allegavero
Qui vendat, qui eſſe ſe peregrinum prædicet.
Siquidem hic leno nondum ſex menſes Megaribus
Huc eſt quom commigravit.

SATURIO.

Pereunt reliquiæ.
Poſteriùs iſtuc tamen poteſt.

TOXILUS.

Scin' quàm poteſt?
Nunquam hercle hodie hîc priùs edis, ne fruſtra ſis,
Quàm te hoc facturum, quod rogo, affirmas mihi.
Atque niſi gnatam tecum huc jam, quantum poteſt,
Adducis, exigam hercle ego te ex hac decuria.

Quid nunc ? quid eſt ? quin dicis, quid facturus ſis ?

SATURIO.

Quæſo, hercle, me quoque etiam vendas, ſi lubet.
Dum ſaturum vendas.

TOXILUS.

Hoc ſi facturus, face.

SATURIO.

Faciam equidem, quæ vis.

TOXILUS.

Bene facis : propera, abi domum.
Præmonſtra doctè, præcipe aſtu filiæ,
Quid fabuletur, ubi ſe natam prædicet.
Qui ſibi parentes fuerint, unde ſurrepta ſit :
Sed longe ab Athenis eſſe ſe gnatam autumet.
Et ut affleat, cum ea memoret.

SATURIO.

Etiam tu taces ?
Ter tanto pejor ipſa eſt, quàm illam tu eſſe vis.

TOXILUS.

Lepidè hercle dicis. Sed ſcin', quid facias ? cape
Tunicam atque zonam, & chlamydem afferto & causiam,
Quam ille habeat, qui hanc lenoni huic vendat.

SATURIO.

Heu probè.

TOXILUS.

Quaſi ſit peregrinus.

SATURIO.

Laudo.

TOXILUS.

Et tu tuam gnatam tamen
Ornatam adduce lepidè in peregrinum modum.

SATURIO.

Πόθεν ornamenta?

TOXILUS.

Abi chorago ſumito.

Dare debet: præbenda Ædiles locaverunt.

SATURIO.

Jam, faxo, hic aderunt. Sed ego horum nihil ſcio.

TOXILUS.

Nihil hercle verò. Nam ubi ego argentum accepero,
Continuò tu illam a lenone aſſerito manu.

SATURIO.

Sibi habeat, si non extemplo ab eo abduxero.

TOXILUS.

Abi, & iſtuc cura. Interibi ego puerum volo
Mittere ad amicam meam, ut habeat animum bonum,
Me eſſe effecturum hodie. Nimis longum loquor.

ACTUS II.

SCENA I.

SOPHOCLIDISCA. LEMNISELENE.

SOPHOCLIDISCA.

SATIS fuit indoctæ, immemori, insipienti dicere toties.
Nimis tandem me quidem pro barda & pro ruſtica reor habitam.

Eſſe abs te. Quanquam ego vinum bibo, at mandata non conſuevi ſimul bibere
Unà. Me equidem jam ſatis tibi ſpectatam cenſueram eſſe, & meos mores.
Nam equidem te jam ſector quintum hunc annum : quom interim, credo,
Cucus ſi in ludum iret, potuiſſet jam fieri ut probè litteras ſciret,
Quem interim tu meum ingenium fans non edidiciſti, atque infans,
Potin' ut taceas ? potin' ne moneas ? memini & ſcio & calleo, & commemini.
Amà pol miſera : id tuus ſcatet animus. Ego iſtuc placidum tibi
Ut ſit, faciam.

LEMNISELENE.

Miſer eſt qui amat.

SOPHOCLIDISCA.

Certò is quidem nihili eſt, qui nihil amat : quid ei homini opus vitâ eſt ?
Ire decet me, ut heræ obſequens fiam, libera mea opera ocyus ut ſit,
Conveniam hunc Toxilum : ejus aures quæ mandata ſunt onerabo.

ACTUS II.

SCENA II.

TOXILUS. PÆGNIUM. SOPHOCLIDISCA.

TOXILUS.

SATIN' hæc tibi ſunt plana & certa? ſatin' hæc meminiſti & tenes?

PÆGNIUM.

Meliùs quàm qui docuiſti.

TOXILUS.

Ain' verò, verbereum caput?

PÆGNIUM.

Aio enimverò.

TOXILUS.

Quid ergo dixi?

PÆGNIUM.

Ego rectè apud illam dixero.

TOXILUS.

Non edepol ſcis.

PÆGNIUM.

Da hercle pignus, ni omnia memini & ſcio.

TOXILUS.

Equidem si ſcis tute, quot habeas hodie digitos in manu:
Eodem pignus tecum.

PÆGNIUM.

Pægnium.

Audacter, si lubido eſt perdere.

Toxilus.

Bona pax ſit potiùs.

Pægnium.

Tum tu igitur ſine me ire.

Toxilus.

Et jubeo, & ſino.
Sed ita volo te curare, ut domi ſis, quom ego te eſſe illi cenſeam.

Pægnium.

Faciam.

Toxilus.

Quò ergo is nunc?

Pægnium.

Domum: uti domi ſim, quom illi cenſeas.

Toxilus.

Scelus tu pueri es: atque ob iſtam rem ego aliquid te peculiabo.

Pægnium.

Scio fidei hercle herili ut ſoleat impudicitia approbrari;
Nec ſubigi queantur unquam, ut pro ea fide habeant judicem.

Toxilus.

Abi modò.

Pægnium.

Ego, laudabis, faxo.

Toxilus.

Sed has tabellas, Pægnium,
Ipſi Lemniſelenæ fac des; & quæ juſſi, nuntiato.

Sophoclidisca.

Ceſſo ire ego, quò miſſa ſum?

PÆGNIUM.

Eo ego.

TOXILUS.

I ſanè : ego domum ibo : face rem hanc cum cura geras.
Vola curriculo.

PÆGNIUM.

Iſtuc marinus paſſer per Circum ſolet.
Illic abiit hinc intrò huc. Sed quis hæc, quæ me advorsùm incedit?

SOPHOCLIDISCA.

Pægnium hic quidem eſt.

PÆGNIUM.

Sophoclidiſca hæc peculiaris eſt ejus,
Quò ego ſum miſſus.

SOPHOCLIDISCA.

Nullus eſſe hodie hoc puero pejor perhibetur.
Compellabo.

PÆGNIUM.

Commorandum'ſt apud hanc obicem.

SOPHOCLIDISCA.

Pægnium, deliciæ pueri, ſalve : quid agis? ut vales?

PÆGNIUM.

Sophoclidiſca, Dî me amabunt.

SOPHOCLIDISCA.

Quid me? utrum?

PÆGNIUM.

Hercle neſcio.
Sed si, ut digna es, faciant, odio hercle habeant, & faciant malè.

SOPHOCLIDISCA.

Mitte malè loqui.

PÆGNIUM.

Quom ut digna es, dico, bene, non malè loquor.

SOPHOCLIDISCA.

Quid agis ?

PÆGNIUM.

Feminam ſceleſtam te aſtans contra contuor.

SOPHOCLIDISCA.

Certè equidem puerum pejorem, quàm te, novi neminem.

PÆGNIUM.

Quid mali facio ? aut cui malè dico ?

SOPHOCLIDISCA.

Cui pol cumque occasio eſt.

PÆGNIUM.

Nemo homo unquam ita arbitratus eſt.

SOPHOCLIDISCA.

At pol multi eſſe ita ſciunt.

PÆGNIUM.

Heia !

SOPHOCLIDISCA.

Heia !

PÆGNIUM.

Tuo ex ingenio mores alienos probas.

SOPHOCLIDISCA.

Fateor ego profectò me eſſe, ut decet lenonis familiæ.

PÆGNIUM.

Satis jam dictum habeo.

SOPHOCLIDISCA.

Sed quid tu ? confitere, ut te autumo ?

PÆGNIUM.

Fatear, si ita sim.

SOPHOCLIDISCA.
Jam abi, viciſti.
PÆGNIUM.
Abi nunc jam.
SOPHOCLIDISCA.
Ergo hoc mihi expedi,
Quò agis?
PÆGNIUM.
Quò tu?
SOPHOCLIDISCA.
Dic tu: prior rogavi.
PÆGNIUM.
At poſt ſcies.
SOPHOCLIDISCA.
Eo ego hinc haud longè.
PÆGNIUM.
Et quidem ego haud longè.
SOPHOCLIDISCA.
Quò ergo, ſcelus?
PÆGNIUM.
Niſi ſciero priùs ex te, tu ex me nunquam hoc, quod rogitas, ſcies.
SOPHOCLIDISCA.
Nunquam ecaſtor hodie ſcibis, priùs quàm ex te audivero.
PÆGNIUM.
Itane eſt?
SOPHOCLIDISCA.
Itane eſt.
PÆGNIUM.
Mala es.
SOPHOCLIDISCA.
Sceleſtu's.

PÆGNIUM.

Decet me.

SOPHOCLIDISCA.

Me quidem haud decet.

PÆGNIUM.

Quid ais? certumne eſt celare, quò iter facias, peſſuma?

SOPHOCLIDISCA.

Offirmaſtin' occultare quò te immittas, peſſume?

PÆGNIUM.

Par pari reſpondes dicto: abi jam, quando ita certa res eſt.

Nihili facio ſcire. Valeas.

SOPHOCLIDISCA.

Aſta.

PÆGNIUM.

At propero.

SOPHOCLIDISCA.

Et pol ego item.

PÆGNIUM.

Ecquid habes?

SOPHOCLIDISCA.

Ecquid tu?

PÆGNIUM.

Nihil equidem.

SOPHOCLIDISCA.

Cedo manum ergo.

PÆGNIUM.

Eſtne hæc manus?

SOPHOCLIDISCA.

Ubi illa altera eſt furtifica læva?

PÆGNIUM.

Domi. Eccam huc nullam attuli.

SOPHOCLIDISCA.

Habes neſcio quid.

PÆGNIUM.

Ne me attrecta, ſubagitatrix.

SOPHOCLIDISCA.

Sin te amo?

PÆGNIUM.

Malè operam locas.

SOPHOCLIDISCA.

Quî?

PÆGNIUM.

Quia enim nihil amas, quom ingratum amas.

SOPHOCLIDISCA.

Tempori hanc vigilare oportet formulam, atque ætatulam:
Ne ubi capillus versipellis fiat, fœdè ſemper ſervias:
Tu quidem haud etiam es octoginta pondo.

PÆGNIUM.

At confidentiâ
Illa militia militatur multò magis, quàm pondere.
Atque ego hanc nunc operam perdo.

SOPHOCLIDISCA.

Quid jam?

PÆGNIUM.

Quia peritæ prædico.
Sed ego ceſſo.

SOPHOCLIDISCA.

Mane.

PÆGNIUM.

Moleſta es.

SOPHOCLIDISCA.

Ero quoque, niſi ſcio
Quò agas te.

PÆGNIUM.

Ad vos.

SOPHOCLIDISCA.

Et pol ego ad vos.

PÆGNIUM.

Quid eo ?

SOPHOCLIDISCA.

Quid id ad te attinet ?

PÆGNIUM.

Enim non ibis nunc viciſſim, niſi ſcio.

SOPHOCLIDISCA.

Odioſus es.

PÆGNIUM.

Lubet.

Nunquam hercle iſtuc exterebrabis tu, ut sis pejor, quàm ego siem.

SOPHOCLIDISCA.

Malitiâ certare tecum, miſeria eſt.

PÆGNIUM.

Merx tu mala es.

SOPHOCLIDISCA.

Quid eſt quod metuas ?

PÆGNIUM.

Idem iſtuc, quod tu.

SOPHOCLIDISCA.

Dic ergo, quid eſt ?

PÆGNIUM.

Ne hoc cuiquam homini edicerem, omnes muti ut loquerentur priùs.

SOPHOCLIDISCA.

Et edictum eſt magnopere mihi, ne cuiquam homini crederem :

Omnes muti ut loquerentur priùs hoc, quàm ego.
At tu hoc face:
Fide datâ, credamus.

PÆGNIUM.

Novi. Omnes ſunt lenæ leviſidæ:
Neque tippulæ levius pondus eſt quàm fides lenonia.

SOPHOCLIDISCA.

Dic, amabo.

PÆGNIUM.

Dic, amabo.

SOPHOCLIDISCA.

Nolo ames.

PÆGNIUM.

Facilè impetras.

SOPHOCLIDISCA.

Tecum habeto.

PÆGNIUM.

Et tu hoc taceto.

SOPHOCLIDISCA.

Tacitum erit.

PÆGNIUM.

Celabitur.

SOPHOCLIDISCA.

Toxilo has fero tabellas tuo hero.

PÆGNIUM.

Abi: eccillum domi.
At ego hanc ad Lemniſelenem tuam heram obsignatam abietem.

SOPHOCLIDISCA.

Quid iſtic ſcriptum?

PÆGNIUM.

Juxta tecum, si tu neſcis, neſcio.
Nisi fortaſſe blanda verba.

SOPHOCLIDISCA.
Abeo.
PÆGNIUM.
At ego abiero.
SOPHOCLIDISCA.
Ambula.

ACTUS II.

SCENA III.

SAGARISTIO.

JOVI opulento, inclyto, Ope gnato, ſupremo, valido, viripotenti,
Opes, ſpes, bonas copias commodanti lubens meritoque vitulor:
Quia meo amico amiciter hanc commoditatis copiam
Danunt argenti mutui, uti egenti opem afferam:
Quod ego non magis ſomniabam, neque opinabar; neque cenſebam
Eam fore mihi occaſionem, ea nunc quasi decidit de cælo.
Nam herus meus me Eretriam miſit: domitos boves uti sibi mercarer,
Dedit argentum: nam ibi mercatum dixit eſſe die ſeptimi.
Stultus, qui hoc mihi daret argentum, cujus ingenium noverat.

Nam hoc argentum alibi abutar. Boves quos emerem, non erant.
Nunc & amico meo proſperabo, & Genio meo multa bona faciam.
Diu quod bene erit, die uno abſolvam. Tax tax tergo meo erit : non curo.
Nunc amico homini bobus domitis mea ex crumena largiar.
Nam id demum lepidum eſt, triparcos homines, vetulos, avidos, aridos,
Bene admordere, qui ſalinum ſervo obsignant cum ſale.
Virtus eſt, ubi occasio admonet, diſpicere. Quid faciet mihi ?
Verberibus cædi juſſerit, compedes imponi. Vapulet.
Ne sibi me credat ſupplicem fore. Væ illi ! mihi jam nihil novi
Offerri poteſt, quin sim peritus. Sed Toxili puerum Pægnium eccum.

ACTUS II.

SCENA IV.

PÆGNIUM. SAGARISTIO.

PÆGNIUM.

Pensum meum, quod datum'ſt, confeci.
Nunc propero domum.

SAGARISTIO.

Mane, etsi
Properas, Pægnium: auſculta.

PÆGNIUM.

Emere oportet quem tibi obedire velis.

SAGARISTIO.

At ſta.

PÆGNIUM.

Exhibeas moleſtiam, ut opinor, si quid debeam;
Qui nunc sic tam es moleſtus.

SAGARISTIO.

Scelerate, etiam reſpicis?

PÆGNIUM.

Scio ego quid sim ætatis, eo iſtuc maledictum impune auferes.

SAGARISTIO.

Ubi Toxilus eſt tuus herus?

PÆGNIUM.

Ubi illi lubet, neque te conſulit.

SAGARISTIO.

Etiamne dicis, ubi sit, venefice?

PÆGNIUM.

Neſcio, inquam, ulmitriba tu.

SAGARISTIO.

Maledicis majori.

PÆGNIUM.

Prior promeritus perpetiare.
Servam operam, linguam liberam herus me juſſit habere.

SAGARISTIO.

Diciſne mihi, ubi sit Toxilus?

PÆGNIUM.

Dico, ut perpetuò pereas.

SAGARISTIO.

Cædêre hodie tu reſtibus.

PÆGNIUM.

Tuâ quidem, cucule, cauſsâ?
Non hercle si os perciderim tibi, metuam, morticine.

SAGARISTIO.

Video ego te: jam incubitatus es.

PÆGNIUM.

Ita ſum. Quid id attinet ad te?
At non ſum ita, ut tu, gratis.

SAGARISTIO.

Confidens.

PÆGNIUM.

Sum hercle verò.
Nam ego me confido liberum fore, ut te nunquam ſperas.

SAGARISTIO.

Potin', ut moleſtus ne sies?

PÆGNIUM.

Quod dicis, facere non quis.

SAGARISTIO.

Abi in malam rem.

PÆGNIUM.

At tu domum : nam ibi tibi parata præſeſt.

SAGARISTIO.

Vadatur hic me.

PÆGNIUM.

Utinam vades desint, in carcere ut sis!

SAGARISTIO.

Quid hoc?

PÆGNIUM.

Quid eſt?

SAGARISTIO.

Etiam, ſcelus, malè loquere?

PÆGNIUM.

Tandem ut liceat,
Quom ſervos sis, ſervom tibi maledicere.

SAGARISTIO.

Itáne? ſpecta
Quid dedero.

PÆGNIUM.

Nihil; nam nihil habes.

SAGARISTIO.

Dî Deæque me omnes perdant,
Nisi te hodie, si prehendero, deſigam in terram colaphis.

PÆGNIUM.

Amicus ſum, eveniant volo tibi quæ optas, atque id fiat;
Tu me deſigas, te cruci ipſum propediem affigent alii.

SAGARISTIO.

Quin te Dî Deæque, ſcis quid hinc porrò dicturus fuerim,
Ni linguæ moderari queam. Potin' abeas?

PÆGNIUM.

Abigis facilè.
Nam umbra mea intus vapulat.

SAGARISTIO.

Ut iſtunc Dî Deæque perdant.
Tanquam proſerpens beſtia, eſt bilinguis & ſceleſtus.
Hercle illum abiiſſe gaudeo: fores aperite. Eccere autem,
Quem convenire maxumè cupiebam, egreditur intus.

ACTUS II.

SCENA V.

TOXILUS. SAGARISTIO. SOPHOCLIDISCA.

TOXILUS.

PARATUM jam eſſe dicito, unde argentum ſit futurum:
Jubeto habere animum bonum, dic me illam amare multùm:
Ubi ſe allevat, ibi me allevat: quæ dixi ut nuntiares,

Satin' ea tenes ?

SOPHOCLIDISCA.

Magis calleo, quàm aprugnum callum callet.

TOXILUS.

Propera, abi domum.

SAGARISTIO.

Nunc ego huic graphicè facetus fiam.
Subnixis alis me inferam, atque amicibor glorioſè.

TOXILUS.

Sed quis hic anſatus ambulat ?

SAGARISTIO.

Magnificè conſcreabor.

TOXILUS.

Sagariſtio hic quidem eſt. Quid agitur, Sagariſtio ? ut valetur ?
Ecquid, quod mandavi tibi? eſtne quid in te ſpeculæ?

SAGARISTIO.

Adito.
Videbitur : factum volo : venito : præmoneto.

TOXILUS.

Quid hoc hic in collo tibi tumet ?

SAGARISTIO.

Vomica'ſt, preſſare parce.
Nam ubi qui malâ tetigit manu, dolores cooriuntur.

TOXILUS.

Quando iſtæc innata'ſt nam tibi ?

SAGARISTIO.

Hodie.

TOXILUS.

Secari jubeas.

SAGARISTIO.

Metuo ne immaturam ſecem, ne exhibeat plus negotii.

TOXILUS.

Inſpicere morbum tuum lubet.

SAGARISTIO.

Abi, atque caveſis
A cornu.

TOXILUS.

Quid jam?

SAGARISTIO.

Quia boves bini hîc ſunt in crumena.

TOXILUS.

Emitte ſodes: ne enices fame, ſine ire paſtum.

SAGARISTIO.

Enim metuo, ut poſſim in bubile rejicere, ne vagentur.

TOXILUS.

Ego rejiciam, habe animum bonum.

SAGARISTIO.

Creditur: commodabo.
Sequere hàc sis: argentum hîc eſt, quod me dudum rogaſti.

TOXILUS.

Quid tu ais?

SAGARISTIO.

Dominus me boves mercatum Eretriam miſit.
Nunc mihi Eretria erit hæc tua domus.

TOXILUS.

Nimis tu facetè loquere.
Atque ego omne argentum tibi actutum incolume redigam:
Nam jam omnes ſycophantias inſtruxi & comparavi,
Quo pacto ab lenone auferam hoc argentum.

SAGARISTIO.

Tantò melior.

TOXILUS.

TOXILUS.

Et mulier ut ſit libera, atque ipſe ultro det argentum.
Sed ſequere me, ad eam rem uſus eſt tuâ mihi
operâ.

SAGARISTIO.

Utere ut vis.

ACTUS III.

SCENA I.

SATURIO. VIRGO.

SATURIO.

Quæ res bene vortat mihi, & tibi, & ventri meo,
Perennitatiſque adeò huic perpetuo cibo,
Ut mihi ſupersit, ſuppetat, ſuperſtitet:
Sequere hàc, mea gnata, me cum Diis volentibus.
Quoi rei detur, ſcis, tenes, intellegis:
Communicavi tecum conſilia omnia.
Eâ cauſsâ ad hoc exemplum te exornavi ego.
Venibis tu hodie, Virgo.

VIRGO.

Amabo, mi pater,
Quanquam libenter eïcis alienis ſtudes,
Tuin' ventris cauſsâ filiam vendis tuam?

SATURIO.

Mirum, quin regis Philippi cauſsâ, aut Attali

Te potiùs vendam, quàm meâ, quæ ſis mea.

VIRGO.

Utrùm tu prò ancilla me habes, an pro filia?

SATURIO.

Utrum hercle magis in ventris rem videbitur:
Meum, opinor, imperium in te, non in me tibi'ſt.

VIRGO.

Tua iſtæc poteſtas eſt, pater; veruntamen,
Quanquam res noſtræ ſunt, pater, pauperculæ,
Modicè & modeſtè melius eſt vitam vivere:
Nam si ad paupertatem admigrant infamiæ,
Gravior paupertas fit, fides ſubleſtior.

SATURIO.

Enimverò odioſa es.

VIRGO.

Non ſum, neque me eſſe arbitror,
Quom parva natu rectè præcipio patri.
Nam inimici Famam non ita, ut nata eſt, ferunt.

SATURIO.

Ferant, eantque in maxumam malam crucem,
Non ego inimicitias omneis pluris æſtumo,
Quàm menſâ inanis nunc si apponatur mihi.

VIRGO.

Pater, hominum immortalis eſt infamia:
Etiam tum vivit, quom eſſe credas mortuam.

SATURIO.

Quid? metuis ne te vendam?

VIRGO.

Non metuo, pater.
Verùm inſimulari nolò.

SATURIO.

At nequicquam ne vis.
Meo modo iſtud potiùs fiet, quàm tuo.

Fiat. Quæ hæ res ſunt !

VIRGO.

Cogita hoc verbum, pater :
Herus si minatus eſt malum ſervo ſuo,
Tamenetsi id futurum non eſt, ubi captum'ſt flagrum,
Dum tunicas ponit, quantâ afficitur miſeriâ !
Ego nunc, quod non futurum'ſt, formido tamen.

SATURIO.

Virgo atque mulier nulla erit, quin sit mala,
Quæ præter ſapiet, quàm placet parentibus.

VIRGO.

Virgo atque mulier nulla erit quin sit mala,
Quæ reticet, si quid fieri pervorsè videt.

SATURIO.

Malo cavere melius eſt te.

VIRGO.

At si non licet
Cavere, quid agam ? nam ego tibi cautum volo.

SATURIO.

Maluſne ego ſum ?

VIRGO.

Non es : neque me dignum'ſt dicere :
Verùm ei rei operam do, ne alii dicant, quibus licet.

SATURIO.

Dicat quod quiſque volt : ego de hac ſententia
Nam demovebor.

VIRGO.

At, meo si liceat modo,
Sapienter potiùs facias, quàm ſtultè.

SATURIO.

Lubet.

VIRGO.

Lubere per me tibi licere intellego :
Verùm lubere haud lubeat , si liceat mihi.

SATURIO.

Futura es dicto obediens , an non , patri ?

VIRGO.

Futura.

SATURIO.

Scis nam , tibi quæ præcepi ?

VIRGO.

Omnia.

SATURIO.

Et id , ut ſurrepta fueris ?

VIRGO.

Doctè calleo.

SATURIO.

Et qui parentes fuerint ?

VIRGO.

Habeo in memoria :
Neceſſitate me , mala ut fiam , facis.
Verùm videto , ubi me voles nuptum dare ,
Ne hæc fama faciat repudioſas nuptias.

SATURIO.

Tace ſtulta ! non tu nunc : hominum mores vides ?
Quojuſmodi hic cum fama facilè nubitur.
Dum dos ſit , nullum vitium vitio vortitur.

VIRGO.

Ergo iſtuc facito , ut veniat in mentem tibi ,
Me eſſe indotatam.

SATURIO.

Cave sis tu iſtuc dixeris.
Pol Deûm virtute dicam , & majorum meûm ,
Ne te indotatam dicas , quoi dos ſit domi.

Librorum eccillum habeo plenum ſoracum.
Si hoc accuraſſis lepidè, quoi rei operam damus,
Dabuntur dotis tibi inde ſexcenti logi,
Atque Attici omnes : nullum Siculum acceperis :
Cum hac dote poteris vel mendico nubere.

VIRGO.

Quin tu me ducis, si quò ducturu's, pater,
Vel tu me vende, vel face quod tibi lubet.

SATURIO.

Bonum æquomque oras. Sequere hàc.

VIRGO.

Dicto ſum audiens.

ACTUS III.

SCENA II.

DORDALUS.

Quidnam eſſe acturum hunc dicam vicinum meum,
Qui mihi juratus eſt ſeſe hodie argentum dare ?
Quod si non dederit, atque hic dies præterierit,
Ego argentum, ille jusjurandum amiſerit.
Sed ibi concrepuit foris. Quiſnam egreditur foras ?

ACTUS III.

SCENA III.

TOXILUS. DORDALUS.

TOXILUS.

CURATE iſtuc intus : jam ego domum me recipiam.

DORDALUS.

Toxile, quid agitur?

TOXILUS.

Eho, lutum lenonium,
Commictum cœnum, ſterquilinium publicum :
Impure, inhoneſte, injure, illex, labes popli,
Pecuniæ accipiter, avide atque invide,
Procax, rapax, trahax : trecentis versibus
Tuas impuritias traloqui nemo poteſt.
Accipin' argentum? accipe sis argentum, impudens,
Tene sis argentum : etiam tu argentum tenes?
Poſſum te facere, ut argentum accipias, lutum?
Qui nisi jurato mihi nihil auſu's credere.

DORDALUS.

Sine reſpirare me, tibi ut reſpondeam.
Vir ſumme populi, ſtabulum ſervitricium,
Scortorum liberator, ſubiculum flagri,
Compedium tritor, piſtrinorum civitas,
Perenniſerve, lurco, edax, furax, fugax,

Cedo, sis, mihi argentum : da mihi argentum, impudens.
Poſſum a te exigere argentum : argentum, inquam, cedo.
Quin tu mihi argentum reddis ? nihilne te pudet ?
Leno te argentum poſcit, ſolida ſervitus,
Pro liberanda amica, ut omnes audiant.

TOXILUS.

Tace, obſecro hercle. Næ tua vox validè valet.

DORDALUS.

Referundæ ego habeo linguam natam gratiæ.
Eodem mihi pretio ſal præhibetur, quo tibi.
Nisi me hæc defendet, nunquam delinget ſalem.

TOXILUS.

Jam omitto iratus eſſe : id tibi ſuccenſui,
Quia te negabas credere argentum mihi.

DORDALUS.

Mirum, quin tibi ego crederem, ut idem mihi
Faceres, quod partim faciunt argentarii.
Ut quid credideris, citiùs extemplo a foro
Fugiunt, quàm ex porta ludis quom emiſſu'ſt lepus.

TOXILUS.

Cape hoc sis.

DORDALUS.

Quin das ?

TOXILUS.

Nummi ſexcenti hîc erunt
Probi, numerati : fac ſit mulier libera,
Atque huc continuò adduce.

DORDALUS.

Jam, faxo, hîc erit.
Non hercle, quoi nunc hoc dem ſpectandum, ſcio.

TOXILUS.

Fortaſſe metuis in manum concredere.

DORDALUS.

Mirum. Quin citiùs jam a foro argentarii
Abeunt, quàm in curſu rotula circumvortitur.

TOXILUS.

Abi iſtàc avorsis angiportis ad forum,
Eàdem iſtæc facito mulier ad me tranſeat
Per hortum.

DORDALUS.

Jam hic, faxo, aderit.

TOXILUS.

At ne propalam.

DORDALUS.

Sapienter ſanè.

TOXILUS.

Supplicatum cras eat.

DORDALUS.

Ita hercle verò.

TOXILUS.

Dum ſtas, reditum oportuit.

ACTUS

ACTUS IV.

SCENA I.

TOXILUS.

Si quam rem accures ſobriè aut frugaliter,
Solet illa rectè ſub manus ſuccedere.
Atque edepol, ferme ut quiſque rem accurat ſuam,
Sic ei procedunt poſtprincipia denique.
Si malus aut nequam'ſt, malè res vortunt, quas agit:
Sin autem frugi'ſt, eveniunt frugaliter.
Hanc ego rem exorſus ſum facetè & callidè:
Igitur proventuram bene confido mihi.
Nunc ego lenonem ita hodie intricatum dabo,
Ut ipſus ſeſe, quà ſe expediat, neſciat.
Sagariſtio! heus exi, atque educe virginem,
Et iſtas tabellas, quas conſignavi tibi,
Quas tu attuliſti ab hero meo uſque e Persia.

ACTUS IV.

SCENA II.

SAGARISTIO. TOXILUS.

SAGARISTIO.

NUMQUID moror?

TOXILUS.

Euge! euge! exornatu's baſilicè!
Tiara ornatum lepidè condecorat tuum.
Tum hanc hoſpitam autem crepidula ut graphicè decet!
Sed ſatin' eſtis meditati?

SAGARISTIO.

Tragici & Comici
Nunquam æquè ſunt meditati.

TOXILUS.

Lepidè hercle adjuvas.

SAGARISTIO.

Age, illuc abſcede procul e conſpectu, & tace.
Ubi cum lenone me videbis colloqui,
Id erit adeundi tempus: nunc agite, ite vos.

ACTUS IV.

SCENA III.

DORDALUS. TOXILUS.

DORDALUS.

Quoi homini Dî propitii ſunt, aliquid objiciunt lucri.
Nam ego hodie compendî feci binos panes in dies:
Ita ancilla mea quæ fuit hodie, ſua nunc eſt: argento vicit:
Jam hodie alienum cenabit, nihil guſtabit de meo.
Sumne probus? ſum lepidus civis, qui Atticam hodie civitatem
Maxumam majorem feci, atque auxi civi femina?
Sed ut & ego hodie fui benignus! ut ego multis credidi!
Nec ſatis a quîquam homine accepi: ita prorſum credebam omnibus.
Nec metuo, quibus credidi hodie, ne quis mihi in jure abjuraſſit.
Bonus volo jam ex hoc die eſſe: quod neque fiet, neque fuit.

TOXILUS.

Hunc ego hominem hodie in tranſennam doctis ducam dolis,
Itáque huic insidiæ paratæ ſunt probè. Aggrediar virum.

Quid agis ?

DORDALUS.

Credo.

TOXILUS.

Unde agis te, Dordale ?

DORDALUS.

Credo tibi.

TOXILUS.

Dî dent quæ velis : eho, an jam manu emiſiſti mulierem ?

DORDALUS.

Credo pol, credo, inquam, tibi.

TOXILUS.

Jam libertâ auctus es ?

DORDALUS.

Enicas.

Quin tibi me dico credere.

TOXILUS.

Dic bonâ fide : jam libera eſt ?

DORDALUS.

I, i ad forum, ad Prætorem, exquire ; ſiquidem credere mihi non vis :
Libera, inquam, eſt : ecquid audis ?

TOXILUS.

At tibi Dî benefaciant omnes.
Nunquam enim poſthac tibi, nec tuorum, quod nolis, volam.

DORDALUS.

Abi, ne jura : ſatis credo.

TOXILUS.

Ubi nunc tua liberta'ſt ?

DORDALUS.

Apud te.

TOXILUS.

Ain',

Apud me eſt ?

DORDALUS.

Aio, inquam : apud te eſt, inquam.

TOXILUS.

Ita me Dî ament, ut ob iſtam rem

Tibi *multa* bona inſtant a me : nam eſt res quædam, quam occultabam

Tibi dicere : nunc eam narrabo, unde tu pergrande lucrum facias.

Faciam ut mei memineris, dum vitam vivas.

DORDALUS.

Benedictis

Tuis benefacta aures meæ auxilium expoſtulant.

TOXILUS.

Tuum promeritum'ſt meritò ut faciam. Et ut me ſcias eſſe facturum,

Tabellas tene has, pellege.

DORDALUS.

Hæ quid ad me ?

TOXILUS.

Imò ad te attinent,

Et tua refert. Nam e Perſia ad me allatæ modò ſunt iſtæ a meo domino.

DORDALUS.

Quando ?

TOXILUS.

Haud dudum.

DORDALUS.

Quid iſtæc narrant ?

TOXILUS.

Percunctare ex ipſis,

Ipſæ tibi narrabunt.

DORDALUS.

Cedo ſanè mihi.

TOXILUS.

At clarè recitato.

DORDALUS.

Tace, dum pellego.

TOXILUS.

Haud verbum faciam.

DORDALUS.

Salutem dicit Toxilo Timarchides,
Et familiæ omni : si valetis, gaudeo.
Ego valeo rectè, & rem gero, & facio lucrum.
Neque iſtò redire his octo poſſum mensibus :
Itaque hic eſt, quod me detinet, negotium.
Eleusipolim Perſæ cepêre urbem in Arabia
Plenam bonarum rerum, atque antiquom oppidum :
Ea comparatur præda, ut fiat auctio
Publicitùs. Ea res me domo expertem facit :
Operam atque hoſpitium ego iſti præhiberi volo,
Qui tibi tabellas affert. Cura, quæ is volet :
Nam is mihi honores ſuæ domi habuit maxumos.
Quid id ad me, aut ad meam rem refert, Perſæ quid rerum gerant,
Aut quid herus tuus ?

TOXILUS.

Tace, ſtultiloque : neſcis quid inſtet boni.
Nequicquam tibi Fortuna faculam lucrificam allucere volt.

DORDALUS.

Quæ iſtæc Fortuna lucrifica eſt ?

TOXILUS.

Iſtas, quæ norunt, roga.
Ego tantumdem ſcio, quantum tu, nisi quod pellegi prior.
Sed ut occœpiſti, ex tabellis noſce rem.

DORDALUS.

Bene me mones.
Fac silentium.

TOXILUS.

Nunc ad illud venies, quod refert tua.

DORDALUS.

Iſte qui tabellas affert, adduxit simul
Formâ expetendâ liberalem mulierem,
Furtivam, adveſtam ex Arabia penitiſſumam.
Eam te volo accurare, ut iſtic veneat,
Ac ſuo periculo is emat, qui eam mercabitur:
Mancipio neque promittet, neque quiſquam dabit.
Probum & numeratum argentum ut accipiat, face.
Hæc cura, & hoſpes curâ ut curetur. Vale.

TOXILUS.

Quid igitur, poſtquam recitaſti quod erat ceræ creditum,
Jam mihi credis?

DORDALUS.

Ubi nunc ille'ſt hoſpes, qui haſce attulit?

TOXILUS.

Jam hîc, credo, aderit: arceſſit illam a navi.

DORDALUS.

Nihil mihi opus eſt
Litibus, neque tricis. Quamobrem ego argentum numerem foras?
Nisi mancipio accipio, quid eo mihi opus mercimonio?

TOXILUS.

Tacen', an non taces? nunquam ego te tam eſſe matulam credidi.
Quid metuis?

DORDALUS.

Metuo hercle verò: ſensi ego jam complures:
Neque mihi haud imperito eveniet, tali ut in luto hæream.

TOXILUS.

Nihil periculi videtur.

DORDALUS.

Scio iſtuc, ſed metuo mihi.

TOXILUS.

Meâ quidem iſtuc nihil refert: tuâ ego refero gratiâ,
Ut tibi rectè conciliandi primo facerem copiam.

DORDALUS.

Gratiam habeo. Sed te de aliis, quàm alios de te ſuaviu'ſt
Fieri doctos.

TOXILUS.

Ne quis verò ex Barbaria penitiſſuma
Perſequatur. Etiam tu illam deſtinas?

DORDALUS.

Videam modò
Mercimonium.

TOXILUS.

Æqua dicis. Sed optumè eccum ipſe advenit
Hoſpes ille, qui has tabellas attulit.

DORDALUS.

Hiccine eſt?

TOXILUS.

Hic eſt.

DORDALUS.
Hæccine illa'ſt furtiva virgo ?

TOXILUS.
Juxta tecum æquè ſcio,
Niſi quia aſpexi. Equidem edepol liberali'ſt, quiſquis eſt.

DORDALUS.
Sat edepol concinnâ eſt facie.

TOXILUS.
Ut contemtim carnufex !
Taciti contemplemur formam.

DORDALUS.
Laudo conſilium tuum.

ACTUS IV.

SCENA IV.

SAGARISTIO. VIRGO. TOXILUS. DORDALUS.

SAGARISTIO.
SATIN' Athenæ tibi viſæ fortunatæ atque opiparæ?

VIRGO.
Urbis ſpeciem vidi, hominum mores proſpexi parum.

TOXILUS.
Numquid in principio ceſſavit verbum doctè dicere?

DORDALUS.

Haud potui etiam in primo verbo perſpicere ſapientiam.

SAGARISTIO.

Quid id quod vidiſti : ut munitum muro tibi viſum'ſt oppidum ?

VIRGO.

Si incolæ bene ſunt morati, pulchre munitum arbitror.
Perfidia & Peculatus ex urbe & Avaritia ſi exſulant,
Quarta Invidia, quinta Ambitio, ſexta Obtrectatio,
Septimum Perjurium....

TOXILUS.

Euge !

VIRGO.

Octava Indiligentia :
Nona Injuria : decimum, quod peſſumum aggreſſu, Scelus.
Hæc niſi inde aberunt, centuplex murus rebus ſervandis parum eſt.

TOXILUS.

Quid ais tu ?

DORDALUS.

Quid vis ?

TOXILUS.

Tu in illis es decem ſodalibus :
Te in exſilium ire hinc oportet.

DORDALUS.

Quid jam ?

TOXILUS.

Quia perjurus es.

DORDALUS.

Verba quidem haud indoctè fecit.

TOXILUS.

Ex tuo, inquam, uſu eſt: eme hanc.

DORDALUS.

Edepol quoi, quom hanc magis contemplo, magis placet.

TOXILUS.

Si hanc emeris,
Di immortales! nullus leno te alter erit opulentior.
Evortes tuo arbitratu homines fundis, familiis.
Cum optumis viris rem habebis: gratiam cupient tuam:
Venient ad te comiſſatum.

DORDALUS.

At ego intromitti non ſinam.

TOXILUS.

At enim illi noctu occentabunt oſtium, exurent foreis:
Proinde tu tibi jubeas concludi ædeis foribus ferreis:
Ferreas ædeis commutes, limina indas ferrea:
Ferream ſeram atque annulum: ne ſi ferro parſeris,
Ferreas tute tibi impingi jubeas craſſas compedeis.

DORDALUS.

I in malum cruciatum.

TOXILUS.

I ſanè: hanc eme atque auſculta mihi.

DORDALUS.

Modò ut ſciam, quanti indicet.

TOXILUS.

Vin' huc vocem?

DORDALUS.

Ego illò acceſſero.

TOXILUS.

Quid ais, hoſpes?

SAGARISTIO.

Venio , adduco hanc , uti dudum dixeram.
Nam heri in portum noctu navis venit : venire hanc volo ,
Si poteſt : ſi non poteſt , ire hinc volo quantum poteſt.

DORDALUS.

Salvos ſis , adoleſcens.

SAGARISTIO.

Siquidem hanc vendidero pretio ſuo.

TOXILUS.

Atqui aut hoc emtore vendes pulchre , aut alio non potes.

SAGARISTIO.

Eſne tu huic amicus ?

TOXILUS.

Tanquam Dî omnes qui cœlum colunt.

DORDALUS.

Tum tu mihi es inimicus certus. Nam generi lenonio
Nunquam ullus Deus tam benignus fuit , qui fuerit propitius.

SAGARISTIO.

Hoc age : opus ne'ſt hac tibi emta ?

DORDALUS.

Si tibi veniſſe'ſt opus
Mihi quoque emta eſt : ſi tibi ſubiti nihil eſt , tantumdem'ſt mihi.

SAGARISTIO.

Indica , fac pretium.

DORDALUS.

Tua merx eſt , tua indicatio eſt.

TOXILUS.

Æquom hic orat.

SAGARISTIO.
Vin' bene emere ?
DORDALUS.
Vin' tu pulchre vendere ?
TOXILUS.
Ego ſcio hercle utrumque velle.
DORDALUS.
Age, indica prognariter.
SAGARISTIO.
Priùs dico : hanc mancupio nemo tibi dabit. Jam *ſcis ?*
DORDALUS.
Scio.
Indica, minimo daturus quî sis, quî duci queat.
TOXILUS.
Tace, tace : nimis tu quidem hercle homo ſtultus es pueriliter ?
DORDALUS.
Quid ita ?
TOXILUS.
Quia enim te ex puella priùs percontari volo,
Quæ ad rem referunt.
DORDALUS.
Et quidem hercle tu me monuiſti haud malè.
Vide sis, ego ille doctus leno pæne in foveam decidi,
Ni hic adeſſes. Quantum eſt adhibere hominem amicum, ubi quid geras !
TOXILUS.
Quo genere, aut qua in patria sit nata, aut quibus parentibus ;
Ne temere hanc te emiſſe dicas ſuaſu atque impulſu meo.

Niſi moleſtum eſt, percontari hanc paucis hic volt.

SAGARISTIO.

Maxumè,
Suo arbitratu.

TOXILUS.

Quid ſtas ? abi tute, atque ipſe itidem roga.
Ut tibi percontari liceat quæ velis, etsi mihi
Dixit dare poteſtatem ejus : ſed ego te malo tamen
Eum ipſum adire, ut ne contemnat te ille.

DORDALUS.

Satis rectè mones.
Hoſpes, volo ego hanc percontari.

SAGARISTIO.

A terra ad cœlum, quid lubet.

TOXILUS.

Jubedum ea huc accedat ad me.

SAGARISTIO.

I ſanè, ac morem illi gere.
Percontare, exquire quid vis.

TOXILUS.

Age, age nunc tu, i præ : vide
Ut ingrediare auſpicatò.

DORDALUS.

Liquidum eſt auſpicium.

TOXILUS.

Tace.
Concede sis, jam ego illam adducam.

DORDALUS.

Age, ut rem eſſe in noſtram putas.

TOXILUS.

Sequere me. Adduco hanc : si quid vis ex hac percontarier.

DORDALUS.

Enim volo te adeſſe.

TOXILUS.

Haud poſſum, quin huic operam dem hoſpiti,
Quoi herus juſſit. Quid ſi hic non volt me adeſſe unà?

SAGARISTIO.

Imò i modò.

TOXILUS.

Do ego tibi operam.

DORDALUS.

Tibi ibidem das, ubi tu tuum amicum adjuvas.

TOXILUS.

Exquire. Heus tu, advigila.

VIRGO.

Satis eſt dictum: quanquam ego ſerva ſum,
Scio ego officium meum, ut quæ rogitet, vera, ut accepi, eloquar.

TOXILUS.

Virgo, hic homo probus eſt.

VIRGO.

Credo.

TOXILUS.

Non diu apud hunc ſervies.

VIRGO.

Ita pol ſpero; ſi parenteis facient officium ſuum.

DORDALUS.

Nolo ego te mirari, ſi nos ex te percontabimur
Aut patriam tuam, aut parenteis.

VIRGO.

Cur ego id mirer, mi homo?
Servitus mea mihi interdixit, ne quid mirer meum
Malum.

TOXILUS.

Dii iſtam perdant ! ita cata eſt & callida.
Habet cor. Quàm dicit quod opu'ſt !

DORDALUS.

Quid nomen tibi eſt ?

TOXILUS.

Nunc metuo ne peccet.

VIRGO.

Lucridi nomen in patria fuit.

TOXILUS.

Nomen atque omen quantivis eſt pretii. Quin tu hanc emis ?
Nimis pavebam ne peccaret. Expedivit.

DORDALUS.

Si te emam,
Mihi quoque Lucridem confido fore te.

TOXILUS.

Tu ſi hanc emeris,
Nunquam hercle hunc menſem vortentem, credo, ſervibit tibi.

DORDALUS.

Ita velim quidem hercle.

TOXILUS.

Optata ut eveniant, operam addito.
Nihil adhuc peccavit etiam.

DORDALUS.

Ubi tu nata es ?

VIRGO.

Ut mihi
Mater dixit, in culina, in angulo ad lævam manum.

TOXILUS.

Hæc erit tibi fauſta meretrix : nata eſt in calido loco,
Ubi rerum omnium bonarum copia eſt ſæpiſſume.

Tactus

Tactus eſt leno, qui rogarat, ubi nata eſſet, diceret.
Lepidè luſit.

DORDALUS.

At ego patriam te rogo quæ ſit tua.

VIRGO.

Quæ mihi ſit, niſi hæc ubi nunc ſum?

DORDALUS.

At ego illam quæro, quæ fuit.

VIRGO.

Omne ego pro nihilo eſſe ducto, quod fuit, quando fuit:
Tanquam hominem, quando animam efflavit, quid eum quæras qui fuit?

TOXILUS.

Ita me Dî bene ament, ſapienter! atque equidem miſeret tamen.

DORDALUS.

Sed tamen, Virgo, quæ patria eſt tua? age mihi actutum expedi: quid taces?

VIRGO.

Dico equidem patriam. Quandoquidem hic ſervio, hæc patria eſt mea.

TOXILUS.

Jam de iſtoc rogare omitte. Non vides nolle eloqui,
Ne ſuarum ſe miſeriarum in memoriam inducas?

DORDALUS.

Quid eſt?
Captuſne eſt pater?

VIRGO.

Non captus, ſed quod habuit, id perdidit.

TOXILUS.

Hæc erit bono genere nata, nihil ſcit, niſi verum loqui.

DORDALUS.

Quis fuit? dic nomen.

VIRGO.

Quid illum miſerum memorem qui fuit?
Nunc & illum Miſerum & me Miſeram æquom eſt nominárier.

DORDALUS.

Quojuſmodi is in populo habitus eſt?

VIRGO.

Nemo quiſquam acceptior:
Servi liberique amabant.

TOXILUS.

Hominem miſerum prædicas,
Quom ipſus prope perditus eſt, & benevolenteis perdidit.

DORDALUS.

Emam, opinor.

TOXILUS.

Etiam, opinor.

DORDALUS.

Summô genere eſſe arbitror.

TOXILUS.

Divitias tu ex iſtac facies.

DORDALUS.

Ita Dî faxint.

TOXILUS.

Eme modò.

VIRGO.

Jam hoc tibi dico: jam aſtutum ecaſtor meus pater, ubi me ſciet
Veniſſe huc, aderit hîc, & me abſentem redimet.

TOXILUS.

Quid nunc?

DORDALUS.

Quid eſt ?

TOXILUS.

Audin' quid ait ?

VIRGO.

Nam, etsi res ſunt fractæ, amici ſunt tamen.

DORDALUS.

Ne, ſis, plora : libera eris actutum, ſi crebrò cades :
Vin' mea eſſe ?

VIRGO.

Dum quidem ne nimis diu tua ſim, volo.

TOXILUS.

Satin' ut meminit libertatis ! dabit hæc tibi grandes bolos.
Age, ſi quid agis : ego ad hunc redeo, ſequere, reduco hanc tibi.

DORDALUS.

Adoleſcens, vin' vendere iſtanc ?

SAGARISTIO.

Magis lubet, quàm perdere.

TOXILUS.

Tum tu pauca in verba confer : quî datur, tanti indica.

SAGARISTIO.

Faciam ita, ut te velle video. Ut emas, habe tibi centum minis.

DORDALUS.

Nimium'ſt.

SAGARISTIO.

Octoginta.

DORDALUS.

Nimium'ſt.

SAGARISTIO.

Nummus abeſſe hinc non poteſt,
Quod nunc dicam.

DORDALUS.

Quid id eſt ergo? eloquere actutum, atque indica.

SAGARISTIO.

Tuo periculo ſexaginta hæc datur argenti minis.

DORDALUS.

Toxile, quid ago?

TOXILUS.

Dî Deæque te agitant irati, ſcelus,
Qui hanc non properes deſtinare.

DORDALUS.

Habeto.

TOXILUS.

Heu, prædatus probè!
Abi, argentum effer huc.
Non edepol minis trecentis cara'ſt: feciſti lucri.

SAGARISTIO.

Heus tu, etiam pro veſtimentis huc decem accedent minæ.

DORDALUS.

Abſcedent enim, non accedent.

TOXILUS.

Tace sis, non tu illum vides
Quærere anſam; infectum ut faciat? abiſne, atque argentum petis?

DORDALUS.

Heus, tu ſerva iſtum.

TOXILUS.

Quin tu is intrò?

DORDALUS.

Abeo, atque argentum affero.

ACTUS IV.

SCENA V.

TOXILUS. SAGARISTIO. VIRGO.

TOXILUS.

EDEPOL dediſti, Virgo, operam allaudabilem,
Probam & ſapientem & ſobriam.

VIRGO.

Si quid bonis
Boni ſit, eſſe idem & grave & gratum ſolet.

TOXILUS.

Audin' tu, Perſa? ubi argentum ab hoc acceperis,
Simulato quaſi eas prorſum in navem.

SAGARISTIO.

Ne doce.

TOXILUS.

Per angiportum rurſum te ad me recipito
Illàc per hortum.

SAGARISTIO.

Quod futurum eſt, prædicas.

TOXILUS.

At ne cum argento protinam permutes domum:
Moneo te.

SAGARISTIO.

Quod te dignum'ſt, me dignum eſſe vis.

TOXILUS.

Tace, parce voci, præda progreditur foras.

ACTUS IV.

SCENA VI.

DORDALUS. SAGARISTIO. TOXILUS. VIRGO.

TOXILUS.

PROBATI hîc argenti ſunt ſexaginta minæ,
Duobus nummis minus eſt.

SAGARISTIO.

Quid ei nummi ſciunt?

DORDALUS.

Cruminam hanc emere, aut facere ut remigret domum.

SAGARISTIO.

Ne non ſat eſſes leno, id metuebas miſer,
Impure, avare, ne cruminam amitteres.

TOXILUS.

Sine, quæſo: quando leno'ſt, nihil mirum facit.

DORDALUS.

Lucro faciundo ego auſpicavi in hunc diem:
Nihil mihi tam parvi'ſt, quin me id pigeat perdere.
Age, accipe hoc ſis.

SAGARISTIO.

Hunc in collum, niſi piget,
Impone.

DORDALUS.

Verò fiat.

SAGARISTIO.

Num quid ceterum
Me voltis?

TOXILUS.

Quid tam properas?

SAGARISTIO.

Ita negotium'ſt:
Mandatæ quæ ſunt, volo deferre epiſtolas.
Geminum autem fratrem ſervire audivi hic meum,
Eum ego ut requiram atque ut redimam, volo.

TOXILUS.

Atque edepol tu me commonuiſti haud malè.
Videor vidiſſe hic formâ perſimilem tui,
Eâdem ſtaturâ.

SAGARISTIO.

Quippe qui frater ſiet.

DORDALUS.

Sed ſcire velimus, quod tibi nomen ſiet.

TOXILUS.

Quid attinet nos ſcire?

SAGARISTIO.

Auſculta ergo, ut ſcias:
Vaniloquidorus, Virginiſvendonides,
Nugipolyloquides, Argentiexterebronides,
Tedigniloquides, Nummorum expalponides,
Quodſemelarripides, Nunquampoſteaeripides.

DORDALUS.

Heu hercle nomen multis modis ſcriptum'ſt tuum.

SAGARISTIO.

Ita ſunt Perſarum mores, longa nomina
Contortiplicata habemus. Num quid ceterum

Voltis ?

DORDALUS.

Vale.

SAGARISTIO.

Et vos : nam animus in navi'ſt meus.

DORDALUS.

Cras ires potiùs, hodie hic cenares. Vale.

ACTUS IV.

SCENA VII.

TOXILUS. DORDALUS. SATURIO.

VIRGO.

TOXILUS.

POSTQUAM illic abiit, dicere hic quidvis licet.
Næ hic tibi dies illuxit lucrificabilis.
Nam non emiſti hanc, verùm feciſti lucri.

DORDALUS.

Ille quidem jam ſcit, quid negotii geſſerit,
Qui mihi furtivam meo periclo vendidit.
Argentum accepit, abiit. Quid ego nunc ſcio
An jam afferatur hæc manu? quò illum ſequar?
In Perſas? nugas.

TOXILUS.

Credidi gratum fore
Beneficium

Beneficium meum apud te.

DORDALUS.

Imò equidem gratiam
Tibi, Toxile, habeo : nam ſenſi te ſedulò
Mihi dare bonam operam.

TOXILUS.

Tibin' ego ? imò ſervii.

DORDALUS.

Attat oblitus ſum intus dudum edicere
Quæ volui edicta : aſſerva hanc.

TOXILUS.

Salva'ſt hæc quidem.

VIRGO.

Pater nunc ceſſat.

TOXILUS.

Quid si admoneam ?

VIRGO.

Tempus eſt.

TOXILUS.

Heus, Saturio ! exi. Nunc eſt illa occasio
Inimicum ulciſci.

SATURIO.

Ecce me. Num quid moror ?

TOXILUS.

Age, illuc abſcede procul e conſpectu.

SATURIO.

Tace.

TOXILUS.

Ubi cum lenone me videbis colloqui,
Tum turbam facito.

SATURIO.

Dictum ſapienti ſat eſt.

ACTUS IV.

SCENA VIII.

DORDALUS. TOXILUS.

DORDALUS.

Tranſcidi loris omneis adveniens domi,
Ita mihi ſuppellex ſqualet, atque ædes meæ.

TOXILUS.

Redis tu tandem?

DORDALUS.

Redeo.

TOXILUS.

Næ ego hodie tibi
Bonam vitam feci.

DORDALUS.

Fateor habere gratiam.

TOXILUS.

Num quippiam aliud me vis?

DORDALUS.

Ut bene ſit tibi.

TOXILUS.

Pol iſtuc quidem jam ego omne uſurpabo domi:
Nam jam inclinabo me cum liberta tua.

ACTUS IV.

SCENA IX.

SATURIO. DORDALUS. VIRGO.

SATURIO.

NISI ego illunc hominem perdo...

DORDALUS.

Perii.

SATURIO.

Atque optumè
Eccum ipſum ante ædeis.

VIRGO.

Salve multùm, mi pater.

SATURIO.

Salve, mea gnata.

DORDALUS.

Hei, Perſa me peſſumdedit.

VIRGO.

Pater hic meus eſt.

DORDALUS.

Hem! quid? Pater? perii oppidò.
Quid ego igitur ceſſo infelix lamentarier
Minas ſexaginta?

SATURIO.

Ego pol te faciam, ſcelus,
Te quoque etiam ipſum ut lamenteris.

DORDALUS.

Occidi.

SATURIO.

Age, ambula in jus, leno.

DORDALUS.

Quid me in jus vocas?

SATURIO.

Illî apud Prætorem dicam: ſed ego in jus voco.

DORDALUS.

Nonne atteſtaris?

SATURIO.

Tuân' ego cauſsâ, carnufex,
Quoiquam mortali libero aureis atteram?
Qui hic commercaris civeis homines liberos.

DORDALUS.

Sine dicam.

SATURIO.

Nolo.

DORDALUS.

Audi.

SATURIO.

Sum ſurdus, ambula.
Sequere hàc, ſceleſta feles virginaria.
Sequere hàc, mea nata, me uſque ad Prætorem.

VIRGO.

Sequor.

ACTUS V.

SCENA I.

TOXILUS. SAGARISTIO.

LEMNISELENE.

TOXILUS.

Hostibus victis, civibus ſalvis, re placidâ, pacibus perfectis,
Bello exſtincto, re bene geſtâ, integro exercitu & præſidiis,
Quom bene nos, Juppiter, juviſti, Dîque alii omnes cœlipotentes,
Eâ vobis grates habeo, atque ago : quia probè ſum ultus meum inimicum.
Nunc ob eam rem inter participes dividam prædam, & participabo.
Ite foras : hic volo ante oſtium & januam meos participes bene accipere.
Statuite hic lectulos, ponite hic quæ aſſolent. Hic ſtatui volo primùm
Aquilam mihi : unde ego omnes hilaros, lubentes, lætificantes faciam ut fiant,
Quorum operâ hæc mihi facilia factu facta ſunt, quæ volui effieri.

Nam improbus eſt homo, qui beneficium ſcit ſumere, & reddere neſcit.

LEMNISELENE.

Toxile mi, cur ego sine te ſum ? cur autem tu sine me es ?

TOXILUS.

Agedum ergo,
Accede, mea, ad me, atque amplectere sis.

LEMNISELENE.

Ego verò. Oh ! nihil magis dulce'ſt.
Sed, amabo, oculus meus, quin lectis nos actutum commendamus ?

TOXILUS.

Omnia quæ tu vis, ea cupio.

LEMNISELENE.

Mutua fiunt a me.

TOXILUS.

Age, age, age ergo,
Tu Sagariſtio, accumbe in ſummo.

SAGARISTIO.

Ego nihil moror : cedo parem quem pepegi.

TOXILUS.

Temperi.

SAGARISTIO.

Mihi iſtuc temperi, ſerò'ſt.

TOXILUS.

Hoc age, accumbe : hunc diem ſuavem
Meum natalem agitemus amœnum : date aquam manibus : apponite menſam.
Do hanc tibi florentem florenti : tu hic eris dictatrix nobis. Age, puere,
A ſummo ſeptenis cyathis committe hos ludos. Move manus ; propera.

Pægnium, tardè cyathos mihi das, cedo ſanè. Bene mihi, bene vobis, bene amicæ meæ.

Optatus hic mihi dies datus hodie'ſt ab Dîs, quia te licet liberam me amplecti.

LEMNISELENE.

Tuâ factum operâ. Bene omnibus nobis, hoc mea manus tuæ poculum donat,

Ut amantem amanti decet.

TOXILUS.

Cedo.

LEMNISELENE.

Accipe.

TOXILUS.

Bene ei qui invidet mihi,

Et ei qui hoc gaudio gaudet.

ACTUS V.

SCENA II.

DORDALUS. SAGARISTIO.

LEMNISELENE. PÆGNIUM.

DORDALUS.

Qui ſunt, qui erunt, quique fuerunt, quique futuri ſunt poſthac,

Solus ego omnibus antideo facilè, miſerrumus hominum ut vivam;

Perii ; interii : peſſumus hic mihi dies hodie illuxit. Corruptor
Ita me Toxilus perfabricavit, itáque meam rem divexavit.
Vehiculum argenti miſer ejeci, amisi : neque quamobrem ejeci, habeo.
Quî illum Perſam, atque omnes Perſas, atque etiam omnes perſonas
Malè Dî omnes perdant ; ita miſer ! Toxilus hæc mihi concivit.
Quia ei fidem non habui argenti, eo mihi eas machinas molitu'ſt :
Quem pol ego ut non in cruciatum, atque in compedeis cogam, si vivam,
Siquidem huc unquam herus redierit ejus, quod ſpero ! Sed quid ego aſpicio ?
Hoc vide : quæ hæc fabula eſt ? pol hic quidem potant : aggrediar. O bone vir
Salveto, & tu bona liberta.

TOXILUS.

Dordalus hic quidem eſt.

SAGARISTIO.

Quin jube adire.

TOXILUS.

Adi, si lubet. Agite, applaudamus. Dordale, homo lepidiſſume, ſalve.
Locus hic tuus eſt, huc accumbe. Ferte aquam pedibus. Præben' tu, puere ?

DORDALUS.

Ne, sis, me uno digito attigeris, ne te ad terram, ſcelus, affligam.

PÆGNIUM.

At tibi ego hoc continuò cyatho oculum excutiam tuum.

DORDALUS.

Quid ais, crux, ſtimulorum tritor? quo modo me hodie vorſaviſti!
Ut me in tricas conjeciſti! quo modo de Perſa manus mihi adita'ſt!

TOXILUS.

Jurgium hinc auferas, si ſapias.

DORDALUS.

At, bona liberta, hæc ſciviſti,
Et me celaviſti?

LEMNISELENE.

Stultitia'ſt, quoi bene eſſe licet, eum prævorti
Litibus. Poſterius iſtæc te magis par agere'ſt.

DORDALUS.

Uritur cor mihi.

TOXILUS.

Da illi cantharum: exſtingue ignem, si cor uritur, caput ne ardeſcat.

DORDALUS.

Ludos me facitis, intellego.

TOXILUS.

Vin' cinædum novom tibi dari, Pægnium?
Quin elude, ut ſoles, quando liber locu'ſt hic.
Hui babæ! basilice te intuliſti &, facete.

PÆGNIUM.

Decet me facetum eſſe: & hunc irridere
Lenonem lubido'ſt, quando dignu'ſt.

TOXILUS.

Perge ut cœperas.

PÆGNIUM.

Hoc, leno, tibi.

DORDALUS.

Perii, perculit me prope.

PÆGNIUM.

Hem, ſerva turſum.

DORDALUS.

Delude ut lubet, herus dum hinc abeſt.

PÆGNIUM.

Viden', ut tuis dictis pareo?
Sed quin tu meis contra item dictis ſervis,
Atque hoc quod tibi ſuadeo, facis?

DORDALUS.

Quid eſt id?

PÆGNIUM.

Reſtim tu tibi cape craſſam, ac ſuſpende te.

DORDALUS.

Cave sis me attingas: ne tibi hoc ſcipione
Malum magnum dem.

PÆGNIUM.

Utere, te condono.

TOXILUS.

Jam jam, Pægnium, da pauſam ***

DORDALUS.

Ego pol vos eradicabo.

PÆGNIUM.

At te ille, qui ſupra nos habitat,
Qui tibi malè volt, maléque faciet. Non hi dicunt, verùm ego.

TOXILUS.

Age, circumfer mulſum e bibere: da uſque plenis cantharis.
Jamdiu factum eſt poſtquam bibimus: nimis diu ſicci ſumus.

DORDALUS.

Dî faciant, ut id bibatis, quod vos nunquam tranſeat.

PÆGNIUM.

Nequeo, leno, quin tibi ſaltem ſtaticulum dem, olim quem Hegea
Faciebat. Vide verò, si tibi ſatis placet.

SAGARISTIO.

Me quoque volo
Reddere, Diodorus quem olim faciebat in Ionia.

DORDALUS.

Malum ego vobis dabo, nisi abitis.

SAGARISTIO.

Etiam muttis, impudens?
Jam ego tibi, si me irritaſſis, Perſam adducam denuo.

DORDALUS.

Jam taceo hercle. Atque tu Perſa es, qui me uſque admutilaviſti ad cutem.

TOXILUS.

Tace, ſtulte: hic ejus geminus eſt frater.

DORDALUS.

Hiccine'ſt?

TOXILUS.

Ac geminiſſumus.

DORDALUS.

Di Deæque & te, & geminum fratrem excrucient.

SAGARISTIO.

Qui te perdidit:
Nam ego nihil merui.

DORDALUS.

At enim, quod ille meruit, tibi id obsit volo.

TOXILUS.

Agite, ſultis, hunc ludificemus, nisi non dignu'ſt.

SAGARISTIO.

Non opu'ſt.

LEMNISELENE.

At me haud par eſt.

TOXILUS.

Eo credo, quia non inconciliavit, quom te emo.

LEMNISELENE.

Attamen.

TOXILUS.

Non tamen: cave ergo, sis, malo, & ſequere me.
Te mihi dicto audientem eſſe addecet. Nam hercle abſque me
Foret & meo præsidio, hic faceret te proſtibilem propediem.
Sed ita pars libertinorum eſt, nisi patrono qui adverſatus eſt,
Nec ſatis liber sibi videtur, nec ſatis frugi, nec ſatis honeſtus:
Ni id efficit, ni ei malè dixit, ni grato ingratus repertus eſt.

LEMNISELENE.

Pol benefacta tua me hortantur, tuo ut imperio paream.

TOXILUS.

Ego ſum tibi patronus planè, qui huic pro te argentùm dedi.
Pro hiſce hunc volo ludificari.

LEMNISELENE.

Meo ego in loco ſedulò curabo.

DORDALUS.

Certò illi homines mihi neſcio quid mali conſulunt, quod faciant.

SAGARISTIO.

Heùs vos.

TOXILUS.

Quid ais ?

SAGARISTIO.

Hiccine Dordalus eſt leno, qui hic liberas virgines? Hiccine eſt qui fuit quondam fortis ?

DORDALUS.

Quæ hæc res eſt ? hei ! colaphum icit. Malum vobis dabo.

TOXILUS.

At tibi nos dedimus , dabimuſque etiam.

DORDALUS.

Hei nates pervellit.

PÆGNIUM.

Licet : diu ſæpe ſunt expunctæ.

DORDALUS.

Loquere tu etiam , fruſtum pueri ?

LEMNISELENE.

Patrone , i intrò , amabo , ad cenam.

DORDALUS.

Meâ ignaviâ , tu nunc me irrides ?

LEMNISELENE.

Quiane te voco , bene ut tibi ſit ?

DORDALUS.

Nolo mihi bene eſſe.

LEMNISELENE.

Ne ſit.

TOXILUS.

Quid igitur , ſexcenti nummi quid agunt ? quas turbas danunt !

DORDALUS.

Malè diſperii : ſciunt referre probè inimico gratiam.

TOXILUS.

Satis ſumſimus ſupplicii jam.

DORDALUS.

Fateor, manus vobis do.

TOXILUS.

Et poſt dabis
Sub furcis. Abi intrò.

SAGARISTIO.

In crucem.

DORDALUS.

An me hic parum exercitum
Hiſce habent?

TOXILUS.

Conveniſſe te Toxilum memineris.
Spectatores, bene valete: leno periit, plaudite.

FINIS PERSÆ.

M. ACCII PLAUTI

RUDENS.

DRAMATIS PERSONÆ.

ARCTURUS, *Prologus.*
SCEPARNIO, *ſervos.*
PLEUSIDIPPUS, *adoleſcens.*
DÆMONES, *ſenex.*
PALÆSTRA, } *mulieres.*
AMPELISCA, }
SACERDOS, *anus.*
PISCATORES.
TRACHALIO, *ſervos.*
LABRAX, *leno.*
CHARMIDES, *paraſitus.*
LORARII.
GRIPUS, *piſcator.*

ARGUMENTUM,

ut quibuſdam videtur,

PRISCIANI.

RETI piſcator de mari extraxit vidulum,
Ubi erant herilis filiæ crepundia,
Dominum ad lenonem quæ ſurrepta venerat:
Ea in clientelam ſuipte imprudens patris
Naufragio ejecta devenit: cognoſcitur;
Suoque amico Pleuſidippo jungitur.

PROLOGUS.

PROLOGUS.

ARCTURUS.

Qui gentes omnes, mariaque & terras movet,
Ejus ſum civis civitate cœlitum.
Ita ſum, ut videtis, ſplendens ſtella candida,
Signum quod ſemper tempore exoritur ſuo.
Hic atque in cœlo, nomen Arcturo eſt mihi.
Noctu ſum in cœlo clarus, atque inter Deos:
Inter mortaleis ambulo interdius.
Et alia signa de cœlo ad terram accidunt.
Qui eſt imperator Divûm atque hominum Juppiter,
Is nos per genteis alium alia diſparat,
Hominum qui facta, mores, pietatem & fidem
Noſcamus: ut quemque adjuvet Opulentia.
Qui falſas liteis falsis teſtimoniis
Petunt, quique in jure abjurant pecuniam;
Eorum referimus nomina exſcripta ad Jovem.
Cotidie ille ſcit, quis hic quærat malum.

Qui hic litem adipiſci poſtulant perjurio,
Mali res falſas qui impetrant apud judicem;
Iterum ille eam rem judicatam judicat,
Majore multâ multat, quàm litem auferunt.
Bonos in aliis tabulis exſcriptos habet.
Atque hoc ſceleſti in animum inducunt ſuum,
Jovem ſe placare poſſe donis, hoſtiis:
Et operam & ſumtum perduunt. Id eo fit, quia
Nihil ei acceptum eſt a perjuris ſupplicii.
Faciliùs, si qui pius eſt, a Dîs ſupplicans,
Quàm qui ſceleſtus eſt, inveniet veniam sibi.
Iccirco moneo vos ego hæc, qui eſtis boni,
Quique ætatem agitis cum pietate & cum fide,
Retinete porrò: poſt factum ut lætemini.
Nunc, huc quâ cauſsâ veni, argumentum eloquar.
Primúmdum huic eſſe nomen urbi Diphilus
Cyrenas voluit. Illic habitat Dæmones
In agro atque villa proxuma propter mare;
Senex, qui huc Athenis exſul venit, haud malus.
Neque is adeò propter malitiam patriâ caret:
Sed, dum alios ſervat, ſe impedivit interim:
Rem bene paratam comitate perdidit.
Huic filiola virgo periit parvola,
Eam de prædone vir mercatur peſſumus:
Is eam huc Cyrenas leno advexit virginem.
Adoleſcens quidam, civis hujus Atticus,

Eam vidit ire e ludo fidicino domum :
Amare occœpit : ad lenonem devenit ,
Minis triginta sibi puellam deſtinat ,
Datque arrhabonem , & jurejurando alligat.
Is leno , ut ſe æquom eſt , flocci non fecit fidem :
Neque , quod juratus adoleſcenti dixerat.
Ei erat hoſpes , par illius , Siculus , ſenex
Sceleſtus , Agrigentinus , urbis proditor :
Is illius laudare infit formam Virginis ,
Et aliarum itidem , quæ ejus erant mulierculæ.
Infit lenoni ſuadere , ut ſecum ſimul
Eat in Siciliam ; ibi eſſe homines voluptarios
Dicit : poteſſe ibi fieri eum divitem :
Ibi eſſe quæſtum maxumum meretricibus.
Perſuadet. Navis clanculum conducitur.
Quicquid erat , noctu in navem comportat domo
Leno : adoleſcenti , qui puellam ab eo emerat ,
Ait ſeſe Veneri velle votum ſolvere.
Id hic eſt fanum Veneris , & eo ad prandium
Vocavit adoleſcentem huc. Ipſe hinc illico
Conſcendit navem , avehit meretriculas.
Adoleſcenti alii narrant , ut res geſta ſit :
Lenonem abiviſſe. Ad portum adoleſcens venit :
Illorum navis longè in altum abſceſſerat.
Ego , quoniam video virginem aſportarier ,
Tetuli ei auxilium , & lenoni exitium ſimul :

Increpui hibernum, & fluctus movi maritimos.
Nam Arcturus ſignum ſum omnium acerrumum:
Vehemens ſum exoriens, quom occido, vehementior.
Nunc ambo in ſaxo, leno atque hoſpes, ſimul
Sedent ejecti: navis confracta eſt illis.
Illa autem virgo atque altera itidem ancillula,
De navi timidæ desiluerunt in ſcapham.
Nunc eas ab ſaxo fluctus ad terram ferunt,
Ad villam illius, exſul ubi habitat ſenex;
Quojus deturbavit ventus tectum & tegulas.
Et ſervos illic eſt ejus qui egreditur foras.
Adoleſcens huc jam adveniet quem videbitis,
Qui illam mercatu'ſt de lenone virginem.
Valete, ut hoſtes voſtri diffidant ſibi.

FINIS PROLOGI.

ACTUS I.

SCENA I.

SCEPARNIO.

Pro Dî immortales! tempeſtatem cujuſmodi
Neptunus nobis nocte hac miſit proxuma!
Detexit ventus villam. Quid verbis opu'ſt?
Non ventus fuit; verùm Alcumena Euripidi.
Ita omneis de tecto deturbavit tegulas:
Illuſtrioreis fecit, feneſtraſque indidit.

ACTUS I.

SCENA II.

PLEUSIDIPPUS. DÆMONES.

SCEPARNIO.

PLEUSIDIPPUS.

Et vos a voſtris abduxi negotiis,
Neque id proceſſit, quâ vos duxi gratiâ,
Neque quivi lenonem ad portum prehendere.
Sed meâ desidiâ ſpem deſerere nolui:
Eo vos amici detinui diutius.
Nunc huc ad Veneris fanum venio viſere,
Ubi rem divinam ſe facturum dixerat.

SCEPARNIO.

Si ſapiam, hoc, quod me mactat, concinnem lutum.

PLEUSIDIPPUS.

Prope me hinc neſcio quis loquitur.

DÆMONES.

Heus, Sceparnio!

SCEPARNIO.

Qui nominat me?

DÆMONES.

Qui pro te argentum dedit.

SCEPARNIO.

Quasi me tuum eſſe ſervom dicas, Dæmones?

DÆMONES.

Luto uſu'ſt multo, multam terram confode.
Villam integundam intellego totam mihi:
Nam nunc perlucet ea, quàm cribrum, crebriùs.

PLEUSIDIPPUS.

Pater ſalveto, amboque adeò.

DÆMONES.

Salvos sies.

SCEPARNIO.

Sed utrum tu mas an femina es, qui illum patrem
Voces?

PLEUSIDIPPUS.

Vir ſum equidem.

DÆMONES.

Quære vir porrò patrem.
Filiolam ego unam habui, eam unam perdidi.
Virile ſecus nunquam ullum habui.

PLEUSIDIPPUS.

At Dî dabunt.

SCEPARNIO.

Tibi quidem hercle, quiſquis es, magnum malum,
Qui oratione hìc nos occupatos occupes.

PLEUSIDIPPUS.

Iſticcine vos habitatis?

SCEPARNIO.

Quid tu id quæritas?
An quò furatum mox venias, veſtigas loca?

PLEUSIDIPPUS.

Peculioſum eſſe decet ſervom & probum,
Quem, hero præſente, prætereat oratio;
Aut qui inclementer dicat homini libero.

SCEPARNIO.

Et impudicum & impudentem hominem addecet,

Moleſtum ultro advenire ad alienam domum,
Quoi debeatur nihil.

DÆMONES.

Tace, Sceparnio.
Quid opus, adoleſcens?

PLEUSIDIPPUS.

Iſti infortunium,
Qui præfeſtinet, ubi herus aſſit, præloqui.
Sed nisi moleſtum'ſt, paucis percontarier
Volo ego ex te.

DÆMONES.

Dabitur opera, atque in negotio.

SCEPARNIO.

Quin tu in paludem is, exsicaſque arundines,
Quî pertegamus villam, dum ſudum'ſt?

DÆMONES.

Tace.
Tu, si quid opus eſt, dice.

PLEUSIDIPPUS.

Dic, quod te rogo.
Ecquem tu hic hominem criſpum, incanum videris,
Malum, perjurum, palpatorem?

DÆMONES.

Plurimos.
Nam ego propter ejuſmodi viros vivo miſer.

PLEUSIDIPPUS.

Hic dico in fanum Veneris qui mulierculas
Duas ſecum adduxit: quíque adornaret sibi,
Ut rem divinam faciat aut hodie aut heri.

DÆMONES.

Non hercle, adoleſcens, jam hos dies compluſculos
Quemquam iſtic vidi ſacruficare: neque poteſt
Clam me eſſe, si qui ſacruficant, ſemper petunt
Aquam

Aquam hinc, aut ignem, aut vaſcula, aut cultrum, aut veru,
Aut aulam extarem, aut aliquid: quid verbis opu'ſt?
Veneri paravi vaſa & puteum, non mihi.
Nunc intervallum jam hos dies multos fuit.

PLEUSIDIPPUS.

Ut verba præhibes, me periiſſe prædicas.

DÆMONES.

Meâ quidem hercle cauſsâ ſalvos ſis, licet.

SCEPARNIO.

Heus tu, qui fana ventris cauſsâ circumis,
Jubere melius eſt prandium ornari domi.
Fortaſſe tu huc vocatus es ad prandium;
Ille, qui vocavit, nullus venit.

PLEUSIDIPPUS.

Admodum.

SCEPARNIO.

Nullum'ſt periculum te hinc ire impranſum domum.
Cererem te melius quàm Venerem ſectarier;
Amore hæc curat, tritico curat Ceres.

PLEUSIDIPPUS.

Deludificavit me ille homo indignis modis.

DÆMONES.

Pro Dii immortales! quid iſtuc eſt, Sceparnio,
Hominum ſecundùm litus?

SCEPARNIO.

Ut mea eſt opinio,
Propter viam illi ſunt vocati ad prandium.

DÆMONES.

Quî?

SCEPARNIO.

Quia poſt cenam, credo laverunt heri,
Confracta navis in mari eſt illis.

DÆMONES.

Ita eſt.

SCEPARNIO.

At hercle nobis villa in terra, & tegulæ.

DÆMONES.

Hui!

Homunculi, quanti eſtis! ejecti ut natant!

PLEUSIDIPPUS.

Ubi ſunt ii homines, obſecro?

DÆMONES.

Hàc ad dexteram:

Viden' ſecundùm litus?

PLEUSIDIPPUS.

Video, ſequimini.

Utinam ſit is, quem ego quæro, vir ſacerrumus!

Valete.

SCEPARNIO.

Si non moneas, noſmet meminimus.

Sed o Palæmon, ſancte Neptuni comes,
Quique hercule illi ſocius eſſe diceris,
Quod facinus video!

DÆMONES.

Quid vides?

SCEPARNIO.

Mulierculas

Video ſedenteis in ſcapha ſolas duas.
Ut afflictantur miſeræ! euge! euge! perbene!
Ab ſaxo avortit fluctus ad litus ſcapham.
Neque gubernator unquam potuit.
Non vidiſſe undas me majoreis cenſeo.
Salvæ ſunt, ſi illos fluctus devitaverint.
Nunc, nunc periculum'ſt: ejecit alteram,
At in vado'ſt. Jam facile enabit. Eugepæ!

Viden', alteram illam ut fluctus ejecit foras ?
Surrexit : horſum ſe capeſſit : ſalva rès.
Deſiluit hæc autem altera in terram e ſcapha.
Ut præ timore in genua in undas concidit !
Salva'ſt, evaſit ex aqua, jam in litore eſt.
Sed dextrovorſum avorſa it in malam crucem.
Hem, errabit illæc hodie.

DÆMONES.

Quid id refert tua ?

SCEPARNIO.

Si ad ſaxum quò capeſſit, ea deorſum cadit,
Errationis fecerit compendium.

DÆMONES.

Si tu de illarum cenaturus veſperi es,
Illis curandum cenſeo, Sceparnio :
Si apud me eſurus es, mihi dari operam volo.

SCEPARNIO.

Bonum æquomque oras.

DÆMONES.

Sequere me hàc ergo.

SCEPARNIO.

Sequor.

ACTUS I.

SCENA III.

PALÆSTRA.

NIMIO hominum fortunæ minùs miſeræ memorantur,
Quàm reapſe experiundo iis datur acerbum.
Hoc Deo complacitum eſt? me hoc ornatu ornatam,
In incertas regiones, timidam, ejectam?
Hanccine ego ad rem natam miſeram me memorabo?
Hanccine ego partem capio ob pietatem præcipuam?
Nam hoc mihi haud labori eſt laborem hunc potiri,
Si erga parentem aut Deos me impiavi:
Sed id ſi paratè curavi ut caverem,
Tum hoc mihi indecorè, iniquè, immodeſtè
Datis, Dî. Nam quid habebunt ſibi igitur impii
Poſthac, ſi ad hunc modum eſt innoxiis honor
Apud vos? nam me, ſi ſciam feciſſe,
Aut parentes ſceleſtè, minùs me miſerer:
Sed herile ſcelus me ſolicitat: ejus me impietas malè
Habet. Is navem atque omnia perdidit in mari:
Hæc bonorum ejus ſunt reliquiæ: etiam, quæ ſimul
Vecta mecum in ſcapha'ſt, excidit. Ego nunc ſola ſum:
Quæ ſi mihi foret ſalva ſaltem, labor
Lenior eſſet hic mihi ejus óperâ.
Nunc quam ſpem, aut opem, aut conſilii quid capeſſam?

Ita hic ſolis locis compotita ſum ;
Hic ſaxa ſunt : hic mare ſonat ; nec quiſquam
Homo mihi obviam venit.
Hoc quod induta ſum , ſummæ opes oppido ,
Nec cibo , nec loco tecta quo ſim ſcio.
Quæ mihi eſt ſpes , quâ me vivere velim ?
Nec loci gnara ſum , nec diu hic fui.
Saltem aliquem velim , qui mihi ex his locis
Aut viam aut ſemitam monſtret : ita nunc hàc
An illàc eam , incerta ſum conſilii :
Nec prope uſquam hic quidem cultum agrum conſpicor.
Algor , error , pavor , membra omnia tenent.
Hæc parentes haud mei ſcitis miſeri ,
Me nunc miſeram ita eſſe uti ſum. Libera ego
Prognata fui maxumè : nequicquam fui.
Nunc quî minùs ſervio , quàm ſi forem ſerva nata ?
Neque quicquam unquam iis profui , qui me ſibi eduxerunt.

ACTUS I.

SCENA IV.

AMPELISCA. PALÆSTRA.

AMPELISCA.

QUID mihi melius eſt, quid magis in rem eſt? quàm corpore vitam ſecludam?
Ita malè vivo, atque ita mihi multæ in pectore ſunt curæ exanimales.
Nunc dein vitæ haud parco: perdidi ſpem, quâ me oblectabam.
Omnia jam circumcurſavi, atque omnibus in latebris perreptavi
Quærere conſervam voce, oculis, auribus; ut perveſtigarem.
Neque eam uſquam invenio, neque quò eam, neque quà quæram conſultum'ſt:
Neque quem rogitem reſponſorem, quemquam interea invenio.
Neque magis ſolæ terræ ſunt, quàm hæc loca atque hæ regiones:
Neque si vivit, eam vivam unquam quin inveniam, deſiſtam.

PALÆSTRA.

Quænam vox mihi propè hic ſonat?

AMPELISCA.

Pertimui.

Quis hic loquitur propè ?

PALÆSTRA.

Spes bona, obſecro ſubventa
Mihi.

AMPELISCA.

Mulier eſt, muliebris vox mihi ad aures
Venit; an eximes ex hoc miſeram metu ?

PALÆSTRA.

Certò vox muliebris aureis tetigit meas.
Num Ampeliſca obſecro'ſt ?

AMPELISCA.

Ten' Palæſtra audio ?

PALÆSTRA.

Quin voco, ut me audiat, nomine illam ſuo.
Ampeliſca !

AMPELISCA.

Hem, quis eſt ?

PALÆSTRA.

Ego Palæſtra ſum.

AMPELISCA.

Dic, ubi es ?

PALÆSTRA.

Pol ego nunc in malis plurimis.

AMPELISCA.

Socia ſum, nec minor pars mea'ſt quàm tua.
Sed videre expeto te.

PALÆSTRA.

Mihi es æmula.

AMPELISCA.

Conſequamur gradu vocem. Ubi es ?

PALÆSTRA.

Ecce me,
Accede ad me, atque adi contra.

AMPELISCA.

Fit ſedulò.

PALÆSTRA.

Cedo manum.

AMPELISCA.

Accipe.

PALÆSTRA.

Dic, viviſne, obſecro?

AMPELISCA.

Tu facis me quidem ut vivere nunc velim,
Quando mihi te licet tangere, ut vix mihi
Credo ego hoc, te tenere! obſecro, amplectere,
Spes mea. Ut me omnium jam laborum levas!

PALÆSTRA.

Occupas præloqui, quæ mea eſt oratio.
Nunc abire hinc decet nos.

AMPELISCA.

Quò, amabo, ibimus?

PALÆSTRA.

Litus hoc perſequamur.

AMPELISCA.

Sequor quò lubet.

PALÆSTRA.

Siccine hic cum uvida veſte graſſabimur?

AMPELISCA.

Hoc quod eſt, id neceſſarium eſt perpeti.
Sed quid hoc, obſecro, eſt?

PALÆSTRA.

Quid?

Ampelisca.

Viden', amabo,
Fanum? videſne hoc?

Palæstra.

Ubi eſt?

Ampelisca.

Ad dexteram.

Palæstra.

Video decorum Dîs locum viderier.

Ampelisca.

Haud longè abeſſe oportet homines hinc, ita hic
Lepidu'ſt locus. Nunc, quiſquis eſt Deus, veneror,
Ut nos ex hac ærumna miſeras eximat;
Inopes, ærumnoſas ut aliquo auxilio adjuvet.

ACTUS I.

SCENA V.

SACERDOS. PALÆSTRA. AMPELISCA.

Sacerdos.

Qui ſunt, qui a patrona preces mea expeteſſunt?
Nam vox precantûm me huc foras excitavit.
Bonam atque obſequentem Deam, atque haud gravatam
Patronam exſequuntur, benignamque multùm.

PALÆSTRA.

Jubemus te ſalvere, mater.

SACERDOS.

Salvete
Puellæ. Sed unde vos ire cum uvida
Veſte dicam, obſecro, tam mœſtiter veſtitas?

PALÆSTRA.

Illico hinc imus haud longulè ex hoc loco.
Verùm longè hinc abeſt, unde huc vectæ ſumus.

SACERDOS.

Nempe equo ligneo per vias cæruleas
Eſtis vectæ.

PALÆSTRA.

Admodum.

SACERDOS.

Ergo æquius vos erat
Candidatas venire hoſtiataſque. Ad hoc
Fanum ad iſtunc modum non veniri ſolet.

PALÆSTRA.

Quæne ejectæ e mari ſumus ambæ, obſecro,
Unde nos hoſtias agere voluiſti huc?
Nunc tibi amplectimur genua egentes opum,
Quæ in locis neſciis neſciâ ſpe ſumus,
Ut tuo recipias tecto, ſerveſque nos,
Miſerarumque te ambarum uti miſereat,
Quibus nec locus ullus, nec ſpes parata eſt,
Neque hoc amplius, quàm quod vides, nobis quicquam'ſt.

SACERDOS.

Manus mihi date, exſurgite a genibus ambæ:
Miſericordior nulla me eſt feminarum.
Sed hic pauperes res ſunt inopeſque, puellæ:
Egomet vix vitam colo: Veneri cibo meo

Servio.

AMPELISCA.

Veneris fanum, obſecro, hoc eſt?

SACERDOS.

Fateor. Ego
Hujus fani ſacerdos clueo. Verùm, quicquid eſt,
Comiter fiet a me, quò noſtra copia
Valebit. Ite hàc mecum.

PALÆSTRA.

Amicè benignéque
Honorem, mater, noſtrûm habes.

SACERDOS.

Oportet.

ACTUS II.

SCENA I.

PISCATORES.

OMNIBUS modis, qui pauperes ſunt homines, miſeri vivont,
Præſertim quibus nec quæſtus eſt, nec didicêre artem ullam.
Neceſſitate, quicquid eſt domi, id ſat eſt habendum.
Nos jam de ornatu propemodum ut locupletes ſimus, ſcitis.
Hiſce hami, atque hæ arundines ſunt nobis quæſtu & cultu.

Ex urbe ad mare huc prodimus pabulatum :
Pro exercitu gymnaſtico & palæſtrico, hoc habemus,
Echinos, lepadas, oſtreas, balanos captamus, conchas,
Marinam urticam, muſculos, plagusias, ſtriatas.
Poſt id piſcatum hamatilem & ſaxatilem aggredimur :
Cibum captamus e mari. Sin eventus non venit,
Neque quicquam captum eſt piſcium, ſalſi lautique purè
Domum redimus clanculum, dormimus incenati.
Atque ut nunc validè fluctuat mare, nulla nobis ſpes eſt :
Niſi quid concharum capſimus, incenati ſumus profectò.
Nunc Venerem hanc veneremur bonam, ut nos lepidè adjuverit hodie.

ACTUS II.

SCENA II.

TRACHALIO. PISCATORES.

TRACHALIO.

ANIMO advorſavi ſedulò, ne herum uſquam præterirem.
Nam quom modò exibat foras, ad portum ſe aiebat ire :

Me huc obviam juſſit sibi venire ad Veneris fanum.
Sed quos perconter, commodè eccos video aſtare: adibo.
Salvete fures maritimi, conchitæ atque hamiotæ,
Famelica hominum natio: quid agitis? ut peritis?

PISCATORES.

Ut piſcatorem æquom eſt, fame, sitique ſpeque.

TRACHALIO.

Ecquem adoleſcentem huc,
Dum hic aſtatis, ſtrenuâ facie, rubicundum, fortem, qui tres
Duceret chlamydatos cum machæriis, vidiſtis venire?

PISCATORES.

Nullum iſtâc facie, ut prædicas, veniſſe huc ſcimus.

TRACHALIO.

Ecquem
Recalvom ac silonem ſenem, ſtatutum, ventrioſum,
Tortis ſuperciliis, contractâ fronte, fraudulentum,
Deorum odium aque hominum, malum, mali vitii probrique plenum,
Qui duceret mulierculas duas ſecum ſatis venuſtas?

PISCATORES.

Cum iſtiuſmodi virtutibus operiſque natus qui sit,
Eum quidem ad carnuficem eſt æquius, quàm ad Venerem commeare.

TRACHALIO.

At si vidiſtis, dicite.

PISCATORES.

Huc profectò nullus venit.
Vale.

TRACHALIO.

Valete! credidi: factum eſt quod ſuſpicabar.
Data verba hero ſunt; leno abiit ſceleſtus exſulatum.

TRACHALIO.

Certò huc Labrax Pleusidippum ad prandium vocavit
Herum meum, herus voſter.

AMPELISCA.

Pol haud miranda facta dicis.
Si Deos decepit & homines, lenonum more fecit.

TRACHALIO.

Non rem divinam facitis hic vos, neque herus?

AMPELISCA.

Hariolare.

TRACHALIO.

Quid tu agis hic igitur?

AMPELISCA.

Ex malis multis, metuque ſummo,
Capitalique ex periculo, orbas auxiliique opumque huc
Recepit ad ſe Veneria hæc ſacerdos, me, & Palæſtram.

TRACHALIO.

An hic Palæſtra'ſt, obſecro, heri mei amica?

AMPELISCA.

Certò.

TRACHALIO.

Ineſt lepos in nuntio tuo magnus, mea Ampeliſca.
Sed iſtuc periculum perlubet, quod fuerit vobis, ſcire.

AMPELISCA.

Confracta eſt, mi Trachalio, hac nocte navis nobis.

TRACHALIO.

Quid, navis? quæ iſtæc fabula eſt?

AMPELISCA.

Non audiviſti, amabo,
Quo pacto leno clanculum nos hinc auferre voluit

In

In Siciliam, & quicquid domi fuit, in navem im-
poſivit?
Ea nunc perierunt omnia.

TRACHALIO.

Oh! Neptune lepide, ſalve:
Nec te aleator ullus eſt ſapientior. Profectò
Nimis lepidè jeciſti bolum: perjurum perdidiſti.
Sed nunc ubi eſt leno Labrax?

AMPELISCA.

Perit potando, opinor.
Neptunus magnis poculis hac nocte eum invitavit.

TRACHALIO.

Credo, hercle, anancæo datum quod biberet. Ut
ego amo te,
Mea Ampeliſca! ut dulcis es! ut mulſa dicta dicis!
Sed tu & Palæſtra quomodo ſalvæ eſtis?

AMPELISCA.

Scibis, faxo.
E navi timidæ ambæ in ſcapham inſiluimus: quia
videmus
Ad ſaxa navem ſerrier, properans exſolvi reſtim:
Dum illi timent, nos cum ſcapha tempeſtas dextro-
verſum
Differt ab illis, itáque nos ventiſque fluctibuſque
Jactatæ, exemplis plurimis miſeræ perpetuam noctem:
Vix hodie ad litus pertulit nos ventus exanimatas.

TRACHALIO.

Novi, Neptunus ita ſolet: quamvis faſtidioſus
Ædilis eſt: ſi quæ improbæ ſunt merces, jactat
omnes.

AMPELISCA.

Væ capiti atque ætati tuæ!

TRACHALIO.

Tuo , mea Ampeliſca.
Scivi lenonem facere hoc quod fecit : ſæpe dixi ,
Capillum promittam : optumum'ſt , occipiamque hariolari.

AMPELISCA.

Caviſtis ergo tu atque herus , ne abiret , quom ſcibatis ?

TRACHALIO.

Quid faceret ?

AMPELISCA.

Si amabat , rogas quid faceret ? aſſervaret
Dies noctesque ; in cuſtodia eſſet ſemper. Verùm ecaſtor ,
Ut multi , fecit , ita probè curavit Pleusidippus.

TRACHALIO.

Cur tu iſtuc dicis ?

AMPELISCA.

Res palam eſt.

TRACHALIO.

Scin' tu etiam? Qui it lavatum
In balineas, ibi quom ſedulò ſua veſtimenta ſervat ,
Tamen ſurripiuntur : quippe qui , quem illorum obſervet , falſus eſt :
Fur facilè , quem obſervet , videt : cuſtos , qui fur ſit , neſcit.
Sed duce me ad illam. Ubi eſt ?

AMPELISCA.

I. ſanè in Veneris fanum huc intrò ,
Sedentem flentemque opprimes.

TRACHALIO.

Ut jam iſtuc mihi moleſtum eſt !
Sed quid flet ?

AMPELISCA.

Ego dicam tibi : hoc ſeſe excruciat animi,
Quia leno ademit ciſtulam ei quam habebat ; ubíque habebat
Qui ſuos parentes noſcere poſſet : eam veretur
Ne perierit.

TRACHALIO.

Ubinam ea fuit ciſtellula ?

AMPELISCA.

Ibidem in navi :
Concluſit ipſe in vidulum, ne copia eſſet ejus,
Qui ſuos parentes noſceret.

TRACHALIO.

O facinus impudicum,
Quam liberam eſſe oporteat, ſervire poſtulare !

AMPELISCA.

Nunc eam cum navi ſcilicet abiviſſe peſſum in altum:
Et aurum & argentum fuit lenonis omne ibidem.
Credo aliquem immerſiſſe, atque eum excepiſſe. Id miſera mœſta'ſt,
Sibi eorum eveniſſe inopiam.

TRACHALIO.

Jam iſtoc magis uſus facto'ſt,
Ut eam intrò, conſolerque eam, ne ſe ſic excruciet animi :
Nam multa præter ſpem ſcio multis bona eveniſſe.

AMPELISCA.

At ego etiam, qui ſperaverint, ſpem decepiſſe multos.

TRACHALIO.

Ergo animus æquus optumum eſt ærumnæ condimentum.
Ego eo intrò, niſi quid vis.

AMPELISCA.

Eas : ego, quod mihi imperavit
Sacerdos, id faciam, atque aquam hinc de proxumo rogabo.
Nam extemplo, ſi verbis ſuis peterem, daturos dixit:
Neque digniorem cenſeo vidiſſe anum me quemquam,
Cui Deos atque homines cenſeam benefacere magis decere.
Ut lepidè, ut liberaliter, ut honeſtè, atque haud gravatè
Timidas, egentes, uvidas, ejectas, exanimatas
Accepit ad ſeſe! haud ſècùs, quàm ſi ex ſe simus natæ.
Ut eapſe ſic ſuccincta aquam calefactat, ut lavemus!
Nunc ne moræ illi sim, petam hinc aquam, unde mihi imperavit.
Heus, ecquis in villa'ſt? ecquis hoc recludit? ecquis prodit?

ACTUS II.

SCENA IV.

SCEPARNIO. AMPELISCA.

SCEPARNIO.

Quis eſt, qui noſtris tam protervè foribus facit injuriam?

AMPELISCA.

Ego ſum.

SCEPARNIO.

Hem, quid hoc boni eſt ? heu ! edepol ſpecie lepidâ mulier.

AMPELISCA.

Salve, adoleſcens.

SCEPARNIO.

Et tu multùm ſalveto, adoleſcentula.

AMPELISCA.

Ad vos venio.

SCEPARNIO.

Accipiam hoſpitio, si nox venis,
Item ut affectam : nam nunc nihil eſt quî te inanem...
Sed quid ais, mea lepida, hilara ?

AMPELISCA.

Aha, nimiùm familiariter
Me attrectas.

SCEPARNIO.

Pro Dî immortales ! Veneris effigia hæc quidem eſt.
Ut in ocellis hilaritudo eſt ! eia, corpus quojuſmodi !
Subvolturium ; illud quidem SUBAQUILUM volui dicere.
Vel papillæ quojuſmodi ! tum quæ indoles in ſavio eſt ?

AMPELISCA.

Non ego ſum polluta pago. Potin' ut me abſtineas manum ?

SCEPARNIO.

Non licet te siccè placidè bellam bellè tangere ?

AMPELISCA.

Otium ubi erit, tum tibi operam ludo & deliciæ dabo :

Nunc, quamobrem huc ſum miſſa, amabo, vel tu mihi aias, vel neges.

SCEPARNIO.

Quid nunc vis?

AMPELISCA.

Sapienti ornatus, quid velim, indicium facit.

SCEPARNIO.

Meus quoque hic ſapienti ornatus, quid velim, indicium facit.

AMPELISCA.

Hæc ſacerdos Veneris hinc me petere juſſit a vobis aquam.

SCEPARNIO.

At ego baſilicus ſum: quem niſi oras, guttam non feres.
Noſtro illum puteum periculo & ferramentis fodimus.
Niſi multis blanditiis, a me gutta non ferri poteſt.

AMPELISCA.

Cur tu aquam gravàre, amabo, quam hoſtis hoſti commodat?

SCEPARNIO.

Cur tu operam gravàre mihi, quam civis civi commodat?

AMPELISCA.

Imò etiam tibi, mea voluptas, quæ voles faciam omnia.

SCEPARNIO.

Eugepæ! ſalvos ſum. Hæc jam me ſuam voluptatem vocat:
Dabitur tibi aqua, ne nequicquam me ames: cedo mihi urnam.

AMPELISCA.

Cape.
Propera, amabo, efferre.

SCEPARNIO.

Manta : jam hic ero, voluptas mea.

AMPELISCA.

Quid ſacerdoti me dicam hic demoratam tam diu?
Ut etiam nunc miſera timeo, ubi oculis intueor mare!
Sed quid ego miſera video procul in litore?
Meum herum lenonem Sicilienſemque hoſpitem.
Quos periiſſe ambos miſera cenſebam in mari.
Jam illud mali plus nobis vivit, quàm ratæ.
Sed quid ego ceſſo fugere in fanum, ac dicere hæc
Palæſtræ, in aram uti confugiamus priùs
Quàm huc ſceleſtus lenó veniat, noſque hic opprimat?
Confugiam hinc, res ita ſuppetit ſubitò mihi.

ACTUS II.

SCENA V.

SCEPARNIO.

Pro Dî immortales! in aqua nunquam credidi
Voluptatem ineſſe tantam! ut hanc traxi lubens!
Nimiò minùs altus puteus viſus eſt, quàm priùs.
Ut ſine labore hanc extraxi! præfiſcine,
Satis nequam ſum : utpote qui hodie inceperim

Amare. Hem tibi aquam, mea tu bella. Hem, ſic volo
Te ferre honeſtè, ut ego fero; ut placeas mihi.
Sed ubi tu es, delicata? cape aquam hanc, ſis. Ubi es?
Amat hercle me, ut ego opinor: delituit mala.
Ubi tu es? etiamne hanc urnam acceptura es? Ubi es?
Commodulè meliùs: tandem verò ſeriò.
Etiam acceptura es urnam hanc? ubi tu es gentium?
Nuſquam hercle equidem illam video: ludos me facit.
Apponam hercle urnam jam ego hanc in mediâ viâ.
Sed autem, quid ſi hanc hinc abſtulerit quiſpiam
Sacram urnam Veneris? mihi exhibeat negotium.
Metuo hercle, ne illa mulier mihi inſidias locet,
Ut comprehendar cum ſacrâ urnâ Veneriâ.
Nempe optumo me jure in vinculis enicet
Magiſtratus, ſi quis me hanc habere viderit.
Nam haec literata eſt: ab ſe cantat cuja ſit.
Jam hercle evocabo hinc hanc ſacerdotem foras,
Ut hanc accipiat urnam. Accedam huc ad fores.
Heus ſis, Ptolemocratia! cape hanc urnam tibi:
Muliercula hanc neſcio quae huc ad me detulit.
Intrò ferunda eſt. Reperi negotium:
Siquidem his mihi ultrò aggerunda etiam eſt aqua.

ACTUS.

ACTUS II.

SCENA VI.

LABRAX. CHARMIDES.

LABRAX.

Qui homo ſeſe miſerum & mendicum volet,
Neptuno credat ſeſe atque ætatem ſuam.
Nam si quis quid cum eo rei commiſcuit,
Ad hoc exemplum amittit ornatum domum.
Edepol Libertas lepida es, quæ nunquam pedem
Voluiſti in navem cum Hercule unà imponere.
Sed ubi ille meus eſt hoſpes, qui me perdidit?
Atque eccum incedit.

CHARMIDES.

Quò, malum, properas, Labrax?
Nam equidem te nequeo conſequi tam ſtrenuè.

LABRAX.

Utinam te priùs quàm oculis vidiſſem meis,
Malo cruciatu in Siciliam perbiteres;
Quem propter hoc mihi obtigit misero mali!

CHARMIDES.

Utinam, quom in ædeis me ad te adduxiſti tuas,
In carcere illo potiùs cubuiſſem die!
Deoſque immortales quæſo, dum vivas, uti
Omneis tui simileis hoſpites habeas tibi.

LABRAX.

Malam Fortunam in ædeis te adduxi meas.
Quid mihi ſceleſto tibi erat auſcultatio?
Quidve hinc abitio? quidve in navem inſcenſio,
Ubi perdidi etiam plus boni quàm mihi fuit?

CHARMIDES.

Pol minumè miròr, navis ſi fracta'ſt tibi,
Scelus te, & ſceleſtè parta quæ vexit bona.

LABRAX.

Peſſum dediſti me blandimentis tuis.

CHARMIDES.

Sceleſtiorem cenam cenavi tuam,
Quàm quæ Thyeſtæ quondam antepoſita eſt, & Tereo.

LABRAX.

Perii, animo malè fit: contine, quæſo, caput.

CHARMIDES.

Pulmoneum edepol nimis velim vomitum vomas.

LABRAX.

Eheu, Palæſtra atque Ampeliſca! ubi eſtis nunc?

CHARMIDES.

Piſcibus in alto credo præbent pabulum.

LABRAX.

Mendicitatem mihi obtuliſti operâ tuâ,
Dum tuis auſculto magnidicis mendaciis.

CHARMIDES.

Bonam eſt quod habeas gratiam meritò mihi,
Qui te ex inſulſo ſalſum feci operâ meâ.

LABRAX.

Quin tu hinc is a me in maxumam malam crucem.

CHARMIDES.

Eas! eaſque res agebam commodùm.

LABRAX.

Eheu, quis vivit me mortalis miſerior?

CHARMIDES.

Ego multò tantò miſerior, quam tu, Labrax.

LABRAX.

Qui?

CHARMIDES.

Quia ego indignus ſum, tu dignus qui ſies.

LABRAX.

O ſcirpe, ſcirpe! laudo fortunas tuas,
Qui ſemper ſervas gloriam aritudinis.

CHARMIDES.

Equidem me ad velitationem exerceo:
Nam omnia coruſca præ tremore fabulor.

LABRAX.

Edepol, Neptune, es balneator frigidus:
Cum veſtimentis poſtquam abs te abii, algeo.
Ne thermopolium quidem ullum inſtruit:
Ita ſalſam præbet potionem & frigidam.

CHARMIDES.

Ut fortunati ſunt fabri ferrarii,
Qui apud carbones aſſident! ſemper calent.

LABRAX.

Utinam fortunâ nunc anatinâ uterer,
Uti quom exiviſſem ex aquâ, arerem tamen!

CHARMIDES.

Quid, ſi aliquò ad ludos me pro manduco locem?

LABRAX.

Quapropter?

CHARMIDES.

Quia pol clarè crepito dentibus.
Jure optumo me lavisse arbitror.

LABRAX.

Quî ?

CHARMIDES.

Quia auderem tecum in navem aſcendere,
Qui a fundamento mihi uſque moviſti mare.

LABRAX.

Tibi auſcultavi : tu promittebas mihi
Illic eſſe quæſtum maxumum meretricibus ;
Ibi me corruere poſſe aiebas divitias.

CHARMIDES.

Jam poſtulabas te, impurata bellua,
Totam Siciliam devoraturum inſulam.

LABRAX.

Quænam balæna meum voravit vidulum,
Aurum atque argentum ubi omne compactum fuit ?

CHARMIDES.

Eadem illa, credo, quæ meum marſupium,
Quod plenum argenti fuit, in ſacciperio.

LABRAX.

Eheu ! redactus ſum uſque ad hanc unam tuniculam,
Et ad hoc miſellum pallium. Perii oppido.

CHARMIDES.

Vel conſociare mihi quidem tecum licet :
Æquas habemus partes.

LABRAX.

Saltem ſi mihi
Mulierculæ eſſent ſalvæ ! ſpes aliqua foret.
Nunc ſi me adoleſcens Pleuſidippus viderit,
A quo arrhabonem pro Palæſtrâ acceperam,
Jam ſe exhibebit hic mihi negotium.

CHARMIDES.

Quid, ſtulte, ploras ? tibi quidem edepol copia 'ſt,
Dum lingua vivet, quî rem ſolvas omnibus.

ACTUS II.

SCENA VII.

SCEPARNIO. CHARMIDES. LABRAX.

SCEPARNIO.

QUID illuc, obſecro, eſt negotii, quod duæ mulierculæ
Hic in fano Veneris ſignum flentes amplexæ tenent,
Neſcio quem metuentes miſeræ? nocte hac verò proxumâ
Se jactatas atque ejectas hodie eſſe aiunt e mari.

LABRAX.

Obſecro hercle, adoleſcens, ubi iſtæc ſunt, quas memoras, mulieres?

SCEPARNIO.

Hic in fano Veneris.

LABRAX.

Quot ſunt?

SCEPARNIO.

Totidem quot ego & tu ſumus.

LABRAX.

Nempe, meæ.

SCEPARNIO.

Nempe neſcio iſtuc.

LABRAX.

Quâ ſunt facie?

SCEPARNIO.

Scitulæ.
Vel ego amare utramvis poſſim, ſi probè appotus ſiem.

LABRAX.

Nempe puellæ.

SCEPARNIO.

Nempe moleſtus es : viſe, ſi lubet.

LABRAX.

Meas oportet intus eſſe hic mulieres, mi Charmides.

CHARMIDES.

Juppiter te perdat, & ſi ſunt, & ſi non ſunt tamen!

LABRAX.

Intrò rumpam jam huc in Veneris fanum.

CHARMIDES.

In barathrum mavelim.
Obſecro, hoſpes, da mihi aliquid, ubi condormiſcam, loci.

SCEPARNIO.

Iſtic ubi vis condormiſce : nemo prohibet, publicum eſt.

CHARMIDES.

At vides me, ornatus ut ſim veſtimentis uvidis :
Recipe me in tectum, da mihi veſtimenti aliquid aridi,
Dum mea areſcunt : in aliquo tibi referam gratiam.

SCEPARNIO.

Tegillum eccillud mihi unum areſcit : id ſi vis, dabo :
Eodem amictus, eodem tectus eſſe ſoleo, ſi pluvit.
Tu iſtæc mihi dato : exareſcunt faxo.

CHARMIDES.

Eho, an te pœnitet,
In mari quod elavi, ni hic in terra iterum eluam?

SCEPARNIO.

Eluas tu an exungare, ciccum non interduim.
Tibi ego nunquam quicquam credam, niſi accepto pignore.
Tu vel ſuda, vel peri algu; vel tu ægrota, vel vale:
Barbarum hoſpitem mihi in ædeis? nihil moror: ſat litium eſt.

CHARMIDES.

Jamne abis? venales illic ductitavit, quiſquis eſt:
Non eſt miſericors. Sed quid ego hic aſto infelix, uvidus?
Quin abeo hinc in Veneris fanum, ut edormiſcam hanc crapulam,
Quam potavi præter animi, quam lubuit, ſententiam.
Quaſi vinis Græcis Neptunus nobis ſuffudit mare:
Itaque alvom prodi ſperavit nobis ſalsis poculis.
Quid opu'ſt verbis? ſi invitare nos pauliſper pergeret,
Ibidem obdormiſſemus: nunc vix vivos amiſit domum.
Nunc lenonem, quid agit intus, viſam, convivam meum.

ACTUS III.

SCENA I.

DÆMONES.

Miris modis Di ludos faciunt hominibus,
Miriſque exemplis ſomnia in ſomnis danunt:
Ne dormienteis quidem sinunt quieſcere.
Velut ego hac nocte, quæ præceſſit, proxumâ
Mirum atque inſcitum ſomniavi ſomnium.
Ad hirundininum nidum viſa eſt simia
Aſcensionem ut faceret, admolirier:
Neque eas eripere quibat inde. Poſtibi
Videbatur ad me simia aggredirier,
Rogare, ſcalas ut darem utendas sibi.
Ego ad hoc exemplum simiæ reſpondeo,
Natas ex Philomela atque ex Progne eſſe hirundines.
Ago cum illa, ne quid noceat meis popularibus:
Atque illa animo jam fieri ferocior,
Videtur ultro mihi malum minitarier.
In jus vocat me. Ibi ego neſcio, quo modo
Iratus, videor mediam arripere simiam:
Concludo in vincla beſtiam nequiſſumam.
Nunc quam ad rem dicam hoc attinere ſomnium?
Nunquam hodie quivi ad conjecturam evadere.
Sed quid hic in Veneris fano
Clamoris oritur? animus mirat.

ACTUS III.

SCENA II.

TRACHALIO. DÆMONES.

TRACHALIO.

PRO Cyrenenſeis populareis! voſtram ego imploro fidem ,
Agricolæ, accolæ, propinqui qui eſtis his regionibus,
Ferte opem inopiæ , atque exemplum peſſumum peſſumdate ,
Vindicate : ne impiorum potior ſit pollentia ,
Quàm innocentium , qui ſe ſcelere fieri nolunt nobileis.
Statuite exemplum impudenti, date pudori præmium.
Facite hic lege potiùs liceat , quàm vi , victo vivere.
Currite huc in Veneris fanum : voſtram iterum imploro fidem ,
Qui prope hic adeſtis , quique auditis clamorem meum ,
Ferte ſuppetias , qui Veneri , Veneriæque antiſtitæ
More antiquo in cuſtodiam ſuum commiſerunt caput.
Prætorquete injuriæ priùs collum , quàm ad vos perveniat.

DÆMONES.

Quid iſtuc eſt negotii ?

TRACHALIO.

Per ego te hæc genua obteſtor, ſenex,
Quiſquis es...

DÆMONES.

Quin tu ergo omitte genua, & quid ſit, mihi expedi,
Quid tumultues?

TRACHALIO.

Teque oro & quæſo, ſi ſperas tibi
Hoc anno multum futurum sirpe & laſerpitium,
Eamque eventuram exagogam Capuam ſalvam & ſoſpitem,
Atque ab lippitudine uſque siccitas ut ſit tibi...

DÆMONES.

Sanun' es?

TRACHALIO.

Seu tibi confidis fore multam magudarim,
Ut te ne pigeat dare operam mihi, quod te orabo ſenex.

DÆMONES.

At ego te per crura & talos, tergumque obteſtor tuum,
Si tibi ulmeam uberem eſſe ſperas virgidemiam,
Et tibi eventuram hoc anno uberem meſſem mali,
Ut mihi iſtuc dicas negotii quid ſit, quod tumultues.

TRACHALIO.

Quî lubet male dicere? equidem tibi bona exoptavi omnia.

DÆMONES.

Bene equidem tibi dico, qui, te digna ut eveniant, precor.

TRACHALIO.

Obſecro, hoc prævortere ergo.

DÆMONES.

Quid negotii eſt ?

TRACHALIO.

Mulieres
Duæ innocenteis hic ſunt, tui indigenteis auxilii,
Quibus advorsùm jus legesque insignitè injuria hic
Facta eſt, fitque in Veneris ſano. Tum ſacerdos
Veneris
Indignè afflictatur.

DÆMONES.

Quis homo eſt tantâ confidentiâ,
Qui ſacerdotem audeat violare ? ſed eæ mulieres
Quæ ſunt ? aut quid iis iniqui fit ?

TRACHALIO.

Si das operam, eloquar.
Veneris ſignum ſunt amplexæ, nunc * * *
Eas deripere volt. Eas ambas eſſe oportet * * *

DÆMONES.

Quis iſtic eſt, qui Deos tam parvi pendit ?

TRACHALIO.

Fraudis, ſceleris, parricidii, perjurii plenus,
Legirupa, impudens, impurus, inverecundiſſumus:
Uno verbo abſolvam, Leno'ſt: quid illum porrò
prædicem ?

DÆMONES.

Edepol infortunio hominem prædicas donabilem.

TRACHALIO.

Qui ſacerdoti ſceleſtus fauces interpreſſerit.

DÆMONES.

At malo cum magno ſuo fecit hercle. Ite iſtinc foras.
Turbalio, Sparax! ubi eſtis ?

TRACHALIO.

I, obſecro, intrò, ſubveni

Illis.

DÆMONES.

Iterum haud imperabo. Sequimini hàc.

TRACHALIO.

Age nunc jam,

Jube oculos elidere, itidem ut ſepiis faciunt coqui.

DÆMONES.

Proripite hominem pedibus huc, itidem quasi occiſam ſuem.

TRACHALIO.

Audio tumultum: opinor leno pugnis pectitur.
Nimis velim improbiſſumo homini malas edentaverint.
Sed ecce ipſæ huc egrediuntur timidæ e fano mulieres.

ACTUS III.

SCENA III.

PALÆSTRA. AMPELISCA. TRACHALIO.

PALÆSTRA.

Nunc id eſt, quom omnium copiarum atque opum,
Auxilii, præsidii, viduitas nos tenet.
Nec ulla ſpecula eſt, quæ ſalutem afferat:
Nec ſcimus quam in partem ingredi perſequamur.

Maxumo miſeræ in metu nunc ſumus ambæ :
Tanta importunitas , tantaque injuria
Facta in nos eſt modò hic intus ab noſtro hero ;
Qui ſceleſtus ſacerdotem anum præcipem
Repulit , propulit , perquàm indignis modis ;
Noſque ab Signo intimo vi deripuit ſuâ.
Sed nunc ſeſe ut ferunt res fortunæque noſtræ ,
Par eſt moriri. Neque eſt melius morte , in malis
Rebus , miſeris.

TRACHALIO.

Quid eſt ? quæ illæc oratio'ſt ?
Ceſſo ego has conſolari ? heus , Palæſtra !

PALÆSTRA.

Qui vocat ?

TRACHALIO.

Heus , Ampeliſca !

AMPELISCA.

Obſecro , quis eſt qui vocat ?

PALÆSTRA.

Quis is eſt qui nominat ?

TRACHALIO.

Si reſpexis , ſcies.

PALÆSTRA.

O ſalutis meæ ſpes !

TRACHALIO.

Tace , ac bono animo es.
Me vide.

PALÆSTRA.

Si modò id liceat , vis ne opprimat :
Quæ vis , vim mihi afferam ipſa , adigit.

TRACHALIO.

Ah , deſine. Nimis inepta es.

TRACHALIO.

Huc reſpice.

DÆMONES.

Optumè.

LORARII.

Iſtuc volueramus. Jube modò accedat prope.

DÆMONES.

Tune legirupionem hic nobis cum Dîs facere poſtulas?
Pugnum in os impinge.

LABRAX.

Iniqua hæc patior cum pretio tuo.

DÆMONES.

At etiam minitatur audax.

LABRAX.

Jus meum ereptum eſt mihi:
Meas mihi ancillas, invito me, eripis.

TRACHALIO.

Ergo dato
De ſenatu Cyrenensi quemvis opulentum arbitrum,
Si tuas eſſe oportet, nive eas eſſe oportet liberas,
Nive te in carcerem compingi eſt æquom, ætatemque ibi
Te uſque habitare, donec totum carcerem contriveris.

LABRAX.

Non hodie iſti rei auſpicavi, ut cum furcifero fabuler.
Te ego appello.

DÆMONES.

Cum iſtoc primum, qui te novit, diſputa.

LABRAX.

Tecum ago.

TRACHALIO.

TRACHALIO.

Atqui mecum agundum'ſt. Suntne illæ ancillæ tuæ?

LABRAX.

Sunt.

TRACHALIO.

Agedum ergo, tange utramvis digitulo minumo modò.

LABRAX.

Quid, si attigero?

TRACHALIO.

Extemplo hercle ego te follem pugilatorium
Faciam, & pendentem incurſabo pugnis, perjuriſſume.

LABRAX.

Mihi non liceat meas ancillas Veneris de ara abducere?

DÆMONES.

Non licet: ita eſt lex apud nos.

LABRAX.

Mihi cum voſtris legibus
Nihil eſt commercii; equidem iſtas jam ambas educam foras.
Tu ſenex, si iſtas amas, huc arido argento'ſt opus.

DÆMONES.

Hæ autem Veneri complacuerunt.

LABRAX.

Habeat, si argentum dabit.

DÆMONES.

Do tibi argentum. Nunc adeò ut ſcias meam ſententiam,
Occipito modò illis afferre vim joculo pauſillulùm,

Ita hinc ego te ornatum amittam, tu ipſus te ut non noveris.
Vos adeò, ubi ego innuero vobis, si ne ei caput exoculaſſitis;
Quasi murteta juncis, item ego vos virgis circumvinciam.

LABRAX.

Vi agis mecum.

TRACHALIO.

Etiam vim opprobras, flagitii flagrantia?

LABRAX.

Tun', trifurcifer, mihi audes inclementer dicere?

TRACHALIO.

Fateor, ego trifurcifer ſum: tu es homo apprimè probus.
Num quî minùs haſce eſſe oportet liberas?

LABRAX.

Quid, liberas?

TRACHALIO.

Atque heras tuas quidem, hercle, atque ex germana Græcia;
Nam altera hæc eſt nata Athenis ingenuis parentibus.

DÆMONES.

Quid ego ex te audio?

TRACHALIO.

Hanc Athenis eſſe natam liberam.

DÆMONES.

Mea popularis, obſecro, hæc eſt?

TRACHALIO.

Non tu Cyrenenſis es?

DÆMONES.

Imò Athenis natus altuſque educatuſque Atticis.

TRACHALIO.

Obſecro, defende cives tuas, ſenex.

DÆMONES.

O filia

Mea! quom ego hanc video, mearum me abſens miſeriarum commonet,
Trima quæ periit mihi: jam tanta eſſet, si vivit, ſcio.

LABRAX.

Argentum ego pro iſtiſce ambabus, cujæ erant, domino dedi:
Quid mea refert, hæ Athenis natæ, an Thebis sient,
Dum mihi rectè ſervitutem ſerviant?

TRACHALIO.

Itáne impudens?

Tune hic feles virginalis liberos parentibus
Sublectos habebis, atque indigno quæſtu conteres?
Nam huic alteræ patria quæ ſit, profectò neſcio:
Niſi ſcio probiorem hanc eſſe, quàm te, impuratiſſume.

LABRAX.

Tuæ iſtæ ſunt?

TRACHALIO.

Contende ergo, uter ſit tergo verior.

Ni offerumentas habebis plures in tergo tuo,
Quàm ulla navis longa clavos, tum ego ero mendaciſſumus.
Poſtea aſpicito meum, quando ego tuum inſpectavero,
Niſi erit tam sincerum, ut quivis dicat ampullarius,
Optimum eſſe opere faciundo corium, & sinceriſſumum.

Quid cauſſæ eſt, quin virgis te uſque ad ſaturitatem ſauciem ?
Quid illas ſpectas ? quas si attigeris, oculos eripiam tibi.

LABRAX.

Atquin, quia vetas, utramque jam mecum abducam simul.

DÆMONES.

Quid facies ?

LABRAX.

Volcanum adducam, is Veneris eſt advorſarius.

DÆMONES.

Quò illic it ?

LABRAX.

Heus ! ecquis hic eſt ? heus !

DÆMONES.

Si attigeris oſtium,
Jam, hercſe, tibi meſſis in ore fiet mergis pugneis.

LORARII.

Nullum habemus ignem, ficis victitamus aridis.

DÆMONES.

Ego dabo ignem, siquidem in capite tuo conflandi copia'ſt.

LABRAX.

Ibo, hercle, aliquò quæritatum ignem.

DÆMONES.

Quid, quom inveneris ?

LABRAX.

Ignem magnum hic faciam.

DÆMONES.

Quin ut humanum exuras tibi.

LABRAX.

Imò haſce ambas hic in ara, ut vivas, comburam.

DÆMONES.

Id volo :
Nam, hercle, ego te barbâ continuò arripiam, & in ignem conjiciam,
Teque ambuſtulatum objiciam magnis avibus pabulum.
Quom conjecturam egomet mecum facio, hæc illa eſt simia,
Quæ has hirundines ex nido volt eripere ingratiis,
Quod ego in ſomnis ſomniavi.

TRACHALIO.

Scin' quid ? tecum oro, ſenex,
Ut illas ſerves, vim defendas, dum ego herum adduco meum.

DÆMONES.

Quære herum atque adduce.

TRACHALIO.

At hîc ne...

DÆMONES.

Maxumo malo ſuo,
Si attigerit, ſive occeptaſſit.

TRACHALIO.

Cura.

DÆMONES.

Curatum eſt, abi.

TRACHALIO.

Hunc quoque aſſerva ipſum, ne quò abitat. Nam promisimus,
Carnufici aut talentum magnum, aut hunc hodie ſiſtere.

ACTUS III.

SCENA V.

DÆMONES. LABRAX. PALÆSTRA.
AMPELISCA. LORARII.

DÆMONES.

UTRUM tu, leno, cum malo libentiùs
Quieſcis, an sic sine malo, si copia eſt?

LABRAX.

Ego, quæ tu loquere, flocci non facio, ſenex.
Meas quidem, te invito, & Venere, & ſummo Jove,
De ara capillo jam deripiam.

DÆMONES.

Tangédum.

LABRAX.

Tangam hercle verò.

DÆMONES.

Agedum ergo, accede huc modò.

LABRAX.

Jube dum recedere iſtos ambo illuc modò.

DÆMONES.

Imò ad te accedent.

LABRAX.

Non hercle egomet cenſeo.

DÆMONES.

Quid ages, si accedent propiùs?

LABRAX.

Ego receſſero.

Verùm, ſenex, ſi te unquam in urbe offendero,
Nunquam hercle quiſquam me lenonem dixerit,
Si non te ludos peſſumos demiſero.

DÆMONES.

Facito iſtuc quod minitaris. Sed nunc interim
Si illas attigeris, dabitur tibi magnum malum.

LABRAX.

Quàm magnum verò?

DÆMONES.

Quantum lenoni ſat eſt.

LABRAX.

Minacias ego iſtas flocci non facio tuas.
Equidem, te invito, jam ambas rapiam.

DÆMONES.

Tangédum.

LABRAX.

Tangam hercle verò.

DÆMONES.

Tange: ſed ſcin, quo modo?
I dum, Turbalio, curriculo affer
Duas clavas.

LABRAX.

Clavas?

DÆMONES.

Sed probas: propera citò.
Ego te hodie faxo rectè acceptum, ut dignus es.

LABRAX.

Eheu, ſceleſtus galeam in navi perdidi:
Nunc mihi opportuna hic eſſet, ſalva ſi foret.

Licet ſaltem iſtas mihi appellare.

DÆMONES.

Non licet.

Ehem! optumè edepol: eccum clavator advenit.

LABRAX.

Illud quidem edepol tinnimentum eſt auribus.

DÆMONES.

Age, accipe illanc alteram clavam, Sparax.
Age, alter iſtinc, alter hinc aſſiſtite.
Aſſiſtite ambo. Sic! audite nunc jam.
Si hercle illic illas hodie digito tetigerit
Invitas, ni iſtunc iſtis invitaſſitis
Uſque adeò, donec, quà domum abeat, neſciat,
Periſtis ambo. Si appellabit quempiam,
Vos reſpondetote iſtinc iſtarum vicem:
Sin ipſe abire hinc volet, quantùm poteſt,
Extemplo ampleƈtitote crura fuſtibus.

LABRAX.

Etiam me abire hinc non ſinent?

DÆMONES.

Dixi ſatis.

Et ille ubi ſervos cum hero huc advenerit,
Qui herum arceſſivit, itote extemplo domum.
Curate hæc, ſultis, magnâ diligentiâ.

LABRAX.

Heu, hercle, næ iſtic fana mutantur citò!
Jam hoc Herculis eſt, Veneris fanum quod fuit.
Ita duo deſtituit Signa hic cum clavis ſenex.
Non hercle quò hinc nunc gentium aufugiam ſcio,
Ita nunc mihi utrumque ſævit, & terra, & mare.
Palæſtra!

LORARII.

Quid vis?

LABRAX.

LABRAX.

Apage, controverſia eſt.
Hæc quidem Palæſtra quæ reſpondit, non mea eſt.
Heus, Ampeliſca!

LORARII.

Caveſis infortunio.

LABRAX.

Ut poteſt: ignavi homines ſatis rectè monent.
Sed vobis dico, heus vos! num moleſtia eſt,
Me adire ad illas propius?

LORARII.

Nihil nobis quidem.

LABRAX.

Num quid moleſtum mihi erit?

LORARII.

Nihil, si caveris.

LABRAX.

Quid eſt quod caveam?

LORARII.

Hem a craſſo infortunio.

LABRAX.

Quæſo, hercle, abire ut liceat.

LORARII.

Abeas, si velis.

LABRAX.

Bene hercle factum: habeo vobis gratiam.
Non .... accedam potiùs.

LORARII.

Illic aſtato illico.

LABRAX.

Edepol proveni nequiter multis modis,
Certum'ſt haſce hodie uſque obsidione vincere.

ACTUS III.

SCENA VI.

PLEUSIDIPPUS. TRACHALIO.

MULIERES. LABRAX. LORARII.

CHARMIDES.

PLEUSIDIPPUS.

MEAMNE ille amicam leno vi, violentiâ,
De ara deripere Veneris voluit?

TRACHALIO.

Admodum.

PLEUSIDIPPUS.

Quin occidiſti extemplo?

TRACHALIO.

Gladius non erat.

PLEUSIDIPPUS.

Caperes aut fuſtem, aut lapidem.

TRACHALIO.

Quid ego, quasi canem,
Hominem inſectarer lapidibus nequiſſumum?

LABRAX.

Nunc pol ego perii. Pleusidippus eccum adeſt:
Converret jam hic me totum cum pulviſculo.

PLEUSIDIPPUS.

Etiamne in ara tunc ſedebant mulieres,
Quom ad me profectus ire?

TRACHALIO.

Ibidem nunc ſedent.

PLEUSIDIPPUS.

Quis illas nunc illic ſervat?

TRACHALIO.

Neſcio quis ſenex,
Vicinus Veneris; is dedit operam optumam.
Is nunc cum ſervis ſervat: ego mandaveram.

PLEUSIDIPPUS.

Duc me ad lenonem recta. Ubi illic eſt homo?

LABRAX.

Salve.

PLEUSIDIPPUS.

Nihil ſalutem moror. Opta ocyùs:
Rapi te obtorto collo mavis, an trahi?
Utrum vis opta, dum licet.

LABRAX.

Neutrum volo.

PLEUSIDIPPUS.

Abi ſanè ad litus curriculo, Trachalio:
Jube illos in urbem ire obviam ad portum mihi,
Quos mecum duxi, hunc qui ad carnuficem traderent.
Poſt huc redito, atque agitato hic cuſtodiam:
Ego hunc ſceleſtum in jus rapiam exſulem.
Age, ambula in jus.

LABRAX.

Quid ego deliqui?

PLEUSIDIPPUS.

Rogas?
Quin arrhabonem a me accepiſti ob mulierem, &

Eam hinc abduxiſti.

LABRAX.

Non avexi.

PLEUSIDIPPUS.

Cur negas ?

LABRAX.

Quia pol provexi ; avehere non quivi miſer.
Equidem tibi me dixeram præſto fore
Apud Veneris fanum : quid muto ? ſúmne ibi ?

PLEUSIDIPPUS.

In jure cauſſam dicito : hic verbum ſat eſt :.
Sequere.

LABRAX.

Obſecro te, ſubveni, mi Charmides
Rapior obtorto collo.

CHARMIDES.

Quis me nominat

LABRAX.

Viden' me, ut rapior ?

CHARMIDES.

Video, atque inſpecto lubens

LABRAX.

Non ſubvenire mihi audes ?

CHARMIDES.

Quis homo te rapit

LABRAX.

Adoleſcens Pleusidippus.

CHARMIDES.

Ut nactu's, ha
Bono animo : melius eſt te in nervom correpere.
Tibi obtigit quod plurimi exoptant ſibi.

LABRAX.

Quid id eſt ?

CHARMIDES.

Ut id quod quærant, inveniant ſibi.

LABRAX.

Sequere, obſecro, me.

CHARMIDES.

Pariter ſuades, qualis es.
Tu in nervom rapere; eò me obſecras, ut te ſequar.
Etiam retentas?

LABRAX.

Perii.

PLEUSIDIPPUS.

Verum ſit velim!
Tu, mea Palæſtra & Ampeliſca, ibidem illico
Manete, dum huc ego redeo.

LORARII.

Equidem ſuadeo
Ut ad nos abeant potiùs, dum recipis.

PLEUSIDIPPUS.

Placet:
Bene facitis.

LABRAX.

Fures mihi eſtis.

LORARII.

Quid, fures?

PLEUSIDIPPUS.

Rape.

LABRAX.

Oro, obſecro, Palæſtra.

PLEUSIDIPPUS.

Sequere, carnufex.

LABRAX.

Hoſpes.

CHARMIDES.

Non ſum hoſpes : repudio hoſpitium tuum.

LABRAX.

Siccine me ſpernis ?

CHARMIDES.

Sic ago : ſemel bibo.

LABRAX.

Dî te infelicent.

CHARMIDES.

Iſti capiti dicito.

Credo alium in aliam belluam hominem vortier,
Illic in columbum, credo, leno vortitur :
Nam in columbari collum haud multò poſt erit.
In nervom ille hodie nidamenta congeret,
Veruntamen ibo, ei advocatus ut ſiem,
Si quî meâ operâ citiùs addici poteſt.

ACTUS IV.

SCENA I.

DÆMONES.

Bene factum, & volupe eſt, hodie me his mulierculis
Tetuliſſe auxilium : jam clientas reperi ;
Atque ambas formâ ſcitulâ atque ætatulâ.
Sed uxor ſceleſta me omnibus ſervat modis,
Ne quî ſignificem quippiam mulierculis.

Sed Gripus ſervos noſter , quid rerum gerat
Miror , de nocte qui abiit piſcatum ad mare.
Pol magis ſapiſſet , si dormiviſſet domi :
Nam nunc & operam ludos facit , & retia.
Ut tempeſtas eſt nunc , atque ut noctu fuit ,
In digitis hodie percoquam quod ceperit :
Ita fluctuare video vehementer mare.
Sed ad prandium uxor me vocat , redeo domum ,
Jam meas opplebit aures ſuâ vaniloquentiâ.

ACTUS IV.

SCENA II.

GRIPUS.

NEPTUNO has ago meo patrono gratias ,
Qui ſalsis locis incolit piſculentis ,
Quom me ex ſuis pulchre ornatum expedivit
Templis reducem , plurimâ prædâ onuſtum
Salute horiæ , quæ in mari fluctuoſo
Piſcatu novo me uberi compotivit.
Miroque modo atque incredibili hic piſcatus mihi
Lepidè evenit : neque piſcium ullam unciam hodie
Pondo cepi , nisi quod fero hic in rete.
Nam ut de nocte multa impigreque exſurrexi ,
Lucrum præpoſui ſopori & quieti :
Tempeſtate ſævâ , experiri expetivi ,
Paupertatem heri quî & meam ſententiam

Tolerarem : operâ haud ſui parcus meâ. Nimis homo
Nihili eſt, qui piger eſt : nimiſque id genus odi ego malè.
Vigilare decet hominem, qui volt ſua tempori conficere officia :
Non enim illum exſpectare oportet, dum herus ſe ad ſuum ſuſcitet officium.
Nam qui dormiunt libenter, sine lucro & cum malo quieſcunt.
Nam ego nunc mihi, qui impiger ſui, reperi, ut piger, si velim, siem.
Hoc ego in mari, quicquid ineſt, reperi : quicquid ineſt, grave quidem eſt : aurum
Hic ego ineſſe reor. Nec mihi conſcius eſt ullus homo. Nunc hæc tibi
Occasio, Gripe, obtigit, ut liberet ex populo Prætor te.
Nunc sic faciam, sic consilium eſt. Ad herum ut veniam doctè atque aſtutè :
Pauxillatim pollicitabor pro capite argentum ut sim liber.
Jam ubi liber ero, igitur demum inſtruam agrum, ædes, mancipia :
Navibus magnis mercaturam faciam : apud reges rex perhibebor :
Poſt animi cauſsâ mihi navem faciam, atque imitabor Stratonicum :
Oppida circumvectabor. Ubi nobilitas mea erit clara,
Oppidum magnum communibo : ei ego urbi Gripo indam nomen,
Monimentum meæ famæ & factis : ibique regnum magnum inſtituam.

Magnas res hic agito in mentem inſtruere. Nunc hunc vidulum condam.
Sed hic rex cum aceto pranſurus eſt & ſale, sine bono pulmento.

ACTUS IV.

SCENA III.

TRACHALIO. GRIPUS.

TRACHALIO.

Heus! mane.

GRIPUS.

Quid maneam?

TRACHALIO.

Dum hanc tibi, quam trahis, rudentem complico.

GRIPUS.

Mitte modò.

TRACHALIO.

At pol ego te adjuvabo. Nam bonis quod
Bene ſit, haud perit.

GRIPUS.

Turbida tempeſtas heri fuit,
Nihil habeo, adoleſcens, piſcium, ne tu mihi eſſe poſtules.
Non vides referre me uvidum rete, sine ſquamoſo pecu?

TRACHALIO.

Non edepol piſces expeto, quàm tui ſermonis ſum indigens.

GRIPUS.

Enicas jam me odio, quiſquis es.

TRACHALIO.

Non sinam ego abire hinc te. Mane.

GRIPUS.

Cavesis malo. Quid tu, malum, nam me retrahis?

TRACHALIO.

Audi.

GRIPUS.

Non audio.

TRACHALIO.

At pol quin audies.

GRIPUS.

Quin poſt loquêre quid vis?

TRACHALIO.

Eho, modò eſt operæ pretium quod tibi ego narrare volo.

GRIPUS.

Eloquere, quid id eſt?

TRACHALIO.

Vide num quiſpiam conſequitur prope nos.

GRIPUS.

Ecquid eſt quod mea referat?

TRACHALIO.

Scilicet. Sed boni conſilii

Ecquid in te mihi eſt?

GRIPUS.

Quid negotii eſt, modò dic.

TRACHALIO.

Dicam.

Tace, si fidem modò das mihi te non fore infidum.

GRIPUS.

Do fidem tibi : fidus ero, quiſquis es.

TRACHALIO.

Audi. Furtum ego vidi
Qui faciebat : noveram dominum, id cui fiebat; poſt ad
Furem egomet devenio, feroque ei conditionem hoc pacto :
Ego iſtuc furtum ſcio cui factum eſt. Nunc mihi si vis
Dare dimidium, indicium domino non faciam. Is mihi nihil
Etiam reſpondit. Quid inde æquom eſt dari mihi? dimidium
Volo ut dicas.

GRIPUS.

Imò hercle etiam amplius : nam nisi dat, domino dicundum
Cenſeo.

TRACHALIO.

Tuo consilio faciam : nunc advorte animum;
Namque hoc attinet omne ad te.

GRIPUS.

Quid eſt factum?

TRACHALIO.

Vidulum
Iſtum, cujus ille eſt; novi ego hominem jampridem.

GRIPUS.

Quid eſt?

TRACHALIO.

Et quo pacto periit.

GRIPUS.

At ego, quo pacto inventu'ſt, ſcio:
Et qui invenit, hominem novi: & dominus qui nunc eſt, ſcio.
Nihilo pol pluris tua hoc, quàm quanti illud refert mea.
Ego illum novi, cujus nunc eſt; tu illum, cujus antehac fuit.
Hunc homo feret a me nemo: ne tute ſperes potiùs.

TRACHALIO.

Non ferat,
Si dominus veniat?

GRIPUS.

Dominus huic nemo, ne fruſtra sis,
Nisi ego, nemo natu'ſt, hunc qui cepi in venatu meo.

TRACHALIO.

Itáne verò?

GRIPUS.

Ecquem eſſe dices in mari piſcem meum?
Quos quom capio, siquidem cepi, mei ſunt; habeo pro meis:
Nec manu aſſeruntur, neque illinc partem quiſquam poſtulat.
In foro palam omnes vendo pro meis venalibus.
Mare quidem commune certo'ſt omnibus.

TRACHALIO.

Aſſentio:
Quî minus hunc communem quæſo mihi eſſe oportet vidulum?
In mari inventu'ſt, commune eſt.

GRIPUS.

Næ impudenter impudens!
Nam ſi iſtuc jus ſit, quod memoras, piſcatores perierint:
Quippe quom extemplo in macellum piſces prolati ſient,
Nemo emat: ſuam quiſque partem piſcium poſcat ſibi:
Dicat, in mari communi captos.

TRACHALIO.

Quid ais, impudens?
Auſus etiam comparare vidulum cum piſcibus?
Eadem tandem res videtur?

GRIPUS.

In manu non eſt mea:
Ubi demiſi retem atque hamum, quicquid hæſit, extraho.
Meum quod rete atque hami nacti ſunt, meum potiſſumum'ſt.

TRACHALIO.

Imò hercle haud eſt, ſiquidem quod vas excepiſti.

GRIPUS.

Philoſophe!

TRACHALIO.

Sed tu en unquam piſcatorem vidiſti, venefice,
Vidulum piſcem cepiſſe? aut protuliſſe ullum in forum?
Non enim tu hic quidem occupabis omneis quæſtus quos voles.
Et vietorem & piſcatorem te eſſe, impure, poſtulas?
Vel te mihi monſtrare oportet, piſcis qui ſit vidulus;
Vel, quod in mari non natum eſt, neque habet ſquamas, ne feras.

GRIPUS.

Quid tu nunquam audiviſti eſſe antehac vidulum piſcem ?

TRACHALIO.

Scelus,
Nullus eſt.

GRIPUS.

Imò eſt profectò. Ego qui ſum piſcator, ſcio :
Verò rarè capitur : nullus minùs ſæpe ad terram venit.

TRACHALIO.

Nil agis. Dare verba ſperas mihi te poſſe, furcifer.
Quo colore eſt ?

GRIPUS.

Hoc colore capiùntur pauxilluli.
Sunt alii puniceo corio, magni item atque atri.

TRACHALIO.

Scio.
Tu hercle, opinor, in vidulum te piſcem convortes, nisi caves :
Fiet tibi puniceum corium, poſtea atrum denuò.

GRIPUS.

Quod ſcelus hodie hoc inveni !

TRACHALIO.

Verba facimus : it dies.
Vide sis, quojus arbitratu nos facere vis ?

GRIPUS.

Viduli
Arbitratu.

TRACHALIO.

Ita enim verò ? ſtultus es.

GRIPUS.

Salve, Thales ?

TRACHALIO.

Tu iſtunc hodie non feres, niſi das ſequeſtrum aut arbitrum,
Quojus hæc res arbitratu fiat.

GRIPUS.

Quæſo ſanus es?

TRACHALIO.

Elleboroſus ſum.

GRIPUS.

Ego cerritus: hunc non amittam tamen.

TRACHALIO.

Verbum adde etiam unum, jam in cerebro colaphos abſtrudam tuo.
Ego jam hic te, itidem quaſi penicillus novus exurgeri ſolet,
Ni hunc amittis, exurgebo quicquid humoris tibi'ſt.

GRIPUS.

Tange: affligam ad terram te itidem, ut piſcem ſoleo polypum.
Vis pugnare?

TRACHALIO.

Quid opu'ſt? quin tu potiùs prædam divide.

GRIPUS.

Hinc tu, niſi malum, fruniſci nihil potes: ne poſtules.
Abeo ego hinc.

TRACHALIO.

At ego hinc offlectam navem, ne quò abeas: mane.

GRIPUS.

Si tu proreta iſti navi es, ego gubernator ero.
Mitte rudentem, ſceleſte.

TRACHALIO.

Mittam: omitte vidulum.

GRIPUS.

Nunquam, hercle, hinc hodie ramentâ fies fortunatior.

TRACHALIO.

Non probare pernegando mihi potes : nisi pars datur,
Aut ad arbitrum reditur, aut ſequeſtro ponitur.

GRIPUS.

Quemne ego excepi in mari ?

TRACHALIO.

At ego inſpectavi e litore.

GRIPUS.

Meâ operâ, labore, & rete, & horiâ.

TRACHALIO.

Num quî minùs,
Si veniat nunc dominus, quojus eſt, ego qui inſpectavi procul
Te hunc habere, fur ſum, quàm tu ?

GRIPUS.

Nihilo.

TRACHALIO.

Mane, maſtigia.
Quo argumento ſocius non ſum, & fur ſum ? fac dum ex te ſciam.

GRIPUS.

Neſcio. Neque ego iſtas voſtras leges urbanas ſcio,
Niſi quia, Hunc meum eſſe dico.

TRACHALIO.

Et ego item eſſe aio meum.

GRIPUS.

Mane jam : reperi rem, quo pacto nec fur, nec ſocius ſies.

TRACHALIO

TRACHALIO.

Quo pacto?

GRIPUS.

Sine me hinc abire: tu abi tacitus tuam viam:
Nec tu me quoiquam indicaſſis, neque ego tibi quicquam dabo.
Tu taceto, ego muſſitabo: hoc optumum atque æquiſſumum eſt.

TRACHALIO.

Ecquid conditionis audes ferre?

GRIPUS.

Jamdudum fero:
Ut abeas, rudentem amittas, mihi moleſtus ne sies.

TRACHALIO.

Mane, dum refero conditionem.

GRIPUS.

Te obſecro, hercle, aufer te modò.

TRACHALIO.

Ecquem in his locis noviſti?

GRIPUS.

Oportet vicinos meos.

TRACHALIO.

Ubi tu hic habitas?

GRIPUS.

Porrò illic longè uſque in campis ultimis.

TRACHALIO.

Vin', qui in hac villa habitat, ejus arbitratu fieri?

GRIPUS.

Pauliſper remitte reſtem, dum concedo & conſulo.

TRACHALIO.

Fiat.

GRIPUS.

Euge, ſalva res eſt: præda hæc perpetua eſt mea.

Ad meum herum arbitrum vocat me, hic intra præſepeis meas.
Nunquam, hercle, hodie adjudicabit ab ſuo triobolum.
Næ iſte haud ſcit quam conditionem tetulerit. Ibo ad arbitrum.

TRACHALIO.

Quid igitur?

GRIPUS.

Quanquam iſtuc eſſe jus meum certò ſcio,
Fiat iſtuc potiùs, quàm nunc pugnem tecum.

TRACHALIO.

Nunc places.

GRIPUS.

Quanquam ad ignotum arbitrum me appellis; si adhibebit fidem,
Etsi eſt ignotus, notus: si non; notus ignotiſſumus eſt.

ACTUS IV.

SCENA IV.

DÆMONES. PALÆSTRA. AMPELISCA.
TRACHALIO. GRIPUS.

DÆMONES.

Serio edepol, quanquam *volo* vobis quæ voltis, mulieres,
Metuo, propter vos ne uxor mea me extrudat ædibus:
Quæ me pellices adduxiſſe dicet ante oculos ſuos.
Vos confugite in aram potiùs, quàm ego.

MULIERES.

Miſeræ periimus.

DÆMONES.

Ego vos ſalvas ſiſtam, ne timete. Sed quid vos foras
Proſequimini? quoniam ego aſſum, faciet nemo injuriam.
Ite, inquam, domum ambo nunc jam ex præsidio præsides.

GRIPUS.

O here, ſalve!

DÆMONES.

Salve, Gripe. Quid fit?

TRACHALIO.
Tuuſne hic ſervos eſt ?
GRIPUS.
Haud pudet.
TRACHALIO.
Nihil ago tecum.
GRIPUS.
Ergo abi hinc sis.
TRACHALIO.
Quæſo, reſponde, ſenex.
Tuus hic ſervos eſt ?
DÆMONES.
Meus eſt.
TRACHALIO.
Hem iſtuc optumè, quando tuus eſt.
Iterum te ſaluto.
DÆMONES.
Et ego te. Tune es, qui haud multò priùs
Abiiſti hinc herum arceſſitum ?
TRACHALIO.
Ego is ſum.
DÆMONES.
Quid nunc vis tibi ?
TRACHALIO.
Nempe hic tuus eſt ?
DÆMONES.
Meus eſt.
TRACHALIO.
Iſtuc optumè, quando tuu'ſt.
DÆMONES.
Quid negoti'ſt ?
TRACHALIO.
Vir ſceleſtus illic eſt.

DÆMONES.

Quid fecit tibi
Vir ſceleſtus ?

TRACHALIO.

Homini ego iſti talos ſuffringi volo.

DÆMONES.

Quid eſt ? qua de re litigatis nunc inter vos ?

TRACHALIO.

Eloquar.

GRIPUS.

Imò ego eloquar.

TRACHALIO.

Ego, opinor : rem faceſſo.

GRIPUS.

Siquidem
Sis pudicus, hinc faceſſas.

DÆMONES.

Gripe, animum advorte, ac tace.

GRIPUS.

Utin' iſtic priùs dicat.

DÆMONES.

Audi ; loquere tu.

GRIPUS.

Alienon' priùs
Quàm tuo dabis orationem ?

TRACHALIO.

Ut nequitur comprimi !
Ita ut occœpi dicere, illum quem dudum
Lenonem extrusiſti, hic ejus vidulum, eccillum...

GRIPUS.

Non habeo.

TRACHALIO.

Negas, quod oculis video ?

GRIPUS.

At ne videas, velim.
Habeo, non habeo. Quid tu me curas, quid rerum geram?

TRACHALIO.

Quomodo habeas, illud refert: jurene anne injuriâ.

GRIPUS.

Ni iſtum cepi, nulla cauſſa eſt quin me condones cruci:
Si in mari reti apprehendi, quî tuum potiùs eſt, quàm meum?

TRACHALIO.

Verba dat. Hoc modo res geſta eſt, ut ego dico.

GRIPUS.

Quid tu ais?

TRACHALIO.

Quoad primarius vir dicat, comprime hunc, sis, si tuus eſt.

GRIPUS.

Quid? tu idem mihi vis fieri, quod herus conſuevit tibi?
Si ille te comprimere ſolitu'ſt, hic noſter nos non ſolet.

DÆMONES.

Verbo illo modò ille vicit. Quid nunc tu vis? dic mihi.

TRACHALIO.

Equidem neque ego partem poſco mihi iſtinc de iſtoc vidulo,
Neque meum hodie eſſe unquam dixi. Sed iſtic ineſt ciſtellula
Hujus mulieris, quam dudum dixi fuiſſe liberam.

DÆMONES.

Nempe tu hanc dicis, quam eſſe aiebas dudum popularem meam.

TRACHALIO.

Admodum: & ea quæ olim parva geſtavit crepundia,
Iſtic in iſta ciſtula inſunt, quæ iſtic ineſt in vidulo.
Hoc neque iſti uſus eſt, & illi miſeræ ſuppetias feret,
Si id dederit, quî ſuos parentes quærat.

DÆMONES.

Faciam ut det: tace.

GRIPUS.

Nihil, hercle, ego ſum iſti daturus.

TRACHALIO.

Nihil peto, niſi ciſtulam
Et crepundia.

GRIPUS.

Quid ſi ea ſunt aurea?

TRACHALIO.

Quid iſtic tuâ?
Aurum auro expendetur; argentum argento exæquabitur.

GRIPUS.

Fac, ſis, aurum ut videam, poſt ego faciam videas ciſtulam.

DÆMONES.

Cave malo, ac tace tu: tu perge, ut occepiſti dicere.

TRACHALIO.

Unum te obſecro, ut te hujus commiſereſcat mulieris.
Si quidem hic lenonis ejus eſt vidulus, quem ſuſpicor.
Hic niſi de opinione certum nihil dico tibi.

GRIPUS.

Viden'? ſceleſtus ut aucupatur!

TRACHALIO.

Sine me, ut occœpi, loqui.
Si ſceleſti illius eſt hic, quojus dico, vidulus,
Hæ poterunt noviſſe: oſtendere his jube.

GRIPUS.

Ain' oſtendere?

DÆMONES.

Haud iniquom dicit, Gripe, ut oſtendatur vidulus.

GRIPUS.

Imò hercle insignitè iniquè.

DÆMONES.

Quîdum?

GRIPUS.

Quia si oſtendero,
Continuò hunc noviſſe dicent ſcilicet.

TRACHALIO.

Scelerum caput!
Ut tute es, item omneis cenſes eſſe? perjurii caput!

GRIPUS.

Omnia iſtæc ego facilè patior, dum hic hinc a me ſentiat.

TRACHALIO.

Atqui nunc abs te ſtat: verùm hinc ibit teſtimonium.

DÆMONES.

Gripe, advorte animum; tu paucis expedi. Quid poſtulas?

TRACHALIO.

Dixi equidem: ſed si parum intellexti, dicam denuo.
Haſce ambas, ut dudum dixi, ita eſſe oportet liberas.
Hæc Athenis parva fuit virgo ſurreptà.

GRIPUS.

GRIPUS.

Dic mihi,
Quid iſta ad vidulum pertinent, ſervæ ſint iſtæ an liberæ?

TRACHALIO.

Omnia iterum vis memorari, ſcelus, ut defiat dies.

DÆMONES.

Abſtine maledictis, & mihi, quod rogavi, dilue.

TRACHALIO.

Ciſtellam iſtic ineſſe oportet eandem in iſto vidulo,
Ubi ſunt signa, quî parentes noſcere hæc poſſit ſuos,
Quibuſcum parva Athenis periit, sicuti dixi priùs.

GRIPUS.

Juppiter te Dîque perdant. Quid ais, vir venefice?
Quid? iſtæ mutæ ſunt, quæ pro ſe fabulari non queant.

TRACHALIO.

Eo tacent, quia tacita bona'ſt mulier ſemper, quàm loquens.

GRIPUS.

Tum pol tu pro oratione nec vir nec mulier mihi es.

TRACHALIO.

Quîdum?

GRIPUS.

Quia enim neque loquens es, neque tacens unquam bonus.
Quæſo, en unquam hodie licebit mihi loqui?

DÆMONES.

Si præterhac
Verbum faxis hodie, ego tibi comminuam caput.

TRACHALIO.

Ut id occœpi dicere, ſenex, eam, te quæſo, ciſtulam

Ut jubeas hunc reddere illis : ob eam si quid poſtulat
Sibi mercedis , dabitur : aliud quicquid ibi eſt , habeat sibi.

GRIPUS.

Nunc demum iſtuc dicis , quoniam jus meum eſſe intellegis :
Dudum dimidiam petebas partem.

TRACHALIO.

Imò etiam nunc peto.

GRIPUS.

Vidi petere miluum , etiam quom nihil auferret tamen.

DÆMONES.

Non ego te comprimere poſſum sine malo ?

GRIPUS.

Si iſtic tacet ,
Ego tacebo : si iſte loquitur , sine me pro re mea parte loqui.

DÆMONES.

Cedo modò mihi iſtum vidulum , Gripe.

GRIPUS.

Concredam tibi :
At si iſtorum nihil sit , ut mihi reddas.

DÆMONES.

Reddetur.

GRIPUS.

Tene.

DÆMONES.

Audi nunc jam , Palæſtra atque Ampeliſca , hoc quod loquor.
Eſtne hic vidulus, ubi ciſtellam tuam ineſſe aiebas ?

PALÆSTRA.

Is eſt.

GRIPUS.

Perii hercle ego miſer. Ut, priùs quàm planè aſpexit, illico
Eum eſſe dixit!

PALÆSTRA.

Faciam ego hanc rem planam tibi.
Ciſtellam iſtic ineſſe oportet caudeam in iſto vidulo:
Ibi ego dicam quicquid inerit nominatim, tu mihi
Nullus oſtenderis. Si falſa dicam, fruſtra dixe o.
Vos tamen iſtæc, quicquid illic inerit, vobis habetitis.
Sed si erunt vera, tum obſecro te, ut mea mihi reddantur.

DÆMONES.

Placet.
Jus merum oras, meo quidem animo.

TRACHALIO.

Ac meo, hercle.

GRIPUS.

Quid si iſta aut ſuperſtitioſa, aut hariola eſt, atque omnia,
Quicquid insit, vera dicet, anne habebit hariola?

DÆMONES.

Non feret, nisi vera dicet: nequicquam hariolabitur.
Solve vidulum ergo, ut quicquid ſit verum, quamprimùm ſciam.

GRIPUS.

Hoc habet. Solutum eſt: ah perii. Video ciſtellam.

DÆMONES.

Hæccine eſt?

PALÆSTRA.

Iſtæc eſt. O mei parenteis! hic vos concluſos gero.
Huc opeſque ſpeſque voſtrûm cognoſcendûm condidi.

GRIPUS.

Tunc tibi, hercle, Deos iratos eſſe oportet, quiſquis es,
Quæ parenteis in tam anguſtum tuos locum compegeris.

DÆMONES.

Gripe, accede huc; tua res agitur: tu puella, iſtinc procul
Dicito, quid insit; & quâ facie, memorato omnia.
Si hercle tantillum peccaſſis, quod poſteriùs poſtules
Te ad verum convorti, nugas, mulier, magnas egeris.

GRIPUS.

Jus bonum oras.

TRACHALIO.

Edepol haud orat te: nam tu injuriu's.

DÆMONES.

Loquere nunc jam, puella. Gripe, animum advorte, ac tace.

PALÆSTRA.

Sunt crepundia.

DÆMONES.

Ecca video.

GRIPUS.

Perii in primo prœlio:
Mane, ne oſtenderis.

DÆMONES.

Quâ facie ſunt, reſponde ex ordine.

PALÆSTRA.

Ensiculu'ſt aureolus primùm literatus.

DÆMONES.

Dicedum:
In eo ensiculo literarum quid eſt?

PALÆSTRA.

Mei nomen patris.
Poſt altrinſecus eſt ſecuricula ancipes , item aurea
Literata : ibi matris nomen in ſecuricula'ſt.

DÆMONES.

Mane.
Dic , in ensiculo quid nomen eſt paternum ?

PALÆSTRA.

Dæmones.

DÆMONES.

Dî immortales , ubi loci ſunt ſpes meæ ?

GRIPUS.

Imò edepol meæ ?

DÆMONES.

Perge , te obſecro , continuò.

GRIPUS.

Placidè : aut ite in malam crucem.

DÆMONES.

Loquere ; matris nomen hic in ſecuricula quid ſiet.

PALÆSTRA.

Dædalis.

DÆMONES.

Dî me ſervatum cupiunt.

GRIPUS.

At me perditum.

DÆMONES.

Filiam meam eſſe hanc oportet , Gripe.

GRIPUS.

Sit per me quidem.
Quî te Dî omnes perdant , qui me hodie oculis vidiſti tuis ,
Meque adeò ſceleſtum , qui non circumſpexi centies
Priùs , me ne quis inſpectaret , quàm rete extraxi ex aqua.

PALÆSTRA.

Poſt eſt ſicilicula argenteola, & duæ connexæ maniculæ, &
Sucula.

GRIPUS.

Quin tu i dierecta cum ſucula & cum porculis.

PALÆSTRA.

Et bulla aurea eſt, pater quam dedit mihi natali die.

DÆMONES.

Ea eſt profectò. Contineri, quin complectar, non queo.
Filia mea, ſalve: ego is ſum, qui te produxi, pater:
Ego ſum Dæmones, & mater tua ecca hic intus Dædalis.

PALÆSTRA.

Salve, mi pater inſperate.

DÆMONES.

Salve. Ut te amplector lubens!

TRACHALIO.

Volupe'ſt, quom iſtuc ex pietate voſtra vobis contigit.

DÆMONES.

Capedum: hunc, si potes, fer intrò vidulum, age Trachalio.

TRACHALIO.

Ecce Gripi ſcelera. Quom iſtæc res male evenit tibi,
Gripe, gratulor.

DÆMONES.

Age, eamus, mea gnata, ad matrem tuam,
Quæ ex te poterit argumentis hanc rem magis exquirere:
Quæ te magis tractavit, magiſque ſigna pernovit tua.

TRACHALIO.

Eamus intrò omnes, quando operam promiſcuàm damus.

PALÆSTRA.

Sequere me, Ampeliſca.

AMPELISCA.

Quom te Dii amant, voluptati eſt mihi.

GRIPUS.

Súmne ego ſceleſtus, qui illunc hodie excepi vidulum?
Aut quom excepi, qui non alicubi in ſolo abſtruſi loco?
Credebam edepol turbulentam prædam eventuram mihi,
Quia illa mihi tam turbulentâ tempeſtate evenerat.
Credo edepol ego illic ineſſe auri & argenti largiter.
Quid melius eſt, quàm ut hinc intrò abeam, & me ſuſpendam clanculum,
Saltem tantiſper, dum abſcedat hæc a me ægrimonia.

ACTUS IV.

SCENA V.

DÆMONES.

Pro Dii immortales, quis me eſt fortunatior,
Qui ex improviſo filiam inveni meam?
Satin' ſi quoi homini Dei eſſe benefactum volunt,

Aliquo illud pacto obtingit optatum piis !
Ego hodie, qui neque ſperavi, neque credidi,
Is improviſò filiam inveni tamen :
Et eam de genere ſummo adoleſcenti dabo
Ingenuo, Atheniensi, & cognato meo.
Ego eum adeò arceſſi huc ad me quamprimùm volo,
Juſſique exire huc ejus ſervom, ut ad forum
Iret. Nondum egreſſum eſſe eum, id miror tamen.
Accedam opinor ad fores. Quid conſpicor ?
Uxor complexa collo retinet filiam :
Nimis pænè inepta atque odioſa ejus amatio eſt.

ACTUS IV.

SCENA VI.

DÆMONES. TRACHALIO.

DÆMONES.

Aliquando oſculando melius eſt, uxor, pauſam fieri.
Atque adorna, ut rem divinam faciam, quom intrò advenero,
Laribus familiaribus : quom auxerunt noſtram familiam.
Sunt domi agni & porci ſacres. Sed quid iſtum remoramini,
Mulieres, Trachalionem ? atque optumè eccum exit foras.

TRACHALIO.

Ubi ubi erit, tamen jam inveſtigabo, & mecum ad te adducam simul
Pleusidippum.

DÆMONES.

Eloquere ut hæc res obtigit de filia:
Eum rogato, ut relinquat alias res, & huc veniat.

TRACHALIO.

Licet.

DÆMONES.

Dicito daturum meam illi filiam uxorem.

TRACHALIO.

Licet.

DÆMONES.

Et patrem ejus me noviſſe: & mihi eſſe cognatum.

TRACHALIO.

Licet.

DÆMONES.

Sed propera.

TRACHALIO.

Licet.

DÆMONES.

Jam hic fac sit, cena ut curetur.

TRACHALIO.

Licet.

DÆMONES.

Omnian' licet?

TRACHALIO.

Licet. Sed ſcin' quid eſt, quod te volo?
Quod promisiſti ut memineris, hodie ut liber sim.

DÆMONES.

Licet.

TRACHALIO.

Fac ut exores Pleusidippum, ut me emittat manu.

DÆMONES.

Licet.

TRACHALIO.

Et tua filia facito oret : facilè exorabit.

DÆMONES.

Licet.

TRACHALIO.

Atque ut mihi Ampeliſca nubat, ubi ego ſim liber.

DÆMONES.

Licet.

TRACHALIO.

Atque ut gratum mihi beneficium factis experiar.

DÆMONES.

Licet.

TRACHALIO.

Omnian' licet ?

DÆMONES.

Licet. Tibi rurſum refero gratiam.
Sed propera ire in urbem actutum, & recipe te huc rurſum.

TRACHALIO.

Licet.
Jam hic ero. Tu interibi adorna ceterum, quod opus eſt.

DÆMONES.

Licet.

TRACHALIO.

Hercules iſtum infelicet cum ſua licentia,
Ita meas replevit aures, quicquid memorabam, licet.

ACTUS IV.

SCENA VII.

GRIPUS. DÆMONES.

GRIPUS.

QUAM mox licet te compellare, Dæmones?

DÆMONES.

Quid eſt negotii, Gripe?

GRIPUS.

De illo vidulo
Si ſapias, ſapias: habeas quod Dî danunt boni.

DÆMONES.

Æquom videtur tibi, ut ego, alienum quod eſt,
Meum eſſe dicam?

GRIPUS.

Quodne ego inveni in mari?

DÆMONES.

Tantò melius illi obtigit, qui perdidit:
Tuum eſſe nihilò magis oportet vidulum.

GRIPUS.

Iſto tu pauper es, quom nimis ſancte piu's.

DÆMONES.

O Gripe! Gripe! in ætate hominum plurimæ
Fiunt tranſennæ, ubi decipiuntur dolis.
Atque edepol in eas plerumque eſca imponitur:
Quam si quis avidus poſcit eſcam avariter,

Decipitur in tranſenna avaritiâ ſuâ.
Ille qui conſultè, doctè, atque aſtutè cavet,
Diutinè uti bene licet partum bene:
Mihi iſtæc videtur præda prædatum irier,
Ut cum majore dote abeat quàm advenerit.
Egone, ut quod ad me allatum eſſe alienum ſciam,
Celem? minumè iſtuc faciet noſter Dæmones.
Semper cavere hoc ſapientes æquiſſumum eſt,
Ne conſcii ſint ipsi maleficiis ſuis.
Ego mihi quom luſi, nihil moror ullum lucrum.

GRIPUS.

Spectavi ego pridem Comicos ad iſtum modum
Sapienter dicta dicere, atque iis plaudier,
Quom illos ſapienteis mores monſtrabant poplo.
Sed quom inde ſuam quiſque ibant diverſi domum,
Nullus erat illo pacto, ut illi juſſerant.

DÆMONES.

Abi intrò, ne moleſtus, linguæ tempera.
Ego daturus tibi nihil ſum, ne tu fruſtra ſis.

GRIPUS.

At ego Deos quæſo, ut quicquid in illo vidulo'ſt,
Si aurum, si argentum eſt, omne id ut fiat cinis.

DÆMONES.

Illuc eſt, quod nos nequam ſervis utimur.
Nam illic cum ſervo si quo congreſſus foret,
Et ipſum ſeſe & illum furti adſtringeret,
Dum prædam habere ſe cenſeret, interim
Præda ipſus eſſet: præda prædam duceret.
Nunc hinc introibo, & ſacruficabo: poſtibi
Jubebo nobis cenam continuò coqui.

ACTUS IV.

SCENA VIII.

PLEUSIDIPPUS. TRACHALIO.

PLEUSIDIPPUS.

ITERUM mihi iſtæc omnia itera, mi anime, mi Trachalio,
Mi liberte, mi patrone; imò potiùs, mi pater.
Reperit patrem Palæſtra ſuum atque matrem?

TRACHALIO.

Reperit.

PLEUSIDIPPUS.

Et popularis eſt?

TRACHALIO.

Opinor.

PLEUSIDIPPUS.

Et nuptura eſt mihi?

TRACHALIO.

Suſpicor.

PLEUSIDIPPUS.

Cenſen'? hodie deſpondebit eam mihi, quæſo?

TRACHALIO.

Cenſeo.

PLEUSIDIPPUS.

Quid, patri etiam gratulabor, quom illam invenit?

TRACHALIO.

Cenſeo.

PLEUSIDIPPUS.

Quid, matri ejus ?

TRACHALIO.

Cenſeo.

PLEUSIDIPPUS.

Quid ergo cenſes ?

TRACHALIO.

Quod rogas,

Cenſeo.

PLEUSIDIPPUS.

Dic ergo quanti cenſes ?

TRACHALIO.

Egone ? cenſeo.

PLEUSIDIPPUS.

At ſume quidem, ne censionem ſemper facias.

TRACHALIO.

Cenſeo.

PLEUSIDIPPUS.

Quid si curram....

TRACHALIO.

Cenſeo.

PLEUSIDIPPUS.

An sic potiùs placidè....

TRACHALIO.

Cenſeo.

PLEUSIDIPPUS.

Etiamne eam adveniens ſalutem ?

TRACHALIO.

Cenſeo.

PLEUSIDIPPUS.

Etiamne, ejus patrem ?

TRACHALIO.

Cenſeo.

PLEUSIDIPPUS.

Poſt ejus matrem ?

TRACHALIO.

Cenſeo.

PLEUSIDIPPUS.

Quid poſtea ?

Etiamne adveniens complectar ejus patrem ?

TRACHALIO.

Non cenſeo.

PLEUSIDIPPUS.

Quid, matrem ?

TRACHALIO.

Non cenſeo.

PLEUSIDIPPUS.

Quid eampſe illam ?

TRACHALIO.

Non cenſeo.

PLEUSIDIPPUS.

Perii : delectum dimiſit. Nunc non cenſet, quom volo.

TRACHALIO.

Sanus non es : ſequere.

PLEUSIDIPPUS.

Duc me, mi patrone, quò libet.

ACTUS V.

SCENA I.

LABRAX.

QUIS me eſt mortalium miſerior, qui vivat alter hodie,
Quem ad recuperatores modò damnavit Pleuſidippus.
Abjudicata a me modò eſt Palæſtra. Perditus ſum:
Nam lenones ex gaudio credo eſſe procreatos,
Ita omnes mortales, si quid eſt mali lenoni, gaudent.
Nunc alteram illam, quæ mea eſt, viſam huc in Veneris fanum;
Saltem ut eam abducam, de bonis quod reſtat reliquiarum.

ACTUS V.

SCENA II.

GRIPUS. LABRAX.

GRIPUS.

NUNQUAM edepol hodie ad veſperam Gripum inſpicietis vivom ,
Niſi vidulus mihi redditur.

LABRAX.

Perii , quom mentionem
Fieri audio uſquam viduli , quaſi palo pectus tundat.

GRIPUS.

Illic ſceleſtus liber eſt : ego qui in mari prehendi
Rete atque excepi vidulum , dare ei negatis quicquam.

LABRAX.

Pro Dî immortales , ſuo mihi hic ſermone arrexit aures.

GRIPUS.

Cubitum hercle longis literis ſignabo jam uſquequaque :
Si quis perdiderit vidulum cum auro atque argento multo ,
Ad Gripum ut veniat. Non feretis iſtum , ut poſtulatis.

LABRAX.

Meum hercle illic homo vidulum ſcit, qui habet, ut ego opinor.
Adeundus mihi illic eſt homo: Dî, quæſo, ſubvenite.

GRIPUS.

Quid me intrò revocas? hoc volo hic ante oſtium extergere.
Nam hoc quidem pol e robigine, non e ferro factum eſt;
Ita quantò magis extergeo, rutilum atque tenuius fit:
Nam quidem hoc Vere natum eſt verum: ita in manibus conſeneſcit.

LABRAX.

Adoleſcens, ſalve.

GRIPUS.

Dî te ament cum irraſo capite.

LABRAX.

Quid fit?

GRIPUS.

Verum extergetur.

LABRAX.

Ut vales?

GRIPUS.

Quid tu? num medicus, quæſo, es?

LABRAX.

Imò edepol unâ literâ plus ſum quàm medicus.

GRIPUS.

Tum tu
Mendîcus es?

LABRAX.

Tetigiſti acu.

GRIPUS.

Videtur digna forma.

Sed quid tibi eſt ?

LABRAX.

Hâc proxumâ nocte in mari elavi.
Confracta eſt navis ; perdidi , quicquid erat , miſer ibi omne.

GRIPUS.

Quid perdidiſti ?

LABRAX.

Vidulum cum auro atque argento multo.

GRIPUS.

Ecquid meminiſti in vidulo , qui perît , quid inſuerit tibi ?

LABRAX.

Quid refert , qui periit ?

GRIPUS.

Tamen si non hoc , aliud ſabulemur.
Quid si ego ſciam qui invenerit ? volo ex te ſcire ſigna.

LABRAX.

Nummi octingenti aurei in marſupio inſuerunt.
Præterea centum denaria Philippea in paſceolo ſeorſus.

GRIPUS.

Magna hercle præda'ſt : largiter mercedis indipiſcar:
Dii homines reſpiciunt. Bene ego hinc prædatus ibo.
Profectò hujus eſt vidulus. Perge alia tu expedire.

LABRAX.

Talentum argenti commodum magnum inerat in crumina.
Præterea sinus , epichysis , cantharus , gaulus , cyathuſque.

GRIPUS.

Papæ ! divitias tu quidem habuiſti luculentas.

LABRAX.

Miſerum iſtuc verbum & peſſumum eſt, habuiſſe, & nihil habere.

GRIPUS.

Quid dare velis, qui iſtæc tibi inveſtiget indicetque? Eloquere properè, celeriter.

LABRAX.

Nummos trecentos.

GRIPUS.

Tricas.

LABRAX.

Quadringentos.

GRIPUS.

Tramas putridas.

LABRAX.

Quingentos.

GRIPUS.

Caſſam glandem.

LABRAX.

Sexcentos.

GRIPUS.

Curculiunculos minutos fabulare.

LABRAX.

Dabo ſeptingentos.

GRIPUS.

Os calet tibi: nunc id frigidefactas?

LABRAX.

Mille dabo nummos.

GRIPUS.

Somnias.

LABRAX.

Nihil addo: abi.

GRIPUS.

Igitur audi :
Si hercle abiero hinc , hic non ero.

LABRAX.

Vin' centum & mille ?

GRIPUS.

Dormis.

LABRAX.

Eloquere quantum poſtules.

GRIPUS.

Quò nihil invitus addas ;
Talentum magnum : non poteſt triobolum hinc abeſſe.
Proin tu vel aias , vel neges.

LABRAX.

Quid iſtic neceſſum eſt , video :
Dabitur talentum.

GRIPUS.

Accededum huc. Venus hæc volo arroget te.

LABRAX.

Quod tibi lubet , id mihi impera.

GRIPUS.

Tange aram hanc Veneris.

LABRAX.

Tango.

GRIPUS.

Per Venerem hanc jurandum eſt tibi.

LABRAX.

Quid jurem ?

GRIPUS.

Quod jubebo.

LABRAX.

Præi verbis quid vis. Id quod domi eſt , nunquam ulli ſupplicabo.

GRIPUS.

Tene aram hanc.

LABRAX.

Teneo.

GRIPUS.

Dejura, te mihi argentum daturum,
Eodem die, viduli ubi ſis potitus.

LABRAX.

Fiat.

GRIPUS. LABRAX.

Venus Cyrenenſis teſtem te teſtor mihi,
Si vidulum illum, quem ego in navi perdidi,
Cum auro atque argento ſalvom inveſtigavero,
Iſque in poteſtatem meam pervenerit:

GRIPUS.

Tum ego huic Gripo dico, inquito, & me tangito.

LABRAX.

Tum ego huic Gripo dico, Venus, ut tu audias.

GRIPUS. LABRAX.

Talentum argenti magnum continuò dabo.

GRIPUS.

Si fraudaſſis; dicito, uti te in quæſtu tuo
Venus eradicet, caput atque ætatem tuam.
Tecum hoc habeto tamen, ubi juraveris.

LABRAX.

Et ego illum advorſum, ſi quid peccaſſo, Venus,
Veneror te, ut omnes miſeri lenones ſient.

GRIPUS.

Tamen fiet, etſi tu fidem ſervaveris.
Tu hîc operire, jam ego faxo exibit ſenex:
Eum tu continuò vidulum repoſcito.

LABRAX.

Si maxumè mihi illum reddiderit vidulum,
Non illi ego hodie debeo triobolum.
Meus arbitratus eſt, lingua quod juret mea.
Sed conticeſcam. Eccum exit, & ducit ſenem.

ACTUS V.

SCENA III.

GRIPUS. DÆMONES. LABRAX.

GRIPUS.

SEQUERE hàc : ubi iſtic leno eſt ? heus tu ! hem tibi, hic habet vidulum.

DÆMONES.

Habeo, & fateor eſſe apud me : &, si tuus eſt, habeas tibi.
Omnia, ut quicquid inſuêre, ita ſalva ſiſtentor tibi.
Tene, si tuus eſt.

LABRAX.

O Dî immortales ! meus eſt. Salve, vidule.

DÆMONES.

Tuuſne eſt ?

LABRAX.

Rogitas ? siquidem hercle Jovis fuit, meus eſt tamen.

DÆMONES.

Omnia inſunt ſalva : una iſtinc ciſtella excepta eſt modò

Cum crepundiis, quibuſcum hodie filiam inveni meam.

LABRAX.

Quam?

DÆMONES.

Tua quæ fuit Palæſtra, ea filia inventa eſt mea.

LABRAX.

Bene mehercle factum eſt: quom iſtæc res tibi ex ſententia
Pulchre evenit, gaudeo.

DÆMONES.

Iſtuc facilè non credo tibi.

LABRAX.

Imò, hercle, ut ſcias gaudere me, mihi triobolum
Ob eam ne duis: condono te.

DÆMONES.

Benignè edepol facis.

LABRAX.

Imò tu quidem hercle verò.

GRIPUS.

Heus tu, jamne habes vidulum?

LABRAX.

Habeo.

GRIPUS.

Propera.

LABRAX.

Quid properabo?

GRIPUS.

Reddere argentum mihi?

LABRAX.

Neque edepol tibi do, neque quicquam debeo.

GRIPUS.

Quæ hæc factio eſt?

Non

Non debes?

LABRAX.

Non hercle vero.

GRIPUS.

Non tu juratus mihi es?

LABRAX.

Juratus ſum: & nunc jurabo, ſi quid voluptati eſt mihi.
Jusjurandum rei ſervandæ, non perdundæ, conditum eſt.

GRIPUS.

Cedo sis mihi talentum magnum argenti, perjuriſſume.

DÆMONES.

Gripe, quod tu iſtum talentum poſcis?

GRIPUS.

Juratu'ſt mihi
Dare.

LABRAX.

Lubet jurare. Tun' meo Pontifex perjurio es?

DÆMONES.

Qua pro re argentum promisit hic tibi?

GRIPUS.

Si vidulum
Iſtum redegiſſem in poteſtatem ejus, juratus dare
Mihi talentum magnum argenti.

LABRAX.

Cedo quicum habeam judicem,
Ni dolo malo inſtipulatus sis, ſive etiam dum siem
Quinque & viginti natus annos.

GRIPUS.

Habe cum hoc.

LABRAX.

Alio'ſt opus.

DÆMONES.

Jam ab iſto auferre haud ſinam, nisi iſtum condemnavero.
Promiſiſti huic argentum?

LABRAX.

Fateor.

DÆMONES.

Quod ſervo meo
Promiſiſti, meum eſſe oportet: ne tu leno poſtules
Te hic fide lenonia uti; non potes.

GRIPUS.

Jam te ratus
Nactum hominem quem defraudares. Dandum huc argentum eſt probum:
Id ego continuò huic dabo, adeò me ut hic emittat manu.

DÆMONES.

Quando ergo erga te benignus fui, atque operâ meâ
Hæc tibi ſunt ſervata.

GRIPUS.

Imò hercle meâ, ne tu dicas tuâ.

DÆMONES.

Si ſapies, tacebis. Tum te mihi benignè itidem addecet,
Bene merenti bene referre gratiam.

LABRAX.

Nempe pro meo
Jure oras.

DÆMONES.

Mirum quin tuum jus meo periculo abs te expetam.

GRIPUS.

Salvos ſum : leno labaſcit : libertas portenditur.

DÆMONES.

Vidulum iſtic ille invenit; illud mancupium meum eſt:
Ego tibi hunc porro ſervavi cum magna pecunia.

LABRAX.

Gratiam habeo, & de talento nulla cauſſa eſt quin feras,
Quod iſti ſum juratus.

GRIPUS.

Heus tu ! mihi dato ergo, si ſapis.

DÆMONES.

Tacen' an non ?

GRIPUS.

Tu meam rem ſimulas agere, tibi mu **
Non hercle iſtoc me intervortes, ſi aliam prædam perdidi.

DÆMONES.

Vapulabis, verbum ſi addes iſtuc unum.

GRIPUS.

Vel hercle enica,
Non tacebo unquam alio pacto, niſi talento comprimor.

LABRAX.

Tibi operam hic quidem dat ; taceto.

DÆMONES.

Concede hoc tu, leno.

LABRAX.

Licet.

GRIPUS.

Palam age, nolo murmur ullum neque ſuſurrum fieri.

LABRAX.

Alio'ſt opus.

DÆMONES.

Jam ab iſto auferre haud ſinam, niſi iſtum condemnavero.
Promiſiſti huic argentum?

LABRAX.

Fateor.

DÆMONES.

Quod ſervo meo
Promiſiſti, meum eſſe oportet: ne tu leno poſtules
Te hic fide lenonia uti; non potes.

GRIPUS.

Jam te ratus
Nactum hominem quem defraudares. Dandum huc argentum eſt probum:
Id ego continuò huic dabo, adeò me ut hic emittat manu.

DÆMONES.

Quando ergo erga te benignus fui, atque operâ meâ
Hæc tibi ſunt ſervata.....

GRIPUS.

Imò hercle meâ, ne tu dicas tuâ.

DÆMONES.

Si ſapies, tacebis. Tum te mihi benignè itidem addecet,
Benè merenti bene referre gratiam.

LABRAX.

Nempe pro meo
Jure oras.

DÆMONES.

Mirum quin tuum jus meo periculo abs te expetam.

GRIPUS.

Salvos ſum : leno labaſcit : libertas portenditur.

DÆMONES.

Vidulum iſtic ille invenit; illud mancupium meum eſt:
Ego tibi hunc porro ſervavi cum magna pecunia.

LABRAX.

Gratiam habeo, & de talento nulla cauſſa eſt quin feras,
Quod iſti ſum juratus.

GRIPUS.

Heus tu! mihi dato ergo, si ſapis.

DÆMONES.

Tacea' an non?

GRIPUS.

Tu meam rem simulas agere, tibi mu **
Non hercle iſtoc me intervortes, si aliam prædam perdidi.

DÆMONES.

Vapulabis, verbum si addes iſtuc unum.

GRIPUS.

Vel hercle enica,
Non tacebo unquam alio pacto, nisi talento comprimor.

LABRAX.

Tibi operam hic quidem dat; taceto.

DÆMONES.

Concede hoc tu, leno.

LABRAX.

Licet.

GRIPUS.

Palam age, nolo murmur ullum neque ſuſurrum fieri.

DÆMONES.

Dic mihi, quanti illam emiſti tuam alteram mulierculam
Ampeliſcam?

LABRAX.

Mille nummos denumeravi.

DÆMONES.

Vin' tibi
Conditionem luculentam ferre me?

LABRAX.

Sanè volo.

DÆMONES.

Dividuom talentum faciam.

LABRAX.

Bene facias.

DÆMONES.

Pro illa altera,
Liberta ut sit, dimidium tibi ſume, dimidium huic cedo.

LABRAX.

Maxumè.

DÆMONES.

Pro illo dimidio ego Gripum emittam manu,
Quem propter tu vidulum, & ego natam inveni.

LABRAX.

Bene facis:
Gratiam habeo magnam.

GRIPUS.

Quàm mox mihi argentum ergo redditur?

DÆMONES.

Res ſoluta eſt, Gripe. Ego habeo.

GRIPUS.

Hercle, at ego me mavolo.

DÆMONES.

Nihil hercle hic tibi eſt ; ne tu ſperes. Juriſjurandi volo
Gratiam facias.

GRIPUS.

Perii hercle ! niſi me ſuſpendo, occidi.
Nunquam hercle iterum defraudabis me quidem poſt hunc diem.

DÆMONES.

Hic hodie cenato, leno.

LABRAX.

Fiat ! conditio placet.

DÆMONES.

Sequimini intrò. Spectatores, vos quoque ad cenam vocem,
Ni daturus nihil ſim, neque ſit quicquam pollucti domi,
Neve adeo vocatos credam vos eſſe ad cenam foras.
Verùm ſi voletis plauſum Fabulæ huic clarum dare,
Comiſſatum omnes venitote ad me ad annos ſedecim.
Vos hic hodie cenatote ambo.

LABRAX.

Fiat.

DÆMONES.

Plauſum date.

FINIS RUDENTIS.

M. ACCII PLAUTI

STICHUS.

DRAMATIS PERSONÆ.

PANEGYRIS, } *mulieres.*
PINACIUM, }
ANTIPHO, *ſenex.*
GELASIMUS, *paraſitus.*
CROCOTIUM, *ancilla.*
DINACIUM, *puer.*
EPIGNOMUS.
STICHUS, *ſervos.*
PAMPHILIPPUS, *adoleſcens.*
SAGARINUS, *ſervos.*
STEPHANIUM, *ancilla.*

ARGUMENTUM,

ut quibuſdam videtur,

PRISCIANI.

SENEX caſtigat filias, quod hæ viros
Tam perſeverent peregrinanteis pauperes
Ita ſuſtinere fratres, neque relinquere.
Contraque verbis delenitur commodis,
Habere ut ſineret, quos ſemel nactæ forent.
Viri reveniunt opibus aucti trans mare;
Suam quiſque retinet; ac Sticho ludus datur.

ACTUS I.

SCENA I.

PANEGYRIS, PINACIUM.

PANEGYRIS.

CREDO ego miſeram fuiſſe Penelopam,
Soror, ſuo ex animo; quæ tam diu vidua
Viro ſuo caruit. Nam nos ejus animum
De noſtris factis noſcimus, quarum viri hinc abſunt,
Quorumque nos negotiis abſentum, ut eſt æquom,
Solicitæ noctes & dies, ſoror, ſumus ſemper.

PINACIUM.

Noſtrum officium nos facere æquom eſt: neque
Id magis facimus, quàm nos monet pietas.
Sed hic, mea ſoror, aſſis-dum: multa volo tecum
Loqui de re viri.

PANEGYRIS.

Salvene, amabo?

PINACIUM.

Spero quidem, & volo: ſed hoc, ſoror, crucior,
Patrem tuum meumque adeò, unicè qui unus
Civibus ex omnibus probus perhibetur,

Eum nunc improbi viri officio uti;
Viris qui tantas abſentibus noſtris
Facit injurias immeritò,
Noſque ab his abducere volt.
Hæ res vitæ me, ſoror, ſaturant:
Hæ mihi dividiæ & ſenio ſunt.

PANEGYRIS.

Neu lacruma, ſoror; neu tuo id animo
Fac, quod tibi tuus pater facere minatur.
Spes eſt eum melius facturum.
Novi ego illum: iſtæc joculo dicit:
Neque ille ſibi mereat Perſarum
Montes, qui eſſe aurei perhibentur,
Uti iſtuc faciat, quod tu metuis.
Tamen ſi faciat, minumè iraſci
Decet: neque id immeritò eveniet.
Nam viri noſtri domo ut abierunt,
Hic tertius annus.

PINACIUM.

Ita ut memoras.

PANEGYRIS.

Quom ipſi interea vivant, valeant,
Ubi ſint, quid agant, ecquid agant,
Neque participant nos, neque redeunt.

PINACIUM.

An id doles, ſoror, quia illi ſuum officium
Non colunt, quom tu tuum facis?

PANEGYRIS.

Ita pol.

PINACIUM.

Tace ſis: cave ſis audiam ego iſtuc;
Cave, poſthac ex te.

PANEGYRIS.

Nam qui jam?

PINACIUM.

Quia pol meo animo omneis ſapienteis
Suum officium æquom eſt colere, & facere.
Quamobrem ego te hoc, ſoror, tametſi es major,
Moneo, ut tuum memineris officium.
Et si illi improbi sint, atque aliter
Nos faciant, quàm æquom eſt; tamen pol
Ne quid magis simus omnibus obnoxiæ opibus,
Noſtrum officium meminiſſe decet.

PANEGYRIS.

Placet: taceo.

PINACIUM.

At memineris facito.

PANEGYRIS.

Nolo ego, ſoror, me credi eſſe immemorem viri,
Neque ille eos honores, mihi quos habuit, perdidit:
Nam mihi pol grata acceptaque hujus eſt benignitas.
Et me quidem hæc conditio nunc non pœnitet:
Neque eſt cur nunc ſtudeam has nuptias mutarier.
Verùm poſtremò in patris poteſtate eſt ſitum:
Faciundum id nobis, quod parenteis imperant.

PINACIUM.

Scio, atque in cogitando mœrore augeor.
Nam propemodum jam oſtendit ſuam ſententiam.

PANEGYRIS.

Igitur quæramus, nobis quid facto uſus ſit.

ACTUS I.

SCENA II.

ANTIPHO. PANEGYRIS. PINACIUM.

ANTIPHO.

Qui manet ut moneatur ſemper ſervos homo officium ſuum,
Nec voluntate id facere meminit, ſervos is habitu haud probus eſt.
Vos meminiſtis quotcalendis petere demenſum cibum.
Quî minùs meminiſtis, quod opus ſit facto, facere in ædibus?
Jam quidem in ſuo quidque loco niſi erit mihi ſitum ſuppellectilis,
Quom ego revortar, vos monumentis commonefaciam bubulis.
Non homines habitare mecum mihi hîc videntur, ſed ſues.
Facite, ſultis, nitidæ ut ædeis meæ ſint, quom redeam domum.
Jam ego domi adero: ad meam majorem filiam inviſo domum.
Si quis me quæret, inde vocatote aliquis: aut jam egomet hic ero.

PINACIUM.

Quid agimus, ſoror; si offirmabit pater advorsùm nos?

PANEGYRIS.

Pati

Nos oportet quod ille faciat, cujus poteſtas plus poteſt.

ANTIPHO.

Si manere hic ſeſe malint potiùs, quàm aliò nubere,
Non faciant. Quid mihi opu'ſt, decurſo ætatis ſpatio, cum eis
Gerere bellum? quom nihil, quamobrem faciam, meruiſſe arbitrer?
Minumè! nolo turbas. Sed hoc mihi optumum factu arbitror:
Principium ego quo pacto cum illis occipiam, id ratiocinor.
Utrùm ego perplexim laceſſam oratione ad hunc modum,
Quasi nunquam quicquam in eas ſimulem: quasi nihil indaudiverim,
Eas in ſe meruiſſe culpam? an potiùs tentem leniter;
An minaciter? Scio lites fore: ego meas novi optumè.

PINACIUM.

Exorando, haud advorſando, ſumendam operam cenſeo.
Gratiam a patre si petimus, ſpero ab eo impetraſſere:
Advorſari sine dedecore & ſcelere ſummo haud poſſumus:
Neque ego ſum factura; neque tu ut facias, conſilium dabo:

Verùm ut exoremus. Novi ego noſtros : exorabili'ſt.

ANTIPHO.

Sic faciam : aſſimulabo quasi aliquam culpam in ſeſe admiſerint.
Perplexabiliter earum hodie perpavefaciam pectora :
Poſt id agam igitur deinde ; ut animus meus erit, faciam palam.
Multa ſcio faciunda verba. Ibo intrò. Sed aperta eſt foris.

PINACIUM.

Certò enim mihi paternæ vocis ſonitus aureis accidit.

PANEGYRIS.

Is eſt ecaſtor. Ferre advorsùm hominem occupemus oſculum.

PINACIUM.

Salve, mi pater.

ANTIPHO.

Et vos ambæ. Illico agite, abſcedite.

PINACIUM.

Oſculum.

ANTIPHO.

Sat eſt oſculi mihi voſtri.

PINACIUM.

Quî, amabo, pater?

ANTIPHO.

Quia ita meæ animæ ſalſura evenit.

PINACIUM.

Aſſide hic, pater.

ANTIPHO.

Non ſedeo iſtic : vos ſedete : ego ſedero in ſubſellio.

PINACIUM.

Mane pulvinum.

ANTIPHO.

Bene procuras mihi : ſatis sic fultum eſt mihi.

PINACIUM.

Sine, pater.

ANTIPHO.

Quid opus eſt ?

PINACIUM.

Opus eſt.

ANTIPHO.

Morem tibi geram. Atque hoc ſatis eſt.

PINACIUM.

Nunquam enim nimis curare poſſunt ſuum parentem filiæ.
Quem æquius eſt nos potiorem habere, quàm te ? poſtidea, pater,
Viros noſtros, quibus tu voluiſti eſſe nos matres familias ?

ANTIPHO.

Bonas ut æquom eſt facere, facitis : quom tamen abſenteis viros
Perinde habetis, quaſi præſenteis ſint....

PINACIUM.

Pudicitia eſt, pater,
Eos magnificare, qui nos ſocias ſumserunt ſibi.

ANTIPHO.

Nunquis hic eſt alienus noſtris dictis auceps auribus?

PANEGYRIS.

Nullus, præter noſque teque....

ANTIPHO.

Voſtrum animum adhiberi volo.
Nam ego ad vos nunc imperitus rerum, & morum mulierum,
Diſcipulus venio ad magiſtras. Quibus matronas moribus,

Quæ optumæ ſunt, eſſe oportet? ſed utraque ut dicat mihi.

PANEGYRIS.

Quid iſtuc eſt, quod huc exquiſitum mulierum mores venis?

ANTIPHO.

Pol ego uxorem quæro, poſtquam voſtra mater mortua eſt.

PANEGYRIS.

Facilè invenies & pejorem, & pejùs moratam, pater,
Quàm illa fuit: meliorem neque tu reperies, neque Sol videt.

ANTIPHO.

At ego ex te exquiro, atque ex iſtac tua ſorore.

PINACIUM.

Edepol, pater,
Scio, ut oportet eſſe, ſi ſint ita, ut ego æquom cenſeo.

ANTIPHO.

Volo ſcire ergo, ut æquom cenſes.

PINACIUM.

Ut per urbem quom ambulent,
Omnibus os obturent, ne quis meritò maledicat ſibi.

ANTIPHO.

Dic viciſſim nunc jam tu.

PINACIUM.

Quid vis ſibi dicam, pater?

ANTIPHO.

Ubi facillumè ſpectatur mulier, quæ ingenio eſt bono?

PANEGYRIS.

Cui malefaciundi eſt poteſtas, quæ, ne faciat, id temperat.

ANTIPHO.

Haud malè iſtuc. Age tu altera ; utra ſit conditio pensior,
Virginemne an viduam habere ?

PINACIUM.

Quanta mea ſapientia eſt,
E malis multis malum quod minumum eſt, id minumum eſt malum.
Qui poteſt mulieres vitare, vitet : ut quotidie
Pridie caveat, ne faciat quod pigeat poſtridie.

ANTIPHO.

Quæ tibi mulier videtur multò ſapientiſſuma ?

PANEGYRIS.

Quæ tamen, quom res ſecundæ ſunt, ſe poterit noſcere :
Et illa quæ æquo animo patietur ſibi eſſe pejùs, quàm fuit.

ANTIPHO.

Edepol vos lepidè tentavi, voſtrumque ingenium ingenii.
Sed hoc eſt, quod ad vos venio, quodque eſſe ambas conventas volo.
Mihi auctores ita ſunt amici, ut vos hinc abducam domum.

PANEGYRIS.

At enim nos, quarum res agitur, aliter auctores ſumus.
Nam aut olim, niſi tibi placebant, non datas oportuit.
Aut nunc non æquom eſt abduci, pater, illiſce abſentibus.

ANTIPHO.

Voſne ego patiar cum mendicis nuptas, me vivo, viris?

PINACIUM.

Placet ille meus mihi mendicus: ſuus rex reginæ placet.
Idem animus eſt in paupertate, qui olim in divitiis fuit.

ANTIPHO.

Voſne latrones & mendicos homines magnipenditis?

PANEGYRIS.

Non me tu argento dediſti, opinor, nuptum, ſed viro.

ANTIPHO.

Quid? illos exſpectatis, qui abhinc jam abierunt triennium?
Quin vos capitis conditionem ex peſſuma primariam?

PANEGYRIS.

Stultitia eſt, pater, venatum ducere invitas canes.
Hoſtis eſt uxor, invita quæ ad virum nuptum datur.

ANTIPHO.

Certumne eſt neutram voſtrarum perſequi imperium patris?

PINACIUM.

Perſequimur: nam quo dediſti nuptum, abire nolumus.

ANTIPHO.

Bene valete: ibo, atque amicis voſtra conſilia eloquar.

PANEGYRIS.

Probiores credo arbitrabunt, ſi probis narraveris.

ANTIPHO.

Curate igitur familiarem rem, ut poteſtis, optume.

Ei hercle ego verbo lumbos defractos velim,
Ni verè perierit, si cenaſſit domi.
Hæc verba ſubigunt me, mores ut barbaros
Diſcam, atque ut faciam præconis compendium;
Itáque auctionem prædicem, ipſe ut veneam.

CROCOTIUM.

Hic ille eſt parasitus quem arceſſitum miſſa ſum.
Quæ loquitur, auſcultabo priùs quàm colloquar.

GELASIMUS.

Sed curioſi ſunt hic quàm plures mali:
Alienas res qui curant ſtudio maxumo,
Quibus ipsis nulla eſt res, quam procurent, ſua:
Ei quando quem auctionem facturum ſciunt,
Adeunt, perquirunt quid ſiet cauſſæ illico:
Alienum æs cogat, an pararit prandium,
Uxorin' ſit reddenda dos divortio?
Eos omnes, tametsi hercle haud indignos judico,
Qui ut multùm miſeri ſint, laborent, nihil moror.
Dicam auctionis cauſſam, ut animo gaudeant,
Nam curioſus nemo eſt, quin ſit malevolus,
Ipſe egomet quamobrem auctionem prædicem:
Damna evenerunt maxuma miſero mihi:
Ita me mancupia miſerum affecerunt malè:
Potationes plurimæ demortuæ:
Quot adeò cenæ, quas deflevi, mortuæ!
Quot potiones mulsi! quot autem prandia,
Quæ inter continuum perdidi triennium.
Præ mœrore adeò miſer atque ægritudine
Conſenui: pæne ſum fame emortuus.

CROCOTIUM.

Ridiculus æquè nullus eſt, quando eſurit.

GELASIMUS.

Nunc auctionem facere decretum eſt mihi:

Foras neceſſum eſt quicquid habeo vendere.
Adeſte ; ſultis, præda erit præſentium.
Logos ridiculos vendo ; agite, licemini.
Qui cenâ poſcit ? ecqui poſcit prandio ?
Hercules te amabit prandio ? cenâ tibi ?
Ehem annuiſtin' ? nemo meliores dabit :
Nullis meliores eſſe parasitos sinam.
Vel unctiones Græcas, ſudatorias,
Vel alias malacas, crapularias,
Cavillationes, aſſentatiunculas,
Ac perjuratiunculas parasiticas.
Rubiginoſam ſtrigilem, ampullam rubidam,
Parasitum inanem, quò recondas reliquias.
Hæc veniſſe jam opus eſt, quantum poteſt ;
Uti decumam partem Herculi polluceam.

CROCOTIUM.

Ecaſtor auctionem haud magni pretii !
Adhæsit homini ad infimum ventrem fames.
Adibo hominem.

GELASIMUS.

Quis hæc eſt, quæ advorsum it mihi ?
Epignomi ancilla hæc quidem eſt Crocotium.

CROCOTIUM.

Gelasime, ſalve.

GELASIMUS.

Non eſt id nomen mihi.

CROCOTIUM.

Certò mecaſtor id fuit nomen tibi.

GELASIMUS.

Fuit diſertim : verùm id uſu perdidi :
Nunc Miccotrogus nomine ex vero vocor.

CROCOTIUM.

Heu ecaſtor, risi te hodie multùm.

ACTUS II.

SCENA I.

DINACIUM. GELASIMUS.

DINACIUM.

MERCURIUS, Jovis qui nuntius perhibetur, nunquam æquè patri
Suo nuntium lepidum attulit, quàm ego nunc meæ heræ nuntiabo.
Itáque onuſtum pectus porto lætitiâ lubentiâque:
Neque lubet, niſi glorioſè, quicquam proloqui. Profectò
Amœnitates omnium venerum atque venuſtatum affero.
Ripiſque ſuperat mihi atque abundat pectus lætitiâ meum.
Propterea, Dinacium, pedes hortare: honeſta dicta factis:
Nunc tibi poteſtas adipiſcendi eſt gloriam, laudem, decus;
Heræque egenti ſubveni: benefacta majorum tuorum exauge.
Quæ miſera exſpectatione eſt Epignomi adventûs viri,
Proinde, ut decet, amat virum ſuum cupidè. Nunc expedi Dinacium.

Age,

Age, ut placet: curre ut lubet: cave quemquam flocci feceris.
Cubitis depulſa de via: tranquillam concinna viam.
Si rex obſtabit obviam, regem ipſum priùs pervortito.

GELASIMUS.

Quidnam dicam, Dinacium
Laſcivibundum tam lubenter currere?
Arundinem fert, ſportulamque, & hamulum piſcarium.

DINACIUM.

Sed tandem, opinor, æquius eſt heram mihi eſſe ſupplicem;
Atque oratores mittere ad me, donaque ex auro, & quadrigas
Quî vehar: nam pedibus ire non queo. Ergo jam revortar.
Ad me iri & ſupplicari egomet mihî cenſeo æquom.
An verò nugas cenſeas; nihil eſſe quod ego nunc ſcio?
Tantum a portu apporto bonum, tam gaudium affero grande,
Vix ipſa domina hoc, niſi ſciat, exoptare a Dîs audeat.
Nunc ultro hoc deportem? haud placet: neque id verò officium arbitror.
Hic hoc videtur mihi magis meo convenire huic nuntio:
Advorsùm ut veniat, obſecret, ſe ut nuntio hoc impertiam.
Secundas fortunas decent ſuperbiæ.
Sed tandem quom recogito, quî potuit ſcire hæc ſcire me?

Non enim poſſum, quin revortar, quin loquar, quin ediſſertem,
Heramque ex mœrore eximam, benefacta majorum meûm
Exaugeam, atque illam augeam ex inſperato opportuno modo,
Contundam facta Talthybii, contemnamque omneis nuntios:
Simulque ad curſuram meditabor me ad ludos Olympiæ.
Sed ſpatium hoc occidit: breve'ſt curriculo: quàm me pœnitet!
Quid hoc? occluſam januam video: ibo & pultabo fores.
Aperite atque approperate: fores facite ut pateant, removete moram.
Nimis hæc res ſine cura geritur. Vide, quamdudum hic aſto & pulto!
Somnon' operam datis? experiar, foreis, an cubiti, an pedes plus valeant.
Nimis vellem hæ fores herum fugiſſent, eâ cauſſâ ut haberent malum.
Defeſſus ſum pultando.
Hoc poſtremum eſt vobis.

GELASIMUS.

Ibo atque hunc compellabo.
Salvos ſis.

DINACIUM.

Et tu ſalve.

GELASIMUS.

Jam tu piſcator factus?

DINACIUM.

Quampridem non ediſti?

GELASIMUS.

Unde is ? quid fers ? quid feſtinas ?

DINACIUM.

Tuâ quod nihil refert, ne
Cures.

GELASIMUS.

Quid iſtic ineſt ?

DINACIUM.

Quas tu vides colubras ?

GELASIMUS.

Quid tam iracundus ?

DINACIUM.

Si in te
Pudor aſſit, non me appelles.

GELASIMUS.

Poſſum ſcire ex te verum ?

DINACIUM.

Potes. Hodie non cenabis.

ACTUS II.

SCENA II.

PANEGYRIS. GELASIMUS. DINACIUM.

PANEGYRIS.

QUISNAM, obſecro, has frangit fores ? ubi eſt ?
Tun' hæc facis ? tun' mihi huc hoſtis venis ?

GELASIMUS.

Salve, tuo arceſſitu venio huc.

PANEGYRIS.

Eán' gratiâ fores effringis?

GELASIMUS.

Tuos inclama, tui delinquunt: ego quid me velles viſebam:

Nam equidem harum miſerebat.

DINACIUM.

Ergo auxilium properè latum eſt.

PANEGYRIS.

Quiſnam hic loquitur tam prope nos.

DINACIUM.

Dinacium.

PANEGYRIS.

Ubi is eſt?

DINACIUM.

Reſpice me, & relinque egentem parasitum, Panegyris.

PANEGYRIS.

Dinacium!

DINACIUM.

Iſtuc indidere nomen majores mihi.

PANEGYRIS.

Quid agis?

DINACIUM.

Quid agam, rogitas?

PANEGYRIS.

Quid ni rogitem?

DINACIUM.

Quid mecum eſt tibi?

PANEGYRIS.

Mein' faſtidis, propudioſe? eloquere properè, Dinacium.

DINACIUM.

Jube me omittere igitur hos qui retinent.

PANEGYRIS.

Qui retinent ?

DINACIUM.

Rogas ?

Omnia membra laſſitudo mihi tenet.

PANEGYRIS.

Linguam quidem

Sat ſcio tibi non tenere.

DINACIUM.

Ita celeri curriculo fui

Properè a portu, tui honoris cauſsâ.

PANEGYRIS.

Ecquid apportas boni ?

DINACIUM.

Nimiò impertior multò tanta plus, quàm ſperas.

PANEGYRIS.

Salva ſum.

DINACIUM.

At ego perii, quoi medullam laſſitudo perbibit.

GELASIMUS.

Quid ego, quoi miſero medullam ventris percepit fames.

PANEGYRIS.

Ecquem conveniſti ?

DINACIUM.

Multos.

PANEGYRIS.

At virum ecquem ?

DINACIUM.

Plurimos :

Verùm ex multis nequiorem nullum, quàm hic eſt.

GELASIMUS.

Quo modo ?
Jamdudum ego iſtum patior dicere injuſtè mihi.
Præter hac si me irritaſſis.

DINACIUM.

Edepol, eſuries malè.

GELASIMUS.

Animum inducam, ut iſtuc verum te elocutum eſſe arbitrer.

DINACIUM.

Munditias volo fieri. Efferte huc ſcopas, ſimulque arundinem,
Ut operam omnem aranearum perdam, & texturam improbam,
Dejiciamque earum omneis telas.

GELASIMUS.

Miſeræ algebunt poſtea.

DINACIUM.

Quid illas itidem eſſe cenſes, quasi te cum veſte unica ?
Cape illas ſcopas.

GELASIMUS.

Capiam.

DINACIUM.

Hoc egomet, tu hoc converre.

GELASIMUS.

Fecero.

DINACIUM.

Ecquis huc effert nasiternam cum aqua ?

GELASIMUS.

Sine ſuffragio
Populi tamen ædilitatem hic quidem gerit.

DINACIUM.

Age, tu ocyus
Pinge humum, conſperge ante ædeis.

GELASIMUS.

Faciam.

DINACIUM.

Factum oportuit.
Ego hinc araneas de foribus dejiciam, & de pariete.

GELASIMUS.

Edepol rem negotioſam!

PANEGYRIS.

Quid sit, nihil etiam ſcio;
Niſi forte hoſpites venturi ſunt.

DINACIUM.

Lectos ſternite.

GELASIMUS.

Principium placet de lectis.

DINACIUM.

Alii, ligna cædite:
Alii piſces depurgate, quos piſcator attulit:
Pernam & glandium dejicite.

GELASIMUS.

Hic, hercle, homo nimium ſapit.

PANEGYRIS.

Non ecaſtor ut ego opinor, ſatis heræ morem geris.

DINACIUM.

Imò res omneis relictas habeo, præ quod tu velis.

PANEGYRIS.

Tum tu igitur, quâ cauſsâ miſſus es ad portum, mihi expedi.

DINACIUM.

Dicam. Poſtquam me misiſti ad portum cum luci simul,

Commodùm radioſus ecce Sol ſuperabat ex mari :
Dum percontor portitores , ecquæ navis venerit
Ex Aſia ; negant veniſſe : conſpicatus ſum interim
Cercurum,quo ego me majorem non vidiſſe cenſeo.
In portum vento ſecundo , velo paſſo pervenit :
Alius alium percontamur. Cuja eſt navis? quid vehit?
Interim Epignomum conſpicio , tuum virum , & ſervom Stichum.

PANEGYRIS.

Hem , quid ? Epignomum elocutu's ?

GELASIMUS.

Tuum virum , & vitam meam.

DINACIUM.

Venit , inquam.

PANEGYRIS.

Tun' eum ipſum vidiſti ?

DINACIUM.

Ita ego , lubens.
Argenti aurique advexit multum.

PANEGYRIS.

Nimis factum bene.

GELASIMUS.

Hercle verò capiam ſcopas , atque hoc converram lubens.

DINACIUM.

Lanam purpuramque multam.

GELASIMUS.

Hem , quî ventrem veſtiam ?

DINACIUM.

Lectos eburatos , auratos.

GELASIMUS.

Accubabo regiè.

DINACIUM.

Tum Babylonica periſtromata, conſutaque tapeta
Advexit nimium bonæ rei.

GELASIMUS.

Hercle rem geſtam bene?

DINACIUM.

Poſt ut occœpi narrare, fidicinas, tibicinas,
Sambucinas advexit ſecum formâ eximiâ.

GELASIMUS.

Eugepæ!
Quando adbibero, alludiabo: tum ſum ridiculiſſumus.

DINACIUM.

Poſtea unguenta multigenerum multa.

GELASIMUS.

Non vendo logos.
Jam non facio auctionem. Mihi obtigit hereditas.
Malevoli perquiſitores auctionum perierint.
Hercules decumam eſſe adauctam, tibi quam vovi, gratulor.

DINACIUM.

Poſt autem advexit ſecum parasitos.

GELASIMUS.

Hei, perii miſer!

DINACIUM.

Ridiculoſiſſumos.

GELASIMUS.

Reverram hercle, quod converri modò.

PANEGYRIS.

Vidiſtin' virum ſororis Pamphilippum?

DINACIUM.

Non.

PANEGYRIS.

Adeſt?

DINACIUM.

Imò aiebant eum veniſſe ſimul. Sed ego huc citus
Præcucurri, ut nuntiarem nuntium exoptabilem.

GELASIMUS.

Venales logi ſunt illi, quos negabam vendere;
Illico & meo malo eſt quod malevolenteis gaudeant,
Hercules ſanè, qui Deus sis, diſceſſiſſes non malè.

PANEGYRIS.

I, i intrò, Dinacium: jube famulos rem divinam mihi apparent.
Bene vale.

GELASIMUS.

Vin' adminiſtrem?

PANEGYRIS.

Sat ſervorum habeo domi.

GELASIMUS.

Enimverò, Gelasime, opinor, proveniſti futilè,
Si neque ille adeſt, neque hic qui venit, quicquam ſubvenit.
Ibo intrò ad libros, & diſcam de dictis melioribus.
Nam ni illos homines expello, ego occidi planiſſumè.

ACTUS III.

SCENA I.

EPIGNOMUS. STICHUS.

EPIGNOMUS.

Quom, bene re geſtâ, ſalvos convortor domum,
Neptuno grates habeo & Tempeſtatibus :
Simul Mercurio, qui me in mercimoniis
Juvit, lucriſque quadruplicavit rem meam.
Olim quos abiens affeci ægrimoniâ,
Eos nunc lætanteis faciam adventu meo.
Nam jam Antiphonem conveni affinem meum,
Cumque eo reveni ex inimicitia in gratiam.
Videte, quæſo, quid poteſt pecunia!
Quoniam, re bene geſtâ, rediſſe me videt,
Magnaſque apportaviſſe divitias domum,
Sine advocatis ibidem in cercuro, in ſtega,
In amicitiam atque in gratiam convortimus.
Et hic hodie apud me cenat; & frater meus.
Nam heri ambo in uno portu fuimus. Sed mea
Hodie ſoluta eſt navis aliquantò priùs.
Age, abduc has intrò, quas mecum adduxi, Stiche.

STICHUS.

Here, ſive ego taceam; ſeu loquar, ſcio ſcire te,
Quàm multas tecum miſerias multaverim.
Nunc hunc diem unum ex illis multis miſeriis

Volo me Eleutheriam capere advenientem domum.

EPIGNOMUS.

Et jus & æquom poſtulas : ſumas, Stiche,
In hunc diem : te nihil moror, abi quò lubet.
Cadum tibi veteris vini propino.

STICHUS.

Papæ!
Ducam hodie amicam.

EPIGNOMUS.

Vel decem, dum de tuo.
Ubi cenas hodie, ſi hanc rationem inſtituis?

STICHUS.

Amicam ego habeo Stephanium hinc ex proxumo,
Tui fratris ancillam : eò condixi, in ſymbolam
Ad cenam, ad ejus conſervom Sagarinum Syrum.
Eadem eſt amica ambobus, rivales ſumus.

EPIGNOMUS.

Age, abduc eas intrò ; hunc tibi dedo diem.

STICHUS.

Meam culpam habeto, niſi probè excruciavero.
Jam, hercle, ego per hortum amicam tranſibo meam,
Mihi hanc occupatum noctem : eàdem ſymbolam
Dabo, & jubebo ad Sagarinum cenam coqui.
Aut egomet ibo atque obſonabo obſonium.
Atque id ne vos miremini, homines ſervolos
Potare, amare, atque ad cenam condicere.
Licet hoc Athenis nobis. Sed quom cogito,
Potiùs quàm in dividiam veniam, eſt etiam hìc oſtium
Aliud poſticum noſtrarum harunce ædium.
Poſticam partem magis utuntur ædium,
Eà ibo obſonatum, eàdem referam obſonium
Per hortum : utróque commeatus continet.
Ite hac ſecundùm vos me : ego hunc lacero diem.

ACTUS III.

SCENA II.

GELASIMUS. EPIGNOMUS.

GELASIMUS.

Libros inſpexi ; tam confido, quàm poteſt,
Me meum obtenturum regem ridiculis meis.
Nunc intervisi, jamne a portu advenerit,
Ut eum advenientem meis dictis deliniam.

EPIGNOMUS.

Hic quidem Gelasimus eſt parasitus, qui venit.

GELASIMUS.

Auſpicio hodie optumo exivi foras :
Muſtela murem abſtulit præter pedes,
Cum ſtrena obſcenavit : ſpectatum hoc mihi eſt.
Nam ut illa vitam reperit hodie sibi,
Item me ſpero facturum. Augurium hæc facit.
Epignomus hic quidem eſt, qui aſtat : ibo atque alloquar.
Epignome ; ut ego te nunc conſpicio lubens !
Ut præ lætitiâ lacrumæ præſiliunt mihi !
Valuiſtin' uſque ?

EPIGNOMUS.

Suſtentatum'ſt ſedulò.

GELASIMUS.

Bene atque amicè dicis. Dî dent quæ velis.

Propino tibi ſalutem plenis faucibus.
Cenabis apud me, quoniam ſalvos advenis.

EPIGNOMUS.

Vocata eſt opera nunc quidem : tam gratia eſt....

GELASIMUS.

Promitte.

EPIGNOMUS.

Certum eſt.

GELASIMUS.

Sic fac, inquam.

EPIGNOMUS.

Certa res'ſt.

GELASIMUS.

Lubente me, hercle, facies.

EPIGNOMUS.

Idem ego iſtuc ſcio.
Quando uſus veniet, fiet.

GELASIMUS.

Nunc ergo uſus eſt.

EPIGNOMUS.

Non edepol poſſum.

GELASIMUS.

Quid gravare ? cenſeo
Eas : neſcio quid verò habeo in mundò.

EPIGNOMUS.

I modò,
Alium convivam quærito tibi in hunc diem.

GELASIMUS.

Quin tu promittis ?

EPIGNOMUS.

Non graver, si poſſiem.

GELASIMUS.

Unum quidem hercle certum promitto tibi :

Lubens accipiam, certò si promiſeris.

EPIGNOMUS.

Valeas.

GELASIMUS.

Certumne eſt?

EPIGNOMUS.

Certum, cenabo domi.

GELASIMUS.

Quandoquidem operam tuam non vis promittere :
Vin' ad te ad cenam veniam ?

EPIGNOMUS.

Si poſſim, velim :
Verùm hic apud me cenant alieni novem.

GELASIMUS.

Haud poſtulo equidem me in lecto accumbere :
Scis tu me eſſe imi ſubſellii virum.

EPIGNOMUS.

At ii oratores ſunt populi ſummi viri,
Ambracià veniunt huc legati publicè.

GELASIMUS.

Ergo oratores populi ſummates viri,
Summi accumbent, ego infimatis infimus.

EPIGNOMUS.

Haud æquom eſt te inter oratores accipi.

GELASIMUS.

Equidem hercle orator ſum, ſed procedit parum.

EPIGNOMUS.

Cras de reliquiis nos volo. Multùm vale.

GELASIMUS.

Perii hercle verò planè, nihil obnoxiè.
Uno Gelasimo minùs eſt, quàm dudum fuit.
Certum eſt muſtelæ poſthac nunquam credere :
Nam incertiorem nullam novi beſtiam,

Quæne & ipſa decies in die mutat locum.
Eam auſpicavi ego in re capitali mea.
Certum eſt amicos convocare, ut conſulam
Quâ lege nunc me eſurire oporteat.

ACTUS IV.

SCENA I.

ANTIPHO. PAMPHILIPPUS. EPIGNOMUS.

ANTIPHO.

ITA me Dî bene ament, meaſque mihi bene ſervaſſint filias,
Ut mihi volupe'ſt, Pamphilippe, quia vos in patriam domum
Rediſſe video, bene geſtâ re, ambos, te & fratrem tuum.

PAMPHILIPPUS.

Satis abs te accipiam, nisi videam mihi te amicum eſſe, Antipho.
Nunc quia te amicum mihi experior eſſe, creditur tibi.

ANTIPHO.

Vocem ego te ad me ad cenam, frater tuus nisi dixiſſet mihi,
Te apud ſe cenaturum eſſe hodie, quom me ad ſe ad cenam vocat.

Et

Et magis par fuerat me dare vobis cenam advenientibus,
Quàm me ad illum promittere, niſi nollem ei adverſarier.
Nunc me gratiam abs te inire verbis nihil deſidero:
Cras apud me eritis, & tu & ille, cum voſtris uxoribus.

PAMPHILIPPUS.

Et apud me perendie. Nam ille heri me jam vocaverat
In hunc diem. Sed ſatín' ego tecum pacificatus ſum, Antipho?

ANTIPHO.

Quando ita rem geſſiſtis, uti vos vellem, amicos atque addecet,
Pax commerciumque eſt vobis mecum. Nam hoc tu facito cogites,
Ut cuique homini res parata eſt, firmi amici ſunt: si res laſſa labat,
Itidem amici collabaſcunt. Res amicos invenit.

EPIGNOMUS.

Jam redeo. Nimia eſt voluptas, si diu abfueris a domo,
Domum si redieris, ſi tibi nulla eſt ægritudo animo obviam.
Nam ita, me abſente, familiarem rem uxor curavit meam,
Omnium me exilem atque inanem fecit ægritudinum.
Sed eccum fratrem Pamphilippum, incedit cum ſocero ſuo.

PAMPHILIPPUS.

Quid agitur, Epignome?

EPIGNOMUS.

Quid tu? quamdudum in portum venis
Huc?

PAMPHILIPPUS.

Longiſſumè.

EPIGNOMUS.

Poſtilla jam iſte eſt tranquillus tibi?

ANTIPHO.

Magis quàm mare, quo ambo eſtis vecti.

EPIGNOMUS.

Facis, ut alias res ſoles.
Hodiéne exoneramus navem, frater?

PAMPHILIPPUS.

Clementer volo.
Noſmet potiùs oneremus viciſſatim voluptatibus.
Quàm mox cocta eſt cena? impranſus ego ſum.

EPIGNOMUS.

Abi intrò ad me, & lava.

PAMPHILIPPUS.

Deos ſalutatum atque uxorem, modò intrò devortor domum.

EPIGNOMUS.

Apud nos eccilla feſtinat cum ſorore uxor tua.

PAMPHILIPPUS.

Optumum eſt. Jam iſtoc moræ minus erit.

EPIGNOMUS.

Jam ego apud te ero.

ANTIPHO.

Priùs quàm abis, præſente te, huic apologum agere unum volo.

EPIGNOMUS.

Maxumè.

ANTIPHO.

Fuit olim, quasi ego ſum, ſenex: ei filiæ
Duæ erant, quasi nunc meæ ſunt: eæ erant duobus nuptæ fratribus,
Quasi nunc meæ ſunt vobis.

PAMPHILIPPUS.

Miror, quò evaſuru'ſt apologus.

ANTIPHO.

Erat minori illi adoleſcenti fidicina & tibicina;
Peregre advexerat quasi nunc tu: ſed ille erat cœlebs ſenex,
Quasi ego nunc ſum.

PAMPHILIPPUS,

Perge porrò. Præſens hic quidem eſt apologus.

ANTIPHO.

Deinde ſenex ille illi dixit, quojus erat tibicina,
Quasi ego nunc tibi dico.

PAMPHILIPPUS.

Auſculto, atque animum advorto ſedulò.

ANTIPHO.

Ego tibi meam filiam, bene quîcum cubitares, dedi.
Nunc mihi reddi ego æquom abs te, quîcum cubitem, cenſeo.

PAMPHILIPPUS.

Quis iſtuc dicit? an ille quasi tu?

ANTIPHO.

Quasi ego nunc dico tibi.
Imò duas dabo, inquit ille adoleſcens, una si parum eſt:
Et si duarum pœnitebit, inquit, addentur duæ.

PAMPHILIPPUS.

Quis iſtuc, quæſo? an ille, quasi ego?

ANTIPHO.

Is ipſe quasi tu ; tum ſenex
Ille, quasi ego, si vis, inquit, quattuor ſanè dato:
Dum equidem, hercle, quod edant addas : meum ne contruncent cibum.

PAMPHILIPPUS.

Videlicet parcum illum fuiſſe ſenem, qui dixerit:
Quoniam ille illi pollicetur, qui eum cibum popoſcerit.

ANTIPHO.

Videlicet fuiſſe illum nequam adoleſcentem, qui illico,
Ubi ille poſcit, denegavit ſe dare granum tritici.
Hercle, quia æquom poſtulabat ille ſenex, quandoquidem
Filiæ illæ dederat dotem, accipere pro tibicina.

PAMPHILIPPUS.

Hercle, ille quidem certò adoleſcens doctè vorſutus fuit,
Qui ſeni illi concubinam dare dotatam noluit.

ANTIPHO.

Senex quidem voluit, si poſſet indipiſci de cibo:
Quia nequit, quâ lege licuit, velle dixit fieri.
Fiat, ille inquit adoleſcens. Facis benignè, inquit ſenex.
Habeón' rem factam? inquit. Faciam ita, inquit, ut fieri voles.
Sed ego ibo intrò, & gratulabor voſtrum adventum filiis.
Poſtea ibo lavatum in Pilum : ibi fovebo ſenectutem meam.
Poſt ubi lavero, otioſus vos opperiar accubans.

PAMPHILIPPUS.

Graphicum mortalem Antiphonem ! ut Apologum fecit ! quàm fabre !
Ut jam nunc ſceleſtus eſſe ducit pro adoleſcentulo !
Dabitur homini amica, noctu quæ in lecto accendet ſenem :
Namque edepol, aliud quidem illi quid amica opus ſit, neſcio.
Sed quid agit parasitus noſter Gelasimus ? etiam valet ?

EPIGNOMUS.

Vidi edepol hominem haud perdudum.

PAMPHILIPPUS.

Quid agit ?

EPIGNOMUS.

Quod famelicus.

PAMPHILIPPUS.

Quin vocaſti hominem ad cenam ?

EPIGNOMUS.

Ne quid adveniens perderem.
Atque eccum tibi lupum in ſermone ; præſens eſuriens adeſt.

PAMPHILIPPUS.

Ludificemur hominem.

EPIGNOMUS.

Capti conſilii memorem mones.

ACTUS IV.

SCENA II.

GELASIMUS. PAMPHILIPPUS. EPIGNOMUS.

GELASIMUS.

SED ita quod occœpi narrare vobis, quom hic non affui,
Cum amicis deliberavi jam, & cum cognatis meis:
Ita mihi auctores fuêre, ut egomet me hodie jugularem fame.
Sed videóne ego Pamphilippum cum fratre Epignomo? atque is eſt.
Aggrediar hominem. Sperate Pamphilippe, o ſpes mea,
O mea vita, o mea voluptas, ſalve. Salvom gaudeo,
Peregre te in patriam rediſſe ſalvom.

PAMPHILIPPUS.

Salve, Gelasime.

GELASIMUS.

Valuiſtín' bene?

PAMPHILIPPUS.

Suſtentavi ſedulò.

GELASIMUS.

Edepol, gaudeo.

Edepol næ egomet mihi modiûm nunc mille eſſe argenti velím.

EPIGNOMUS.

Quid eo tibi opus eſt?

GELASIMUS.

Hunc ad cenam hercle ut vocem, te non vocem.

EPIGNOMUS.

Advorsûm te fabulare illud quidem.

GELASIMUS.

Ambos ut vocem.

EPIGNOMUS.

Edepol te vocem libenter, si ſuperſiat locus.

GELASIMUS.

Quin tu. Stans obſtruſero aliquid ſtrenuè.

EPIGNOMUS.

Imò unum hoc poteſt.

GELASIMUS.

Quid?

EPIGNOMUS.

Ubi convivæ abierint, tum venias.

GELASIMUS.

Væ ætati tuæ!

EPIGNOMUS.

Unà lautum, non ad cenam dico.

GELASIMUS.

Di te perduint!

Quid ais, Pamphilippe?

PAMPHILIPPUS.

Ad cenam, hercle, aliò promiſi foras.

GELASIMUS.

Quid, foras?

PAMPHILIPPUS.

Foras hercle verò.

GELASIMUS.

Quî, malum, tibi laſſo lubet
Foris cenare?

PAMPHILIPPUS.

Utrum tu cenſes?

GELASIMUS.

Jube domi cenam coqui,
Atque ad illum renuntiari.

PAMPHILIPPUS.

Solus cenabo domi?

GELASIMUS.

Non enim ſolus, me vocato.

PAMPHILIPPUS.

At ille ne ſuccenſeat,
Meâ qui cauſſâ ſumtum fecit.

GELASIMUS.

Facilè excuſari poteſt;
Mihi modò auſculta: jube domi cenam coqui.

EPIGNOMUS.

Non, me quidem
Faciet auctore, hodie ut illum decipiat.

GELASIMUS.

Non tu hinc abis?
Niſi me non perſpicere cenſes quid agas, cave, ſis, tu tibi.
Nam illic homo tuam hereditatem inhiat, quaſi eſuriens lupus.
Non tu ſcis, quàm efflictentur homines noctu hic in via?

PAMPHILIPPUS.

Tantò plureis, qui defendant, ire advorsùm juſſero.

EPIGNOMUS.

Non it, non it quia tanto opere ſuades ne ebitat.

GELASIMUS.

Jube
Domi mihi, tibi, tuæque uxori celeriter cenam coqui.
Si hercle faxis, non, opinor, dices deceptum fore.

PAMPHILIPPUS.

Per hanc tibi cenam incenato, Gelasime, eſſe hodie licet.

GELASIMUS.

Ibiſne ad cenam foras?

PAMPHILIPPUS.

Apud fratrem ceno, in proxumo.

GELASIMUS.

Certumne eſt?

PAMPHILIPPUS.

Certum.

GELASIMUS.

Edepol te hodie lapide percuſſum velim.

PAMPHILIPPUS.

Non metuo: per hortum transibo, non prodibo in publicum.

EPIGNOMUS.

Quid agis, Gelasime?

GELASIMUS.

Oratores tu accipis: habeas tibi.

EPIGNOMUS.

Tua pol refert enim.

GELASIMUS.

Siquidem meâ refert, operâ utere,
Poſce.

EPIGNOMUS.

Edepol tibi, opinor, etiam uni locum conſpicor,
Ubi accubes.

PAMPHILIPPUS.

Sanè faciundum cenſeo.

GELASIMUS.

O lux oppidi!

EPIGNOMUS.

Si artè poteris accubare.

GELASIMUS.

Vel inter cuneos ferreos.
Tantillum loci ubi catellus cubet, id mihi ſat eſt
loci.

EPIGNOMUS.

Exorabo aliquo modo : veni.

GELASIMUS.

Huccine ?

EPIGNOMUS.

Imò in carcerem ;
Nam hic quidem meliorem Genium tuum non facies.
Eamus, tu.

PAMPHILIPPUS.

Deos ſalutabo modò, poſtea ad te continuò tranſeo.

GELASIMUS.

Quid igitur ?

EPIGNOMUS.

Dixi equidem, in carcerem ires.

GELASIMUS.

Quin juſſeris,
Eò quoque ibo.

EPIGNOMUS.

Dî immortales! hic quidem in ſummam crucem
Cenâ aut prandio perduci poteſt.

GELASIMUS.

Ita ingenium meum eſt;
Quîcumvis depugno multò faciliùs, quàm cum Fame.

PAMPHILIPPUS.

Non ergo is tu? apud me ſatis ſpectata eſt mihi jam tua felicitas:
Dum parasitus mihi atque fratri fuiſti, rem confregimus.
Nunc ego nolo e Gelasimo mihi te Catagelasimum.

GELASIMUS.

Jamne abiſti? Gelasime, vide, quid es capturus consilii.
Egone? tune? mihine? tibine? vides, ut annona eſt gravis!
Vides, benignitates hominum ut periêre & prothymiæ:
Vides, ridiculos nihili fieri, atque ipſos parasitarier.
Nunquam edepol me vivom quiſquam in craſtinum proſpiciet diem;
Nam mihi jam intus potione vineâ onerabo gulam:
Neque ego hoc committam, ut homines mortuum me dicant fame.

ACTUS V.

SCENA I.

STICHUS.

MORE hoc fit, atque ſtultè, mea ſententia.
Si quem hominem exſpectant, eum ſolent proviſere :
Qui hercle illâ cauſsâ nihil ocyus venit.
Idem ego nunc facio, qui proviſo Sagarinum,
Qui nihil ocyus venit tamen hâc gratiâ.
Jam hercle ego decumbam ſolus, si ille huc non venit.
Cadum modò hinc a me huc cum vino transferam :
Poſtea accumbam. Quaſi ſenex tabeſcit dies.

ACTUS V.

SCENA II.

SAGARINUS. STICHUS.

SAGARINUS.

SALVETE Athenæ, quæ nutrices Græciæ.
Terra, herilis patria, te video lubens.
Sed amica mea & conſerva quid agat Stephanium,
Cura eſt, ut valeat. Nam Sticho mandaveram,
Salutem ut nuntiaret; atque ei ut diceret,
Me hodie venturum, ut cenam coqueret temperi.
Sed Stichus eſt hic quidem.

STICHUS.

Feciſti, here, facetias,
Quom hoc donaviſti dono tuum ſervom Stichum.
Pro Dî immortales! quot ego voluptates fero?
Quot riſiones, quot jocos, quot ſavia,
Saltationes, blanditias, prothymias!

SAGARINUS.

Stiche.

STICHUS.

Hem.

SAGARINUS.

Quid ſit?

STICHUS.

Euge, Sagarine lepidiſſume!

Fero convivam Dionyſum mihique & tibi.
Namque edepol cena dicta eſt, locus liber datus eſt
Mihi & tibi apud nos : nam apud nos eſt convivium.
Ibi voſter cenat cum uxore, adeò & Antipho.
Ibidem herus eſt noſter. Hoc mihi dono datum'ſt.

SAGARINUS.

Quis ſomniavit aurum ?

STICHUS.

Quid id ad te attinet ?
Proin' tu lavare propera.

SAGARINUS.

Lautus ſum.

STICHUS.

Optumè :
Sequere ergo hàc me intrò.

SAGARINUS.

Ego verò ſequor.

STICHUS.

Volo eluamus hodie. Peregrina omnia
Relinque : Athenas nunc colamus : ſequere me.

SAGARINUS.

Sequor, & domum redeundi principium placet.
Bona ſcæva ſtrenaque obviam occeſſit mihi.

ACTUS V.

SCENA III.

STEPHANIUM.

MIRUM videri nemini voſtrûm volo, ſpectatores,
Quid ego hinc quæ illic habito, exeam: faciam vos certiores.
Domo dudum huc arceſſita ſum, quoniam nuntiatum eſt,
Iſtarum venturos viros. Ibi feſtinamus omnes,
Lectis ſternendis ſtuduimus, munditiiſque apparandis.
Inter illud tamen negotium meis curavi amicis,
Sticho & conſervo Sagarino meo, cena cocta ut eſſet.
Stichus obſonatus eſt. Ceterum ego curando id allegavi.
Nunc ibo hinc, & amicos meos curabo hic advenienteis.

ACTUS V.

SCENA IV.

SAGARINUS. STICHUS.

SAGARINUS.

Agite, ite foras, ferte pompam. Cado te præficio, Stiche.
Omnibus modis temperare certum'ſt noſtrum hodie convivium.
Ita me Dî ament, lepidè accipiemur, quom hoc recipiamur in loco.
Quiſquis prætereat, comiſſatum volo vocari.

STICHUS.

Convenit;
Dum quidem hercle quiſque veniat cum vino ſuo. Nam hinc quidem
Hodie polluctûrâ, præter nos, jactura dabitur nemini.
Noſmet inter nos miniſtremus, monotrophe. Hoc convivium eſt
Pro opibus noſtris ſatis commodulè: nucibus, fabulis, ficulis,
Olea in tryblio, lupilli comminuto cruſtulo.
Sat eſt. Servo homini modeſtè melius facere ſumtum, quàm ampliter.
Suum quemque decet. Quibus divitiæ domi ſunt, ſcaphio & cantharis,

Batiolis bibunt : at nos noſtro Samiolo poterio
Tamen vivimus : nos tamen efficimus pro opibus noſtra mœnia.

SAGARINUS.

Amicæ uter utrubi accumbamus ?

STICHUS.

Abi tu ſanè ſuperior.
Atque adeò ut tu ſcire poſſis, factum ego tecum hoc divido.
Vide utram tibi lubet etiamnum capere, cape provinciam.

SAGARINUS.

Quid iſtuc eſt provinciæ ?

STICHUS.

Utrum Fontinali an Libero
Imperium te inhibere mavis ?

SAGARINUS.

Nimiò liquido Libero.
Sed amica mea & tua dum comit, dumque ſe exornat, nos volo
Tamen ludere inter nos. Strategum te facio huic convivio.

STICHUS.

Nimiùm lepidè in mentem venit. Potiùs in ſubſellio
Cynicè accipiemur, quàm in lectis.

SAGARINUS.

Imò enim hic magis eſt dulcius.
Sed interim, ſtratege noſter, cur hic ceſſat cantharus ?
Vide, quot cyathos bibimus.

STICHUS.

Tot, quot digiti ſunt tibi in manu.
Cantio eſt Græca : ἢ πέντε πῖν', ἢ τρὶς πῖν', ἢ μὴ τέτταρα.

SAGARINUS.

Tibi propino decuma fonte : tibi tute inde, si ſapis.
Bene vos, bene nos, bene te, bene me, bene noſtram etiam Stephanium.

STICHUS.

Bibe, si bibis.

SAGARINUS.

Non mora erit apud me.

STICHUS.

Edepol convivî ſat eſt,
Modò noſtra huc amica accedat : id abeſt, aliud nihil abeſt.

SAGARINUS.

Lepidè hoc actum eſt, tibi propino cantharum : vinum tu habes.
Nimis vellem aliquid pulpamenti.

STICHUS.

Si horum quæ aſſunt, pœnitet,
Nihil eſt, tene aquam.

SAGARINUS.

Melius dicis : nihil moror cupedia.
Bibe, Tibicen : age, si quid agis. Bibendum hercle hoc eſt : ne nega.
Quid hic faſtidis? quod faciundum vides eſſe tibi, quin bibis?
Age, si quid agis : accipe, inquam. Non hoc impendet publicum.
Haud tuum iſtuc eſt te vereri. Eripe ex ore tibias.

STICHUS.

Ubi illic biberit, vel ſervato meum modum, vel tu dato.
Nolo ego nos pro ſummo bibere ; nulli reſerimus poſtea :

Namque edepol, quamvis deſubito vel cadus vorti poteſt.

SAGARINUS.

Quid igitur? quanquam gravatus fuiſti, non nocuit tamen.
Age, Tibicen, quando bibiſti, refer ad labias tibias.
Suffla celeriter tibi buccas, quaſi proſerpens beſtia.
Agedum, Stiche: uter demutaſſit, poculo multabitur.

STICHUS.

Bonum jus dicis: impetrare oportet, quia æquom poſtulas.
Age, ergo obſerva: ſi peccaſſis, multam hic retinebo illico.

SAGARINUS.

Optumum atque æquiſſumum oras.

STICHUS.

Hem tibi hoc primum omnium.
Hæc facetia'ſt amare inter ſe rivales duos;
Uno cantharo potare, & unum ſcortum ducere.
Hoc memorabil'eſt: ego tu ſum, tu es ego: uni animi ſumus:
Unam amicam amamus ambo: mecum ubi eſt, tecum eſt tamen.
Tecum ubi autem eſt, mecum ibi autem eſt: neuter utri invidet.

SAGARINUS.

Ohe, jam ſatis! nolo obcædes: catuli ut ludunt, nunc volo.
Vin' amicam huc evocemus? ea ſaltabit.

STICHUS.

Cenſeo.

SAGARINUS.

Mea ſuavis, amabilis, amœna Stephanium, ad amores tuos
Foras egredere, ſatis mihi pulchra es.

STICHUS.

At enim pulcherruma.

SAGARINUS.

Fac nos hilaros hilariores operâ atque adventu tuo.
Peregre advenienteis te expetimus, Stephaniſcidium, mel meum;
Si amabilitas tibi noſtra placet, ſi tibi ambo accepti ſumus.

ACTUS V.

SCENA V.

STEPHANIUM. SAGARINUS. STICHUS.

STEPHANIUM.

Morem vobis geram, meæ deliciæ. Nam ita me Venus amœna amet,
Ut ego hic jamdudum exiſſem ſimitu vobiſcum foras;
Nisi me vobis exornarem. Nam ita eſt ingenium muliebre:
Bene quom lauta eſt, terſa, ornata, ficta eſt; infecta eſt tamen.

Nimioque ſibi mulier meretrix reperit odium ocyus
Suâ immunditiâ, quam in perpetuom ut placeat munditiâ ſuâ.

SAGARINUS.

Nimium lepidè fabulata eſt.

STICHUS.

Veneris mea eſt oratio.
Sagarine.

SAGARINUS.

Quid eſt?

STICHUS.

Totus doleo.

SAGARINUS.

Totus? tanto miſerior.

STEPHANIUM.

Utrubi accumbo?

SAGARINUS.

Utrubi tu vis?

STEPHANIUM.

Cum ambobus volo: nam ambos amo.

STICHUS.

Vapulat peculium: actum eſt, fugit hoc libertas caput.

STEPHANIUM.

Date mihi locum ubi accumbam, amabo, ſiquidem placeo: tum mihi
Cupio cum utroque mihi eſſe bene.

STICHUS.

Diſpereo!

SAGARINUS.

Quid ais?

STICHUS.

Quid, ego?

SAGARINUS.

Ita me Dî ament, nunquam enim fiet hodie, hæc quin ſaltet tamen.
Age mulſa mea, ſuavitudo, ſalta : ſaltabo ego simul.

STICHUS.

Nunquam edepol me iſtoc vinces, quin ego ibi pruriam.

STEPHANIUM.

Siquidem mihi ſaltandum eſt, tum vos date, bibat, tibicini.

STICHUS.

Et quidem nobis.

SAGARINUS.

Tene, Tibicen, primum, poſtidea loci,
Si hoc eduxeris, proinde ut conſuetu's antehac, celeriter
Lepidam & ſuavem cantationem aliquam occipito cinædicam,
Ubi perpruriſcamus uſque ex unguiculis. Inde huc aquam.
Tene tu hoc, educe : dudum haud placuit potio.
Nunc minùs gravatè jam accipit : tene tu. Interim
Meus oculus, da mihi ſuavium, dum illic bibit.
Proſtibili eſt autem ſtantem ſtanti ſavium
Dare amicum amicæ. Euge euge ! sic furi datur.
Quid igitur ? quanquam gravatus, non nocuit tamen.
Age jam infla buccas.

STICHUS.

Nunc jam aliquid ſuaviter.
Redde cantionem veteri pro vino novam.

SAGARINUS.

Qui Ionicus aut cinædicus, qui hoc tale facere poſſiet?
Si iſtoc me vorſu viceris, alio me provocato:
Fac tu hoc modo.

STICHUS.

At tu hoc modo.

SAGARINUS.

Babæ!

STICHUS.

Tatæ!

SAGARINUS.

Papæ?

STICHUS.

Pax!

SAGARINUS.

Nunc pariter ambo. Omnes voco cinædos contra.
Satis eſſe nobis non magis potis eſt, quàm fungo imber.
Intrò hinc abeamus. Nunc jam ſaltatum ſatis pro vino'ſt.
Vos, ſpectatores, plaudite, atque ita ad vos comiſſatum.

FINIS STICHI.

M. ACCII PLAUTI

TRINUMMUS.

DRAMATIS PERSONÆ.

LUXURIA.
INOPIA.
CALLICLES, } *ſenes.*
MEGARONIDES, } *ſenes.*
LYSITELES, *adoleſcens.*
PHILTO, *ſenex.*
LESBONICUS, *adoleſcens.*
STASIMUS, *ſervos.*
CHARMIDES, *ſenex.*
SYCOPHANTA.

ARGUMENTUM,

ARGUMENTUM,

ut quibuſdam videtur,

PRISCIANI.

THESAURUM abſtruſum abiens peregre
Charmides,
Remque omnem amico Callicli mandat ſuo.
Iſtoc abſente, malè rem perdit filius.
Nam & ædeis vendit, has mercatur Callicles.
Virgo indotata ſoror iſtius poſcitur:
Minùs quò cum invidia ei det dotem Callicles,
Mandat qui dicat aurum ferre ſe a patre.
Ut venit ad ædeis, hunc deludit Charmides
Senex, ut rediit; quojus nubunt liberi.

PROLOGUS.

LUXURIA ET INOPIA.

LUXURIA.

SEQUERE me, mea gnata, ut munus fungaris tuum.

INOPIA.

Sequor; ſed finem fore quem dicam, neſcio.

LUXURIA.

Adeſt. Hem, illæ ſunt ædeis: i intrò nunc jam.
Nunc, ne quis erret voſtrûm, paucis in viam
Deducam, siquidem operam dare promittitis.
Nunc primùm igitur, quæ ego sim, & quæ illa hæc siet,
Huc quæ abiit intrò, dicam; si animum advortitis.
Primum mihi PLAUTUS nomen Luxuriæ indidit:
Tum hanc mihi gnatam eſſe voluit Inopiam.
Sed ea huc quid introierit impulſu meo,
Accipite; & date vacivas aureis, dum eloquor.

Adoleſcens quidam eſt, qui in hiſce habitat ædibus:
Is rem paternam me adjutrice perdidit.
Quoniam ei, quî me aleret, nihil video eſſe reliqui;
Dedi meam gnatam, quîcum ætatem exigat.
Sed de argumento ne exſpectetis Fabulæ:
Senes qui huc venient, hi rem vobis aperient.
Huic nomen Græcè eſt THESAURO Fabulæ:
Philemo ſcripsit, Plautus vortit barbarè:
Nomen TRINUMMO fecit. Nunc hoc vos rogat,
Ut liceat poſſidere hanc nomen Fabulam.
Tantum eſt. Valete, adeſte cum ſilentio.

FINIS PROLOGI.

ACTUS I.

SCENA I.

MEGARONIDES.

Næ amicum caſtigare ob meritam noxiam,
Immune eſt facinus; verùm in ætate utile
Et conducibile. Nam ego amicum hodie meum
Concaſtigabo pro commerita noxia,
Invitus, nî me id invitet ut faciam, fides.
Nam hic nimiùm morbus mores invasit bonos,
Ita plerique omneis jam ſunt intermortui.
Sed dum illi ægrotant, interim mores mali,
Quasi herba irrigua, ſuccreverunt uberrumè.
Neque quicquam hic vile nunc eſt, nisi mores mali.
Eorum licet jam meſſem metere maxumam,
Nimióque hic pluris pauciorum gratiam
Faciunt pars hominum, quàm id, quod prosit pluribus.
Ita vincunt illud conducibile gratiæ,
Quæ in rebus multis obſtant, odioſæque ſunt,
Remoramque faciunt rei privatæ & publicæ.

ACTUS I.

SCENA II.

CALLICLES. MEGARONIDES.

CALLICLES.

LAREM coronâ noſtrum decorari volo.
Uxor, venerare : ut nobis hæc habitatio
Bona, fauſta, felix, fortunataque eveniat;
Teque ut quamprimùm poſſim, videam emortuam.

MEGARONIDES.

Hic ille eſt, ſenectâ ætate qui factus eſt puer,
Qui admisit in ſe culpam caſtigabilem.
Aggrediar hominem.

CALLICLES.

Cuja vox prope me ſonat ?

MEGARONIDES.

Tui benevolentis, si ita es, ut ego volo :
Sin aliter es, inimici atque irati tibi.

CALLICLES.

O amice, ſalve, atque æqualis : ut vales,
Megaronides ?

MEGARONIDES.

Et tu edepol ſalve, Callicles.
Valen' ? valuiſtin' ?

CALLICLES.

Valeo, & valui rectiùs.

MEGARONIDES.
Quid agit tua uxor ? ut valet ?
CALLICLES.
Plus quàm ego volo.
MEGARONIDES.
Bene hercle eſt, illam tibi bene valere & vivere.
CALLICLES.
Credo hercle te gaudere, si quid mihi mali eſt.
MEGARONIDES.
Omnibus amicis, quod mihi eſt, cupio eſſe idem.
CALLICLES.
Eho, tua uxor quid agit ?
MEGARONIDES.
Immortalis eſt.
Vivit, victuraque eſt.
CALLICLES.
Bene hercle nuntias,
Deoſque oro, ut vitæ tuæ ſuperſtes ſuppetat.
MEGARONIDES.
Dum quidem hercle tecum nupta sit, ſanè velim.
CALLICLES.
Vin' commutemus ? tuam ego ducam, & tu meam ?
Faxo haud tantillum dederis verborum mihi.
MEGARONIDES.
Namque enim tu, credo, mihi imprudenti obrepſeris.
CALLICLES.
Næ tu hercle, faxo, haud ſcies quam rem egeris.
MEGARONIDES.
Habeas, ut nactu's: nota mala res optuma'ſt.
Nam ego nunc si ignotam capiam, quid agam, neſciam.
Edepol, proinde ut bene vivitur, diu vivitur.
Sed hoc animum advorte atque aufer ridicularia :

Nam ego, deditâ operâ, huc ad te advenio.

CALLICLES.

Quid venis?

MEGARONIDES.

Malis te ut verbis multis multùm objurgitem.

CALLICLES.

Men'?

MEGARONIDES.

Num quis eſt hic alius præter me atque te?

CALLICLES.

Nemo eſt.

MEGARONIDES.

Quid igitur rogitas, tene objurgitem,
Nisi tute mihi me cenſes dicturum malè?
Nam si in te ægrotant artes antiquæ tuæ,
Sive immutare vis ingenium moribus;
Aut si demutant mores ingenium tuum,
Neque eos antiquos ſervas, aſt captas novos:
Omnibus amicis morbum tu incuties gravem,
Ut te videre audireque ægroti sient.

CALLICLES.

Quî in mentem venit tibi iſtæc dicta dicere?

MEGARONIDES.

Quia omnes bonos bonaſque accurare addecet,
Suſpicionem & culpam ut ab ſe ſegregent.

CALLICLES.

Non poteſt utrumque fieri.

MEGARONIDES.

Quapropter?

CALLICLES.

Rogas?
Ne admittam culpam, ego meo ſum promus pectori.
Suſpicio eſt in pectore alieno sita.

Nam nunc ego si te ſurripuiſſe ſuſpicer
Jovi coronam de capite, e Capitolio
Quod in culmine aſtat ſummo: si id non feceris,
Atque id tamen mihi lubeat ſuſpicarier,
Quî tu id prohibere me potes, ne ſuſpicer?
Sed iſtuc negotii ſcire cupio, quicquid eſt.

MEGARONIDES.

Haben' tu amicum aut familiarem quempiam,
Cui pectus ſapiat?

CALLICLES.

Edepol haud dicam dolo,
Sunt, quos ſcio eſſe amicos: ſunt, quos ſuſpicor:
Sunt, quorum ingenia atque animos non poſſum noſcere;
Ad amici partem, an ad inimici perveniant.
Sed tu ex amicis certis mihi es certiſſumus.
Si quid ſcis me feciſſe inſcitè aut improbè;
Si id me non accuſas, tute ipſe objurgandus es.

MEGARONIDES.

Scio;
Et, si aliâ huc cauſsâ ad te adveni, æquom poſtulas.

CALLICLES.

Exſpecto si quid dicas.

MEGARONIDES.

Primúmdum omnium,
Malè dictitatur tibi volgò in ſermonibus:
Turpilucricupidum te vocant cives tui.
Tum autem ſunt alii, qui te Volturium vocant:
Hoſteiſne an civeis comedis, parvi pendere.
Hæc quom audio in te dicier, excrucior miſer.

CALLICLES.

Eſt, atque non eſt mihi in manu, Megaronides.
Quin dicant, non eſt: meritò ut ne dicant, id eſt.

MEGARONIDES.

MEGARONIDES.

Fuitne hic tibi amicus Charmides ?

CALLICLES.

Eſt , & fuit.
Id ita eſſe ut credas , rem tibi auctorem dabo.
Nam poſtquam hic ejus rem confregit filius ,
Videtque ipſe ad paupertatem protractum eſſe ſe ,
Suamque filiam eſſe adultam virginem ,
Simul ejus matrem , ſuamque uxorem mortuam ;
Quoniam hinc iturus eſt ipſe in Seleuciam ,
Mihi commendavit virginem gnatam ſuam ,
Et rem ſuam omnem , & illum corruptum filium.
Hæc , si mihi inimicus eſſet , credo , haud crederet.

MEGARONIDES.

Quid tu? adoleſcentem, quem eſſe corruptum vides,
Qui tuæ mandatus eſt fidei & fiduciæ ,
Quin eum reſtituis ? quin ad frugem corrigis ?
Ei rei operam dare te fuerat aliquantò æquius ,
Si quî probiorem facere poſſis ; non uti
In eamdem tute accederes infamiam ,
Malumque ut ejus cum tuo miſceres malo.

CALLICLES.

Quid feci ?

MEGARONIDES.

Quod homo nequam.

CALLICLES.

Non iſtuc meum eſt.

MEGARONIDES.

Emiſtin' de adoleſcente has ædeis ? quid taces ,
Ubi nunc tute habitas ?

CALLICLES.

Emi , atque argentum dedi
Minas quadraginta adoleſcenti ipsi in manum.

MEGARONIDES.

Dediſti argentum ?

CALLICLES.

Factum : neque facti piget.

MEGARONIDES.

Edepol fidei adoleſcentem mandatum malæ !
Dediſtine hoc pacto ei gladium, quî ſe occideret ?
Quid ſecus eſt, aut quid intereſt dare te in manus
Argentum amanti homini adoleſcenti, animi impoti,
Qui exædificaret ſuam inchoatam ignaviam ?

CALLICLES.

Non ego illi argentum redderem ?

MEGARONIDES.

Non redderes :
Neque de illo quicquam neque emeres, neque venderes ;
Nec, quî deterior eſſet, faceres copiam.
Inconciliaſtin' eum qui mandatu'ſt tibi ?
Ille qui mandavit, eum exturbaſti ex ædibus ?
Edepol mandatum pulchre, & curatum probè !
Crede huic tutè : ſuam jam meliùs rem geſſerit.

CALLICLES.

Subigis maledictis me tuis, Megaronides,
Novo modo adeò, ut quod meæ concreditum eſt
Taciturnitati clam, fidei & fiduciæ,
Ne enuntiarem quoiquam, neu facerem palam ;
Uti mihi neceſſe ſit jam id tibi concredere.

MEGARONIDES.

Mihi quod credideris, ſumes, ubi poſiveris.

CALLICLES.

Circumſpicedum te, ne quis aſſit arbiter
Nobis : & quæſo identidem circumſpice.

MEGARONIDES.

Auſculto, si quid dicas.

CALLICLES.

Si taceas, loquar.
Quoniam hinc eſt profectus peregre Charmides,
Theſaurum mihi demonſtravit in hiſce ædibus,
Hic in conclavi quodam. Sed circumſpice.

MEGARONIDES.

Nemo eſt.

CALLICLES.

Nummorum Philippeûm ad tria millia.
Id ſolus ſolum, per amicitiam & per fidem,
Flens me obſecravit, ſuo ne gnato crederem,
Neve quoiquam, unde ad eum id poſſet permanaſcere.
Nunc ſi ille huc ſalvos revenit, reddam ſuum ſibi:
Si quid eo fuerit, certò illius filiæ,
Quæ mihi mandata eſt, habeo dotem unde dem,
Ut eam in ſe dignam conditionem collocem.

MEGARONIDES.

Pro Dî immortales! verbis paucis quàm citò
Alium feciſti me! alius ad te veneram.
Sed ut occœpiſti, perge porrò proloqui.

CALLICLES.

Quid tibi ego dicam? qui illius ſapientiam,
Et meam fidelitatem, & celata omnia
Pæne ille ignavos funditus peſſum dedit.

MEGARONIDES.

Quîdum?

CALLICLES.

Quia rure dum ſum ego unos ſex dies,
Me abſente atque inſciente, inconſultu meo,

Ædeis venaleis haſce inſcribit literis.

MEGARONIDES.

Adeſurivit magis, & inhiavit acriùs
Lupus. Obſervavit, dum dormitaret canes:
Gregem univerſum voluit totum avortere.

CALLICLES.

Feciſſet edepol, ni hæc præſenſiſſet canes.
Sed nunc rogare ego viciſſim te volo,
Quid fuit officium meum me facere, face ſciam.
Utrum indicare me ei theſaurum æquom fuit,
Advorsùm quàm ejus me obſecraviſſet pater;
An ego alium dominum paterer fieri hiſce ædibus?
Qui emiſſet, ejus eſſetne ea pecunia?
Emi egomet potiùs ædeis, argentum dedi
Theſauri cauſsâ, ut ſalvom amico traderem.
Neque adeò haſce emi mihi, nec uſuræ meæ;
Illi redemi rursùm. A me argentum dedi.
Hæc ſunt, ſeu rectè, ſeu pervorsè facta ſunt,
Egomet feciſſe confiteor, Megaronides.
Hem mea malefacta, hem meam avaritiam tibi,
Haſcine me propter res maledicta differunt?

MEGARONIDES.

Pauſa: viciſti caſtigatorem tuum:
Occluſti linguam: nihil eſt quî reſpondeam.

CALLICLES.

Nunc ego te quæſo, ut me operâ & conſilio juves,
Communiceſque hanc mecum meam provinciam.

MEGARONIDES.

Polliceor operam.

CALLICLES.

Ergo ubi eris paulo poſt?

MEGARONIDES.

Domi.

CALLICLES.

Num quid vis ?

MEGARONIDES.

Cures tuam fidem.

CALLICLES.

Fit ſedulò.

MEGARONIDES.

Sed quid ais ?

CALLICLES.

Quid vis ?

MEGARONIDES.

Ubi nunc adoleſcens habet ?

CALLICLES.

Poſticulum hoc recepit, cum ædeis vendidit.

MEGARONIDES.

Iſtuc volebam ſcire. I ſanè nunc jam.
Sed quid ais ?

CALLICLES.

Quid ?

MEGARONIDES.

Nunc virgo nempe apud te eſt.

CALLICLES.

Ita : eſt,
Juxtaque eam curo cum mea.

MEGARONIDES.

Rectè facis.

CALLICLES.

Num, priùs quàm abeo, me rogaturu's ?

MEGARONIDES.

Vale.
Nihil eſt profectò ſtultiuſ, neque ſtolidius,
Neque mendaciloquius, neque argutum magis,
Neque confidentiloquius, neque perjurius,

Quàm urbani aſſidui cives, quos ſcurras vocant.
Atque egomet me adeò cum illis unà ibidem traho,
Qui illorum verbis falsis acceptor fui:
Qui omnia ſe ſimulant ſcire, nec quicquam ſciunt.
Quod quiſque in animo habet, aut habiturus eſt,
ſciunt.
Sciunt id, quod in aurem rex reginæ dixerit.
Sciunt, quod Juno fabulata eſt cum Jove.
Quæ neque futura, neque facta ſunt, tamen illi
ſciunt.
Falſon' an verò laudent, culpent, quem velint,
Non flocci faciunt; dum illud, quod lubeat, ſciant.
Omneis mortaleis hunc aiebant Calliclem
Indignum civitate hac eſſe & vivere,
Bonis qui hunc adoleſcentem evortiſſet ſuis:
Ego de eorum verbis famigeratorum inſcius,
Prosilui amicum caſtigatum innoxium.
Quod si exquiratur uſque ab ſtirpe auctoritas,
Unde quicquid auditum dicant, nisi id appareat,
Famigeratori res sit cum damno & malo.
Hoc ita si fiat, publico fiat bono.
Pauci ſint, faxim, qui ſciant, quod neſciunt;
Occluſioremque habeant ſtultiloquentiam.

ACTUS II.

SCENA I.

LYSITELES.

MULTAS res simitu in meo corde vorſo, multum in cogitando
Dolorem indipiſcor. Egomet me concoquo, & macero, & deſetigo.
Magiſter mihi exercitor animus hinc eſt. Sed hoc non liquet,
Nec ſatis cogitatum eſt, utram potiùs harum mihi artem expeteſſam,
Utram ætati agundæ arbitrer firmiorem.: amorin' me, an rei
Obſequi potiùs par siet : utrâ in parte plus voluptatis sit vitæ
Ad ætatem agundam. De hac re mihi ſatis haud liquet. Nisi hoc
Sic faciam, opinor : utramque rem simul exputem : judex sim,
Reuſque ad eam rem. Ita faciam : ita placet. Omnium primùm
Amoris artes eloquar, quemadmodum expediant. Nunquam
Amor quemquam nisi cupidum hominem poſtulat ſe in plagas

Conjicere : eos cupit, eos conſectatur, ſubdolè blanditur : ab re
Conſulit blandiloquentulus, harpago, mendax, cupes, avarus,
Elegans, deſpoliator, latebricolarum hominum corruptor,
Blandus, inops, celatì indagator. Nam qui ab eo quod amat,
Quàm extemplo ſaviis ſagittatis percuſſus eſt, illico res foras
Labitur, liquitur. Da mihi hoc, mel meum, ſi me amas, ſi audes.
Ibi ille cuculus ; Ocelle mi ! fiat ; & iſtuc, & ſi amplius vis dari,
Dabitur. Ibi illa pendentem ferit : jam amplius orat, non ſat
Id eſt mali, ni amplius etiam, quod ebibit, quod comeſt,
Quod facit ſumti. Nox datur ? ducitur familia tota ;
Veſtiſpicæ, unctor, auri cuſtos, flabelliferæ, ſandaligerulæ,
Cantrices, ciſtellatrices, nuntii, renuntii, raptores panis & peni.
Fit ipſe, dum illis comis eſt, inops amator. Hæc ego quom ago
Cum meo animo, & recolo, ubi qui eget, quàm pretii ſit parvi : Apage te,
Amor : non places : nihil te utor : quanquam illud eſt dulce, eſſe & bibere.
Amor amara dat tibi ſatis : quod ægre ſit, fugit forum, fugat tuos
Cognatos, fugat ipſe ſe a ſuo contuitu.

Neque enim eum sibi amicum volunt dici. Mille modis amor ignorandu'ſt :
Procul adhibendus eſt, atque abſtinendus. Nam qui in amorem
Præcipitavit, pejùs perit, quàm ſi Saxo ſaliat. Apage sis, amor :
Tuas res tibi habe. Amor, mihi amicus ne ſuas unquam. Sunt tamen
Quos miſeros maléque habeas, quos tibi obnoxios feciſti.
Certum'ſt ad frugem applicare animum : quanquam ibi animo
Labos grandis capitur. Boni sibi hæc expetunt, rem, fidem, honorem,
Gloriam & gratiam : hoc probis pretium'ſt : eo mihi magis lubet
Cum probis potiùs, quàm cum improbis vivere vanidicis.

ACTUS II.

SCENA II.

PHILTO. LYSITELES.

PHILTO.

Quo illic homo foras ſe penetravit ex ædibus ?

LYSITELES.

Pater, aſſum.

Impera quod vis : neque tibi ero in mora , neque latebroſè me abs tuo
Conſpectu occultabo.

PHILTO.

Feceris par tuis ceteris factis , patrem
Tuum si percoles. Per pietatem ! nolo ego cum improbis te viris ,
Gnate mi , neque in via , neque in foro ullum ſermonem exſequi.
Novi ego hoc ſeculum , moribus quibus ſit. Malus bonum malum
Eſſe volt , ut sit ſui similis : turbant , miſcent mores mali , rapax ,
Avarus , invidus : ſacrum profanum , publicum privatum habent.
Hiulca gens. Hæc ego doleo : hæc ſunt quæ me excruciant.
Hæc dies nocteſque tibi canto , ut caveas. Quod manu non queunt
Tangere , tantum fas habent , quo manus abſtineant :
Cetera rape , trahe , fuge , late. Lacrumas hæc mihi, quom video ,
Eliciunt ; quia ego ad hoc genus hominum duravi. Quin prius
Me ad plures penetravi ? nam hi mores majorum laudant :
Eoſdem lutulant , quos collaudant. Hiſce ego te artibus gratiam
Facio , neu colas , neu imbuas ingenium. Meo modo & moribus vivito
Antiquis. Quæ ego tibi præcipio , ea facito. Nihil ego iſtos

Moror fatuos mores & turbidos, quibus boni dedecorant ſe.
Hæc tibi, si mea imperia capeſſes, multa bona in pectore consident.

LYSITELES.

Semper ego uſque ad hanc ætatem ab ineunte adoleſcentia,
Tuis ſervivi ſervitutem imperiis & præceptis, pater.
Pro ingenio, ego me liberum eſſe ratus ſum; pro imperio, tuum.
Meum animum tibi ſervitutem ſervire, æquom cenſui.

PHILTO.

Qui homo cum animo inde ab ineunte ætate depugnat ſuo,
Utrum is itane eſſe mavelit, ut eum animus æquom cenſeat;
An ita potiùs, ut parenteis eum eſſe & cognati velint:
Si animus hominem perpulſt, actum eſt; animo ſervibit, non sibi:
Sin ipſe animum perpulit; dum vivit, victor victorum cluet.
Tu si animum viciſti, potiùs quàm animus te, eſt quod gaudeas.
Nimiò ſatius eſt, ut opu'ſt, te ita eſſe, quàm ut animo lubet.
Qui animum vincunt, quàm quos animus, ſemper probiores cluent.

LYSITELES.

Iſtæc ego mihi ſemper habui ætati tegumentum meæ,
Ne penetrarem me uſquam, ubi eſſet damni conciliabulum,

Ne noctu irem obambulatum, neu ſuum adimerem alteri.
Neu tibi ægritudinem, pater, parerem, parsi ſedulò.
Sarta tecta tua præcepta uſque habui meâ modeſtiâ.

PHILTO.

Quid exprobras? bene quod feciſti, tibi feciſti, non mihi.
Mihi quidem ætas acta eſt ferme: tua iſtuc refert maxumè.
Is probus eſt, quem non pœnitet, quàm probus ſit & frugi bonæ.
Qui ipſus ſibi ſatis placet, nec probus eſt, nec frugi bonæ.
Benefacta benefactis aliis pertegito, ne perpluant.
Qui ipſus ſe contemnit, in eo eſt indoles induſtriæ.

LYSITELES.

Ob eam rem hæc, pater, autumavi: quia res quædam'ſt, quam volo
Ego me abs te exorare.

PHILTO.

Quid id eſt? veniam jam dare geſtio.

LYSITELES.

Adoleſcenti huic genere ſummo, amico atque æquali meo,
Minùs qui cautè & cogitatè ſuam rem tractavit, pater,
Bene volo ego illi facere, si tu non nevis.

PHILTO.

Nempe de tuo.

LYSITELES.

De meo: nam quod tuum'ſt, meum'ſt: omne meum eſt autem tuum.

PHILTO.
Quid is? egetne?
LYSITELES.
Eget.
PHILTO.
Habuitne rem?
LYSITELES.
Habuit.
PHILTO.
Qui eam perdidit?
Publiciſne affinis fuit, an maritumis negotiis?
Mercaturamne, an venaleis habuit, ubi rem perdidit?
LYSITELES.
Nihil iſtorum.
PHILTO.
Quid igitur?
LYSITELES.
Per comitatem edepol, pater.
Præterea aliquantum, animi cauſsâ, in deliciis diſperdidit.
PHILTO.
Edepol hominem prædicatum fermè familiariter;
Qui quidem nuſquam per virtutem rem confregit, atque eget!
Nihil moror eum tibi eſſe amicum cum ejuſmodi virtutibus.
LYSITELES.
Quia sine omni malitia eſt, tolerare egeſtatem ejus volo.
PHILTO.
De mendico malè meretur, qui ei dat quod edit, aut quod bibat.

Nam & illud quod dat, perdit, & illi producit vitam ad miſeriam.
Non eo hoc dico, quin quæ tu vis, ego velim, & faciam lubens:
Sed ego hoc verbum quom illi cuidam dico, præmonſtro tibi,
Ut ita te aliorum miſereſcat, ne tui alios miſereat.

LYSITELES.

Deſerere illum, & dejuvare in rebus advorsis pudet.

PHILTO.

Pol pudere quàm pigere præſtat, totidem literis.

LYSITELES.

Edepol Deûm virtute dicam, pater, & majorum, & tuâ,
Multa bona bene parta habemus. Bene si amico feceris,
Ne pigeat feciſſe: ut potiùs pudeat, si non feceris.

PHILTO.

De magnis divitiis si quid demas, plus fit, an minùs?

LYSITELES.

Minus, pater. Sed civi immunifico ſcis quid cantari ſolet?
Quod habes, ne habeas: & illud quod nunc non habes, habeas malum:
Quandoquidem nec tibi bene eſſe potes pati, nec alteri.

PHILTO.

Scio equidem iſtuc ita ſolere fieri: verûm, gnate mi,
Is eſt immunis, cui nihil eſt, quî munus fungatur ſuum:

LYSITELES.

Deûm virtute habemus, & quî noſmet utamur, pater,

Et aliis quî comitati simus benevôlentibus.

PHILTO.

Non edepol tibi pernegare poſſum quicquam quod velis.
Cujus egeſtatem tolerare vis ? Loquere audacter patri.

LYSITELES.

Lesbonico huic adoleſcenti, Charmidæ filio,
Qui illic habitat.

PHILTO.

Qui comedit quod fuit, quod non fuit ?

LYSITELES.

Ne opprobra, pater. Multa eveniunt homini, quæ volt, quæ nevolt.

PHILTO.

Agedum, eloquere. Quid dare illi nunc vis ?

LYSITELES.

Nihil quicquam, pater.
Sapientiæ ætas condimentum'ſt : ſapiens ætati cibus eſt.

PHILTO.

Mentire, edepol, gnate ; atque id nunc facis haud conſuetudine.
Nam ſapiens quidem pol ipſe fingit fortunam sibi.
Eo ne multa quæ nevolt eveniunt, nisi fictor malus siet.
Multâ eſt operâ opus ficturæ, qui ſe fictorem probum
Vitæ agundæ eſſe expetit.

LYSITELES.

Sed hic admodum adoleſcentulus.

PHILTO.

Non ætate, verùm ingenio adipiſcitur ſapientia.

LYSITELES.

Tu modò ne me prohibeas accipere, si quid det mihi.

PHILTO.

An eo egeſtatem ejus tolerabis, si quid ab illo acceperis?

LYSITELES.

Eo, pater.

PHILTO.

Pol, ego iſtam volo me rationem edoceas.

LYSITELES.

Licet.

Scin' tu illum quo genere gnatus sit?

PHILTO.

Scio, apprimè probo.

LYSITELES.

Soror illi eſt adulta virgo grandis: eam cupio, pater,
Ducere uxorem.

PHILTO.

Sine dote?

LYSITELES.

Sine dote.

PHILTO.

Uxorem?

LYSITELES.

Ita,

Tuâ re ſalvâ. Hoc pacto ab illo inibis ſummam gratiam:
Neque commodiùs ullo pacto ei poteris auxiliarier.

PHILTO.

Egone indotatam te uxorem ut patiar?...

LYSITELES.

Patiundum eſt, pater:

Et

Et eo pacto addideris noſtræ lepidam famam familiæ.

PHILTO.

Multa ego poſſum docta dicta, & quamvis facundè loqui:
Hiſtoriam veterem atque antiquam hæc mea ſenectus ſuſtinet;
Verùm ego quando te & amicitiam & gratiam in noſtram domum
Video allicere, etsi advorſatus tibi fui, iſtac judico.
Tibi permitto: poſce, duce.

LYSITELES.

Dî te ſervaſſint mihi.
Sed adde ad iſtam gratiam unum.

PHILTO.

Quid id eſt autem unum?

LYSITELES.

Eloquar.
Tute ad eum adeas, tute concilies, tute poſcas.

PHILTO.

Eccere.

LYSITELES.

Nimiò citiùs transiges: firmum omne erit, quod tu egeris.
Gravius erit tuum unum verbum ad eam rem, quàm centum mea.

PHILTO.

Ecce autem in benignitate hoc reperi negotium.
Dabitur opera.

LYSITELES.

Lepidus vivis. Hæ ſunt ædeis: hic habet:
Lesbonico eſt nomen. Age, rem cura: ego te opperiar domi.

ACTUS II.

SCENA III.

PHILTO.

NON optuma hæc ſunt, neque ut ego æquom cenſeo :
Verùm meliora ſunt, quàm quæ deterruma.
Sed hoc unum conſolatur me atque animum meum,
Quia, qui nihil aliud, niſi quod ſibi ſoli placet,
Conſulit advorsùm filium, nugas agit :
Miſer ex animo fit : factius nihilo facit.
Suæ ſenectuti is acriorem hiemem parat,
Quom illanc opportunam tempeſtatem conciet.
Sed aperiuntur ædeis, quò ibam : commodè
Ipſe exit Lesbonicus cum ſervo foras.

ACTUS II.

SCENA IV.

LESBONICUS. STASIMUS. PHILTO.

LESBONICUS.

MINUS quindecim dies ſunt, quom pro hiſce ædibus
Minas quadraginta accepiſti a Callicle:
Eſtne hoc quod dico, Stasime?

STASIMUS.

Quom considero,
Meminiſſe videor fieri.

LESBONICUS.

Quid factum eſt eo?

STASIMUS.

Comeſum, expotum, exutum, elotum in balineis.
Piſcator, piſtor abſtulit, lanii, coqui,
Olitores, myropolæ, aucupes. Confit citò,
Quàm si tu objicias formicis papaverem.

LESBONICUS.

Minùs hercle in hiſce rebus ſumtum eſt ſex minis.

STASIMUS.

Quid, quod dediſti ſcortis?

LESBONICUS.

Ibidem unà traho.

STASIMUS.

Quid, quod ego defraudavi?

LESBONICUS.

Hem iſta ratio maxuma eſt.

STASIMUS.

Non tibi illud apparere, ſi ſumas, poteſt:
Niſi tu immortale rere eſſe argentum tibi.
Serò atque ſtultè, priùs quod cautum oportuit,
Poſtquam comedit rem, poſt rationem putat.

LESBONICUS.

Nequaquam argenti ratio comparet tamen.

STASIMUS.

Ratiò quidem hercle apparet. Argentum οἴχεται.
Minas quadraginta accepiſti a Callicle,
Et ille ædeis abs te accepit mancupio.

LESBONICUS.

Admodum.

PHILTO.

Pol, opinor, affinis noſter ædeis vendidit.
Pater quom peregre veniet in porta eſt locus:
Niſi fortè in ventrem filio correpſerit.

STASIMUS.

Trapezitæ mille drachumarum Olympicûm,
Quas de ratione debuiſti, redditæ.

LESBONICUS.

Nempe quas ſpopondi.

STASIMUS.

Imò, quas dependi, inquito.
Quas ſponſione pronuper tu exactus es
Pro illo adoleſcente, quem tu aiebas eſſe divitem.

LESBONICUS.

Factum.

STASIMUS.

Ut quidem illud perierit.

LESBONICUS.

Factum id quoque eſt :
Nam nunc eum vidi miſerum, & me ejus miſeritum'ſt.

STASIMUS.

Miſeret te aliorum, tui te nec miſeret, nec pudet.

PHILTO.

Tempus adeundi eſt.

LESBONICUS.

Eſtne hic Philto, qui advenit ?
Is hercle eſt ipſus.

STASIMUS.

Edepol, næ ego iſtum velim
Meum fieri ſervom cum ſuo peculio.

PHILTO.

Herum atque ſervom plurimum Philto jubet
Salvere, Lesbonicum & Stasimum.

LESBONICUS.

Dí duint
Tibi, Philto, quæcumque optes. Quid agit filius ?

PHILTO.

Bene volt tibi.

LESBONICUS.

Edepol mutuom mecum facit.

STASIMUS.

Nequam illud verbum'ſt, bene volt; niſi qui bene facit.
Ego quoque volo eſſe liber; nequicquam volo :
Hic poſtulet frugi eſſe; nugas poſtulet.

PHILTO.

Meus gnatus me ad te miſit, inter ſe atque vos
Affinitatem ut conciliarem & gratiam.

Tuam volt ſororem ducere uxorem. Et mihi
Sententia eadem'ſt, & volo.

LESBONICUS.

Hau ! noſco tuum :
Bonis tuis rebus, meas res irrides malas.

PHILTO.

Homo ego ſum, homo tu es : ita me amabit Juppiter !
Neque te deriſum veni, neque dignum puto.
Verùm hoc, ut dixi, meus me oravit filius,
Ut tuam ſororem poſcerem uxorem ſibi.

LESBONICUS.

Mearum rerum me noviſſe æquom'ſt ordinem.
Cum voſtris noſtra non eſt æqua factio ;
Affinitatem vobis aliam quærite.

STASIMUS.

Satin' tu ſanus mentis aut animi tui,
Qui conditionem hanc repudies ? nam illum tibi
Ferentarium eſſe amicum inventum intellego.

LESBONICUS.

Abin hinc dierecte ?

STASIMUS.

Si hercle ire occipiam, vetes.

LESBONICUS.

Niſi quid me aliud vis, Philto, reſpondi tibi.

PHILTO.

Benigniorem, Lesbonice, te mihi,
Quàm nunc experior eſſe, confido fore :
Nam & ſtultè facere, & ſtultè fabularier,
Utrumque, Lesbonice, in ætate haud bonum'ſt.

STASIMUS.

Verum hercle hic dicit.

LESBONICUS.

Oculum ego effodiam tibi,

Si verbum addideris.

STASIMUS.

Hercle quin dicam tamen :
Nam ſi ſic non licebit, luſcus dixero.

PHILTO.

Ita tu nunc dicis non eſſe æquiparabiles
Voſtras cum noſtris factiones atque opes ?

LESBONICUS.

Dico.

PHILTO.

Quid ? nunc si in ædem ad cenam veneris,
Atque ibi opulentus tibi par fortè ut venerit,
Apposito sit cena, popularem quam vocant,
Si illî congeſtæ sint epulæ a clientibus,
Si quid tibi placeat, quod illî congeſtùm siet,
Ediſne, an incenatus cum opulento accubes ?

LESBONICUS.

Edim, nisi ille vetet.

STASIMUS.

At pol ego, etiamsi vetet,
Edim, atque ambabus malis expletus vorem.
Et quod illi placeat, præripiam potiſſumùm ;
Neque illi concedam quicquam de vita mea.
Verecundari neminem apud menſam decet,
Nam ibi de divinis atque humanis cernitur.

PHILTO.

Rem fabulare.

STASIMUS.

Non tibi dicam dolo :
Decedam ego illi de via, de ſemita,
De honore populi : verùm quod ad ventrem attinet,
Non hercle hoc longè, nisi me pugnis vicerit.
Cena hâc annonâ eſt sine ſacris hereditas.

PHILTO.

Semper tu hoc facito , Lesbonice , cogites ;
Id optumum eſſe , tute uti sis optumus :
Si id nequeas , ſaltem ut optumis sis proxumus.
Nunc conditionem hanc , quam ego fero , & quam abs te peto ,
Dare atque accipere , Lesbonice te volo.
Dei divites ſunt , Deos decent opulentiæ
Et factiones ; verùm nos homunculi :
Salillum animæ qui quom extemplo amisimus ,
Æquo mendicus atque ille opulentiſſumus
Cenſetur cenſu ad Acherontem mortuus.

STASIMUS.

Mirum , ni tu illuc tecum divitias feras ,
Ubi mortuus sis , ita sis ut nomen cluet.

PHILTO.

Nunc ut ſcias hic factiones atque opes
Non eſſe , neque nos tuam neglegere gratiam ,
Sine dote poſco tuam ſororem filio.
Quæ rès bene vortat ! habeon' pactam ? quid taces ?

STASIMUS.

Pro Dî immortales ! conditionem quojuſmodi !

PHILTO.

Quin fabulare , Dî bene vortant : ſpondeo ?

STASIMUS.

Eheu , ubi uſus nihil erat dicto , Spondeo
Dicebat : nunc hic , quom opus eſt , non quit dicere.

LESBONICUS.

Quom affinitate voſtrâ me arbitramini
Dignum , habeo vobis , Philto , magnam gratiam.
Sed etsi hercle graviter cecidit ſtultitiâ meâ ,
Philto , eſt ager ſub urbe hic nobis : eum dabo
Dotem ſorori : nam is de ſtultitia mea

Solus

Solus ſuperſit præter vitam reliquus.

PHILTO.

Profectò dotem nihil moror.

LESBONICUS.

Certum'ſt dare.

STASIMUS.

Noſtramne vis nutricem, here, quæ nos educat,
Abalienare a nobis? cave, sis, feceris.
Quid edemus noſmet poſtea?

LESBONICUS.

Etiam tu taces?
Tibi ego rationem reddam?

STASIMUS.

Planè periimus,
Niſi quid ego comminiſcor. Philto, te volo.

PHILTO.

Si quid vis, Staſime?

STASIMUS.

Huc concede aliquantum.

PHILTO.

Licet.

STASIMUS.

Arcano tibi ego hoc dico, ne ille ex te ſciat,
Neve alius quiſquam.

PHILTO.

Crede audacter quid lubet.

STASIMUS.

Per Deos atque homines dico, ne tu illunc agrum
Tuum ſiris unquam fieri, neque gnati tui.
Ei rei argumentum dicam.

PHILTO.

Audire edepol lubet.

STASIMUS.

Primum omnium olim terra quom proſcinditur,
In quinto quoque ſulco moriuntur boves.

PHILTO.

Apage!

STASIMUS.

Acherontis oſtium in noſtro'ſt agro.
Tum vinum, priùs quàm coactum'ſt, pendet putidum.

LESBONICUS.

Conſuadet homini, credo, etsi ſceleſtus eſt;
At mihi infidelis non eſt.

STASIMUS.

Audi cetera.
Poſt id, frumenti quom alibi meſſis maxuma'ſt,
Tribus tantis illî minùs redit, quà obſeveris.

PHILTO.

Hem! iſtic oportet obſeri mores malos,
Si in obſerendo poſſint interfieri.

STASIMUS.

Neque unquam quiſquam eſt, quojus ille ager fuit,
Quin peſſumè ei res vorterit, quojum fuit.
Alii exſulatum abierunt, alii emortui,
Alii ſe ſuſpendêre. Hem! nunc hic, cujus eſt,
Ut ad incitas redactus!

PHILTO.

Apage a me iſtum agrum.

STASIMUS.

Magis apage dicas, si omnia a me audiveris.
Nam fulguritæ ſunt hic alternæ arbores.
Sues moriuntur anginâ acerrumè.
Oves ſcabræ ſunt, tam glabræ, hem! quàm hæc eſt manus.

Tum autem Syrorum, genus quod patientiſſumum eſt
Hominum, nemo exſtat, qui ibi ſex menſeis vixerit:
Ita cuncti ſolſtitiali morbo decidunt.

PHILTO.

Credo ego iſtuc, Stasime, ita eſſe: ſed Campas genus
Multò Syrorum jam antidit patientiâ.
Sed iſte eſt ager profectò, ut te audivi loqui,
Malos in quem omnes publicè mitti decet.
Sicut fortunatorum memorant inſulas,
Quò cuncti, qui ætatem egerunt caſtè ſuam,
Conveniant. Contra iſtoc detrudi maleficos
Æquom videtur, qui quidem iſtius ſit modi.

STASIMUS.

Hoſpitium eſt calamitatis. Quid verbis opu'ſt?
Quamvis malam rem quærens, illic reperias.

PHILTO.

At tu hercle & illî & alibi....

STASIMUS.

Cave, sis, dixeris,
Me tibi dixiſſe hoc.

PHILTO.

Dixiſti arcano ſatis.

STASIMUS.

Quin hic quidem cupit illum ab ſeſe abalienarier;
Siquidem reperiri poſſet, cujus os ſublinat.

PHILTO.

Meus quidem hercle nunquam fiet.

STASIMUS.

Si ſapies quidem.
Lepidè hercle de agro ego hunc ſenem deterrui:
Nam quî vivamus, nihil eſt, si illum amiſerit.

PHILTO.

Redeo ad te, Lesbonice.

LESBONICUS.

Dic ſodes mihi,
Quid hic locutus tecum?

PHILTO.

Quid cenſes? homo'ſt.
Volt fieri liber: verùm, quod det, non habet.

LESBONICUS.

Et ego eſſe locuples; verùm nequicquam volo.

STASIMUS.

Licitum, si velles: nunc, quoniam nihil eſt, non
licet.

LESBONICUS.

Quid tecum, Stasime?

STASIMUS.

De iſtoc quod dixiſti modò,
Si antea voluiſſes, eſſes: nunc ferò cupis.

PHILTO.

De dote mecum convenire nihil potes:
Quid tibi lubet, tute agito cum nato meo.
Nunc tuam ſororem filio poſco meo:
Quæ res bene vortat. Quid nunc? etiam conſulis.

LESBONICUS.

Quid iſtic? quando ita vis, Dî bene vortant! ſpondeo.

PHILTO.

Nunquam edepol quoiquam exſpectatus filius
Natus, quàm eſt illud Spondeo natum mihi.

STASIMUS.

Dî fortunabunt voſtra consilia!

PHILTO.

Ita volo.

LESBONICUS.

Sed, Stasime, abi huc ad meam ſororem : ad Calliclem,
Dic hoc negotii quo modo actum eſt.

STASIMUS.

Ibitur.

LESBONICUS.

Et gratulator meæ ſorori.

STASIMUS.

Scilicet.

PHILTO.

I hàc, Lesbonice, mecum, ut coram nuptiis
Dies conſtituatur : eadem hæc confirmabimus.

LESBONICUS.

Tu iſtuc cura quod juſſi : ego jam hic ero.
Dic Callicli, me ut conveniat.

STASIMUS.

Quin tu i modò !

LESBONICUS.

De dote ut videat, quid opus sit facto.

STASIMUS.

I modò !

LESBONICUS.

Nam certum'ſt me sine dote haud dare.

STASIMUS.

Quin tu i modò !

LESBONICUS.

Neque enim illi damno unquam eſſe patiar......

STASIMUS.

Abi modò !

LESBONICUS.

Meam neglegentiam.

STASIMUS.

I modò !

LESBONICUS.

O pater !

Æquom videtur quin quod peccârim....

STASIMUS.

I modò !

LESBONICUS.

Potiſſumum mihi id obsit.

STASIMUS.

I modò !

LESBONICUS.

O pater !

En unquam aſpiciam te ?

STASIMUS.

I modò, i modò, i modò !

Tandem impetravi abiret. Dî voſtram fidem,
Edepol, re geſtà peſſumè, geſtam probè,
Siquidem ager nobis ſalvos eſt ! etsi admodum
In ambiguo eſt etiam, nunc quid de hac re fuat.
Sed si alienatur, actum'ſt de collo meo.
Geſtandus peregre clypeus, galéa, ſarcina :
Effugiet ex urbe, ubi erunt factæ nuptiæ ;
Ibit iſtàc aliquò in maxumam malam crucem
Latrocinatum, aut in Asiam, aut in Ciliciam.
Ibo huc, quò mihi imperatum'ſt, etsi odi hanc domum,
Poſtquàm exturbavit hic nos ex noſtris ædibus.

ACTUS III.

SCENA I.

CALLICLES. STASIMUS.

CALLICLES.

Quo modo tu iſtuc, Staſime, dixiſti? noſtrum herilem filium
Lesbonicum ſuam ſororem deſpondiſſe?

STASIMUS.

Hoc modo.

CALLICLES.

Quoi homini deſpondit?

STASIMUS.

Lysiteli Philtonis filio,
Sine dote.

CALLICLES.

Sine dote ille illam in tantas divitias dabit?
Non credibile dicis.

STASIMUS.

At tu edepol nullus creduas.
Si hoc non credis, ego credidero.

CALLICLES.

Quid?

STASIMUS.

Me nihili pendere.

CALLICLES.

Quàm dudum iſtuc, aut ubi actum'ſt?

STASIMUS.

Illico hic ante oſtium.
Tam modò, inquit Prœneſtinus.

CALLICLES.

Tanton' in re perditâ,
Quàm in re ſalvâ, Lesbonicus factus eſt frugalior?

STASIMUS.

Atque equidem ipſus ultro venit Philto oratum filio.

CALLICLES.

Flagitium quidem hercle fiet, niſi dos dabitur virgini.
Poſtremò edepol ego iſtam rem ad me attinere intellego.
Ibo ad meum caſtigatorem, atque ab eo conſilium petam.

STASIMUS.

Propemodum quid illic feſtinet ſentio, & ſubolet mihi.
Ut agro evortat Lesbonicum, quando evortit ædibus.
O here Charmide, quàm, abſente te, hic tua res diſtrahitur tibi!
Utinam te rediſſe ſalvom videam, ut inimicos tuos
Ulciſcare, ut mihi, ut erga te fui & ſum, referas gratiam!
Nimium difficile'ſt reperiri amicum, ita ut nomen cluet:
Quoi tuam quom rem credideris, ſine omni cura dormias.
Sed generum noſtrum ire eccillum video cum affini ſuo.

Neſcio quid non ſatis inter eos convenit. Celeri gradu
Eunt uterque : ille reprehendit hunc priorem pallio.
Haud illi euſcheme aſtiterunt. Huc aliquantum abſceſſero.
Eſt lubido orationem audire duorum affinium.

ACTUS III.

SCENA II.

LYSITELES. LESBONICUS. STASIMUS.

LYSITELES.

STA illico, noli avorſari, neque te occultaſſis mihi.

LESBONICUS.

Potin' ut me ire, quò profectus ſum, ſinas ?

LYSITELES.

Si in rem tuam,
Lesbonice, eſſe videatur, gloriæ aut famæ, ſinam.

LESBONICUS.

Quod eſt facillumum, facis.

LYSITELES.

Quid id eſt ?

LESBONICUS.

Amico injuriam.

LYSITELES.

Neque meum'ſt, neque facere didici.

LESBONICUS.

Indoctus quàm doctè facis!
Quid faceres, si quis docuiſſet te, ut sic odio eſſes mihi?
Qui bene quom simulas facere mihi te, malè facis, malè conſulis.

LYSITELES.

Egone?

LESBONICUS.

Tu næ.

LYSITELES.

Quid malè facio?

LESBONICUS.

Quod ego nolo, id quom facis.

LYSITELES.

Tuæ rei bene conſulere cupio.

LESBONICUS.

Tu mihi es melior, quàm egomet mihi?
Sat ſapio, ſatis in rem quæ ſint meam, ego conſpicio mihi.

LYSITELES.

An id eſt ſapere, ut qui beneficium benevolente repudies?

LESBONICUS.

Nullum beneficium eſſe duco id, quod, quoi facias, non placet.
Scio ego & ſentio ipſe quid agam, neque a me officium migrat:
Nec tuis depellor dictis, quin rumori ſerviam.

LYSITELES.

Quid ais? nam retineri nequeo, quin dicam ea quæ promeres.
Itáne tandem majores famam tradiderunt tibi tui,
Ut virtute eorum ante parta per flagitium perderes?
Atque honori poſterorum tuorum ut vindex fieres?
Tibi paterque avoſque facilem fecit & planam viam
Ad quærendum honorem: tu feciſti ut difficilis foret
Culpâ maxumè & desidiâ, tuiſque ſtultis moribus.
Præoptaviſti amorem tuum uti virtuti præponeres.
Nunc te hoc pacto credis poſſe obtegere errata? ah! non ita eſt,
Cape sis virtutem animo, & corde expelle desidiam tuo:
In foro operam amicis da, haud in lecto amicæ, ut ſolitus es.
Atque ego iſtum agrum tibi relinqui ob eàm rem enixè expeto:
Ut tibi sit, quî te corrigere poſſis: ne omnino inopiam
Civeis objectare poſſint tibi, quos tu inimicos habes.

LESBONICUS.

Omnia ego iſtic quæ dixiſti ſcio, vel exsignavero;
Ut rem patriam & majorum gloriam fœdarim meûm.
Sciebam ut eſſe me deceret, facere non quibam miſer;
Ita vi Veneris vinctus, otio captus in fraudem incidi.
Et tibi nunc, proinde ac merere, ſummas habeo gratias.

LYSITELES.

At operam perire meam sic, & te hæc dicta corde ſpernere,
Perpeti nequeo: simul me piget parum pudere te.

Et poſtremò nisi me auſcultas, atque hoc ut dico facis,
Tute ponè te latebis facilè, ne inveniat te honor:
In occulto jacebis, quom te maxumè clarum voles.
Pernovi equidem, Lesbonice, imperitum tuum ingenium admodum.
Scio te ſponte non tuapte erraſſe, ſed amorem tibi
Pectus obſcuraſſe. Atque ipſe amoris teneo omnes vias.
Ita eſt amor, baliſta ut jacitur: nihil sic celere eſt, neque volat,
Atque is mores hominum moros & moroſos efficit.
Minùs placet, magis quod ſuadetur: quod diſſuadetur, placet.
Quom inopia'ſt, cupias; quando ejus copia'ſt, tum non velis.
Ille qui aſpellit, is compellit: ille qui conſuadet, vetat.
Inſanum eſt malum in hoſpitium devorti ad Cupidinem.
Sed te moneo, hoc etiam atque etiam ut reputes, quid facere expetas.
Si iſtuc, ut conare, facis indicium, conare, tuum incendes genus.
Tum igitur tibi aqua erit cupido, genus quî reſtinguas tuum.
Atque erit, si nactus, proinde ut corde amanteis ſunt cati;
Ne ſcintillam quidem relinques, genus quî congliſcat tuum.

LESBONICUS.

Facile eſt inventu: datur ignis, tamenetsi ab inimicis petas.

Sed tu objurgans me a peccatis, rapis deteriorem in viam.
Meam vis ſororem tibi dem: ſuades sine dote. Hoc non convenit,
Me, qui abuſus ſum tantam rem patriam, porro in divitiis
Eſſe, agrumque habere: egere illam autem, ut me meritò oderit.
Nunquam erit alienis gravis, qui ſuis ſe concinnat levem.
Sicut dixi, faciam: nolo te jactari diutius.

LYSITELES.

Tanto meliu'ſt te ſororis cauſsâ egeſtatem exſequi,
Atque eum agrum me habere quàm te, tua quî toleres mœnia?

LESBONICUS.

Nolo ego mihi te tam proſpicere, quî meam egeſtatem leves;
Sed ut inops infamis ne sim: ne mihi hanc famam differant.
Me germanam meam ſororem in concubinatum tibi
Sic sine dote dediſſe, magis quàm in matrimonium.
Quis me improbior perhibeatur eſſe? hæc famigeratio
Te honeſtet, me autem collutulet, si sine dote duxeris:
Tibi sit emolumentum honoris, mihi quod objectent, siet.

LYSITELES.

Quid, te Dictatorem cenſes fore, si abs te agrum acceperim?

LESBONICUS.

Neque volo, neque poſtulo, neque cenſeo: verùm tamen

Is eſt honos homini pudico, meminiſſe officium ſuum.

LYSITELES.

Scio equidem te, animatus ut ſis: video, ſubolet, ſentio.
Id agis, ut ubi affinitatem inter nos noſtram adſtrinxeris,
Atque eum agrum dederis, nec quicquam hic tibi ſit, quî vitam colas,
Effugias ex urbe inanis, profugus patriam deſeras,
Cognatos, affinitatem, amicos, factis nuptiis:
Meâ operâ hinc proterritum te, meâque avaritiâ autument.
Id me commiſſurum, ut patiar fieri, ne animum induxeris.

STASIMUS.

Non enim poſſum quin exclamem: Euge, euge Lyſiteles πάλιν!
Facilè palmam habes; hic victus. Vicit tua comœdia.
Hic agit magis ex argumento, & verſus meliores facit.
Etiam ob ſtultitiam tuam te tueris? multam abomina.

LESBONICUS.

Quid tibi interpellatio, aut in concilium huc acceſſio eſt?

STASIMUS.

Eodem pacto, quo huc acceſſi, abſceſſero.

LESBONICUS.

I hac mecum domum,
Lyſiteles, ibi de iſtis rebus plura fabulabimur.

LYSITELES.

Nihil ego in occulto agere ſoleo. Meus ut animus eſt, eloquar:

Si mihi tua ſoror, ut ego æquom cenſeo, ita nuptum datur
Sine dote, neque tu hinc abituru's; quod meum erit, id erit tuum:
Sin aliter animatus es; bene quod agas eveniat tibi.
Ego amicus nunquam tibi ero alio pacto. Sic ſententia eſt.

STASIMUS.

Abiit herclè ille quidem. Ecquid audis, Lyſiteles? ego te volo.
Hic quoque hinc abiit: Stasime, reſtas ſolus. Quid ego nunc agam?
Niſi uti ſarcinam conſtringam, & clypeum ad dorſum accommodem:
Fulmentas jubeam ſuppingi ſoccis: non ſiſti poteſt.
Video caculam militarem me futurum haud longiùs:
Aut aliquem ad regem in ſaginam herus ſe conjecit meus.
Credo ad ſummos bellatores acrem fugitorem fore:
Et capturum ſpolia ibi illum, qui meo hero advorſus venerit.
Egomet autem quom extemplo arcum mihi, & pharetram, & ſagittas ſumſero,
Caſſidem in caput, dormibo placidè in tabernaculo.
Ad forum ibo; nudius ſextus quoi talentum mutuom
Dedi, repoſcam, ut habeam mecum quod feram viaticum.

ACTUS III.

SCENA III.

MEGARONIDES. CALLICLES.

MEGARONIDES.

Ut mihi rem narras, Callicles, nullo modo
Poteſt fieri prorſus, quin dos detur virgini.

CALLICLES.

Namque hercle honeſtè fieri ferme non poteſt,
Ut eam perpetiar ire in matrimonium
Sine dote, quom ejus rem penes me habeam domi.

MEGARONIDES.

Parata dos domi'ſt, niſi exſpectare vis,
Ut eam ſine dote frater nuptum collocet:
Poſt adeas tute Philtonem, & dotem dare
Te ei dicas: facere id ejus ob amicitiam patris.
Verùm hoc ego vereor, ne iſtæc pollicitatio
Te in crimen populo ponat atque infamiam.
Non temere dicant te benignum virgini,
Datam tibi dotem, ei quam dares, ejus a patre.
Ex ea largitari te illi; neque ita ut ſit data, in-
columem te ſiſtere illi, & detraxe autument.
Nunc ſi opperiri vis adventum Charmidis,
Perlongum'ſt: huic ducenti interea abſceſſerit.

CALLICLES.

Nam hercle omnia iſtæc veniunt in mentem mihi.

MEGARONIDES.

MEGARONIDES.

Vide si hoc utibile magis, atque in rem deputas,
Ut adeam Lesbonicum, edoceam ut res ſe habet.

CALLICLES.

Ut ego nunc adoleſcenti theſaurum indicem
Indomito, pleno amoris ac laſciviæ?
Minumè, minumè hercle verò! nam certò ſcio,
Locum quoque illum omnem, ubi ſitu'ſt, comederit:
Quem fodere metuo, ſonitum ne ille exaudiat,
Neu ipſam rem indaget, dotem dare si dixerim.

MEGARONIDES.

Quo pacto ergo igitur?

CALLICLES.

Clam dos depromi poteſt:
Dum occasio ei rei reperiatur, interim
Ab amico alicunde argentum roges.

MEGARONIDES.

Potin' eſt ab amico alicunde exorari?

CALLICLES.

Poteſt.

MEGARONIDES.

Gerræ! næ tu illud verbum actutum inveneris,
Mihi quidem hercle non eſt quod dem mutuom.

CALLICLES.

Malim hercle ut verum dicas, quàm ut des mutuom.

MEGARONIDES.

Sed vide consilium, si placet.

CALLICLES.

Quid consilî'ſt?

MEGARONIDES.

Scitum, ut ego opinor, consilium inveni.

CALLICLES.

Quid eſt?

MEGARONIDES.

Homo conducatur aliquis jam, quantùm poteſt,
Quaſi sit peregrinus.

CALLICLES.

Quid is ſcit facere poſtea?

MEGARONIDES.

Is homo exornetur graphicè in peregrinum modum,
Ignota facies, quæ non visitata sit,
Falsidicum, confidentem.

CALLICLES.

Quid tum poſtea?

MEGARONIDES.

Quaſi ad adoleſcentem a patre ex Seleucia
Veniat, ſalutem ei nuntiet verbis patris,
Illum bene gerere rem, & valere & vivere,
Et eum rediturum actutum, ferat epiſtolas
Duas: eas nos consignemus, quaſi sint a patre:
Det alteram illi, dicat alteram tibi
Dare ſeſe velle.

CALLICLES.

Perge porro dicere.

MEGARONIDES.

Seque aurum ferre virgini dotem a patre
Dicat, patremque id juſſiſſe aurum tibi dare.
Tenes jam?

CALLICLES.

Propemodo! atque auſculto perlubens.

MEGARONIDES.

Tum tu igitùr demum id adoleſcenti aurum dabis,
Ubi erit locata virgo in matrimonium.

CALLICLES.

Scitè hercle ſanè,

MEGARONIDES.

Hoc, ubi theſaurum effoderis,
Suſpicionem ab adoleſcente amoveris.
Cenſebit aurum eſſe a patre allatum tibi.
Tu de theſauro ſumes.

CALLICLES.

Satis ſcio & probè.
Quanquam hoc me ætatis ſycophantari pudet.
Sed epiſtolas quando obsignatas afferet,
Siquidem obsignatas attulerit epiſtolas,
Nonne arbitraris eum adoleſcentem annuli
Paterni signum noviſſe?

MEGARONIDES.

Etiam tu taces?
Sexcentæ ad eam rem cauſæ poſſunt colligi:
Illum quem habuit, perdidit, alium poſt fecit novom.
Jam si obsignatas non feret, dici hoc poteſt:
Apud portitorem eas reſignatas sibi
Inſpectaſque eſſe. In hujuſmodi negotio
Diem ſermone terere, ſegnities mera'ſt.
Quamvis ſermones poſſunt longi texier.
Abi ad theſaurum jam confeſtim clanculum,
Servos, ancillas amove, atque audin'?

CALLICLES.

Quid eſt?

MEGARONIDES.

Uxorem quoque ipſam hanc rem ut celes, face.
Nam pol tacere nunquam quicquam'ſt quod queat.
Quid nunc ſtas? quin te hinc amoves, & te moves?
Aperi, deprome inde auri ad hanc rem quod ſat eſt.
Continuò operito denuo: ſed clanculum,
Sicut præcepi: cunctos exturba ædibus.

CALLICLES.

Ita faciam.

MEGARONIDES.

At enim nimis longo ſermone utimur.
Diem conficimus : quod jam properato'ſt opus,
Nihil eſt de signo quod vereare, me vide.
Lepida eſt illa cauſa, ut commemoravi ; dicere
Apud portitores eſſe inſpectas. Denique
Diei tempus non vides ? quid illum putas
Naturâ illâ atque ingenio ? jamdudum ebriu'ſt.
Quidvis probari poterit. Tum, quod maxumum eſt,
Afferre, non petere hic ſe dicet.

CALLICLES.

Jam ſat eſt.

MEGARONIDES.

Ego ſycophantam jam conduco de foro,
Epiſtolaſque jam consignabo duas ;
Eumque huc ad adoleſcentem meditatum probè
Mittam.

CALLICLES.

Eo ego igitur intrò ad officium meum.
Tu iſtuc age.

MEGARONIDES.

Actum reddam.

ACTUS IV.

SCENA I.

CHARMIDES.

Salsipotenti & multipotenti Jovis fratri, & Nerei Neptuni,
Lætus, lubens, laudes ago, & grates gratiaſque habeo, & fluctibus ſalsis,
Quos penes mei poteſtas, bonis meis quid foret, & meæ vitæ:
Quom ſuis me ex locis in patriam urbiſque mœnia reducem faciunt.
Atque ego, Neptune, tibi ante alios Deos gratias ago atque habeo ſummas.
Nam te omnes ſævomque ſeverumque atque avidis moribus commemorant,
Spurcificum, immanem, intolerandum, veſanum. Contra operâ expertus:
Nam pol placido te & clementi meo uſque modo, ut volui, uſus ſum in alto.
Atque hanc tuam gloriam jam ante auribus acceperam, & nobileis apud homines,
Pauperibus te parcere ſolitum, divites damnare atque domare.
Abi, laudo: ſcis ordine, ut æquom'ſt,
Tractare homines. Hoc Dîs dignum'ſt, ſemper mendicis modeſti ſint.

Fidus fuiſti, infidum eſſe iterant. Nam abſque foret
te, ſat ſcio, in alto
Diſtraxiſſent, Dîſque tuliſſent ſatellites tui me miſerum fœdè,
Bonaque omnia item una mecum paſſim cæruleos
per campos.
Ita jam quaſi canes, haud ſecus, circumſtabant
navem turbines venti:
Imbres fluctuſque atque procellæ infenſæ frangere
malum,
Ruere antennas, ſcindere vela, nî tua pax propitia
foret præſto.
Apage me sis. Deinde hinc certum'ſt otio me dare.
Satis partum habeo.
Quibus ærumnis deluctavi, filio dum divitias quæro!
Sed quis hic eſt, qui in plateam ingreditur cum novo
ornatu ſpecieque
Simul? pol! quanquam domum cupio, opperiar
hic, quam gerat rem.

ACTUS IV.

SCENA II.

SYCOPHANTA. CHARMIDES.

SYCOPHANTA.

HUIC ego diei nomen Trinummo faciam : nam ego operam meam
Tribus nummis hodie locavi ad artes nugatorias.
Advenio ex Seleucia, Macedonia, Aſia, atque Arabia,
Quas ego neque oculis, neque pedibus unquam uſurpavi meis.
Viden' egeſtas quid negotii dat homini miſero mali!
Qui ego nunc ſubigor trium nummorum cauſsâ, ut has epiſtolas
Dicam ab eo homine me accepiſſe, quem ego, qui ſit homo, neſcio,
Neque novi : neque natus, necne is fuerit, id ſolidè ſcio.

CHARMIDES.

Pol hic quidem fungino genere eſt, capite ſe totum tegit :
Illurica facies videtur hominis; eo ornatu advenit.

SYCOPHANTA.

Ille qui me conduxit, ubi conduxit, abduxit domum.
Quæ voluit, mihi dixit : docuit, & præmonſtravit priùs,

Quo modo quicque agerem. Nunc adeò, si quid ego addidero amplius,
Eò conductor meliùs de me nugas conciliaverit.
Ut ille me exornavit, ita ſum ornatus. Argentum hoc facit.
Ipſe ornamenta a chorago hæc ſumsit ſuo periculo.
Nunc ego si potero ornamentis hominem circumducere,
Dabo operam: ut me eſſe ipſum planè ſycophantam ſentiat.

CHARMIDES.

Quàm magis ſpecto, minùs placet mihi hominis facies. Mira ſunt,
Nî illic homo'ſt aut dormitator, aut ſector zonarius.
Loca contemplat, circumſpectat ſeſe, atque ædeis noſcitat.
Credo edepol, quò mox furatum veniat, ſpeculatur loca,
Magis lubido'ſt obſervare, quid agat: ei rei operam dabo.

SYCOPHANTA.

Has regiones demonſtravit mihi ille conductor meus:
Apud illas ædeis ſiſtendæ mihi ſunt ſycophantiæ.
Foreis pultabo

CHARMIDES.

Ad noſtras ædeis hic quidem habet rectam viam.
Hercle opinor, mihi advenienti hâc noctu agitandum eſt vigilias.

SYCOPHANTA.

Aperite hoc, aperite. Heus! ecquis his foribus tutelam gerit?

CHARMIDES.

Quid, adoleſcens, quæris? quid vis? quid iſtas pultas?

SYCOPHANTA.

Heu ſenex!
Cenſus quom juratori rectè rationem dedi,
Lesbonicum hîc adoleſcentem quæro, in his regionibus
Ubi habitet, & item alterum ad iſtanc capitis albitudinem:
Calliclem aiebat vocari, qui has mihi dedit epiſtolas.

CHARMIDES.

Meum gnatum hic quidem Lesbonicum quærit & amicum meum,
Cui ego liberoſque bonaque commendavi, Calliclem.

SYCOPHANTA.

Fac me, ſi ſcis, certiorem, hice homines ubi habitent, pater.

CHARMIDES.

Quid eos quæris? aut quis es? aut unde es? aut unde advenis?

SYCOPHANTA.

Multa simul rogitas! neſcio quid expediam potiſſumum.
Sin unum quicquid ſingillatim & placidè percunctabere,
Et meum nomen, & mea facta, & itinera, ego faxo, ſcias.

CHARMIDES.

Faciam ita ut vis. Agedum, nomen tuum primùm memora mihi.

SYCOPHANTA.

Magnum facinus incipiſſis petere.

CHARMIDES.

Quid ita ?

SYCOPHANTA.

Quia, pater,

Si ante lucem ire occipias a meo primo nomine,
Concubium ſit noctis, priùs quàm ad poſtremum perveneris.

CHARMIDES.

Opus face eſt & viatico ad tuum nomen, ut tu prædicas.

SYCOPHANTA.

Eſt minuſculum alterum, quaſi vaſculum vinarium.

CHARMIDES.

Hic homo ſolidè ſycophanta eſt. Quid ais tu, adoleſcens ?

SYCOPHANTA.

Quid eſt ?

CHARMIDES.

Eloquere, iſti tibi quid homines debent, quos tu quæritas ?

SYCOPHANTA.

Pater iſtius adoleſcentis dedit has duas mihi epiſtolas
Lesbonici. Mihi eſt amicus.

CHARMIDES.

Teneo hunc manifeſtarium.

Me ſibi epiſtolas dediſſe dicit. Ludam hominem probè.

SYCOPHANTA.

Ita ut occepi ſi animum advortas, dicam.

CHARMIDES.

Dabo operam tibi.

SYCOPHANTA.

Hanc me juſſit Lesbonico ſuo gnato dare epiſtolam.
Et item hanc alteram ſuo amico Callicli juſſit dare.

CHARMIDES.

Mihi quoque edepol, quom hic nugatur, contra nugari lubet.
Ubi ipſe erat?

SYCOPHANTA.

Bene rem gerebat.

CHARMIDES.

Ergo ubi?

SYCOPHANTA.

In Seleucia.

CHARMIDES.

Ab ipſon' iſtas accepiſti?

SYCOPHANTA.

E manibus dedit mihi ipſe in manus.

CHARMIDES.

Quâ facie eſt homo?

SYCOPHANTA.

Seſquipede quidem eſt quàm tu longior.

CHARMIDES.

Hæret hæc res: ſiquidem ego abſens ſum, quàm præſens longior.
Noviſtin' hominem?

SYCOPHANTA.

Ridiculè rogitas, quocum unà cibum
Capere ſoleo.

CHARMIDES.

Quid eſt ei nomen?

SYCOPHANTA.

Quod edepol homini probo.

CHARMIDES.

Lubet audire.

SYCOPHANTA.

Ille edepol . . . illi . . . illi . . . væ miſero mihi!

CHARMIDES.

Quid eſt negotii?

SYCOPHANTA.

Devoravi nomen imprudens modò.

CHARMIDES.

Non placet, qui amicos intra dentes concluſos habet.

SYCOPHANTA.

Atque etiam modò vorſabatur mihi in labris primoribus.

CHARMIDES.

Temperi huic hodie anteveni.

SYCOPHANTA.

Teneor manifeſtò miſer.

CHARMIDES.

Jamne commentatus es nomen?

SYCOPHANTA.

Deûm hercle me atque hominum pudet.

CHARMIDES.

Vide homo ut hominem noveris.

SYCOPHANTA.

Tanquam me. Fieri iſtuc ſolet,
Quod in manu teneas atque oculis videas, id deſideres.
Literis recomminiſcar. C eſt principium nomini.

CHARMIDES.

Callicias?

SYCOPHANTA.

Non eſt.

CHARMIDES.

Callippus ?

SYCOPHANTA.

Non eſt.

CHARMIDES.

Callidemides ?

SYCOPHANTA.

Non eſt.

CHARMIDES.

Callinicus ?

SYCOPHANTA.

Non eſt.

CHARMIDES.

Callimarchus ?

SYCOPHANTA.

Nil agis.

Neque adeò edepol flocci facio : quando egomet memini mei.

CHARMIDES.

At enim multi Leſbonici ſunt hic : niſi nomen patris

Dices, non monſtrare poſſum iſtos homines, quos tu quæritas.

Quod ad exemplum eſt ? conjecturâ ſi reperire poſſumus.

SYCOPHANTA.

Ad hoc exemplum eſt, Char.

CHARMIDES.

An Chares ? an Charidemus ? num Charmides ?

SYCOPHANTA.

Hem iſtic erit. Qui iſtum Di perdant !

CHARMIDES.

Dixi ego jamdudum tibi :

Te potiùs bene dicere æquom'ſt homini amico, quàm malè.

SYCOPHANTA.

Satin' intra labra atque dentes latuit vir minumi pretii?

CHARMIDES.

Ne malè loquare abſenti amico.

SYCOPHANTA.

Quid ergo ille ignaviſſumus
Mihi latitabat?

CHARMIDES.

Si appellaſſes, reſpondiſſet, nomine.
Sed ipſe ubi eſt?

SYCOPHANTA.

Pol illum reliqui ad Rhadamantem in Cecropia inſula.

CHARMIDES.

Qui homo eſt me inſipientior, qui ipſe, egomet ubi ſim, quæritem?
Sed nihil diſconducit huic rei. Quid ais?

SYCOPHANTA.

Quid?

CHARMIDES.

Hoc te rogo.
Quos locos adiſti?

SYCOPHANTA.

Nimiùm miris modis mirabiles.

CHARMIDES.

Lubet audire, niſi moleſtum'ſt.

SYCOPHANTA.

Quin diſcùpio dicere.
Omnium primum in Pontum advecti ad Arabiam terram ſumus.

CHARMIDES.

Eho ! an etiam Arabia'ſt in Ponto ?

SYCOPHANTA.

Eſt : non illæc, ubi tus gignitur,
Sed ubi absinthium fit, atque cunila gallinacea.

CHARMIDES.

Nimiùm graphicum hunc nugatorem ! ſed ego ſum inſipientior,
Qui, egomet unde redeam, hunc rogitem, quæ ego ſciam, atque hic neſciat :
Nisi quia lubet experiri, quò evaſuru'ſt denique.
Quid eſt tibi nomen, adoleſcens ?

SYCOPHANTA.

Pax, id eſt nomen mihi :
Hoc cotidianum'ſt.

CHARMIDES.

Edepol nomen nugatorium :
Quasi dicas, si quid crediderim tibi, pax ! periiſſe illico.
Sed quid ais, quò inde iiſti porrò ?

SYCOPHANTA.

Si animum advortas, eloquar.
Ad caput amnis, quod de cœlo exoritur ſub ſolio Jovis.

CHARMIDES.

Sub ſolio Jovis ?

SYCOPHANTA.

Ita dico.

CHARMIDES.

E cœlo ?

SYCOPHANTA.

Atque e medio quidem.

CHARMIDES.

Eho! an etiam in cœlum eſcendiſti?

SYCOPHANTA.

Imò horiolâ adveſti ſumus,
Uſque aquâ adverſâ per amnem.

CHARMIDES.

Eho, an etiam vidiſti Jovem?

SYCOPHANTA.

Alii Dii iſſe ad villam aiebant ſervis depromtum cibum.
Deinde porrò.

CHARMIDES.

Deinde porrò nolo quicquam prædices.

SYCOPHANTA.

Ego hercle, si es moleſtus.

CHARMIDES.

Nam pudicum neminem
Eſſe oportet, qui abs terra ad cœlum pervenerit.

SYCOPHANTA.

Dimittam, ut te velle video; ſed monſtra hoſce homines mihi.
Hos ego quæro, quibus me oportet has deferre epiſtolas.

CHARMIDES.

Quid ais tu nunc? si forte eum ipſum Charmidem conſpexeris,
Illum quem tibi iſtas dediſſe commemoras epiſtolas,
Noveriſne hominem?

SYCOPHANTA.

Næ tu me edepol arbitrare belluam,
Qui quidem non noviſſe poſſim, quîcum ætatem exegerim.
An ille tam eſſet ſtultus, qui mihi mille nummûm crederet

Philippeûm, quod me aurum deſerre juſſit ad gnatum ſuum.,
Atque ad amicum Calliclem, quoi rem aiebat mandaſſe hic ſuam?
Mihi concrederet, niſi me ille, & ego illum noſſem approbe?

CHARMIDES.

Enimvero ego nunc Sycophantæ huic ſycophantari volo:
Si hunc poſſum illo mille nummûm Philippo circumducere,
Quod ſibi me dediſſe dixit. Quem ego, qui ſit homo, neſcio;
Neque oculis ante hunc diem unquam vidi; eine aurum crederem?
Quoi, ſi capitis res ſiet, nummum nunquam credam plumbeum.
Aggrediundu'ſt hic homo mihi aſtu. Heus, Pax, te tribus verbis volo.

SYCOPHANTA.

Vel trecentis.

CHARMIDES.

Haben' tu id aurum, quod accepiſti a Charmide?

SYCOPHANTA.

Atque etiam Philippeûm, numeratum illius in menſa manu,
Mille nummûm.

CHARMIDES.

Nempe ab ipſo id accepiſti Charmide?

SYCOPHANTA.

Mirum quin ab avo ejus, aut proavo acciperem, qui ſunt mortui.

CHARMIDES.

Adoleſcens, cedodum iſtuc aurum mihi.

SYCOPHANTA.

Quod ego aurum dem tibi ?

CHARMIDES.

Quod a me te accepiſſe faſſu's.

SYCOPHANTA.

Abs te accepiſſe ?

CHARMIDES.

Ita loquor.

SYCOPHANTA.

Quis tu homo es ?

CHARMIDES.

Qui mille nummûm tibi dedi, ego ſum Charmides.

SYCOPHANTA.

Neque edepol tu is es, neque hodie is unquam eris, auro huic quidem.
Abi, ſis, nugator : nugari nugatori poſtulas.

CHARMIDES.

Charmides ego ſum.

SYCOPHANTA.

Nequicquam hercle es : nam nihil auri fero.
Nimis argutè obrepsiſti in eapſe occasiuncula :
Poſtquam ego me aurum ferre dixi, poſt tu factu's Charmides.
Priùs tu non eras, quàm auri feci mentionem. Nihil agis.
Proin' tu te itidem, ut Charmidatus es, rurſum recharmida.

CHARMIDES.

Quis ego ſum igitur, ſiquidem is non ſum, qui ſum ?

SYCOPHANTA.

Quid id ad me attinet ?

Dum ille ne sis, quem ego eſſe nolo, sis meâ cauſsâ qui lubet.
Priùs non is eras, quì eras: nunc is factu's, qui tum non eras.

CHARMIDES.

Age si quid agis.

SYCOPHANTA.

Quid ego agam?

CHARMIDES.

Aurum redde.

SYCOPHANTA.

Dormitas, ſenex.

CHARMIDES.

Faſſu's Charmidem dediſſe aurum tibi.

SYCOPHANTA.

Scriptum quidem.

CHARMIDES.

Properas, an non properas abire actutum ab his regionibus,
Dormitor, priùs quàm ego hìc te jubeo mulcari malè?

SYCOPHANTA.

Quamobrem?

CHARMIDES.

Quia illum quem ementitus es, ego ſum ipſus Charmides,
Quem tibi epiſtolas dediſſe aiebas.

SYCOPHANTA.

Eho! quæſo an tu is es?

CHARMIDES.

Is enimverò ſum.

SYCOPHANTA.

Ain' tu tandem, ipſuſne es?

CHARMIDES.

Aio.

SYCOPHANTA.

Ipſus es ?

CHARMIDES.

Ipſus, inquam, Charmides ſum.

SYCOPHANTA.

Ergo ipſuſne es ?

CHARMIDES.

Ipsiſſumus.

Abi hinc ab oculis.

SYCOPHANTA.

Enimverò ſerò quoniam advenis,
Vapulabis meo arbitratu & novorum ædilium.

CHARMIDES.

At etiam maledicis ?

SYCOPHANTA.

Imò, ſalvos quandoquidem advenis ;
Dî te perdant ; etsi floccifacio, an periiſſes priùs.
Ego ob hanc operam argentum accepi : te macto infortunio.
Ceterum qui sis, qui non sis, floccum non interduim.
Ibo ad illum, renunciabo, qui mihi treis nummos dedit,
Ut ſciat, ſe perdidiſſe. Ego abeo, malè vive & vale.
Quod Dî te omnes advenientem peregre perdant, Charmides.

CHARMIDES.

Poſtquam ille hinc abiit, poſt loquendi liberè
Videtur tempus veniſſe, atque occasio.
Jamdudum meum ille pectus pungit aculeus,

Quid illi negotii fuerit ante ædeis meas ?
Nam epiſtola illa mihi concenturiat metum
In corde, & illud mille nummûm quam rem agat.
Nunquam edepol temere tinniit tintinnabulum :
Nisi qui illud tractat, aut movet, mutum eſt, tacet.
Sed quis hic eſt, qui huc in plateam curſuram incipit ?
Lubet obſervare quid agat : huc conceſſero.

ACTUS IV.

SCENA III.

STASIMUS, CHARMIDES.

STASIMUS.

Stasime, fac te propè celerem, recipe te ad dominum domum ;
Ne ſubitò metus exoriatur ſcapulis ſtultitiâ tuâ.
Adde gradum ! appropera ! jamdudum factum'ſt, quom abiſti domo.
Cave ſis tibi, ne bubuli in te cottabi crebri crepent,
Si abieris ab heri quæſtione : ne deſtiteris currere !
Ecce hominem te, Stasime, nihili ! ſatin' in thermopolio
Condalium es oblitus, poſtquam thermopotaſti gutturem ?
Recipe te, & recurre petere re recenti.

CHARMIDES.

Huic, quiſquis eſt,
Gurculio'ſt exercitor: is hunc hominem curſuram docet.

STASIMUS.

Quid, homo nihili, non pudet te? tribuſne te poteriis
Memoriâ eſſe oblitum? an verò, quia cum frugi hominibus
Ibi bibiſti, qui ab alieno faciſſe cohiberent manus?
Theruchus fuit, Cerconicus, Crinnus, Cercobulus, Collabus,
Oculicrepidæ, Cruricrepidæ, Ferriteri, Maſtigiæ.
Inter eoſne homines condalium te redipiſci poſtulas,
Quorum eorum unus ſurripuit currenti curſori ſolum?

CHARMIDES.

Ita me Dî ament, graphicum furem!

STASIMUS.

Quid ego, quod periit, petam?
Niſi etiam laborem ad damnum apponam epithecam inſuper?
Quin tu quod periit, periiſſe ducis? cape vorſoriam.
Recipe te ad herum.

CHARMIDES.

Non fugitivos eſt hic homo, commeminit domi.

STASIMUS.

Utinam veteres mores, veteres parcimoniæ
Potiùs majori honori hic eſſent, quàm mores mali.

CHARMIDES.

Dî immortales! basilica hic quidem facinora inceptat loqui.
Vetera quærit, vetera amare hunc, morem majorum, ſcias.

STASIMUS.

Nam nunc mores nihil faciunt : quod licet, nisi quod lubet ?
Ambitio jam more ſancta'ſt, libera'ſt a legibus :
Scuta jacere, fugereque hoſtes, more habent licentiam :
Petere honorem pro flagitio, more fit.

CHARMIDES.

Morem improbum.

STASIMUS.

Strenuos præterire, more fit.

CHARMIDES.

Nequam quidem.

STASIMUS.

Mores leges perduxerunt jam in poteſtatem ſuam,
Magis quîs ſunt obnoxiosi, quàm parenteis liberis.
Eæ miſeræ etiam ad parietem ſunt fixæ clavis ferreis,
Ubi malos mores affigi nimio fuerat æquius.

CHARMIDES.

Lubet adire atque appellare hunc : verùm auſculto perlubens :
Et metuo, si compellabo, ne aliam rem occipiat loqui.

STASIMUS.

Neque iſtis quicquam lege ſanctum'ſt. Leges mori ſerviunt.
Mores autem rapere properant, quà ſacrum, quà publicum.

CHARMIDES.

Hercle iſtis malam rem magnam moribus dignum'ſt dari !

STASIMUS.

Nonne hoc publicè animum advorti ? nam id genus hominum omnibus

Universis eſt advorſum, atque omni populo malè facit:
Malè fidem ſervando, illis quoque abrogant etiam fidem,
Qui nihil meriti: quippe ex eorum ingenio ingenium horum probant.
Hoc quî in mentem venerit mihi, re ipſa modò commonitus ſum.
Si quis mutuom quid dederit, fit pro proprio perditum:
Quom repetas, inimicum amicum beneficio invenis tuo.
Si mage exigere cupias, duarum rerum exoritur optio:
Vel illud, quod credideris, perdas; vel illum amicum amiſeris.

CHARMIDES.

Meus eſt hic quidem Stasimus ſervos.

STASIMUS.

Nam ego talentum mutuom
Quod dederam, talento inimicum mihi emi, amicum vendidi.
Sed ego ſum insipientior, qui rebus curem publicis
Potiùs, quàm id quod proxumum'ſt, meo tergo tutelam geram.
Eo domum.

CHARMIDES.

Heus tu! adſta illico: audi, heus tu!

STASIMUS.

Non ſto.

CHARMIDES.

At ego te ſtare volo.

STASIMUS.

STASIMUS.

Quid si egomet te velle nolo ?

CHARMIDES.

Ha nimiùm, Staſime, ſæviter !

STASIMUS.

Emere meliu'ſt, cui imperes.

CHARMIDES.

Pol ego emi, atque argentum dedi.
Sed si non dicto audiens eſt, quid ago ?

STASIMUS.

Damnum malum.

CHARMIDES.

Bene mones : ita facere certum eſt.

STASIMUS.

Nisi quidem es obnoxius.

CHARMIDES.

Si bonus eſt, obnoxius ſum : sin ſecus eſt, faciam uti jubes.

STASIMUS.

Quid id ad me attinet, boniſne ſervis tu utare an malis ?

CHARMIDES.

Quia boni malique in ea re pars tibi eſt.

STASIMUS.

Partem alteram
Tibi permitto ; illam alteram ad me, quod boni eſt, apponito.

CHARMIDES.

Si eris meritus, fiet. Sed reſpice ad me huc : ego ſum Charmides.

STASIMUS.

Hem, quis eſt, qui mentionem facit homo hominis optumi ?

CHARMIDES.

Ipſe homo optumus.

STASIMUS.

Mare, terra, cœlum, Dî voſtram fidem!
Satin' ego oculis planè video? eſtne ipſus an non eſt? is eſt:
Certè is eſt, is eſt profectò. O mi here exoptatiſſume,
Salve.

CHARMIDES.

Salve, Staſime.

STASIMUS.

Salvom te....

CHARMIDES.

Scio & credo tibi.
Sed omitto alia; hoc mihi reſponde. Liberi quid agunt mei,
Quos reliqui hic, filium atque filiam?

STASIMUS.

Vivont, valent.

CHARMIDES.

Nempe uterque?

STASIMUS.

Uterque.

CHARMIDES.

Dî me ſalvom & ſervatum volunt.
Cetera intus otioſe percunctabor quæ volo.
Eamus intrò: ſequere:

STASIMUS.

Quò tu te agis?

CHARMIDES.

Quonam, niſi domum?

STASIMUS.

Hiccine nos habitare cenſes ?

CHARMIDES.

Ubinam ego alibi cenſeam ?

STASIMUS.

Jam....

CHARMIDES.

Quid jam ?

STASIMUS.

Non ſunt noſtræ ædeis iſtæ.

CHARMIDES.

Quid ego ex te audio ?

STASIMUS.

Vendidit tuus natus ædeis.

CHARMIDES.

Perii !

STASIMUS.

Præſentariis
Argenti minis numeratis....

CHARMIDES.

Quot ?

STASIMUS.

Quadraginta.

CHARMIDES.

Occidi !
Qui eas emit ?

STASIMUS.

Callicles, quoi tuam rem commendaveras.
Is habitatum huc commigravit, noſque exturbavit foras.

CHARMIDES.

Ubi nunc filius meus habitat ?

STASIMUS.

Hic, in hoc poſticulo.

CHARMIDES.

Malè diſperii!

STASIMUS.

Credidi ægre tibi id, ubi audiſſes, fore.

CHARMIDES.

Ego miſer meis periculis ſum per maria maxuma
Vectus capitali periculo: per prædones plurimos
Me ſervavi, ſalvos redii: nunc hîc diſperii miſer
Propter eoſdem, quorum cauſsâ fui hac ætate exercitus.
Adimit animam mihi ægritudo. Stasime, tene me.

STASIMUS.

Viſne aquam
Tibi petam?

CHARMIDES.

Res quom animam agebat, tum eſſe offuſam oportuit.

ACTUS IV.

SCENA IV.

CALLICLES. CHARMIDES. STASIMUS.

CALLICLES.

QUID hoc hîc clamoris audio ante ædeis meas?

CHARMIDES.

O Callicles! o Callicles! o Callicles!
Qualine amico mea commendavi bona!

CALLICLES.

Probo & fideli, & fido, & cum magna fide:
Et ſalve, & ſalvom te adveniſſe gaudeo.

CHARMIDES.

Credo omnia iſtæc, si ita'ſt ut prædicas.
Sed quis iſte eſt tuus ornatus?

CALLICLES.

Ego dicam tibi.
Theſaurum effodiebam intùs, dotem, filiæ
Tuæ quæ daretur. Sed intus narrabo tibi
Et hoc & alia: ſequere.

CHARMIDES.

Stasime!

STASIMUS.

Hem!

CHARMIDES.

Strenuè

Curre in Piræeum, atque unum curriculum face.
Videbis jam illic navem, quâ advecti ſumus.
Jubeto Sangarionem, quæ imperaverim,
Curare, ut efferantur: & tu ito simul.
Solutum'ſt portitori jam portorium.

STASIMUS.

Nihil eſt moræ.

CHARMIDES.

I, i, ambula: actutum redi.

STASIMUS.

Illic ſum, atque hic ſum.

CALLICLES.

Sequere tu hàc me intrò.

CHARMIDES.

Sequor.

STASIMUS.

Hic meo hero amicus ſolus firmus reſtitit,
Neque demutavit animum de firma fide.
Quanquam labores multos, * * *
Sed hic unus, ut ego ſuſpicor, ſervat fidem.
Ob rem laborem eum ego cepiſſe cenſeo.

ACTUS V.

SCENA I.

LYSITELES.

Hic homo eſt omnium hominum præcipuus, voluptatibus gaudiiſque antepotens:
Ita commoda, quæ cupio, eveniunt. Quod ago, aſſequitur, ſubeſt,
Subſequitur: ita gaudiis gaudium ſuppeditat.
Modò me Staſimus Lesbonici ſervos convenit: is
Mihi dixit, ſuum herum peregre huc adveniſſe Charmidem.
Nunc mihi is properè conveniundus eſt; ut, quæ cum ejus filio
Egi, ei rei fundus pater ſit potior. Eo. Sed fores
Hæ ſonitu ſuo mihi moram objiciunt incommodè.

ACTUS V.

SCENA II.

CHARMIDES. CALLICLES. LYSITELES. LESBONICUS.

CHARMIDES.

Neque fuit, neque erit, neque eſſe quemquam hominum in terra dum arbitror,
Cui fides fidelitaſque amicum erga æquiparet ſuum:
Nam exædificaviſſet me ex his ædibus, abſque te foret.

CALLICLES.

Si quid amicum erga bene feci, aut conſului fideliter,
Non videor meruiſſe laudem: culpâ caruiſſe arbitror.
Nam beneficium, homini proprium quod datur, proprium ſumſerit;
Quod datum utendum eſt, id repetundi copia'ſt, quando velis.

CHARMIDES.

Eſt ita, ut tu dicis. Sed ego hoc nequeo mirari ſatis,
Eum ſororem deſpondiſſe ſuam in tam fortem familiam,
Lyſiteli quidem Philtonis filio.

LYSITELES.

Enim me nominat.

CHARMIDES.

CHARMIDES.

Familiam optumam occupavit.

LYSITELES.

Quid ego ceſſo hos colloqui?

Sed maneam etiam opinor: namque hoc commodum orditur loqui.

CHARMIDES.

Vah!

CALLICLES.

Quid eſt?

CHARMIDES.

Oblitus intus dudum tibi ſum dicere:
Modô mihi advenienti nugator quidam acceſſit obviam,
Nimis pergraphicus ſycophanta: is millè nummûm ſe aureûm
Meo datu tibi ferre, & gnato Lesbonico aiebat meo:
Quem ego nec qui eſſet noram, neque eum ante uſquam conſpexi priùs.
Sed quid rides?

CALLICLES.

Meo allegatu venit, quaſi qui aurum mihi
Ferret abs te, quod darem tuæ gnatæ dotem: ut filius
Tuus, quando illi a me darem, eſſe allatum id abs te crederet;
Neu qui rem ipſam poſſet intellegere, & theſaurum tuum
Me eſſe penes; atque eum à me lege populi patrium poſceret.

CHARMIDES.

Scitè edepol.

CALLICLES.

Megaronides communis hoc meus & tuus
Benevolens commentu'ſt.

CHARMIDES.

Quin collaudo conſilium, & probo.

LYSITELES.

Quid ego ineptus, dum ſermonem vereor interrumpere,
Solus ſto; nec, quod conatus ſum agere, ago? homines colloquar.

CHARMIDES.

Quis hic eſt, qui huc ad nos incedit?

LYSITELES.

Charmidem ſocerum ſuum
Lyſiteles ſalutat.

CHARMIDES.

Di dent tibi, Lyſiteles, quæ velis.

CALLICLES.

Non ego ſum ſalutis dignus?

LYSITELES.

Imò ſalve, Callicles.
Hunc priorem æquom'ſt me habere. Tunica propior pallio eſt.

CHARMIDES.

Deos volo conſilia voſtra rectè vortere.
Filiam meam tibi deſponſatam eſſe audio.

LYSITELES.

Niſi tu nevis.

CHARMIDES.

Imò haud nolo.

LYSITELES.

Sponden' ergo tuam gnatam uxorem mihi?

CHARMIDES.

Spondeo, & mille auri Philippûm dotis.

LYSITELES.

Dotem nihil moror.

CHARMIDES.

Si illa tibi placet, placenda dos quoque eſt, quam dat tibi.
Poſtremò, quod vis, non duces; niſi illud quod non vis, feres.

CALLICLES.

Jus hic orat.

LYSITELES.

Impetrabit, te advocato atque arbitro.
Iſtac lege filiam tuam ſponden' mihi uxorem dari?

CHARMIDES.

Spondeo.

CALLICLES.

Et ego ſpondeo idem hoc.

LYSITELES.

Oh! ſalvete affines mei.

CHARMIDES.

Atque edepol ſunt res, quas propter tibi tamen ſuccenſui.

CALLICLES.

Quid ego feci?

CHARMIDES.

Meum corrumpi quia perpeſſu's filium.

CALLICLES.

Si id meâ voluntate factum eſt, eſt quod mihi ſuccenſeas.
Sed ſine me hoc abs te impetrare, quod volo.

CHARMIDES.

Quid id eſt?

CALLICLES.

Scies.
Si quid ſtultè fecit, ut ea miſſa faciat omnia.
Quid quaſſas caput?

CHARMIDES.

Cruciatur cor mihi, & metuo.

CALLICLES.

Quidnam id eſt?

CHARMIDES.

Quom ille ita'ſt ut eſſe nolo, id crucior; metuo ſi tibi
Denegem quod me oras, ne te leviorem erga me putes.
Non gravabor: faciam ita ut vis.

CALLICLES.

Probus es. Eo, ut illum evocem.

CHARMIDES.

Miſerum'ſt malè promerita, ut merita ſi mihi ulciſci non licet.

CALLICLES.

Aperite hoc, aperite propere, & Lesbonicum, ſi domi'ſt, foras
Evocate: ita ſubitu'ſt, propere quod eum conventum volo.

LESBONICUS.

Quis homo tam tumultuoſo ſonitu me excivit ſubitò foras?

CALLICLES.

Benevolens tuus atque amicu'ſt.

LESBONICUS.

Satin' ſalve? dic mihi.

CALLICLES.

Rectè tuum patrem rediiſſe ſalvom peregre, gaudeo.

LESBONICUS.

Quis id ait ?

CALLICLES.

Ego.

LESBONICUS.

Tun' vidiſti ?

CALLICLES.

Et tute idem videas liceat.

LESBONICUS.

O pater, pater mi ſalve !

CHARMIDES.

Salve multùm, gnate mi.

LESBONICUS.

Si quid tibi, pater, laboris....

CHARMIDES.

Nihil evenit, ne time :
Bene re geſta, ſalvos redeo : ſi tu modò frugi eſſe vis,
Hæc tibi pacta'ſt Callicli filia.

LESBONICUS.

Ego ducam, pater :
Etiam & ſi quam aliam jubebis.

CHARMIDES.

Quanquam tibi ſuccenſui.

CALLICLES.

Miſeria una uni quidem homini'ſt affatim.

CHARMIDES.

Imò huic parum'ſt.
Nam ſi pro peccatis centum ducat uxores, parum'ſt.

LESBONICUS.

At jam poſthac temperabo.

CALLICLES.

Dicis, ſi facias modò.

LESBONICUS.

Numquid cauſſæ eſt, quin uxorem cras domum ducam?

CHARMIDES.

Optumum'ſt, licet.
Tu in perendinum paratus ſis ut ducas. Plaudite.

FINIS TRINUMMI.

M. ACCII PLAUTI

TRUCULENTUS.

DRAMATIS PERSONÆ.

DINARCHUS, *adoleſcens.*
PHRONESIUM, *meretrix.*
GETA, *ſervos.*
CALLICLES, *ſenex.*
ASTAPHIUM, *ancilla.*
STRATILAX, *ſervos.*
STRATOPHANES, *miles.*
STRABAX, *adoleſcens, ruſticus.*
ANCILLA *altera.*

ARGUMENTUM,

ut quibuſdam videtur,

PRISCIANI.

TREIS unam pereunt adoleſcentes mulierem,
Rure unus, alter urbe, peregre tertius.
Utique iſta ingenti militem tangat bolo,
Clam ſuppoſuit ſibi clandeſtino editum.
Vi magnâ ſervos eſt ac trucibus motibus,
Lupæ ne rapiant domini parcimoniam.
Et is tamen molitur. Miles advenit,
Natique cauſâ dat propenſa munera.
Tandem compreſſæ pater cognoſcit omnia.
Utque illam ducat, qui vitiarat, convenit:
Suumque is repetit a meretrice ſubditum.

PROLOGUS.

PERPARVAM partem poſtulat Plautus loci
De voſtris magnis atque amœnis mœnibus,
Athenas quò ſine architectis conferat.
Quid nunc? daturin' eſtis, an non? annuunt.
Meditor equidem vobis me ablaturum ſine
Mora. Quid si de voſtro quippiam orem? abnuunt.
En mehercle in vobis reſident mores priſtini,
Ad denegandum ut celeri lingua utamini.
Sed hoc agamus, quà huc ventum eſt gratiâ:
Athenæ iſtæ ſunto, ita ut hoc eſt proſcenium.
Tantiſper dum transigimus hanc Comœdiam.
Hic habitat mulier, nomine quæ eſt Phroneſium.
Hæc hujus ſecli mores in ſe poſſidet,
Nunquam ab amatore ſuo poſtulat id quod datum eſt:
Sed reliquom dat operam ne ſit reliquom,
Poſcendo atque auferendo, ut mos eſt mulierum.
Nam omnes id faciunt, quom ſe amari intellegunt.

Ea ſe peperiſſe puerum ſimulat Militi,
Quò citiùs rem ab eo auferat cum pulviſculo.
Quid multa? ætas huic ſi ſuperet mulieri,
Is cum anima ad eam habentiam everrerit.

FINIS PROLOGI.

ACTUS I.

SCENA I.

DINARCHUS.

NON omnis ætas ad perdiſcendum ſat eſt
Amanti, dum id perdiſcat, quot pereat modis.
Neque eam rationem eapſe unquam edocet Venus,
Quam penes amantûm ſumma ſummarum redit,
Quot amans exemplis ludificetur, quot modis
Pereat, quotque exoretur exorabulis.
Quot illic blanditiæ, quot illic iracundiæ
Sunt! quot ſui pericla amanda! Dî voſtram fidem,
hui!
Quid perjerandum eſt etiam, præter munera!
Primúmdum miros annua! is primus bolu'ſt.
Ob eam treis noctes utor. Interea loci
Aut æra, aut vinum, aut oleum, aut triticum
Tentat, benignuſne an bonæ frugi ſies.
Quaſi in piſcinam rete qui jaculum parat,
Quando abiit rete peſſum, tum adducit ſuum.
Sin jecit rete, piſces ne effugiant, cavet:
Dum huc dum illuc reti eos impedit
Piſces, uſque adeò donicum eduxit foras.

Itidem eſt amator. Sed id, quod oratur, dedit,
Atque eſt benignus potiùs quàm frugi bonæ.
Adduntur noctes: interim ille hamum vorat.
Si ſemel amoris poculum accepit merè,
Eáque intra pectus ſe penetravit potio;
Extemplo & ipſus periit, & res, & fides.
Si iratum eſt ſcortum fortè amatori ſuo,
Bis periit amator, ab re atque animo ſimul.
Sin alter alteri potior eſt, idem perit.
Si raras noctes ducit, ab animo perit:
Si increbravit, ipſus gaudet, res perit.
Ita diſciplina in ædibus eſt lenoniis,
Priùs quàm unum dederis, centum quæ poſcat, parat.
Aut aurum periit, aut conſciſſa pallula eſt,
Aut emta ancilla, aut aliquod vaſum argenteum,
Aut vaſum aënum aliquod, aut lectus dapsilis,
Aut armariola Græca, aut aliquid ſemper eſt
Quod pereat, debeatque amans ſcorto ſuo.
Atque hæc celamus nos damna, unâ induſtriâ
Quom rem fidemque noſque noſmet perdimus,
Ne quid parentes, neu cognati ſentiant.
Quos quom celamus, ſi faximus conſcios,
Qui noſtræ ætati tempeſtivo temperint,
Unde anteparta demus poſtpartoribus,
Faxim lenonum & ſcortorum ut plus eſt, minus
Et minus damnoſorum hominum, quàm nunc ſunt, ſiet.
Nam nunc lenonum & ſcortorum plus eſt ferè,
Quàm olim muſcarum eſt, quom caletur maxumè.
Nam nuſquam alibi ſi ſunt, circùm argentarias
Scorti lenones quaſi ſedent quotidie.
Ea nimia eſt ratio; quippe qui certò ſcio,

Æri plus ſcortorum eſſe jam quàm ponderum :
Quos quidem quam ad rem dicam in argentariis
Referre habere, niſi pro tabulis, neſcio,
Ubi æra perſcribantur uſuraria :
Accipiat illico expenſa, neque cenſeat.
Poſtremò in magno populo, in multis hominibus,
Re placidâ atque otioſâ, victis hoſtibus,
Amare oportet omneis, qui quod dent, habent.
Nam mihi hæc meretrix, quæ hîc habet, Phroneſium,
Suum nomen omne ex pectore exmovit meo,
Phroneſium. Nam Phroneſis eſt ſapientia.
Nam me fuiſſe huic fateor ſummum atque intimum,
Quod amantis multò peſſumum eſt pecuniæ.
Eadem, poſtquam alium reperit, qui plus daret,
Damnoſiorem, me exinde amovit loco,
Quem infeſtum ac odioſum ſibi eſſe memorabat mala,
Babylonienſem militem. Is nunc dicitur
Venturus peregre : eo nunc commenta eſt dolum.
Peperiſſe ſimulat ſeſe, ut me extrudat foras,
Atque ut cum ſolo pergræcetur milite :
Eum eſſe ſimulat militem puero patrem.
Quid iſti ſuppoſitum puerum opus peſſumæ ?
Mihi verba retur dare ſeſe ? an me cenſuit
Celare ſe poteſſe, gravida ſi foret ?
Nam ego Lemno advenio Athenas nudiuſtertius,
Legatus hinc quò cum publico imperio fui.
Sed hæc quis mulier eſt ? Aſtaphium eſt ancillula.
Cum ea quoque etiam mihi fuit commercium.

ACTUS I.

SCENA II.

ASTAPHIUM. DINARCHUS.

ASTAPHIUM.

AD fores auſcultato, adque ſerva has ædeis,
Ne quis adventor gravior abeat quàm adveniat:
Neu qui manus attulerit ſteriles intrò ad nos,
Gravidas foras exportet. Novi ego hominum mores,
Ita nunc adoleſcentes morati ſunt. Quin ei
Ut ſimitu adveniunt ad ſcorta congerones,
Conſulta ſunt consilia, quando intrò advenerunt;
Unus eorum aliquis oſculum amicæ uſque oggerit.
Dum illi agunt quod agunt, ſunt ceteri cleptæ *
Sin videant quempiam ſe aſſervare, obludunt, qui cuſtodem
Objectent per joculum & ludum. De noſtro ſæpe edunt, quod
Fartores faciunt: fit pol hoc: & pars ſpectatorum ſcitis,
Pol hæc vos me haud mentiri.
Ibi eſt ibus pugnæ & virtuti, de prædonibus prædam capere.
At nos rurſum lepidè referimus gratiam furibus noſtris:

Nam ipsi vident, quom eorum aggerimus bona :
quin etiam ultrò ipsi aggerunt ad nos.

DINARCHUS.

Me illis quidem hæc verberat verbris, nam ego huic
dona accongeſſi.

ASTAPHIUM.

Commemini jam pol ego eum ipſum, si domi erit,
mecum adducam.

DINARCHUS.

Heus, manedum, Aſtaphium, priùs quàm abis.

ASTAPHIUM.

Qui revocat?

DINARCHUS.

Scies :
Reſpice huc.

ASTAPHIUM.

Quis eſt?

DINARCHUS.

Vobis qui multa bona eſſe volt.

ASTAPHIUM.

Dato, si eſſe vis.

DINARCHUS.

Faxo, erunt, reſpice huc modò.

ASTAPHIUM.

Io! enicas me miſeram, quiſquis es.

DINARCHUS.

Peſſuma, mane.

ASTAPHIUM.

I optume, odioſus es.
Dinarchuſne illic eſt? atque is eſt. It ad nos.

DINARCHUS.

Et tu fer contra manum, & pariter
Gradere.

ASTAPHIUM.

Tibi ſervio atque audiens ſum imperii.

DINARCHUS.

Tute quid agis?

ASTAPHIUM.

Valeo & validum teneo. Peregre quom advenis, cena detur.

DINARCHUS.

Benignè dicis.

ASTAPHIUM.

At enim, amabo, ſine me ire quò juſſit.

DINARCHUS.

Eas.

Sed quid ais?

ASTAPHIUM.

Quid vis?

DINARCHUS.

Iſtic, quò iter inceptas, qui eſt? quem arceſſis?

ASTAPHIUM.

Archivam

Obſtetricem.

DINARCHUS.

Mala femina es.

ASTAPHIUM.

Solens ſum: ea eſt diſciplina.

DINARCHUS.

Manifeſtam mendacii, mala, te teneo.

ASTAPHIUM.

Quid jam, Amabo?

DINARCHUS.

Quia te adducturam huc dixeras eum ipſum, non eampſe.
Nunc mulier facta eſt ex viro; mala es?

ASTAPHIUM.

ASTAPHIUM.

Præſtigiator!

DINARCHUS.

Sed tandem loquere. Quis is homo eſt, Aſtaphium? novos amator?

ASTAPHIUM.

Nimis otioſum arbitror hominem eſſe te.

DINARCHUS.

Quianam arbitrare?

ASTAPHIUM.

Quia tuo veſtimento & cibo alienis rebus curas.

DINARCHUS.

Vos me reddidiſtis otioſum.

ASTAPHIUM.

Quid, jam, amabo?

DINARCHUS.

Ego expedibo:
Rem perdidi apud vos. Cum re meum negotium abſtuliſtis.
Si rem ſervaſſem, fuit ubi negotioſus eſſem.

ASTAPHIUM.

An tute bene rem publicam aut amoris aliâ lege
Habere poſſe ſe poſtulas, quin tu otioſus fias?

DINARCHUS.

Illa, haud ego, habuit publicum: pervorsè interpretaris.
Nam advorsùm legem a me, ob meam ſcripturam, pecudem accepit
Æraque.

ASTAPHIUM.

Idem quod tu facis, faciunt rei malè gerentes:
Ubi non eſt, ſcripturam unde dent, incuſant publicanos.

DINARCHUS.

Male vortit res pecuaria mihi apud vos: nunc viciſſim
Volo habere aratiunculam pro copia hic apud vos.

ASTAPHIUM.

Non arvus hic, ſed paſcuus eſt ager. Si arationes
Habituris, qui arari ſolent, ad pueros ire melius.
Hunc nos habemus publicum: illi alii ſunt publicani.

DINARCHUS.

Utroſque percognovi utrobidem.

ASTAPHIUM.

Iſtoc pol tu otioſu's,
Quom & illic & hic pervorſus es. Sed utris cum rem eſſe mavis?

DINARCHUS.

Procaciores eſtis vos, ſed illi perjurioſi.
Illis perit quicquid datur, neque ipſis apparet quicquam.
Vos ſaltem, ſi quid quæritis, & bibitis & *comeſtis*.
Poſtremo illi ſunt improbi, vos nequam & glorioſæ
Malæque.

ASTAPHIUM.

Quæ in nos illoſque, ea omnia tibi dicis, Dinarche,
Et noſtram & illorum vicem.

DINARCHUS.

Qui illuc?

ASTAPHIUM.

Rationem dicam:
Quia qui alterum incuſat probri, eum ipſum ſe intueri oportet.
Tu a nobis, ſapiens, nihil habes: nos nequam abs te habemus.

DINARCHUS.

O Aſtaphium, haud iſtoc modo ſolita es me ante appellare,
Sed blandè : quom illuc, quod apud vos nunc eſt, apud me haberem.

ASTAPHIUM.

Dum vivit, hominem noveris : ubi mortuus eſt, quieſcas.
Te, dum vivebas, noveram.

DINARCHUS.

An me mortuum arbitrare ?

ASTAPHIUM.

Quî potis eſt, amabo, planius ? qui antehac amator ſummus
Habitu'ſt, iſtunc ad amicam meras querimonias referre.

DINARCHUS.

Voſtrâ hercle factum injuriâ, quæ properaviſtis olim
Rapere. Otioſè oportuit : diu ut eſſem incolumis vobis.

ASTAPHIUM.

Amator ſimili'ſt oppidi hoſtilis.

DINARCHUS.

Quo argumento eſt ?

ASTAPHIUM.

Quamprimùm expugnari poti'ſt amator, optumum eſt amicæ.

DINARCHUS.

Ego fateor. Sed longè aliter eſt amicus atque amator.
Certè hercle quam veterrumus homini optumus eſt amicus.
Non hercle occiderunt mihi etiam fundi & ædeis.

ASTAPHIUM.

Cur, obſecro, ergo ante oſtium pro ignoto alienoque adſtas?
I intrò, haud alienus tu quidem es. Nam ecaſtor neminem hodie
Mage amat corde atque animo ſuo, ſiquidem habes fundum atque ædeis.

DINARCHUS.

In melle ſunt linguæ ſitæ voſtræ atque orationes
Lacteque: corda felle ſunt ſita, atque acerbo aceto.
E linguis dicta dulcia datis, corda amarè facitis
Amantes, ſi qui non danunt.

ASTAPHIUM.

Non didici fabulare.

DINARCHUS.

Non iſtæc mea benignitas docuit te fabulari,
Sed iſti qui cum Geniis ſuis belligerant, paſcipromi.
Mala es, atque eadem, quæ ſoles, inlecebra.

ASTAPHIUM.

Ut exſpectatus
Peregre adveniſti!

DINARCHUS.

Nam obſecro?

ASTAPHIUM.

Cupiebat te hera videre.

DINARCHUS.

Quid tandem?

ASTAPHIUM.

Te unum ex omnibus amat.

DINARCHUS.

Euge, funde & ædeis,
Per tempus ſubveniſtis mihi. Sed quid ais, Aſtaphium?

ASTAPHIUM.

Quid vis ?

DINARCHUS.

Eſtne intus nunc Phronesium ?

ASTAPHIUM.

Tibi quidem intus.

DINARCHUS.

Valetne ?

ASTAPHIUM.

Imò edepol melius credo fore, ubi te videbit.

DINARCHUS.

Hoc nobis vitium maxumum eſt : cum amamus, tum perimus,
Si illud, quod volumus, dicitur ; palam quom mentiuntur,
Verum eſſe inſciti credimus : næ, ut in æſtu, mutuamur ira.

ASTAPHIUM.

Eia ! haud ita'ſt res.

DINARCHUS.

Ain' tu me amare ?

ASTAPHIUM.

Imò unicè unum.

DINARCHUS.

Peperiſſe eam audivi.

ASTAPHIUM.

Ah, obſecro, tace Dinarche.

DINARCHUS.

Quid jam ?

ASTAPHIUM.

Horreſco miſera, mentio quoties fit partionis :
Ita pæne tibi fuit Phronesium. I intrò jam, amabo,
Viſe illam, atque opperire ibi : jam exibit, nam lavabat.

Piaculum eſt, miſereri nos hominum rei malè gerentûm.
Bonis eſſe oportet dentibus lænam probam: arridere,
Quiſquis veniat, blandéque alloqui: malè corde conſultare,
Bene loqui linguâ. Meretricem eſſe ſimilem ſentis condecet,
Quemquam hominem attigerit profectò aut malum aut damnum dari.
Nunquam amatoris meretricem oportet cauſſam noſcere,
Quin, ubi nihil det, pro infrequente eum mittas militiâ domum.
Nec unquam quiſquam probus erit amator, nisi qui rei inimicu'ſt ſuæ.
Nugæ ſunt, nisi quod modò quom dederit, dare jam lubeat denuò.
Is amatur hic apud nos, qui, quod dedit, id oblitu'ſt datum.
Dum habeat, tum amet: ubi nihil habeat, alium quæſtum cœpiat.
Æquo animo, ipſe si nihil habeat, aliis qui habent, det locum.
Probus eſt amator, qui relictis rebus rem perdit ſuam.
At nos malè agere prædicant viri ſolere ſecum,
Noſque eſſe avaras: quæſo, num qui malè nos agimus tandem?
Nam ecaſtor nunquam ſatis dedit ſuæ quiſquam amicæ amator:
Neque pol ſatis accepimus, neque ulla ſatis popoſcit.
Nam quandò ſterilis eſt amator à datis, improbus eſt.
Si negat ſe habere quod det, ſoli pernoctandum eſt.

Nec

Nec ſatis accipimus, ſatis quom quod det, non habet.
Semper datores novos oportet quærere,
Qui de theſauris integris demunt, danunt.
Velut hic agreſtis eſt adoleſcens, qui hìc habet,
Nimis pol mortalis lepidus, nimiſque probus dator.
Sed is, clam patre, etiam hanc noctem illàc
Per hortum tranſilivit ad nos. Eum volo convenire:
Sed eſt huic unus ſervos violentiſſumus,
Qui, ubi quamque noſtrarum videt propè ædeis, hàc ſi aggredias,
Item ut de frumento anſeres, clamore abſterret, abigit.
Is item eſt agreſtis. Sed foreis, quicquid eſt futurum, feriam.
Ecquis huic tutelam januæ gerit? ecquis intus exit?

ACTUS II.

SCENA II.

STRATILAX. ASTAPHIUM.

STRATILAX.

Quis illic eſt, qui tam protervè noſtras ædeis arietat?

ASTAPHIUM.

Ego ſum, reſpice ad me.

STRATILAX.

Quid, ego ? nonne ego video ? væ tibi !
Quid tibi ad haſce acceſſio eſt ædeis prope, aut pultatio eſt ?

ASTAPHIUM.

Salve.

STRATILAX.

Satis mihi eſt tuæ ſalutis : nihil moror : non ſalveo :
Ægrotare malim quàm eſſe tuâ ſalute ſanior.
Id volo ſcire : quid debetur hic tibi noſtræ domi ?

ASTAPHIUM.

Comprime.

STRATILAX.

Spero meam quidem hercle : tu quæ ſolita es comprimas.
Imprudens per ridiculum ut ruſtico ſuadet ſtuprum !

ASTAPHIUM.

Iram dixi.

STRATILAX.

Ut eſſe cœpiſti, si dem, si eſt una altera.

ASTAPHIUM.

Nimis hic quidem TRUCULENTUS.

STRATILAX.

Pergin' malè loqui, mulier, mihi ?

ASTAPHIUM.

Quid tibi ego autem dico ?

STRATILAX.

Quia enim me Truculentum nominas.
Nunc adeò, niſi abis aſtutum, ac dicis, quid quæras, citò ;
Jam, hercle, ego hic te, mulier, quaſi ſus catulos, pedibus proteram.

ASTAPHIUM.

Rus merum hoc quidem eſt.

STRATILAX.

Pudendumne ? tu verò clurinum pecus,
Adveniſti huc ſuſtentatum cum exportatis oſſibus.
Quia tibi inſuaſo infeciſti, propudioſa, pallulam.
An eo bella es, quia accepiſti ? ar me advenias.

ASTAPHIUM.

Nunc places.

STRATILAX.

Quàm me illi velim.

ASTAPHIUM.

Mentiris.

STRATILAX.

Dicis quod te rogo ?
Mancupium qui accipies, geſta tecum penos annuos.

ASTAPHIUM.

Dignis dant.

STRATILAX.

Laviniæ hîc ſunt, quas habes victorias ?

ASTAPHIUM.

Ne attigas me.

STRATILAX.

Tangam ? ita me amabit ſarculum,
Ut ego me ruri hamaxari mavelim patalem bovem,
Cumque eo ita noctem in ſtramentis pernoctare perpetem,
Quàm tuas centum cenatas noctes mihi dono dari.
Rus tu mihi opprobras ? ut nacta es hominem, quem pudeat probri !
Sed quid apud noſtras negotii, mulier, eſt ædeis tibi ?
Quid tu hoc occurſas, in urbem quotieſcumque advenimus ?

ASTAPHIUM.

Mulieres volo convenire voſtras.

STRATILAX.

Quas tu mulieres
Mihi narras? ubi muſca nulla femina eſt in ædibus.

ASTAPHIUM.

Nullane iſtic mulier habitat?

STRATILAX.

Rus, inquam, abierunt. Abi.

ASTAPHIUM.

Quid clamas, inſane?

STRATILAX.

Abire hinc ni properas grandi gradu,
Jam ego iſtos fictos, compoſitos, criſpos, cincinnos tuos
Unguentatos uſque ex cerebro expellam.

ASTAPHIUM.

Quânam gratiâ?

STRATILAX.

Quia adeò foreis noſtras unguentis uncta es auſa accedere,
Quiaque iſtas buccas tam belle purpuriſſatas habes.

ASTAPHIUM.

Erubui mecaſtor miſera propter clamorem tuum.

STRATILAX.

Itáne erubuiſti? quasi verò corpori reliqueris
Tuo poteſtatem coloris ulli capiundi, mala.
Buccas rubricæ, cera omne corpus intinxit tibi.
Peſſumæ eſtis.

ASTAPHIUM.

Quid eſt, quod vobis peſſumæ hæc ***

STRATILAX.

Scio ego plus, quàm me arbitrare ſcire.

ASTAPHIUM.

Quid id eſt, obſecro,
Quod ſcias?

STRATILAX.

Herilis noſter filius apud vos Strabax
Ut pereat, ut eum inliciatis in malam fraudem & præmium.

ASTAPHIUM.

Sanus si videare, dicam. Dicis contumeliam,
Nemo hominum hic perire ſolet apud nos. Res perdunt ſuas.
Ubi perdidêre res, abire hinc si volunt, nudis licet.
Ego non novi adoleſcentem voſtrum.

STRATILAX.

Verón'?

ASTAPHIUM.

Seriò.

STRATILAX.

Quin maceria illa ait, in horto quæ eſt, quæ in noctes singulas
Latere fit minor, quà iſte ad vos damni permenſu'ſt viam?

ASTAPHIUM.

Non mirum, vetus eſt maceria, lateres si veteres ruunt.

STRATILAX.

Ain' tu, mala, lateres veteres eſſe? nunquam edepol mihi
Quiſquam homo mortalis poſthac duarum rerum creduit,
Ni iſta ego voſtra hero majori facta denarravero.

ASTAPHIUM.

Eſtne ille violentus?

STRATILAX.

Suam non enim ille meretriculis
Muniundis rem coegit, verùm parcimoniæ
Duritiæque: quæ nunc ad vos jam exportatur, peſſimæ.
Hem tu, ó ſexungula! malè vivitis. Egone hæc muſſitem?
Jam enim eccere ibo in forum, atque hæc facta narrabo ſeni.
Neque iſtuc in ſe geſſit, ergo coget exanimem mali.

ASTAPHIUM.

Si ecaſtor hic homo ſinapi victitet, non cenſeam
Tam eſſe triſtem poſſe. At pol hero benevolens ut is eſt ſuo!
Verùm ego illum, quanquam violentus eſt, ſpero mutari poteſt
Blandimentis, ornamentis ceteris meretriciis.
Vidi equidem ex jumentis domita fieri, atque alias Belluas.
Nunc ad heram revidebo. Sed eccum odium progreditur meum.
Triſtis exit. Haud convenit etiam hic dum Phroneſium.

ACTUS II.

SCENA III.

DINARCHUS. ASTAPHIUM.

DINARCHUS.

Pisces ego credo, qui uſque dum vivont, lavant,
Minus diu lavere, quàm hæc lavat Phroneſium.
Si proinde amentur mulieres, diu quàm lavant,
Omneis amanteis balneatores ſient.

ASTAPHIUM.

Non quis parumper durare, opperirier?

DINARCHUS.

Quin hercle laſſus jam ſum durando miſer.

ASTAPHIUM.

Mihi quoque præ laſſitudine opus eſt ut lavem.

DINARCHUS.

Sed obſecro, hercle, Aſtaphium, i intrò, ac nuntia
Me adeſſe. Tu i propere, & ſuade jam ut ſatis laverit.

ASTAPHIUM.

Licet.

DINARCHUS.

Audin' etiam?

ASTAPHIUM.

Quid vis?

DINARCHUS.

Dî me perduint;
Qui te revocavi : non tibi dicebam. I modò.

ASTAPHIUM.

Quid jam me revocabas, improbe nihilique homo?
Quæ tibi mille paſſuum peperit moræ mora.

DINARCHUS.

Sed quid hæc hîc autem tam diu ante ædeis ſtetit?
Neſcio quem præſtolata eſt : credo, militem.
Illud eſt. Videt ut jam quasi volturii triduo
Priùs prædivinant, quo die eſuri sient :
Illum inhiant omnes : illi eſt animus omnibus.
Me nemo magis reſpiciet, ubi iſte huc venerit,
Quàm si hinc ducentos annos fuerim mortuus.
Ut rei ſervire ſuave eſt! væ miſero mihi!
Poſt factum plector, quia ante partum perdidi.
Verùm nunc si qua mihi obtigerit hereditas
Magna atque luculenta, nunc poſtquam ſcio
Dulce atque amarum quid sit ex pecunia:
Ita ego illam edepol ſervem, itáque parcè victitem,
Ut nulla, faxim, cis dies paucos siet :
Ego iſtos, qui nunc me culpant, confutaverim.
Sed eſt vocis ſat : ſentio aperiri foreis,
Quæ obſorbent quicquid venit intra peſſulos.

ACTUS II.

SCENA IV.

PHRONESIUM. DINARCHUS.

PHRONESIUM.

NUM tibi nam, amabo, janua eſt mordax mea,
Quò introire metuas, mea voluptas?

DINARCHUS.

Ver vide:
Ut tota floret! ut olet! ut nitidè nitet!

PHRONESIUM.

Quî tam inficetus Lemno adveniens, qui tuæ
Non des amicæ, Dinarche, ſuavium?

DINARCHUS.

Vah! vapulo hercle ego nunc, atque adeò malè.

PHRONESIUM.

Quò te avortiſti?

DINARCHUS.

Salva sis, Phroneſium.

PHRONESIUM.

Salve: hícne hodie cenas, ſalvos cum advenis?

DINARCHUS.

Promisi.

PHRONESIUM.

Ubi cenabis tu?

DINARCHUS.

Ubi tu juſſeris.

Hic.

PHRONESIUM.

Me lubente, facies.

DINARCHUS.

Edepol me magis.

Nempe tu eris hodie mecum, mea Phronesium.

PHRONESIUM.

Velim, si fieri poſſit.

DINARCHUS.

Cedo ſoleas mihi,

Properate : auferte menſam.

PHRONESIUM.

Amabo, ſanun' es ?

DINARCHUS.

Non edepol bibere poſſum jam, ita animo male eſt.

PHRONESIUM.

Mane : aliquid fiet, ne abi.

DINARCHUS.

Ah ! aſpersiſti aquam,

Jam rediit animus. Deme ſoleas : cedo, bibam.

PHRONESIUM.

Idem es ecaſtor qui ſoles. Sed dic mihi,

Benéne ambulaviſti ?

DINARCHUS.

Huc quidem hercle ad te bene,

Quoniam tui videndi eſt copia.

PHRONESIUM.

Complectere.

DINARCHUS.

Libens. Ah, hoc eſt mel melle dulci dulcius !

Hoc tuis fortunis, Juppiter, præſtant meæ.

PHRONESIUM.

Dane ſuavium ?

DINARCHUS.

Imò vel decem.

PHRONESIUM.

Haud iſtoc pauper es.
Plus pollicere, quàm ego a te poſtulo.

DINARCHUS.

Utinam a principio rei item parsiſſem meæ,
Ut nunc reparcis ſuavîis !

PHRONESIUM.

Si quid tibi
Compendii facere poſſim, factum edepol velim.

DINARCHUS.

Jam laviſti ?

PHRONESIUM.

Jam pol mihi quidem atque oculis meis.
Num tibi ſordere videor ?

DINARCHUS.

Non pol mihi quidem.
Verùm tempeſtas memini quom quondam fuit,
Quom inter nos ſorderemus unus alteri.
Sed quid ego facinus audivi adveniens tuum,
Quod tu hic, me abſente, novi negotii geſſeris ?
Quomque bene proveniſti ſalva ; gaudeo.

PHRONESIUM.

Tibi mea conſilia ſumma ſemper credidi.
Equidem nec peperi puerum, nec prægnans fui,
Verùm aſſimulavi me eſſe prægnatem : haud eram.

DINARCHUS.

Quapropter, o mea vita ?

PHRONESIUM.

Propter militem

Baby. militem, qui quaſi uxorem ſibi
Me habebat anno, dum hic fuit.

DINARCHUS.

Ego ſenſeram.
Sed quid eum? quam rem id te aſſimulare retulit?

PHRONESIUM.

Ut aliquis laqueus & redimiculum,
Reverſionem ut ad me faceret denuò.
Nunc nuper remiſit nuper ad me epiſtolam,
Seſe experturum, quanti ſeſe penderem:
Si quod peperiſſem, id educarem ac tollerem:
Bona ſua me habiturum omnia.

DINARCHUS.

Auſculto lubens.
Quid denique agitis?

PHRONESIUM.

Mater ancillas jubet,
Quoniam jam decumus menſis adventat prope,
Aliam aliorſum ire, præmandare & quærere
Puerum aut puellam, qui ſupponatur mihi.
Quid multis verbis faciam? tonſtricem Suram
Noviſti noſtram, quæ modò erga ædeis habet.

DINARCHUS.

Novi.

PHRONESIUM.

Hæc operam dat, ea circumit per familias,
Puerum veſtigat clanculum, ad me detulit.
Datum ſibi eſſe dixit.

DINARCHUS.

O merces malæ!
Eum nunc non illa peperit, quæ peperit prior,
Sed tu poſterius.

PHRONESIUM.

Ordine omnem rem tenes.
Nunc, ut præmisit nuntium miles mihi,
Non multò poſt hic aderit.

DINARCHUS.

Nunc tu te interim
Quasi pro puerpera hic procuras?

PHRONESIUM.

Quippini?
Ubi sine labore res geri pulchre poteſt,
Ad ſuum quemque æquom eſt, quæſtum eſſe callidum.

DINARCHUS.

Quid me futurum eſt, quando miles venerit?
Relictuſne abs te vivam?

PHRONESIUM.

Ubi illud, quod volo,
Habebo ab illo, facilè inveniam, quo modo
Divortium & diſcordiam inter nos parem.
Poſtidea ego tota tecum, mea voluptas, uſque ero
Aſſiduò.

DINARCHUS.

Imò hercle verò accubuo mavelim.

PHRONESIUM.

Quin Dîs ſacruficare hodie pro puero volo,
Quinto die; quod fieri oportet.

DINARCHUS.

Cenſeo.

PHRONESIUM.

Non audes aliquod dare mihi munuſculum?

DINARCHUS.

Lucrum hercle videor facere mihi, voluptas mea,
Ubi quippiam me poſcis.

PHRONESIUM.

At ego, ubi abſtuli.

DINARCHUS.

Jam, faxo, hic aderit: ſervolum huc mittam meum.

PHRONESIUM.

Sic facito.

DINARCHUS.

Quicquid autem erit, boni conſulas.

PHRONESIUM.

Ecaſtor munus te curaturum ſcio,
Ut cujus me non pœniteat, mittas mihi.

DINARCHUS.

Num quippiam me vis aliud ?

PHRONESIUM.

Ut, quando otium
Tibi ſit, ad me reviſas.

DINARCHUS.

Valeas.

PHRONESIUM.

Vale.

DINARCHUS.

Pro Dî immortales, non amantis mulieris,
Sed ſociæ unanimantis, fidentis fuit
Officium facere, quod modò hæc fecit mihi.
Suppoſitionem pueri quæ mihi credidit,
Germanæ quod ſorori non credit ſoror.
Oſtendit ſeſe jam mihi medullitus,
Se mihi infidelem nunquam, ſe vivâ, fore.
Egone illam ut non amem ? egone illi ut non bene velim ?
Me potiùs non amabo, quàm huic deſit amor.
Ego iſti non munus mittam ? jam modò ex hoc loco

Jubebo ad iſtam quinque perferre minas :
Præterea obſonari duntaxat ad minam.
Multò illi potiùs bene erit, bene quæ volt mihi,
Quàm mihimet, omnia quæ mihi facio mala.

ACTUS II.

SCENA V.

PHRONESIUM.

PUERO iſti date mammam. Ut miſeræ matres ſolicitæque
Ex animo ſunt, cruciantùrque ! edepol commentum malè.
Quomque eam rem in corde agito, nimiò minùs perhibemur
Malæ, quàm ſumus ingenio. Ego prima domi modò docta dictito.
Quanta eſt cura in animo, quantum corde capio dolorem,
Dolus ne occidat morte pueri ! mater dicta quod ſum, eo magis
Studeo vitæ, quæ auſa ſum tantum clam dolum aggrediri.
Lucri cauſâ avara probrum ſum exſecuta : alienos dolores
Mihi ſupposivi. Nullam rem oportet dolosè aggrediri, nisi

Aſtutè accuratéque exſequare. Voſmet jam videtis,
Ut ornata incedo : puerperio ego nunc me eſſe ægram aſſimulo.
Malè quod mulier facere incepit, niſi id efficere perpetrat,
Id illi morbo, id illi ſenio eſt, ea illi miſeræ miſeria eſt.
Si bene facere incipit, ejus eam citò odium percipit.
Nimis quàm paucæ ſunt defeſſæ; malè quæ facere occeperunt,
Nimis quàm paucæ efficiunt, ſi quid occeperint benefacere.
Mulieri nimiò malefacere melius eſt onus, quàm bene.
Ego, quod mala ſum, matris operâ mala ſum, & meâpte malitiâ :
Quæ me gravidam eſſe aſſimulavi militi Babylonio :
Eam nunc malitiam accuratam miles inveniat volo.
Iſte hic haud multò poſt, credo, aderit : *nunc priùs* præcaveo ſciens :
Eumque gero ornatum, ut gravida, quaſi puerperio cubem.
Date mihi huc ſtactam atque ignem in aram, ut venerem Lucinam meam,
Hic apponite, atque abite ab oculis. Eho Pithecium,
Face ut accumbam : accede. Adjutare ſic decet puerperam.
Soleas mihi duce, pallium injice in me huc, Archilis. Ubi es,
Aſtaphium ? fer huc verbenam mihi, tus & bellaria.
Date aquam manibus. Nunc ecaſtor ut veniret Miles velim.

ACTUS

ACTUS II.

SCENA VI.

STRATOPHANES. PHRONESIUM. ASTAPHIUM.

STRATOPHANES.

Ne exſpectetis, ſpectatores, meas pugnas dum prædicem:
Manibus duelli prædicare ſoleo, haud in ſermonibus.
Scio ego multos memoraviſſe milites mendacium.
Et Homeronidæ Poetillæ mille memorari poteſt,
Qui & convicti & condemnati falſis de pugnis ſient.
Non laudandus eſt quoi plus credit qui audit, quàm qui videt.
Non placet, quom illi plus laudant qui audiunt, quàm qui vident.
Pluris eſt oculatus teſtis unus, quàm auriti decem.
Qui audiunt, audita dicunt: qui vident, planè ſciunt.
Non placet quem ſcurræ laudant, manipulares muſſitant:
Neque illi, quorum lingua gladiorum aciem præſtringit domi.
Strenui nimiò plus proſunt populo, quàm arguti & cati.
Facilè ſibi facunditatem virtus argutam invenit.

Sine virtute argutum civem mihi habeam pro præfica,
Quæ alios collaudat, eapſe ſe verò non poteſt.
Nunc ad amicam, decumo menſe poſt, Athenas Atticas
Viſo, quam gravidam reliqui meo compreſſu, quid ea agat.

PHRONESIUM.

Vide quis loquitur.

ASTAPHIUM.

Jam propinquè miles, mea Phronesium,
Tibi adeſt Stratophanes. Nunc tibi opu'ſt, ægram ut tu te aſſimules.

PHRONESIUM.

Tace.
Quid adhuc egeo tui, malum, admonitricis? an me maleficio vincere eſt?

STRATOPHANES.

Peperit mulier, ut ego opinor.

ASTAPHIUM.

Vin' adeam hominem?

PHRONESIUM.

Volo.

STRATOPHANES.

Euge Aſtaphium eccam, it mihi advorſum.

ASTAPHIUM.

Salve ecaſtor, Stratophanes.
Venire ſalvom....

STRATOPHANES.

Scio: ſed peperitne, obſecro, Phronesium?

ASTAPHIUM.

Peperit puerum nimiùm lepidum.

STRATOPHANES.

Ecquid mihi ſimili'ſt?

Astaphium.

Rogas ?
Quin ubi natu'ſt, machæram & clypeum poſcebat ſibi.

Stratophanes.

Meus eſt, ſcio jam de argumentis. Nimiùm quidem ſimili'ſt. Papæ !
Jam magnu'ſt ? jamne eleƈtat legionem, quam ſpoliare velit ?

Astaphium.

Here nudiuſquintus natus quidem ille eſt.

Stratophanes.

Quid poſtea ?
Inter tot dies quidem herclé jam aƈtum aliquid oportuit.
Quid illi ex utero exitio eſt, priùs quàm poterat ire in prœlium ?

Astaphium.

Conſequere, atque illam ſaluta, & gratulare illi.

Stratophanes.

Sequor.

Phronesium.

Ubi illa, obſecro, eſt, quæ me hic reliquit atque abſtitit ?

Astaphium.

Aſſum : adduco tibi exoptatum Stratophanem.

Phronesium.

Ubi is eſt, obſecro ?

Stratophanes.

Mars peregre adveniens ſalutat Nerienem uxorem ſuam.
Quom tu reƈtè proveniſti, quomque es auƈta liberis,
Gratulor, quom mihi tibique magnum dediſti decus.

PHRONESIUM.

Salve, qui me interfeciſti pænè & vitâ & lumine,
Quique vim magni doloris per voluptatem tuam
Condidiſti in corpus, quo nunc etiam morbo miſera ſum.

STRATOPHANES.

Eia, haud ab re, mea voluptas, tibi obvenit iſtic labos:
Filium peperiſti, qui ædeis ſpoliis opplebit tuas.

PHRONESIUM.

Multò ecaſtor magis oppletis opu'ſt tritici granariis;
Ne, ille priùs quàm ſpolia capiat, hîc nos exſtinxit fames.

STRATOPHANES.

Habe bonum animum.

PHRONESIUM.

Savium sis pete hinc a me. Nequeo caput
Tollere, ita dolui, itaque ego nunc doleo: neque etiam queo
Pedibus meâ ſponte ambulare.

STRATOPHANES.

Si planè ex medio mari
Savium petere tuum jubeas, petere haud pigeat me, mel meum.
Id ita eſſe experta es, nuncque experiere, mea Phronesium,
Me te amare. Adduxi ancillas tibi eccas ex Suria duas:
Iis te dono. Adduce hoc tu iſtas. Sed iſtæ reginæ domi
Suæ fuêre ambæ: verùm patriam ego excidi manu.
Iis te dono.

PHRONESIUM.

Pœnitetne te? quot ancillæ ſunt jam?
Quine etiam ſuper adducas, quæ mihi comedint cibum?

STRATOPHANES.

Hoc quidem
Hercle ſi ingratum eſt donum, cedo tu mihi iſtam, puere, perulam.
Hem, mea voluptas, attuli eccam pallulam ex parva Græcia tibi,
Tene tibi.

PHRONESIUM.

Hoccine mihi ob labores tantos tantillum dari?

STRATOPHANES.

Perii hercle miſer: jam mihi auro contra conſtat filius.
Etiamnum me vilipendit. Ad id, purpuram ex Sara tibi
Attuli, & induvias Ponto amœnas. Tene tibi, voluptas mea.
Accipe hoc, abduce haſce hinc e conſpectu Suras:
Ecquid amas me?

PHRONESIUM.

Nihil ecaſtor: neque meres.

STRATOPHANES.

Nihilne huic ſat eſt?
Ne mihi verbum quidem unum dixit. Viginti minis
Vænire illæc poſſe credo dona, quæ ei dono dedi.
Vehementer nunc mihi eſt irata: ſentio atque intellego.
Verùm adibo. Quid ais nunc tu? numne vis me, voluptas mea,

Quò vocatus ſum, ire ad cenam? mox ad te huc cubitum ivero.
Quid taces? planiſſumè edepol perii. Sed quid illuc boni eſt?
Quis homo eſt, qui inducit pompam tantam? certum'ſt quo ferant
Obſervare. Huic credo fertur. Verùm jam ſcibo magis.

ACTUS II.

SCENA VII.

GETA. PHRONESIUM. STRATOPHANES.

GETA.

ITE, ite hàc simul, muli æris damnigeruli, foras gerones,
Bonorum hamaxagogæ. Satine qui amat, nequit quin nihili
Sit, atque improbis ſeſe artibus expoliat. Nam hoc quî ſciam, ne quis
Id quærat ex me, domi eſt qui facit improba facta amator,
Qui bona ſua pro ſtercore habet, foras jubet ferri: metuit
Publicos. Mundiſſumum sit. Puras sibi eſſe volt ædeis.

Domi quicquid habet, verritur ἔξω. Quandoquidem ipſus perditum ſe it,
Secretò hercle equidem illum adjutabo. Neque meâ quidem
Operâ unquam nihilominus properè, quàm poteſt, peribit.
Nam jam de hoc obſonio, de mina una deminui
Modò quinque nummos: mihi detraxi partem Herculaneam.
Nam hoc aſſimile eſt, quaſi de fluvio qui aquam derivat ſibi:
Niſi derivetur, tamen omnis ea aqua abeat in mare.
Nam hoc in mare abit, miſeréque perit ſine omni bona gratia. Hæc
Quom video fieri, ſuffuror, ſuppilo, de præda prædam
Capio. Meretricem ego item eſſe reor, mare ut eſt: quod des devorat, nec unquam
Abundat. At hoc ſaltem ſervat mare: quod illi ſubeſt, appâret: huic des
Quantumvis; nuſquam appâret, neque datori, neque acceptrici.
Velut meretrix meum herum miſerum ſuâ blanditiâ intulit in
Pauperiem, privavit bonis, luce, honore, atque amicis.
Attat eccam, adeſt propinquè. Credo audiiſſe hæc me loqui.
Pallida eſt, ut peperit puerum. Alloquar, quaſi neſciam.
Jubeo vos ſalvere.

PHRONESIUM.

Noſter Geta, quid agis? ut vales?

GETA.

Valeo, & venio ad minùs valentem; & meliùs qui valeat, fero.
Herus meus, ocellus tuus, ad te ferre me hæc juſſit tibi
Dona, quæ illos ferre vides, & has quinque argenti minas.

PHRONESIUM.

Pol haud perit, quod illum, tantùm amo.

GETA.

Juſſit orare, ut hæc grata haberes tibi.

PHRONESIUM.

Grata æquáque ecaſtor habeo. Jubeo auferri intrò. I Cyame:
Ecquid auditis hæc, quæ imperata ſunt?

GETA.

Vaſa nolo auferant:
Deſiccari lubet.

PHRONESIUM.

Impudens, mecaſtor, quanti eſt negotii?

GETA.

Tún' bonâ fide,
Tu ne ais impudentem me eſſe, ipſa quæ ſis ſtabulum flagitii?

PHRONESIUM.

Dic, amabo te, ubi eſt Dinarchus?

GETA.

Domi.

PHRONESIUM.

Dic, ob hæc dona, quæ
Ad me miſerit, me illum amare plurimùm omniùm hóminum;

Ergo

Ergo meumque honorem illum habere omnium maxumum :
Atque, ut huc veniat, obſecrare.

GETA.

Ilicet. Sed quis nam illic homo eſt,
Qui ipſus ſe comeſt, triſtis, oculis malis ? animo hercle homo ſuo eſt miſer,
Quiſquis eſt.

PHRONESIUM.

Dignus eſt mecaſtor.

GETA.

Quid eſt ?

PHRONESIUM.

Non noviſti, obſecro ?
Qui illic apud me erat, hujus pater pueri illic eſt,
Uſque ad jentaculum
Juſſit ali. Manſi, auſcultavi, obſervavi.

GETA.

Quem pernam,
Novi hominem nihili. Illic quæſo eſt ?

PHRONESIUM.

Illic eſt.

GETA.

Me intuetur gemens;
Traxit ex intimo ventre ſuſpirium. Hoc vide, dentibus
Frendit : icit femur. Num obſecro nam hariolus,
Qui ipſus ſe verberat ?

STRATOPHANES.

Nunc ego meos animos violentos, meamque iram ex pectore
Jam promam. Loquere : unde es ? quojus es ? cur auſu's inclementer

GETA.

ido eſt.

RATOPHANES.

Iſtúccine mihi reſpondes ?

GETA.

flocci facio.

RATOPHANES.

Quid tu ? cur auſa es alium te
minem ?

HRONESIUM.

Eubitum eſt.

RATOPHANES.

tandem ? iſtuc primùm experiar.
cauſsâ, olerum, atque eſcarum,
,
m, cincinnatum, umbraticolam,
am,
non nauci ?

GETA.

res ? meóne hero tu, improbe,
, fons vitii & perjurii ?

RATOPHANES.

Verbum unum
hercle ego te hic hac offatim
conficiam.

GETA.

Tange
te hic agnum faciam, & medium
Si tu
ator clues, at ego in culina Ares.

HRONESIUM.

, adventores meos non incuſes :
i

Dona accepta & grata habeo ; tuaque ingrata , quæ abs te accepi.

STRATOPHANES.

Tunc pol ego & donis privatus ſum , & perii !

GETA.

Planè iſtuc eſt.
Quid nunc ergo hic odioſè es , confeſſus omnibus reus ?

STRATOPHANES.

Perii hercle hodie , niſi hunc a te abigo !

GETA.

Accede huc modò ,
Adi huc modò.

STRATOPHANES.

Etiam , ſcelus viri , minitare ? quem ego
Oſſatim jam , jam , jam concipilabo. Quid tibi hunc ventio eſt ?
Quid tibi hanc aditio eſt ? quid tibi hanc notio eſt , inquam ,
Amicam meam ? emoriere ocyùs , ſi manu niceris.

GETA.

Quid , manu nicerim ?

STRATOPHANES.

Fac quod juſſi. Mane. Jam ego te hic
Oſſatim conficiam.

GETA.

Occidi ! optumum eſt. Captio eſt : iſtam
Machæram longiorem habes , quàm hæc eſt. Sed verum
Sine dum petere, ſi quidem belligerandum eſt tecum.
Ibo domum ego tecum , bellàtor , arbitrum æquom ceperim.
Sed ego ceſſo me hinc amoliri , ventre dum ſalvo licet ?

ACTUS II.

SCENA VIII.

PHRONESIUM. STRATOPHANES.

PHRONESIUM.

Datin ſoleas ? atque me intrò actutum ducite :
Nam mihi de vento miſeræ condoluit caput.

STRATOPHANES.

Quid mihi futurum eſt , quoi duæ ancillæ dolent ,
Quibus te donavi ? jamne abiiſti ? hem , ſic datur !
Quo pacto excludis ? quæſo , potín' planiùs ,
Quàm excluſus nunc ſum ? pulchre ludificor. *Sine.*
Quantillo mihi opere nunc perſuaderi poteſt ,
Ut ego ſuffringam hiſce talos totis ædibus.
Num quippiam avarûm mutat mores mulierum ?
Poſtquam filiolum peperit , animos ſuſtulit :
Nunc , quasi mihi dicat , nec te jubeo , nec veto
Introire in ædeis. At ego nolo , non eo.
Ego faxo , dicat me , in diebus pauculis ,
Crudum virum eſſe. Sequere me hàc. Verbum ſat eſt.

ACTUS III.

SCENA I.

STRABAX. ASTAPHIUM.

STRABAX.

Rus manè dudum hinc ire me juſſit pater,
Ut bubus glandem prandio depromerem.
Poſt illoc veni, quàm advenit (si Dîs placet)
Ad villam argentum meo qui debebat patri,
Qui oveis Tarentinas erat mercatus de patre.
Quærit patrem: dico eſſe in urbe. Interrogo,
Quid eum velit, homo cruminam sibi de collo detrahit;
Minas viginti mihi dat. Accipio lubens.
Condo in cruminam. Ille abiit: ego perperas, minas
Oveis in crumina hac in urbem detuli.
Fuit edepol Mars meo periratus patri:
Nam oveis illius haud longè abſunt a lupis.
Nunc ego iſtos mundulos urbanos amasios
Hoc ictu exponam, atque omnes ejiciam foras.
Eradicare eſt certum cumprimis patrem,
Poſt id locorum matrem. Nunc hodie efferam
Ad hanc argentum, quàm mage amo quàm matrem meam.
Tat! ecquis eſt? nulla eſt? ecquis aperit hoc oſtium?

ASTAPHIUM.

Quid iſtuc alienum eſt, amabo, mi Strabax:
Qui non extemplo intres? anne oportuit
Ita, te quidem qui es familiaris?

STRABAX.

Ibitur.
Ne me morari cenſeas.

ASTAPHIUM.

Lepidè facis.

ACTUS III.

SCENA II.

STRATILAX. ASTAPHIUM.

STRATILAX.

MIRUM videtur, ruri herilem filium
Strabacem non rediiſſe, niſi ſi clanculum
Collapſus eſt hîc in corruptelam ſuam.

ASTAPHIUM.

Jam pol illic me inclamabit, ſi aſpexerit.

STRATILAX.

Nimiò minùs ſævus jam ſum, Aſtaphium, quàm fui:
Jam non ſum TRUCULENTUS: noli metuere.
Quid vis?

ASTAPHIUM.

Quid? tuam exſpecto Truculentiam.

STRATILAX.

Dic ; impera mihi, quid vis ; & quo vis modo.
Novos omnes mores habeo, veteres perdidi.
Vel amare poſſum, vel jam ſcortum ducere.

ASTAPHIUM.

Lepidè mecaſtor nuntias. Sed dic mihi,
Habent ?

STRATILAX.

Parasitum te fortaſſe dicere.

ASTAPHIUM.

Intellexiſti lepidè quid ego dicerem.

STRATILAX.

Heus tu, jam, poſtquam in urbem crebrò commoveo,
Dicax ſum factus, jam ſum cavillator probus.

ASTAPHIUM.

Quid id eſt, amabo ? iſtæcce ridicularia
Cavillationes vis fortaſſe dicere ?

STRATILAX.

Ita, ut pauxillum differat a cavillulis.

ASTAPHIUM.

Sequere intrò me, amabo, mea voluptas.

STRATILAX.

Tene hoc tibi :
Rhabonem habeto, mecum ut hanc noctem sies.

ASTAPHIUM.

Perii ! rhabonem ? quam eſſe dicam hanc belluam ?
Quin tu arrhabonem dicis ?

STRATILAX.

At facio lucri :
Ut Præneſtinis conia eſt ciconia.

ASTAPHIUM.

Sequere, obſecro.

STRATILAX.

Strabacem hic opperiar modò ,
Si ruri veniat.

ASTAPHIUM.

Is quidem apud nos hic Strabax :
Modò rure venit.

STRATILAX.

Priúſne , quàm ad matrem ſuam ?
Heu edepol hominem nihili !

ASTAPHIUM.

Anne autem , ut ſoles ?

STRATILAX.

Imò nihil dico.

ASTAPHIUM.

I intrò , amabo , cedo manum.

STRATILAX.

Tene. In tabernam ducor devorſoriam ,
Ubi malè accipiar meâ mihi pecuniâ.

ACTUS IV.

SCENA I.

DINARCHUS.

NEQUE gnatu'ſt , neque progignetur , neque poteſt reperirier ,
Quoi ego nunc dictum aut factum meliùs quàm Veneri velim.

Dii magni ! ut ego lætus ſum, & lætitiâ differor ! ita
Ad me magna nuntiavit Geta meus hodie gaudia :
Mea dona deamata acceptaque habita eſſe apud Phronesium.
Quom hoc jam volupe'ſt, tum hoc nimiò magnæ mellinia mihi :
Militis odioſa ingrataque habita, totus gaudeo.
Mea pila eſt : si repudiatur miles, mulier mecum perit.
Salvos ſum, quia pereo : si non peream, planè inteream.
Nunc ſpeculabor quid ibi agatur : quis eat intrò, qui foras
Veniat : procul hinc obſervabo, meis quid fortunis fuat :
Quia nihil habeo, unum animos movit mihi ; omnia agam precario.

ACTUS IV.

SCENA II.

ASTAPHIUM. DINARCHUS.

ASTAPHIUM.

Lepide efficiam meum, hera, officium : vide intus modò ut tu tuum
Item efficias. Ama, id quod decet, rem tuam : iſtum exinani :

Nunc dum iſti lubet, dum habet, tempus ei rei ſecundes.
Prome venuſtatem amanti tuam, ut gaudia compares.
Ego interim hic reſtitrix his præſidebo; iſte dum ſic faciat
Domum ad te exagogam: nec quemquam interim iſtoc ad vos,
Qui ſit odio, intromittam, tu perge ut lubet. Ludin' iſtos?

DINARCHUS.

Qui eſt iſte? eia, Aſtaphium, indica: qui perit?

ASTAPHIUM.

Amabo. Hiccine tu
Eras?

DINARCHUS.

Moleſtúſne ſum?

ASTAPHIUM.

Nunc magis quàm fuiſti. Nam *niſi* qui
Nobis uſu eſt, nobis moleſtu'ſt: ſed, *obſecro*, da mî operam, ut
Narrem quæ volo.

DINARCHUS.

Nam quid eſt? num meâ refert?

ASTAPHIUM.

Non mu. Sed
Intus bolos quos dat!

DINARCHUS.

Quid? amator novos quiſpiam?

ASTAPHIUM.

Integrum & plenum adorta eſt theſaurum.

DINARCHUS.

Quis eſt?

ASTAPHIUM.

Eloquar.

Sed tu taceto. Noviſti tun' hunc Strabacem?

DINARCHUS.

Quidni?

ASTAPHIUM.

Solus ſummam habet hîc apud nos. Nunc is eſt fundus nobis.

Animo bono malè rem gerit.

DINARCHUS.

Perii hercle ego idem.

ASTAPHIUM.

Stultus es, qui facta infecta facere verbis poſtules.

Thetis quoque etiam in lamentando leſſum fecit filio.

DINARCHUS.

Non ego nunc intrò ad vos mittar?

ASTAPHIUM.

Quîdum quàm miles magis?

DINARCHUS.

Quia enim plus dedi.

ASTAPHIUM.

Plus enim es intromiſſus, quom dabas.

Sine viciſſim, qui dant operam, ob id quod dant, operis utier.

Literas didiciſti: quando ſcis, sine alios diſcere.

DINARCHUS.

Diſcant, dum mihi argumentari liceat, ni oblitus siem,

Quod dedi.

ASTAPHIUM.

Interea magiſter dum tu commentabere,

Volt interim illa itidem commentari.

DINARCHUS.

Quid ?

ASTAPHIUM.

Rem accipere identidem.

DINARCHUS.

Dedi equidem hodie ei quinque argenti deferri minas ,
Præterea unam in obſonatum.

ASTAPHIUM.

Idem iſtoc delatum ſcio.
De eo nunc bene ſumus tuâ virtute.

DINARCHUS.

Illine ut inimici mei
Bona iſtîc edant ? mortuum hercle me , quàm ut id patiar , mavelim.

ASTAPHIUM.

Mavelim mihi inimicos invidere , quàm me inimicis meis.
Nam invidere alii bene eſſe, tibi malè eſſe, miſeria eſt.
Qui invident , egent : illi , quibus invidetur , rem habent.
Stultus es.

DINARCHUS.

Quid eſt ?

ASTAPHIUM.

Opperire.

DINARCHUS.

Quid jam ?

ASTAPHIUM.

Quia pol mavelim.

DINARCHUS.

Non licet de obſonii mnâ me participem fieri ?

ASTAPHIUM.

Si volebas participari, auferres dimidium domum.
Nam itidem hîc ut Acheronti ratio accepti ſcribitur,
Intrò accipimus: quando acceptum eſt, non poteſt ferri foras:
Bene vale.

DINARCHUS.

Reſiſte.

ASTAPHIUM.

Amitte, sine.

DINARCHUS.

Amitto intrò.

ASTAPHIUM.

Ad te quidem.

DINARCHUS.

Imò iſtoc ad vos.

ASTAPHIUM.

Iri non poteſt.

DINARCHUS.

Nimiùm poteſt.
Experiri sine.

ASTAPHIUM.

Imò opperire. Vis eſt opperirier,
Dicam adeſſe, ni occupata eſt.

DINARCHUS.

Reſiſte, hem!

ASTAPHIUM.

Fruſtra es.

DINARCHUS.

Redin',
An non?

ASTAPHIUM.

Redeam. Sed vocat me, quæ in me plus poteſt, quàm potes.

DINARCHUS.

Uno verbo eloquar : mittin' me intrò ?

ASTAPHIUM.

Mendax es, abi.
Unum aiebas, ſed tria dixti verba, atque mendacia.

DINARCHUS.

Abiit : intrò hinc ivit. Ego ut hæc mihi patiar fieri ?
Jam hercle ego tibi, illecebra, ludos faciam clamore in via :
Quæ advorsùm legem accepiſti a plurimis pecuniam.
Jam hercle apud omneis magiſtratus, faxo, erit nomen tuum.
Poſt id ego te manum injiciam quadrupli, venefica,
Suppoſtrix puerûm. Ego edepol jam tua probra aperibo omnia.
Nihili me ! perdidi omne quod fuit. Fio impudens,
Neç mihi adeſt tantillum pensi jam, quos capiam calceos.
Sed quid ego hic clamo ? quid si me jubeat *intromittier* ?
Conceptis, me non facturum, verbis jurem, si velit.
Nugæ ſunt. Si ſtimulos pugnis cædis, manibus plus dolet.
De nihilo illi eſt iraſci, quæ te non flocci facit.
Sed quid hoc eſt ? pro Dî immortales ! Calliclem video ſenem,
Meus qui affinis fuit, ancillas duas conſtrictas ducere.
Alteram tonſtricem hujus, alteram ancillam ſuam.
Pertimui, poſtquam una cura cor meum movit modò.
Timeo, ne malefacta antiqua mea ſint inventa omnia.

ACTUS IV.

SCENA III.

CALLICLES. ANCILLÆ. DINARCHUS.

CALLICLES.

Egone tibi malè dicam, aut tibi adeò malè velim? ut animus meu'ſt,
Propemodum expertæ eſtis, quàm ego ſim mitis tranquilluſque homo.
Rogitavi ego vos verberantes & pendentes ſimul:
Commemini, quo quicque pacto ſitis confeſſæ: ſcio.
Hic nunc volo ſcire eodem pacto, ſine malo fateamini.
Quanquam vos colubrino ingenio ambæ eſtis; edico prius,
Ne duplices habeatis linguas: ne ego bilingues vos necem:
Niſi ſi ad tintinnaculos vos voltis educi viros.

ANCILLA.

Vis ſubegit verum fateri, ita lora lædunt brachia.

CALLICLES.

At, ſi verum mihi eritis faſſæ, vinclis exſolvemini.

DINARCHUS.

Etiam nunc, quid ſit negotii, falſus incertuſque ſum:
Niſi quia timeo tamen.

ANCILLA.

Ego nec quid peccavi ſcio.

CALLICLES.

Omnium primum diverſæ ſtate, hem sic: iſtuc volo.
Neve inter vos significetis, ego ero paries. Loquere tu.

ANCILLA.

Quid loquar?

CALLICLES.

Quid puero factum eſt, mea quem peperit filia,
Meo nepoti? capita rerum mihi expedite.

ANCILLA.

Iſtæ dedi.

CALLICLES.

Jam tace, accepiſtin' puerum tu ab hac.

ANCILLA.

Accepi.

CALLICLES.

Tace:
Nihil moror præterea. Satis eſt faſſa.

ANCILLA.

Inficias non eo.

CALLICLES.

Jam livorem tute ſcapulis iſtoc concinnas tuis,
Conveniunt adhuc utriuſque verba.

DINARCHUS.

Væ miſero mihi?
Mea nunc facinora aperiuntur, clam quæ ſperavi fore.

CALLICLES.

Loquere tu: qui dare te huic puerum juſſit?

ANCILLA.

Hera major mea.

CALLICLES.

CALLICLES.

Quid tu? cur eum accepiſti.

ANCILLA.

Hera mea rogavit me minor,
Puer ut afferretur, eaque ut celarentur omnia.

CALLICLES.

Loquere tu. Quid eo feciſti puero!

ANCILLA.

Ad meam heram detuli.

CALLICLES.

Quid eo puero tua hera fecit?

ANCILLA.

Heræ meæ extemplo dedit.

CALLICLES.

Quoi malum, heræ?

ANCILLA.

Duæ ſunt iſtæ.

CALLICLES.

Cave tu, niſi quod te rogo, niſi
Ea quæ exquiro.

ANCILLA.

Mater filiæ dono dedit, inquam.

CALLICLES.

Plus quàm dudum, inquam, loquere.

ANCILLA.

Plus tu rogitas.

CALLICLES.

Reſponde ocyùs.
Quid illa, quoi donatus eſt?

ANCILLA.

Suppoſivit.

CALLICLES.

Quoi?

ANCILLA.

Pro filiolo.

CALLICLES.

Pro filiolo ? Dî obſecro voſtram fidem,
Ut faciliùs alia, quàm illa unde eſt, puerum alienum parit ?
Hæc labore alieno puerum peperit ſine doloribus.
Puer quidem beatus ; matres duas habet, & avias duas :
Jam metuo, patres quot fuerint. Vide, ſis, facinus muliebre !

ANCILLA.

Magis pol hæc malitia pertinet ad viros, quàm ad mulieres.
Vir illam, non mulier prægnatem fecit.

CALLICLES.

Et idem ego iſtuc ſcio.
Tu bona ei cuſtos fuiſti.

ANCILLA.

Plus poteſt qui plus valet.
Vir erat, plus valebat, vicit : quod petebat, abſtulit.

CALLICLES.

Et tibi quidem hercle idem attulit magnum malum.

ANCILLA.

De iſtoc ipſa, etsi tu taceas, reapſe experta intellego.

CALLICLES.

Nunquam te facere hodie quivi, ut is quis eſſet diceres.

ANCILLA.

Tacui : at nunc non taceo, quando adeſt, neceſſe eſt indicem.

DINARCHUS.

Lapideus ſum, commovere me miſer non audeo.
Res palam omnis eſt: meo illic nunc fiunt capiti comitia,
Meum illuc facinus, mea ſtultitia eſt. Timeo quàm mox nominer.

CALLICLES.

Loquere, filiam meam quis integram ſtupraverit?

ANCILLA.

Video ego te, propter mala facta qui es patronus parieti.

DINARCHUS.

Neque vivos neque mortuus ſum: neque quid nunc faciam, ſcio.
Neque ut hinc abeam, neque ut hunc adeam, ſcio: timore torpeo.

CALLICLES.

Dicin' an non?

ANCILLA.

Dinarchus: quoi illam priùs deſpoponderas.

CALLICLES.

Ubi is homo eſt, quem dicis?

DINARCHUS.

Aſſum, Callicles. Per tua obſecro
Genua, ut tu iſtuc insipienter factum ſapienter feras,
Mihique ignoſcas, quod animi impos vini vitio fecerim.

CALLICLES.

Non places. In mutum culpam confers, quod nequit loqui.
Nam vinum, si fabulari poſſet, ſe defenderet.
Non vinum hominibus moderari, ſed vino homines ſolent,

Qui quidem probi ſunt : verùm qui improbus eſt, sive ſubbibit,
Sive adeò caret temeto, tamen ab ingenio eſt improbus.

DINARCHUS.

Scio equidem, quæ nolo : multa mihi audienda obnoxia.
Ego tibi me obnoxium eſſe fateor, culpæ compotem.

ANCILLA.

Callicles, vide quæſo homini ne facias injuriam.
Reus ſolutus cauſſam dicit : teſtes vinctos attines.

CALLICLES.

Solvite iſtas. Agite, abite, tu domum, & tu autem domum :
Eloquere hæc heræ tuæ ; puerum reddat, si quis eum petat.
Eamus, tu, in jus.

DINARCHUS.

Quid vis in jus me ire ? tu es Prætor mihi.
Verùm te obſecro, ut tuam gnatam des mihi uxorem, Callicles.

CALLICLES.

Eundem pol te judicaſſe quidem iſtam rem intellego :
Nam haud mansiſti, dum ego darem illam : tute ſumsiſti tibi :
Nunc habeas ut nactu's : verùm hoc ego te multabo bolo :
Sex talenta magna a dote demam pro iſta inſcitia.

DINARCHUS.

Bene agis mecum.

CALLICLES.

Filium iſtinc tuum te meliu'ſt repetere.
Ceterum, uxorem, quàm primùm poteſt, abduce ex ædibus.

Ego adeò jam illi remittam nuntium affini meo :
Dicam ut aliam conditionem filio inveniat ſuo.

DINARCHUS.

At ego ab hac puerum repoſcam, ne mox inficias eat.
Nihil eſt. Nam ipſa hæc ultro , ut factum eſt , fecit omnem rem palam.
Sed nimiùm pol opportunè ecce ab ſeſe egreditur foras.
Næ iſta ſtimulum longum habet , quæ uſque illinc cor pungit meum !

ACTUS IV.

SCENA IV.

PHRONESIUM. DINARCHUS.

ASTAPHIUM.

PHRONESIUM.

Blitea & lutea eſt meretrix , nisi quæ ſapit in vino ad rem ſuam.
Si alia membra vino madeant, cor sit ſaltem ſobrium.
Nam mihi dividia eſt, tonſtricem meam sic mulcatam malè ,
Ea dixit , eum Dinarchi puerum inventum filium.

DINARCHUS.

Ubi id audivit , quam penes eſt mea omnis res & liberi.

PHRONESIUM.

Video eccum, qui manſtutorem me adoptavit bonis.

DINARCHUS.

Mulier, aſſum : profectu'ſt ?

PHRONESIUM.

Quid agitur, voluptas mea ?

DINARCHUS.

Non voluptas. Aufer nugas. Nihil ego nunc de iſtac re ago.

PHRONESIUM.

Scio mecaſtor quid velis, & quid poſtules, & quid petas.
Me videre vis, & me te amare poſtulas : puerum petis.

DINARCHUS.

Dî immortales, ut planiloqua eſt ! paucis ut rem ipſam attigit.

PHRONESIUM.

Scio equidem ſponſam tibi eſſe, & filium ex ſponſa tua :
Et tibi uxorem ducendam jam eſſe : alibi jam animum tuum.
Ut me quasi pro derelicta ſis habiturus. Sed tamen
Cogitato, mus puſillus quàm ſit ſapiens beſtia,
Ætatem qui uni cubili nunquam committit ſuam.
Quia si unum oſtium obsideatur, aliud perfugium gerit.

DINARCHUS.

Otium ubi erit, de iſtis rebus tum amplius tecum loquar.
Nunc puerum redde.

PHRONESIUM.

Imò, amabo, ut hos dies aliquos ſinas

Eum eſſe apud me.

DINARCHUS.

Minumè.

PHRONESIUM.

Jam, amabo.

DINARCHUS.

Quid opu'ſt?

PHRONESIUM.

E re mea eſt.

Triduum hoc ſaltem, dum aliquò Miles circumducitur.

In eam rem, si quid habebo, tibi quoque etiam proderit.

Si auferes puerum, a Milite omnis tum mihi ſpes animam efflaverit.

DINARCHUS.

Factum cupio: nam re facere, si velim, non eſt locus.

Nunc puero utere, & procura: quia unde procures, habes.

PHRONESIUM.

Multùm amabo te ob iſtam rem mecaſtor. Ubi domi metues malum,

Fugito huc ad me: ſaltem amicus mihi eſto manubiarius.

DINARCHUS.

Bene vale, Phronesium.

PHRONESIUM.

Jam me tuum oculum non vocas?

DINARCHUS.

Id quoque interim futatim nomen commemorabitur.

PHRONESIUM.

Num quid vis?

DINARCHUS.

Fac valeas. Operæ ubi mihi erit, ad te venero.

PHRONESIUM.

Ille quidem hinc abiit, abſceſſit : dicere hic quidvis licet.
Verum eſt verbum, quod memoratur. Ubi amici, ibidem opus.
Propter hunc ſpes etiam ſe hodie * ri militem :
Quem ego, ecaſtor, mage amo quàm me, dum id, quod cupio, inde aufero.
Quæ quom multum abſtulimus, haud multum apparet, quod datum eſt.
Ita ſunt gloriæ meretricum.

ASTAPHIUM.

Aha, tace !

PHRONESIUM.

Quid eſt, obſecro ?

ASTAPHIUM.

Adeſt pueri....

PHRONESIUM.

Sine eum ipſum adire huc : sine, si is eſt modò.
Sine eum ipſum adire, ut cupit, ad me hàc rectà. Si venerit,
Næ iſtum, ecaſtor, hodie aſtutis confectum fallaciis...

ACTUS

ACTUS V.

STRATOPHANES. ASTAPHIUM. PHRONESIUM. STRABAX.

STRATOPHANES.

Eo mihi amare ! fero ſupplicium damnis ad amicam meam.
Utut illud acceptum sit, priùs quod perdidi, hoc addam inſuper.
Sed quid ? video heram atque ancillam ante ædeis: adeunda eſt hæc mihi.
Quid hìc vos agitis ?

PHRONESIUM.

Ne me appella.

STRATOPHANES.

Nimium ſævis.

PHRONESIUM.

Sic ſine.
Potin es ut mihi moleſtus ne sies ?

STRATOPHANES.

Quid, Aſtaphilitium, eſt ?

ASTAPHIUM.

Meritò ecaſtor tibi ſuccenſet.

PHRONESIUM.

Egon' ? atque iſti etiam parum
Malè volo.

STRATOPHANES.

Ego, mea voluptas, si quid peccavi priùs,
Supplicium ad te hanc minam fero auri. Si mihi rides, eſpice.

PHRONESIUM.

Manus vetat, priùs quàm penes ſeſe habeat, quicquam credere.
Puero opus'ſt cibum, opus eſt matri autem quæ puerum lavit,
Opus nutrici autem, utrem ut habeat veteris vini largiter;
Ut dies noctesque potet: opu'ſt igne, opus eſt carbonibus:
Faſciis opus eſt, pulvinis, cunis, incunabulis:
Oleum opus eſt, farina puero opus eſt, opu'ſt totum diem.
Nunquam hoc uno die efficiatur opus, quin opus ſemper siet.
Non enim poſſunt militares pueri ſetanio *educier.*

STRATOPHANES.

Reſpice ergo, accipe hoc, quî iſtuc efficias opus.

PHRONESIUM.

Cedo:
Quanquam parum eſt.

STRATOPHANES.

Addam minam adhuc iſtic poſtea.

PHRONESIUM.

Parum eſt.

STRATOPHANES.

Tuo arbitratu, quod jubebis, id dabitur: da nunc ſavium.

PHRONESIUM.

Mitte me, inquam: odioſu's.

STRATOPHANES.

Nihil fit : non amor. Teritur dies. Plus decem pondo amoris pauxilliſper perdidi.

PHRONESIUM.

Accipe hoc, atque auferto intrò.

STRABAX.

Ubi mea amica eſt gentium ? Neque ruri, neque hic operis quicquam facio : corrumpor ſitu ; Ita miſer cubando in lecto hic exſpectando obdurui. Sed eccam video. Heus amica, quid agis ?

STRATOPHANES.

Quis illic homo ?

PHRONESIUM.

Quem ego mecaſtor magis amo, quàm te.

STRATOPHANES.

Quàm me ? quo modo ?

PHRONESIUM.

Hoc modo, ut moleſtus ne ſies.

STRATOPHANES.

Jam abis, poſtquam aurum habes ?

PHRONESIUM.

Condidi intrò, quod dediſti.

STRABAX.

Ades amica : te alloquor.

PHRONESIUM.

At ego ad te ibam.

STRABAX.

Ad me, delicia ?

PHRONESIUM.

Hercle verò ſeriò.

STRABAX.

Quanquam ego tibi videor ſtultus, gaudere aliquid me volo.

Nam quanquam es bella, malo tuo es, niſi tuo ego aliquî gaudeo.

PHRONESIUM.

Vín' te amplectar, & ſavium dem?

STRABAX.

Quidvis face, gaudeam.

STRATOPHANES.

Meoſne ante oculos ego illam patiar alios amplexarier?

Mortuum hercle me duco ſatius: abſtine hoc, mulier, manum:

Niſi ſi te mea manu hac machæra & hunc vis emori.

PHRONESIUM.

Nihil φλυαρεῖν ſatius eſt, miles, ſi te amari poſtulas.

Auro, haud ferro deterrere potes, ne amet, Stratophanes.

STRATOPHANES.

Quî, malum, bella aut faceta es, quæ *ames hominem* iſtimodi?

PHRONESIUM.

Venitne in mentem tibi, quod verbum in cavea dixit hiſtrio?

Omnes homines ad ſuum quæſtum callent & faſtidiunt.

STRATOPHANES.

Hunccine hominem te amplexari, tam horridum atque ſqualidum?

PHRONESIUM.

Quanquam hic horridu'ſt, quanquam hic ſqualidu'ſt, ſcitus bellum init.

STRATOPHANES.

Dedin' ego argentum?

PHRONESIUM.

Mihi? dediſti filio cibaria.

STRABAX.

Nunc, ſi hanc tecum eſſe ſperas, alia opu'ſt auri mina.

STRATOPHANES.

Malam rem his & magnam!

STRABAX.

Magno opere ſerva tibi viaticum. Quid iſta debet, niſi tria?

STRATOPHANES.

Quæ tria nam?

STRABAX.

Unguenta, noctem, ſavium.

PHRONESIUM.

Par pari reſpondet. Verùm nunc ſaltem si amas, mihi Da tu de tuis deliciis ſummis quid pauxillulum.

STRATOPHANES.

Quid id, ai, amabo, eſt, quod dem? dic dum: si ſuperet, feres.

PHRONESIUM.

Campas dicis: abi, abi: conſultavi iſtuc.

STRATOPHANES.

Mihi homo Cave faxis volens, tibi jam quoi ſunt dentes ferrei. Volgo ad ſe omneis intromittit: abſtine iſtac tu manum.

STRABAX.

Jam, hercle, jam magno tu vapula vir ſtrenuus.

STRATOPHANES.

Dedi ego huic aurum.

M. ACCII PLAUTI

FABULARUM

FRAGMENTA,

SIVE

LOCI EX AMISSIS PLAUTI

COMŒDIIS

Maximam partem a Grammaticis citati.

ACARI STUDIUM.

QUAM ego tantâ pauperâvi per dolum pecunia.
Citat Nonius Marcellus.

ABROICUS.

Quaſi lupus ab armis valeo; clunes infractos gero.
Citant Feſtus & Nonius.

ADDICTUS.

. . . .

Opus facere nimio quàm dormire mavolo: veternum metuo. *Citat Virgilii interpres, 1. Georg.*

ARTAMON.

Nunc mihi licet quidvis loqui: nemo adeſt ſuperſtes. *Citat Feſtus.*

ASTRABA.

Latine CLITELLARIA.

Sequere, ſequere, Polybadiſce: meam ſpem te cupio conſequi.

POLYBADISCUS.

Sequor hercule quidem: nam lubenter, mea ſperata, conſequor.

Axitioſæ annonam caram e vili concinnant viris.
Quaſi tollenonem aut pilum reciproces planâ viâ.
Terebrâ tu quidem pertundis.
Dare pedibus protinam ſeſe ab his regionibus.
Terebratus multùm ſit: & ſubſcudes addite.

Hæc hactenus titulo ASTRABÆ *laudata ſunt a Varrone. Nunc deinceps quæ ſequuntur,* CLITELLARIÆ *nomine citantur.*

Non quaſi, ut hæc ſunt heic limaces lividæ.
Diobolares, ſcænicolæ, miraculæ,
Cum extritis talis, cum crotilis cruſculis,

Quis tu es, qui ducis me? mu! perii hercle: Afer eſt.

Hæc omnia leguntur apud Soſipatrum Cariſium, libro II. Inſtitutionum Grammaticarum.

Calceolus.

Molluſcam nucem ſuper ejus dixit impendere tegulas.

Carbonaria.

Secundum ipſam aram aurum abſcondidi.
Eſto pernam, ſumen, ſueris, ſpectile, callum, glandia.
Patibulus ferar per urbem, deinde affigar cruci.

Hæc citant Priſcianus, Feſtus & Nonius.

Colax.

Batiolam auream octo pondo habebat; accipere noluit.

Citat Nonius in Batiola.

COMMORIENTES.

. . . . . . Saliam in puteum præcipes.

Hæc Priſcianus.

CONDALIUM.

Tam crepuſculo fere, ut amens, lampadas accendit.

Citat Varro, lib. VI. de Ling. Lat.

CORNICULARIA.

Facite olant ædes Arabice.
Qui regi latrocinatus decem annos Demetrio
Mercede.
Pulchrum & luculentum hodie evenit prœlium.
Te obſecro, Lyde, pileum meum, mi ſodalis, mea ſalubritas.
Quid. ceſſamus ludos facere? Circus noſter ecce adeſt.
Qui amant ancillam meam Hedylium oculitus.
Mihi Laverna in furtis celebraſſis manus.

Citant Diomedes, Varro & Nonius.

Dyscolus.

Virgo ſum: nondum didici verba nupta dicere.
Citat Feſtus.

Feneratrix.

Heus tu: in Barbaria quod dixiſſe dicitur,
Liberta ſuæ patronæ, id ego dico tibi:
Liberta ſalve: vapula Papyria.
Citat Feſtus.

Fretum.

. . . . . . Hoc illud eſt
Quod arietini reſponſum magnis ludis dicitur:
Peribo, ſi non fecero: ſi ſaxo, vapulavero.
Apud A. Gellium, lib. III. cap. 3.

Frivolaria, *ſeu* Fribularia.

Commodo dictitemus.
Is mihi erat bilis, aqua intercus, tuſſis, febris querquera.
. . . . . . ſequimini hac . . . .
Sultis legiones omnes Livernæ. Ubi rorarii
Eſtis? en ſunt. Ubi ſunt accenſi? ecce
Agite, ſubſidite omnes, quaſi ſolent triarii.

Navè agere oportet, quod agas, non ductariè.
Superaboque omnes argutando præficas.
. . . . . . Tunc papillæ primitus
Fraterculabant: illud volui dicere,
Sororiabant. Quid opus eſt verbis? &c.
O amice, ex multis mihi une Cephalio.
Strebula agnina tene.

Apud Varronem, Feſtum, Sosipatrum Carisium, Priſcianum & Nonium.

GASTRION, *vel* GASTRON.

Caro ſtrebula, vitellina eſt: cenabis.

Feſtus.

HORTULUS.

Præco ibi adsit cum corona: quique licet, veneat.

Citat Feſtus.

KARISTUS.

. . . . . . Malo hunc alligari ad oriam;
Ut ſemper piſcetur, etsi ſit tempeſtas maxuma.

Producit Fulgentius in Oria.

Lenones Gemini.

Dolet hic puellus, ſeſe venum ducier.
Priſcianus, lib. VI.

Medicus.

In conſpicillo aſſervabam : pallium obſervabam.
Parasito cum virgis caſeum radi poteſt.
Domi reliqui exoletam virginem.
Hæc afferunt Nonius & Priſcianus.

Nervolaria.

Scobinam ego lima actutum adrasi.
Scranciæ, ſcrupedæ, ſtrictivellæ, tantulæ.
Prohibent, quom mœnia aliunde ego fungor mea.
Ocyſſumè nos liberi poſſimus fieri.
Polluctè prodigum eſſe amatorem addecet.
. . . . . . Vinum ſubleſtiſſumum.
Inſanum valde uterque deamat.
Hæc citant Varro, A. Gellius & Nonius.

Parasitus Piger, *sive* Lipargus.

Indè bene appotus primulo crepuſculo
Domum

Domum ire cœpi tramite recta via.
Ambo magna laude lauti : poſtremò ambo ſumus non lauci.
Addite lepades , echinos , oſtreas.
Nihil moror mihi fucum in alveo , apibus qui peredit cibum.

Hæc Varro , Feſtus , Nonius & Priſcianus.

PHAGON.

Honos ſynceraſto perit.

Varro , lib. VI. de Ling. Lat.

PLOCIONA.

Nam coloratam frontem habet , petilis labris.

Laudat Nonius.

SATURIO.

Catulinam , carnem esitaviſſe , hoc eſt , comediſſe Romanos , Plautus in Saturione refert.
Retrahi nequitur , quoquo progreſſa eſt ſemel.
Male tibi eveniſſe video. Qui glaber erat tanquam rien.

Succenturia ; centum require, qui te delectet domi.

Hæc Feſtus.

Scytha Liturgus.

Mulier es, uxor, Quoja, vir ? ego novi, ſcio : axioſa es.

. . . . Sin ea mihi insignitos pueros pariat poſtea,
Aut varum, aut valgum, aut compernem, aut pætum, aut brocchum filium.

Hæc Varro, Feſtus & Nonius.

Trigemini.

Ni fugiſſem, medium credo præmorsiſſet.

A. Gellius, lib. VII. cap. 9.

Vidularia.

Ubi quamque pedem videbat, ſuſſurabatur omnis.
Neſcio qui ſervos e myrteta proſiluit.
Paupera hæc res eſt.
Opposita eſt claxendix. At ego dicam signi quid sit.
Animum advortite ambo, si vobis, vidulum hic apponite.
Ego ſervabo, quaſi ſequeſtro detis : neutri reddibo, donicum

Res judicata erit hæc.
Haud fugio ſequeſtrum.
Inopiam, luctum, mœrorem, paupertatem, algum, famem.
Ejuſdem Bacchæ fecerunt noſtram navim Pentheum.
Nunc, ut apud ſequeſtrum vidulum posivimus.
Nunc ſervos argentum a patre expalpabitur.
Imò id quod hæc noſtra eſt patria, & quod hic meus
Eſt pater, illic autem Soterinis eſt pater.
Malim moriri meos, quàm mendicarier.
Boni miniſtrantur: illum nunc irrident mali.
Signum rectè comparebat: hujus contendi annulum.
Quid multa verba? plurimum luctavimus.
. . . . . . Jube hunc inſui culleo,
Atque in altum deportari, si vis annonam bonam.
Ibi ut piſcabar, fuſcinâ ici vidulum.
Nam audivi feminam ego leonem ſemel parire.

Hæc afferunt Nonius, Priſcianus & Philargyrus.

LOCI EX AMISSIS CITATI,

Amiſſo etiam Comœdiæ nomine.

Epeum fumificum, qui legioni noſtræ habet coctum cibum.
Oggannuit odioſus omni totæ familiæ.
Licet vos abire curriculo.
Jam tibi tuis meritis craſſus corius redditus eſt.
Dii bene vortant! tene cruminam: in ea erunt triginta minæ.
Nullam ego rem citiorem apud homines eſſe, quàm famam reor.
Stultus eſt advorsùm ætatem & capitis canitudinem.

Numnam mihi oculi cæcultant ? eſtne hic noſter Hermio ?
Ejuravit militiam.
Sic me ſubes cotidie, quaſi fiber ſalicem.
Herbam do.
Iniit te unquam febris ?
Neque muneralem legem, neque lenoniam,
Rogata fuerit nec ne, floccid' æſtumo.
Perfidioſè captus, edepol nervo cervices probas.
Muriatica autem video in vaſis ſtagneis :
Bonam naritam, & camarum, & tagenia :
Echinos fartos, conchas piſcinarias.
Non ego te novi, navalis ſcriba, columbar impudens ?
Nihil deconciliares illi : niſi quid Perſibus ſapis.
Sacrum an profanum habeas, parvi penditur.
Ulceroſam, compeditam, ſubverbuſtam, ſordidam.
Glirium examina.
. . . . ſed leno egreditur foras.
Hinc ex occulto ſermonem ejus ſublegam.
Nec, machæra, audes dentes frendere.
Flocci pendo quid rerum geras.
Argentum hinc facite,
Clandeſtina ut celetur conſuetudo.
Properant prandium.
Quam folles taurini habent, quom liqueſcunt petræ, ferrum ubi fit.
Non hic ut poſſit, edit; ſed poſſe cupit, ut edat.
Fortaſſe ſe amare ſuſpicavêre.
Inſtare factum.
Egone illi venear ?
Inimicus eſto, donicum ego revenero.

Corpus tuum virgis ulmeis inſcribam.
Nunquam ad civitatem venio, niſi quom infertur peplum.
Scelerare manus.
Ipſa ſibi avis mortem creat.
Pro larvato te circumferam.
Paupera hæc eſt mulier.
. . . . Si quæ forte concio eſt,
Ubi eum hietare nondum in mentem venit.
Cilix, Lyciſce, Soſia, Stiche, Parmeno,
Exite, & ferte fuſteis privos in manu.
Anus hæc in pellis periculum protenditur.
Cedite mihi.
Mecum habet patagus, morbus, æs.
Quid eſt hoc? rugat pallium, amictus non ſum commode.
. . . . Exi tu Dave.
Age, ſparge. Mundum eſſe hoc veſtibulum volo.
Venus ventura eſt noſtra. Non hoc pulveret.
Regieſcit.
Pullaria.
Veſperna.
Neque ego ad menſam publicas res clamo, neque leges crepo.

Leguntur hæc omnia apud Varronem, Feſtum, Nonium, Priſcianum, Diomedem, Donatum & Servium.

LOCI EX COMŒDIIS QUÆ EXSTANT

Citati, qui tamen in noſtris hodie Codicibus nuſquam comparent.

Ex Amphitruone.

Optumo jure infringatur aula cineris in caput.
Ne tu poſtules matellam unam tibi aquæ infundi in caput.
Herus Amphitruo occupatus.
Quæſe, adveniente morbo, nunc medicum tibi.
Enim tu certè aut larvatus aut cerritus es.
Edepol hominem te miſerum! medicum quærita.
Cuique, me abſente, corpus vulgavit ſuum.
Exjuraviſti te mihi dixe per jocum.
Qui nequeas noſtrorum uter ſit Amphitruo decernere.
Nisi hoc ita factum eſt, proinde ut factum eſſe autumo.
Non cauſam dico. Verùm quî insimulet probri?
Manifeſtum hunc obtorto collo teneo furem.
Ibì ſcrobes effodito duplos ſexagenos in dies.
At ego certè cruce & cruciatu mactabo: exito foras Maſtigia.

Ex Asinaria.

Qui etiam me miſerum famoſum flagitiis facit ſuis.
Heic, aderit, credo, congerro meus.

Ex Aulularia.

Nec noctu nec diu quietus unquam eam, nunc dormiam.
. . . . Sed Leno egreditur foras.
Hinc ex occulto ſermone ſatus ſublegam.
Homo ebriolatus ſomno ſanari ſolet.
Qui mihi olera cruda ponunt, halec danunt.
Ego ecfodiebam in die denos ſcrobes.
Hic quidem pervicus cuſtodem addidit.
Pro illis crocotis, ſtrophiis, ſumtu uxorio.
Ut admomordi hominem.
Myrtam, myrtum.

E Capteiveis.

Fac fidele: cave fluxam fidem feras.
Pileum quem habuit, deripuit, eumque ad cœlum tollit.
. . . . . . Auctionem facio paraſiticam.

E Casina.

Perii! illic habebit flocco jam homo lumbos meos.
Intro ad uxorem, ſufferamque meum tergum ob injuriam.

E Bacchidibus.

Illa mei cognominis fuit.
. . . . . . Nam & ex mari timida ecce ego
Pavitare. . . . . .
Quibus ingenium animi utibile eſt, modicum & ſine
Vernilitate. . . . . .
Ecquis evocat cum naſiternâ & cum aquâ illum impuriſſimum.
Quæ ſodalem atque me exercitos habet.
Nam tu quidem quoivis excantare cor facile potes.
Vincla, virgæ, molæ ſævitudo malâ fit pejor.
Cor meum, ſpes mea, mel meum, ſuavitudo, cibus, gaudium.
Limaces viri.
Ne a quoquam alio acciperes mercedem annuam,
Niſi ab ſeſe: nec cum quiquam limaces caput.
Cupido te conficit, anne amor?
Præneſtinum, opinor, eſſe: ita erat glorioſus.
Sin lenocinium forte collubitum eſt tibi,
Videas mercedis quid tibi æquom eſt dari,
Ne iſtâ ætate me ſectere gratiis.
Ulyſſem audivi fuiſſe ærumnoſiſſimum,
Qui annis viginti errans a patriâ abfuit:
Verùm hic adoleſcens multo Ulyſſem anteit,
Qui illico errat intra muros civicos.

E Moſtellaria.

Sine juxta aram ſedeam, & dabo meliora conſilia.

E MILITE.

Ita nos noſtramque familiam habes exercitam,
. . . . . . Modicè ſapis.

PSEUDOLUS.

Niſi carcerem aliquando effregeritis voſtram domum.

PŒNULUS.

Importuna avis venit veſperi.

RUDENS.

Quid murmurillas tecum, & te diſcrucias?
. . . . . . Aulas abſtulas.

STICHUS.

. . . . . . Nonne hoc publicitus.

TRUCULENTUS.

Bona perdidi, mala reperi: factus ſum extimus à vobis.

FINIS FRAGMENTORUM.

INDEX VOCABULORUM

Quorum alia per jocum finxit PLAUTUS, alia paulò poſt immutata ſunt, alia antiquata.

Primus numerus actum, ſecundus ſcenam, tertius ſcenæ verſum indicat.

A Me, e domo mea, *Stich.* 5. 1. 17.
A me, de meo, *Pſeud.* 2. 4. 45.
A nobis, e domo noſtra, *Mil.* 2. 3. 68. *Merc.* 4. 2. 8.
Abditivus, ſejunctus, ſeparatus, *Pœn. Prol.* 65.
Abduce, abduc, *Curc.* 5. 3. 14. *& alibi paſſim.*
Abjecta ædes, parvo pretio venales, *Merc.* 3. 3. 3.
Abominare, abominari, *Trin.* 3. 2. 82.
Abſtulo, aufero: *Fr. p.* 529.
Abſtinere ſe, *Milit.* 3. 1. 49.
Abſumedo, ficta vox ab abſumendo, *Capt.* 4. 3. 3.
Abuſa; paſſivè, *Aſin.* 1. 3. 44.
Abuti, cum accuſ. *Bac.* 2. 3. 126.
Acceptor, approbator, *Trin.* 1. 2. 167.
Accreduas, credas, *Aſin.* 5. 2. 4.
Accubuo, ficta vox ridiculi causâ ab accubuus, *Truc.* 2. 4. 68.
Accurare, accuratè operam dare. *Trin.* 1. 2. 41.
Accuraſſis, accuraveris. *Pſeu.* 4. 1. 29.
Accuſitare, ab accuſo, *Moſtel.* 3. 2. 23.
Acherus untis, mortuorum receptaculum, *Amph.* 5. 1. 26.
Acheruntem, adverbialiter, *Moſt.* 2. 2. 68.
Achilli, Achillis, *Bac.* 4. 9. 14.
Adaxint, adegerint, *Aul.* 1. 1. 11.
Adduce, adduc, *Aſin.* 2. 2. 88.
Adicere, adjicere, *Pœn.* 5. 4. 1.
Admiſſe, admiſiſſe, *Mil.* 4. 7. 4.
Adoneum, Adonin. *Men.* 1. 2. 35.
Ætatem, per omnem vitam, *Aſ.* 2. 2. 8.
Ævus, ævum. *Pœn.* 5. 4. 14.
Afferre, allaturum, *Curc.* 2. 1. 11.
Affinis, gener, *Aul.* 3. 4. 14.
Afformidare, *Bacc.* 4. 10. 3.
Aggredias, aggrediaris, *Truc.* 2. 1. 10.
Aggredire, aggredi, *Aſin.* 3. 3. 124.
Agoranomus, Græcus magiſtratus, qui Romæ Ædilis rerum venalium, *Capt.* 4. 2. 44.
Albitudo, *Trin.* 4. 2. 32.
Alcumenas, in genit. more Græc. *Am. arg.* 2. 1.
Algus, algu, *Fr. p.* 524. *v.* 3.
Alicariæ, *Pœn.* 1. 2. 54. Sic vocabantur meretrices ante alicariorum piſtrina verſari ſolitæ. *Feſt.*
Allietum, ab allio, moretum, cibi genus, *Moſt.* 1. 1. 45.
Alludiare, alludere, *Pœn.* 5. 4. 64.
Alteræ, alteri, *Rud.* 3. 4. 54.
Altilis dos, lauta, *Frag. P.* 514. *v.* 18.
Altrinſecus, altera ex parte, *Mil.* 2. 5. 36. *Merc.* 5. 4. 16.
Altrovorſum, verſus alteram partem, *Caſ.* 3. 2. 28.
Alvus, gen. maſc. *Pſeud.* 3. 2. 34.

Amaſſo, amavero, *Caſ.* 5. 4. 22.
Ambadediſſe, artoſiſſe, *Merc.* 2. 1. 15.
Amicibor, amiciar, *Perſ.* 2. 5. 6.
Amiciter, clementer, *Perſ.* 2. 3. 3.
Amiſſis, amiſeris, *Bach.* 5. 2. 70.
Amittere, omittere. *Amph.* 2. 2. 217. dimittere, *Capt. Arg.* v. 7. & *Moſt.* 2. 2. 2.
Amoliri, paſſivè, *Pſeud.* 3. 2. 67.
Amplectere, amplecti, *Rud.* 3. 5. 36.
Amuſſitata indoles, ad amuſſim facta, *Mil.* 3. 1. 38.
Ancipes, anceps, *Rud.* 4. 4. 114.
Anno, ante annum, *Men.* 1. 3. 22.
Antideo, anteeo, *Ciſt.* 2. 1. 3.
Antipho, Antiphone. *St.* 5. 2. 16.
Antidit, anteit, *Trin.* 2. 4. 145.
Antidhac, antehac, *paſſim.*
Aperibo, aperiam, *Truc.* 4. 2. 50.
Apertare, ab aperio. *Men.* 5. 5. 50.
Apiſci, adipiſci, *Epid.* 5. 2. 3.
Apolactizare, ex Græco, calcibus repellere, *Epi.* 5. 2. 13.
Apollinis, vocativi caſûs, *Men.* 5. 2. 118.
Apponere, deponere. *Pœn.* 4. 2. 35.
Appoſivi, appoſui, *Mil.* 3. 3. 31.
Aquilus, fuſcus, *Pœn.* 5. 2. 152.
Ares, Mars. Græca vox, *Truc.* 2. 7. 54.
Arbitrarem, arbitrarer, *Pſ.* 4. 2. 57.
Arbitretur, paſſivè, *Epid.* 2. 2. 82.
Architecton, architectus, *Moſt.* 3. 2. 72.
Argutari, multum & celeriter loqui, *Frag.* 519. v. 8.
Aritudo, *Rud.* 2. 6. 40.
Artopta æ, teſta torrendis panibus, *Aul.* 2. 9. 4.
Artua, artus, *Men.* 5. 2. 102.
Aſpellere, depellere, *Merc.* 1. 2. 5.
Aſſentatio, aſſenſio, *Bac.* 3. 3. 7.
Aſſiduus, locuples, *Aul.* 1. 1. 14.
Aſſulatim, fruſtillatim, *Cap.* 4. 2. 52
Aſtituere, apponere, *Cap.* 4. 2. 66.
Aſtu, aſtutè, *Perſ.* 1. 3. 68.
Atque, ſtatim, continuò, *Capt.* 3. 1. 19. *Bacch.* 2. 3. 45.
Atritas, nigredo, *Pœn.* 5. 5. 11.
Attigas, attingas, *Aſin.* 2. 2. 116.
Attingunt, attinent, *Merc.* 1. 1. 32.
Auſit, auſus ſit, *Amph. Supp.* 2. v. 33.
Auſpicavi, auſpicatus ſum, *Perſ.* 4. 6. 7.
Autumare, dicere, narrare, *Amph.* 1. 1. 260. & *paſſim.*
Axitioſa, factioſæ, *Fr. p.* 516. v. 3.

B

Baliolus, niger, *Pœn.* 5. 5. 22.
Barbarè, Latinè, *Aſin.* *Prol.* 11.
Barbaria, Italia, *Pœn.* 3. 2. 21.
Barbarica lex, lex Romana, *Cap.* 3. 1. 32.
Barbarus, Romanus, *Bac.* 1. 2. 15.
Bardus, ſtolidus, *Epid.* 3. 3. 40.
Batiola, poculi genus, *St.* 5. 4. 12.
Batuere, percutere, *Caſ.* 2. 8. 62.
Baxea, calceamenti genus, *Men.* 2. 3. 40.
Bdellium, planta pretioſiſſima, *Curc.* 1. 2. 7.
Belluata tapetia, in quibus pictæ belluæ, *Pſeud.* 1. 2. 14.
Benedicè, bonis verbis, *Aſin.* 1. 3. 54.
Benedicere, precari, *Mil.* 4. 8. 31. bene ominari, *Caſ.* 2. 5. 38.
Benevolens, ſubſtantivè. *Tri.* 1. 2. 8.
Benignus, prodigus, *Tru.* 1. 1. 20.
Beſtia proſerpens, id eſt, ſerpens, *Stich.* 5. 4. 42.
Biſulcilingua, qui duplici lingua utitur, *Pœn.* 5. 2. 74.
Blandidicus, *Pœn.* 1. 1. 10.
Blandiloquentulus, *Tri.* 2. 1. 13.
Blanditer, blandè, *Aſin.* 1. 3. 69.
Blanditia, in ſingul. *Bac.* 1. 1. 16.
Blennus, ſtupidus, *Bac.* 5. 2. 2.
Bliteus, fatuus, *Truc.* 4. 4. 1.
Blitum, oleris genus, *Pſ.* 3. 2. 26.
Boia, collare, *Cap.* 4. 2. 108.
Bombax, interjectio, *Pſ.* 1. 3. 131.
Bombomachides æ, *Mil.* 1. 1. 14. vox a poeta per jocum ficta.
Broncus, qui dentes prominentes habet, *Mil.* 3. 1. 128.
Bubulcitari, bubulcum agere, *Moſt.* 1. 1. 50.
Bucæda, qui bobus, id eſt, bubulis loris cæditur: vox ficta, *Moſt.* 4. 2. 1.
Buccones, ſtolidi, *Bac.* 5. 1. 2.
Bucculentus, fatuus, *Merc.* 3. 4. 54.
Buſtirapus, buſtorum raptor, *Pſ.* 1. 3. 127.

C.

Cacula, ſervus militaris, Pſeud. Arg. v. 4.
Cæcultare, cæcutire, Frag. p. 129. v. 3.
Caiare, cædere, Fr. p. 514. v. 17.
Calator, ſervus, Merc. 5. 2. 11.
Caletur, Capt. 1. 1. 12.
Camarus, piſcis, Fr. p. 129. v. 17.
Canes, canis, Moſt. 1. 1. 40.
Canitudo, canities, Fr. p. 129. 7.
Cantrices, Trin. 2. 1. 13.
Capere, convincere, Am. 2. 2. 189.
Capital, facinus capite luendum, Men. 1. 1. 16.
Capſit, ceperit, Pſ. 4. 3. 6.
Capſo, cepero, Bac. 4. 4. 61.
Carere, carminare, Men. 5. 2. 46.
Carere, cum acc. Curc. 1. 2. 46.
Carint, careant, Moſt. 4. 1. 1.
Carnifex, convicium, Bac. 4. 6. 15.
Caſare, caſum minari, Mil. 3. 2. 42.
Caſteria, locus in navi reponendis remis & gubernaculis, Aſ. 3. 1. 16.
Catagelaſimus, deridiculus, græce, Stich. 4. 2. 60.
Catamitus, Ganymedes, Men. 1. 2. 35.
Cataractria, fictum plantæ nomen, Pſ. 3. 2. 47.
Centauromachia, fictum, Cur. 3. 75.
Cercurus, navis prægrandis, Merc. 1. 1. 86.
Cerinum, cerei coloris, Epi. 2. 2. 49.
Cernere, certare, Am. Ar. 2. v. 3.
Cerritus, inſanus, Men. 5. 4. 2.
Cette, cedite, Merc. 5. 4. 4.
Choragium, inſtrumentum Comicum, Capt. Prol. v. 70.
Choragus, præfectus chori & apparatûs ſcenici, Perſ. 1. 3. 79.
Chryſo, auro, græce, Bac. 2. 3. 6.
Ciet, accuſat, Bac. 2. 3. 11.
Circa, Circe, Epid. 4. 2. 34.
Clamo, clarè admoneo, Bac. 2. 3. 51.
Claror, claritudo, Moſt. 3. 1. 112.
Clavator, qui geſtat clavam, Rud. 3. 5. 25.
Cloacina, Dea quæ cluere, ſeu nominari facit, Curculio, 4. 1. 10.
Cluere, eſſe, Amph. 2. 2. 16.
Clueri, dici, Pſ. 4. 1. 12.
Cluninſtaridyſarchides, Mil. 1. 1. 14. vox a poeta per jocum conficta.
Collaria, collare, vinculi genus, quo collum aſtringitur, Cap. 2. 2. 107.
Collus, collum, Capt. 4. 3. 2.
Collutulare, luto deturpare, Tri. 3. 2. 67.
Colubrinus, aſtutus, Tru. 4. 3. 6.
Colutheæ, bellaria, Perſ. 1. 3. 7.
Columbar, foramen in navi unde remus eminet, Fr. p. 129. 19.
Comedint, comedant, Tru. 2. 6. 53.
Comœdicè, feſtivè, Mil. 2. 2. 58.
Commaritus, Caſ. 4. 2. 18.
Compectum, compactum, Pſ. 1. 5. 129.
Compercere, Pœn. 1. 2. 137.
Compernis, qui longis pedibus, Mil. 3. 1. 128.
Conchitæ, qui conchas legunt, Rud. 2. 2. 5.
Concipilare, compilare, Tru. 2. 8. 61.
Concreduo, concredo, Aul. 3. 6. 40.
Concurare, Bacch. 1. 2. 23.
Condalium, annuli genus, Trin. 4. 3. 7.
Confidentia, duritia, Aſ. 3. 2. 3.
Confidentiloquius, vox ut videtur nova, Trin. 1. 2. 164.
Confirmitas, conſtantia, Mil. 2. 2. 36.
Congerones, qui congerunt aliena ad ſe: jocul. Trin. 1. 2. 6.
Congerro, a gerris, cum quo familiariter nugamur; colluſor, Perſ. 1. 3. 9.
Congliſcat, ſuſcitetur, Trin. 3. 2. 53.
Conia, Ciconia, idiotiſmus, Tru. 3. 2. 29.
Conquiniſcere, cernuum ſe inflectere, ut ventrem exoneraturi faciunt, Pſeud. 1. 2. 75.
Conſequi, paſſivè, ſimul circumagi, Am. 5. 1. 3.
Conſidere, activè, Trin. 2. 2. 19.
Conſpicillum, locus, unde conſpici poteſt, Ciſt. 1. 1. 93. & Frag. p. 125. v. 1.

Contemplo, contemplor, *Amph.* 1. 1. 285.
Contentè, continenter, *Aſ.* 1. 1. 63.
Conterere, proſtituere, *Rud.* 3. 4. 44.
Contui, contueri, *Aſ.* 1. 1. 111.
Convenibo, conveniam, *Caſ.* 3. 2. 18.
Copem, copioſum, *Bac.* 2. 3. 112.
Cordolium, dolor cordis, *Pœn.* 1. 2. 86.
Corius, corium, *Pœn.* 1. 1. 11.
Corvitare, inſtar corvorum ſe ingurgitare, *Caſ.* 4. 1. 20.
Cottabi bubuli, plagarum crepitus, ridicularium, *Trin.* 4. 3. 4.
Craſtini die, *Moſt.* 4. 1. 25.
Creduam, credam, *Pœn.* 3. 5. 2.
Creduis, credideris, *Am.* 2. 2. 40.
Crocota, veſtis muliebris, crocei coloris, *Epid.* 2. 2. 47.
Crucisalus, in crucem ſaliens, fictum ad riſum, *Bac.* 2. 3. 128.
Crurifragium, *Pœn.* 4. 2. 64.
Cruricrepida, fictum de ſervis, quorum crura compedibus crepant, *Tri.* 4. 3. 14.
Crux, qui cruciat, *Aul.* 3. 5. 48. qui cruce dignus, *Per.* 5. 2. 17.
Cubitiſſim, *Caſ.* 5. 2. 37.
Cuculus, convicium in eos, qui alienas uxores ſectantur, *Aſ.* 5. 2. 73.
Culpitare, *Ciſt.* 2. 1. 19.
Cumatile, veſtimentum coloris marini, *Epid.* 2. 2. 49.
Cunctare, cunctari, *Caſ.* 4. 2. 13.
Curriculo, properè, *Perſ.* 2. 2. 17.
Cupediæ, lauti cibi, *Sti.* 5. 4. 32.
Cupes, cupediarum avidus, *Trin.* 2. 1. 13.
Cupidus vino, *Pſeud.* 1. 2. 50.
Curare, cum dativo, *Tri.* 1. 2. 35.
Curaſſis, curaveris, *Moſt.* 1. 2. 93.
Cuſtodibitur, cuſtodietur, *Capt.* 3. 5. 7.
Cyathiſſare, a cyathis eſſe, *Men.* 2. 2. 29.

D.

DAMNARE, damno afficere, *Tri.* 4. 1. 10.
Damnigeruli, qui damno ſunt damnoſi, fictum, *Tru.* 2. 7. 1.
Damnoſus, paſſivè, *Epi.* 2. 3. 14.
Damnoſi, ſumtuoſi, *Cur.* 4. 1. 21.
Daniſta, fenerator, *Epi.* 1. 1. 51.
Danunt, dant, *Moſt.* 1. 2. 48.
Dapinare, in dapes dare: fictum, *Capt.* 4. 2. 117.
Dapsilis, largus, *Moſt.* 4. 2. 66.
Dare, dicere, *Bacch.* 2. 3. 132. dedicare, *Curc.* 3. 69.
Data, munera, *Aſin.* 1. 3. 14.
Datare, crebrò dare, *Pſeud.* 2. 2. 32.
Datatim ludere, de pila, *Curc.* 2. 3. 17.
Datores, qui pilam dant, *Curc.* 2. 3. 18.
Deartuatus, id eſt, per artus conciſus, pro decepto, *Capt.* 3. 4. 108.
Deaſciari, decipi: jocularìter, *Mil.* 3. 3. 11.
Decollat ſpes, excidit, perit: jocularìter, *Caſ.* 2. 4. 28.
Deconcilliare, *Frag.* *p.* 129. *v.* 20.
Defloccatus, calvus: jocularìter, *Epid.* 5. 1. 10.
Deformata, delineata, *Pſ.* 2. 3. 11.
Degerere, deferre, *Men.* 5. 1. 41. Detrahere, *Aul.* 2. 1. 43.
Degluptus, glabratus, *Pœ.* 5. 5. 33.
Dejungere, ſeparare, *Aſ.* 3. 3. 75.
Dejuvare, juvare, *Tri.* 2. 2. 63.
Delenire, mentem adimere, *Ciſt.* 2. 1. 41.
Delicatus, dicax, *Moſt.* 4. 2. 32.
Delicare, indicare, *Mil.* 3. 2. 30.
Delicia, in ſingul. *Rud.* 2. 4. 13.
Delicuum eſt, id eſt, deeſt, *Caſ.* 4. 2. 33.
Deliquio, femin. g. *Capt.* 3. 4. 93.
Demarchus, tribunus, *Cur.* 2. 3. 7.
Demenſum, paſſivè, *Men.* *Pr.* 14.
Demeret, demeretur, *Pſ.* 4. 7. 90.
Demiſſitiæ tunicæ, prolixæ, *Pœn.* 5. 5. 24.
Demolibor, demoliar, *Bac.* 3. 1. 16.
Denarravero, de auget, plene enarravero, *Truc.* 2. 2. 53.
Denaſare, naſum adimere, *Cap.* 4. 4. 72.
Dentifrangibula, pugni: ridicularium, *Bacch.* 4. 2. 14.
Dentifrangibulus, qui dentes excutit, *Bac.* 4. 2. 23.
Dentiunt dentes, grandeſcunt, vel

dolent, *Mil.* 1. 1. 34.
Depeculatum, paſſivè, *Epi.* 3. 4. 83.
Depoſivi, depoſui, *Cur.* 4. 3. 4.
Deripere, rapere, *Rud.* 3. 5. 5.
Derogita, dememora, *Aſ.* 2. 2. 60.
Deruncinatus, a runcina, deceptus: joculariter, *Capt.* 3. 5. 103.
Deſpexe, deſpexiſſe, *Mil.* 2. 6. 72.
Deſtinare, emere, *Epid. Arg.* 4.
Deſtituere, ſtatuere, *Rud.* 3. 5. 43.
Deſudaſcitur, deſudatur, *Bacch.* 1. 33.
Devotare, exſecrari, *Caſ.* 2. 6. 36.
Dice, dic, *Curc.* 1. 2. 43.
Dicta, id eſt, joci, *Cap.* 3. 1. 22.
Dicta, id eſt, mali ſermones, *Pſ.* 1. 3. 125.
Die craſtini, craſtino die, *Moſt.* 4. 1. 25. die ſeptimi, *Men.* 5. 9. 94.
Die, in gen. *Amp.* 1. 1. 120.
Dierectus, ad crucem actus: quasi diei ſeu ſoli expositus, *Capt.* 1. 2. 4. 103.
Differre, in diverſas partes ferre, *Curc.* 4. 4. 20.
Diobolaria ſcorta, quæ duobus obolis conciliari poſſunt, *Pœn.* 1. 2. 58.
Dionyſia, dies Baccho feſti, *Curc.* 5. 2. 45.
Dionyſius, Bacchus, *Sti.* 5. 2. 13.
Diſcavere, cavere, *Men.* 2. 3. 24.
Diſcidium, diſtractio, *Pſ.* 1. 1. 68.
Diſciplina, ſtudium, *Bac.* 3. 3. 17.
Diſconducere, nocere, *Tri.* 4. 2. 85.
Diſcordabilis, diſcors, *Capt.* 2. 3. 42.
Diſcupere, valde cupere, *Trin.* 4. 2. 87.
Diſertim, planè, *Stich.* 2. 1. 87.
Diſpaleſcere, palam fieri, *Bacch.* 4. 9. 123.
Diſpennite, extendite, *Mil.* 5. 1. 14.
Diſſicit, diſſecat, *Curc.* 3. 5. 54.
Dividia, moleſtia, *Bac.* 4. 6. 1.
Dixis, dixeris, *Capt.* 1. 2. 46.
Doctus, aſtutus, *Bac.* 4. 4. 43.
Domi mea, in domo mea, *Curc.* 4. 2. 32.
Domu, domo, *Mil.* 2. 1. 48.
Donicum, donec, *Aul.* 1. 1. 19.
Dormibo, dormiam, *Trin.* 3. 2. 101.
Dorſus, dorſum, *Mil.* 2. 4. 44.
Drapetæ, fugitivi, *Curc.* 2. 3. 11.
Ductus, deceptus, *Capt.* 4. 2. 7.
Ductariè, lentè, *Frag.* p. 519. 7.
Dudum, modo, *Amph.* 2. 1. 73.
Duellator, bellator, *Cap. Pr.* 77.
Duelli, id eſt, in bello, *Tru.* 2. 6. 2.
Duim, dem, *Aul.* 4. 6. 6.
Duis, des, *Capt.* 2. 2. 134.
Duit, det, *Aul.* 1. 1. 23.
Duint, dederint, *Amph. Pr.* 72.
Dulicè, ſerviliter: ex Græco fictum, *Mil.* 2. 2. 58.
Duo, duos, *Moſt.* 3. 2. 89.
Durare, ſibi temperare, *Curcul.* 1. 3. 19.
Duricapitones, fictum, *Perſ.* 1. 2. 8.
Dynamis olivi, Græc. pro copia, *Pſeud.* 1. 2. 77.

E.

Eampse, eam ipſam, *Turc.* 1. 2. 31.
Eapſe, ex ipsa, *Ciſt.* 1. 2. 17.
Ebriolatus, ebrius, *Fr.* 527. 20.
Ebrius ſaturitate, ſatur, *Capt.* 1. 1. 35.
Eccere, ecce, *Amph.* 2. 1. 4.
Ecchеumata, effuſiones: Græcum, *Pœn.* 3. 3. 88.
Edepol certè, per pleonaſmum, *Bacch.* 2. 3. 20.
Edepol equidem, item pleonaſmus, *Amph.* 1. 1. 126.
Edentulum vinum, vetuſtum, *Pœn.* 3. 3. 97.
Edictare, enunciare, *Am.* 2. 2. 184.
Edim, edam, *Aul.* 3. 2. 16.
Edis, edas, *Pœn.* 4. 2. 45.
Ediſſertare, diſertè & planè narrare, *Amph.* 2. 1. 57.
Educere, ebiberè, *Am.* 1. 274.
Educere, educare, *Curc.* 4. 2. 32.
Effexis, effeceris, *Caſ.* 3. 4. 63.
Effieri, fieri, *Perſ.* 5. 1. 9.
Effigia, effigies, *Rud.* 2. 4. 7.
Efflictim, valdè, perditè, *Amph.* 1. 3. 20. paſſim.
Effligere, perſundare, *Aſ.* 4. 2. 9.
Egere, cum accuſat. *Men.* 1. 2. 12.
Elactare, provocare, *Aſ.* 2. 2. 19.
Electile, ſelectiſſimum, *Moſtell.* 3. 2. 41.
Elegans, in malam partem, *Trin.* 2. 1. 14.

Eleutheria, feſta in honorem Jovis, *Perſ.* 1. 1. 29.
Elinguare, linguam præcidere, *Aul.* 2. 2. 72.
Elleboroſus, inſanus, qui elleboro indiget, *Rud.* 4. 3. 67.
Ellum, en illum, *Curc.* 2. 3. 28.
Emere, devincire, *Aſ.* 1. 1. 57.
Emereri, paſſivè, *Bacch.* 1. 1. 9.
Emicare, erigi, *Aul.* 4. 3. 4.
Eminatio, minæ, *Capt.* 4. 2. 19.
Emiſſitii oculi, curioſi, *Aul.* 1. 1. 2.
Emoliri, ad finem moliri, conficere, *Bacch.* 4. 5. 2.
Enicaſſo, enicavero, *Moſt.* 1. 3. 66.
Enim, abundat, *Aul.* 3. 5. 26. adverſativa particula, *Bacch.* 4. 4. 51.
Epichysis, vas vinarium; Græc. *Rud.* 5. 2. 32.
Epicrocum, genus amiculi croco tincti, *Perſ.* 1. 3. 16.
Epitheca, adjectio, Gr. *Tri.* 4. 3. 18.
Epithyrum, caſei vel edulii genus ex variis herbis, *Mil.* 1. 1. 24.
Epius, Epeus equi Trojani faber, *Bacch.* 4. 9. 13.
Eradicari, omnibus bonis ſpoliari, *Aul.* 2. 4. 21.
Eradicitus, radicum tenus, *Moſt.* 5. 1. 63.
Erga, e regione, *Truc.* 2. 4. 52.
Ergo, tamen, *Bacch.* 1. 2. 17.
Ergò, certè, *Aſ.* 2. 2. 49.
Ergo, nempè, *Moſt.* 4. 2. 56.
Ergo igitur, pleonaſmus, *Trin.* 3. 3. 27.
Eſcendere, aſcendere, *Tri.* 4. 2. 100.
Eſpicere, aſpicere, *Truc.* 5. 8.
Eſſe, edere, *Amph.* 1. 1. 154.
Eſtur, editur, *Pœn.* 4. 2. 13.
Eſurio, nomen proprium; qui eſurit, *Perſ.* 1. 3. 23.
Evax, lætantis interjectio, *Cur.* 1. 2. 3.
Euripidi, Euripidis, *Rud.* 1. 1. 4.
Euſcheme, decore: ex Græco, *Mil.* 2. 2. 58.
Exaffilatum, exſertum, *Mi.* 4. 4. 44.
Examuſſim, accuratè, *Men. Pr.* 50.
Exanclare, exhaurire, *St.* 1. 3. 117.
Exagoga, exportatio, Græca vox, *Rudens.* 3. 2. 17.
Exballiſtare, balliſta evertere, *Pſeud.* 2. 1. 10.
Excantare, incantare, *Fr. p.* 528. 8.
Excetra, hydra, *Pſeud.* 1. 2. 81.
Excluſiſſimus, ridicularium, *Men.* 4. 3. 24.
Excuſſit, excuſſerit, *Bac.* 4. 2. 16.
Excutia, parvæ ſcopæ quibus pulvis e veſtibus excutitur, *Curc.* 4. 4. 22.
Exdorſuare, dorſum eximere, *Aul.* 2. 9. 2.
Exigo, ago, *Capt.* 5. 4. 12.
Exlecebra, ab eliciendo: *Bacch.* 4. 9. 20.
Exmovere, *Truc.* 1. 1. 59.
Exobſecrare, exorare, *Aſ.* 1. 3. 93.
Exorabulum, rogatio, *Tru.* 1. 1. 6.
Exoticum, peregrinum, *Epid.* 2. 2. 48.
Expetere, accidere, *Am.* 1. 1. 20.
Expalpare, adulando impetrare, *Pœn.* 1. 2. 144.
Exsignare, deſcribere, *Tri.* 3. 2. 29.
Exſtinxit, exſtinxerit, *Tru.* 2. 6. 43.
Exſugebo, exugam, *Epid.* 2. 2. 4.
Extentare, experiri, *Bac.* 4. 2. 3.
Extexere, ſpoliere, *Bac.* 2. 3. 4.
Extimere, valde timere, *Moſt.* 2. 2. 92.
Extollo, differo, *Pœn. Act.* 2. 52.
Extumus, foras actus, *Frag.* 529.
Exurgeo, exprimo, *Rud.* 4. 3. 70.

F.

Fabre, affabre, *Pœn.* 3. 1. 73.
Fabulæ, diminut. a faba, *St.* 5. 4. 7.
Fabulari, loqui, *Amph.* 1. 1. 46.
Face, fac; *Aſ.* 1. 1. 77. *paſſim.*
Facere, id eſt, ſacrificare; *Aul.* 4. 2. 15.
Facetia, in ſing. *Stich.* 5. 4. 47.
Factare, facere; *Truc.* 5. 1. 25.
Factio, opulentia, *Ciſt.* 2. 1. 17. intoleranda potentia, *Bacch.* 4. 7. 2.
Falæ, turres ligneæ ad oppugnandum, *Moſt.* 2. 1. 10.
Fallo, cum genit. *Epid.* 2. 2. 55.
Falſus, ſimulatus, *Capt.* 3. 4. 78.
Famigeratio, *Trin.* 3. 2. 66.
Famigeratores, qui ſpargunt rumores, *Truc.* 1. 2. 178.
Familia, de hiſtrionibus, *Men. Prol.* 74.
Fans, a fari: loquens, *Perſ.* 2. 1. 7.

Farſerum, virgulti genus, *Pœn.* 2. 3. 2.
Faxem, feciſſem, *Pſ.* 1. 5. 84.
Femen, femur interius, *Mil.* 2. 2. 48.
Ferratile genus, de ſervis vinctis: joculare, *Moſt.* 1. 1. 17.
Ferratus, vinctus, *Bacch.* 4. 6. 11.
Ferriteri, ſervi: joculare, *Trin.* 4. 3. 14.
Ferriterium, carcer: fictum per riſum, *Moſt.* 3. 2. 55.
Ferritribaces, ſervi: fictum, *Moſt.* 2. 19.
Ferricrepidinæ inſulæ, fictum jocolariter, *Aſin.* 1. 1. 21.
Fi, imperat. a fio, *Curc.* 1. 1. 87.
Ficedulenſes, qui vendunt ficedulas, ridicularium, *Cap.* 1. 2. 60.
Filiis, filiabus, *Pœn.* 5. 3. 9.
Fingi, de mulieribus cum excoluntur, *Pœn.* 1. 2. 11.
Finitor, dimenſor, *Pœn. Pr.* 49.
Fite, impér. a fio, *Curc.* 1. 2. 63.
Flagitium, flagitatio, *Epid.* 3. 4. 78.
Flagitribæ, flagris triti, de ſervis: ridicular. *Pſeud.* 1. 2. 5.
Flemina, tumor circa pedes, *Ep.* 5. 2. 6.
Focula, ignis fomenta, *Capt.* 4. 2. 67.
Fodiri, fodi, *Mil.* 2. 4. 21.
Follitim, cum follibus, *Ep.* 3. 2. 15.
Fontinalis, fontium Deus, *Stich.* 5. 4. 17.
Forare, perforare, *Moſt.* 1. 1. 53.
Foras gerones, fures: foras portantes, *Truc.* 2. 7. 1.
Forcillare, furcâ fulcire, *Pſeud.* 2. 2. 36.
Fortis, pulchra, *Bacch.* 2. 2. 38.
Fortis, dives, *Truc.* 5. 2. 9.
Forum, forium, *Curc.* 1. 3. 1.
Frangunt, archaicè, franguntur, *Amph.* 1. 1. 77.
Fraterculare, fratrem invitare, *Frag. p.* 519. *v.* 10.
Fraus, pœna, *Mil.* 2. 3. 23.
Frauſus, a fraudare, *Aſ.* 2. 2. 20.
Friguttire, geſtire, *Caſ.* 2. 3. 49.
Fruiſci, frui, *Rud.* 4. 3. 73.
Fuam, ſim, *Mil.* 2. 6. 112.
Fuas, ſis, *Capt.* 2. 3. 71.
Fuat, ſit, *Amph.* 3. 4. 2.
Fue, eſt ructum exprimentis, *Moſt.* 1. 1. 37.
Fuiſſe, mortuum eſſe, *Cap.* 3. 3. 1.
Fullonica, fullonum ars, *Aſin.* 5. 2. 58.
Fulmenta, clavi ſuppacti ſoccis, *Trin.* 3. 2. 94.
Funditare, fundis peti, *Pœn.* 2. 36.
Fundus rei, id eſt, auctor, *Trin.* 5. 1. 7.
Fungor, cum accuſ. *Amph.* 2. 2. 197. *paſſim.*
Fungus, ſtolido, *Bacch.* 2. 3. 49.
Fucillare, vide *forcillare.*
Furfuri, furfure, *Cap.* 4. 2. 27.
Furtificus, fur, *Epid.* 1. 1. 10.
Fuſti, fuſte, *Capt.* 4. 2. 116.
Fuſtitudinæ inſulæ, fictum a fuſtibus per jocum, *Aſ.* 1. 1. 21.
Futatim, profuſim, *Tru.* 4. 4. 29.
Futilè, futiliter, *Stich.* 2. 2. 73.

G.

GALLINA, blandimentum amatorium, *Aſin.* 3. 3. 76.
Gaulus, vaſis genus, *Rud.* 5. 2. 32.
Geminiſſimus, jocular. *Per.* 5. 2. 49.
Gemiti, gemitûs, *Aul.* 4. 9. 11.
Geraria, puerorum gerula, *Mil.* 3. 1. 102.
Gerræ, nugæ, *Aſin.* 3. 3. 10.
Geruliſigulus, qui id fingit, quod ſpargat, *Bac.* 3. 1. 14.
Gerulus, bajulator, *Bac.* 4. 9. 79.
Geſtores linguis, linguâ factioſi, *Pſeud.* 1. 5. 14.
Git, melanthium, herba, *Ru.* 5. 2. 39.
Gladium, in gen. neutr. *Caſin.* 5. 2. 27.
Glandionida ſuilla, ſuilla ex glandiis: fictum ridiculè. *Men.* 1. 3. 27. *paſſim.*
Gnata, nata, *Truc.* 5. v. 70.
Glaucoma, ſuffuſio, *Mil.* 2. 1. 70.
Gloria, fama, *Rud.* 2. 6. 40.
Gloriæ, pluraliter, *Truc.* 4. 4. 36.
Gnarures, gnari, *Moſt.* 1. 2. 17.
Grallator, grallis incedens, *Pœn.* 3. 1. 27.
Grandire, grandem facere, *Aul.* 1. 1. 10.
Graphicus, ad unguem factus, *Epid.* 3. 3. 29.
Gratiam facere, condonare, *Caſ.* 2. 6. 21.

Gratiis, gratis, *Aſin.* 1. 3. 42.
Gratiis, fruſtra, *Aſin. Prol.* 5.
Gravaſtellus, ſenior, *Ep.* 5. 1. 14.
Grex, de hiſtrionibus, *Aſin. Prolog.* 3. *paſſim.*
Gurguſtidonius a um, *Mil.* 1. 1. 13. Vox a poeta per jocum ficta, deductaque a gurguſtiis, tabernis obſcuris, formâ gentili.
Guttur, in maſc. gen. *Aul.* 2. 4. 25. *paſſim.*

H.

Habentia, facultates, *Truc. Prolog.* 21.
Habere, habitare, *Aul. Pr.* 5.
Habere, educare, *Curc.* 5. 3. 50.
Habere honorem, morem gerere, *Aſin.* 1. 1. 66.
Habitior, pinguior, *Epid.* 1. 1. 8.
Habiturio, deſider. *Truc.* 1. 2. 48.
Haece, hæ, *Moſt.* 3. 1. 117.
Halec, in gen. neutr. *Fr. p.*527.27.
Halophanta, totus in mendaciis, *Curc.* 4. 1. 2.
Hama, vas aquarium, *Mil.* 3. 2. 42.
Hamatilis piſcatus, qui hamo capitur, *Rud.* 2. 1. 10.
Hamaxagogæ bonorum, qui vehiculis bona exportant, *Truc.* 2. 7. 2.
Hamaxari, plauſtro jungere, *Tr.* 2. 2. 22.
Hamiota, qui hamo piſces capit, *Rud.* 2. 2. 5.
Happalopſis, fictum aromatis nomen, *Pſeud.* 3. 2. 47.
Harpagare, furari, *Aul.* 2. 2. 24.
Harpagones, de avaris, *paſſim.*
Harunc, harum, *Mil.* 4. 2. 25.
Hemina, ſextarii pars dimidia, *Mil.* 3. 2. 18.
Here, heri, *Capt.* 1. 2. 2.
Heres, dominus, *Men.* 3. 2. 12.
Herilis, pro filio herili, *Pſeud. Arg.* 6.
Heuretes, inventor: Græc. *Pſ.* 2. 4. 9.
Hic viciniæ, *Mil.* 2. 3. 2.
Hietare, patere, ab hio, *Men.* 3. 1. 4.
Hilaritudo, *Ciſt.* 1. 1. 56.
Hilarus, hilaris, *Amph.* 3. 3. 6.
Hira, inteſtinum, *Curc.* 2. 1. 23.
Hirnea, vaſis genus, *Am.* 1.1.273.
Hirundo, in blanditiis amatoriis, *Aſin.* 3. 3. 104.
Hiſce, pro hice, *Rud.* 2. 1. 5.
Hoc, ideo, *Amph.* 1. 1. 11. & 12. & 98.
Hoc noctis, hac nocte, *Am.* 1. 1. 2.
Hodie natus, qui natalem celebrat: joc. *Pſeud.* 1. 3. 15.
Hædillus, blandimentum amatorium, *Aſin.* 3. 3. 77.
Homeronides, Homeri imitator, *Truc.* 2. 6. 4.
Homines, pro ſervis, *Men.* 5. 5. 49.
Horæum, ſalſamenti genus, *Capt.* 4. 2. 71.
Hordeia, piſcis genus, *Caſ.* 2. 8. 60.
Horia, navicula piſcatoria, *Rud.* 4. 2. 5.
Horiola, diminut. *Tri.* 4. 2. 100.
Horno, hoc anno, *Moſt.* 1. 3. 3.
Hoſtiatæ, hoſtiis inſtructæ, *Rud.* 1. 5. 22.
Hoſtimentum, penſatio, *Aſ.* 1.3.20.
Hoſtis, peregrinus, *Tri.* 1. 2. 65.
Humana, res humanæ, *Capt.* 2. 2. 54.

I.

Jam, ergo, *Epid.* 1. 2. 8.
Ibus, iis, *Curc.* 4. 2. 20.
Jecur, in blanditiis, *Pæn.* 1.2.178.
Jejunioſus, jejuniorum plenus, *Capt.* 3. 16.
Igitur, dum, *Caſ.* 2. 2. 40. pro deinde, *Amph.* 1. 1. 55.
Igitur, enim, *Moſt.* 5. 1. 53. poſtea, *Aul.* 3. 5. 24.
Igitur olim, olim, per pleonaſm. *Capt.* 4. 2. 91.
Igitur demum, demum, *Amph.* 1. 2. 11. tum demum, *Rud.* 4. 2. 25.
Igitur deinde, deinde, *St.* 1. 2. 29.
Ignaruris, ignarus, *Pæn. Pr.* 47.
Ignavus, delicatus, *Caſ.* 2. 3. 23.
Ignobilis, ignotus, *Pſ.* 4. 2. 9.
Ignorabilis, abjecta, *Pſ.* 2. 1. 18.
Ignotus, ignorans, *Men.* 2. 2. 19.
Ilicet, deſperantis, *Ciſt.* 4. 2. 17.
Illecebroſus, qui allicere poteſt, *Mil.* 3. 2. 36.
Illectus, ab illiciendo, *Bac.* 1. 1. 21.
Illex, qui illicit, de lenone, *Perſ.* 3. 3. 4.

Illi, illis & illic, *Am. Pr.* 133.
Illic, ille, *Amph.* 1. 1. 107.
Illix, avis allectrix, *Aſin.* 1. 3. 68.
Illo, illuc, *Am.* 1. 1. 42. & 48.
Illuc, illud, *Aul.* 3. 5. 11.
Illuceſcere, activè, *Bac.* 2. 3. 22.
Illurii, Illyrii, pop. *Men.* 2. 1. 10.
Illutibilis, fetidus, *Men.* 1. 2. 57.
Illuvies, de impuro, *Moſt.* 1. 1. 39.
Imbitere, inire, *Epid.* 1. 2. 42.
Immemorabilis, activè, qui non memorat, *Ciſt.* 2. 2. 3.
Immunis, qui sine officio, *Truc.* 2. 2. 73.
Immutabilis, valdè immutatus, *Epid.* 4. 2. 8.
Impendio, valde, *Aul. Pr.* 18.
Imo edepol, per pleonaſmum, *Pſ.* 4. 7. 102.
Impercere, parcere, *Am.* 1. 2. 3.
Impetrabilis, activè, qui impetrare poteſt, *Moſt.* 5. 2. 40.
Impetraſſere, impetraturum eſſe, *Aul.* 4. 7. 6.
Impetritum, impetratum: augurale verbum, *Aſin.* 2. 1. 11.
Implicisſcier, implicari, *Amph.* 2. 2. 97.
Impluviata veſtis, quadrata: jocularie, *Epid.* 2. 2. 40.
Impluvium, locus quadratus, quò impluit, *Am.* 5. 1. 56.
Impunissimè, *Pœn.* 1. 3. 2.
Impuratus, impurus, *Aul.* 2. 6. 10.
Impuritia, *Perſ.* 3. 3. 6.
In, inter, *Aul.* 3. 5. 12.
In luſtra, in luſtris, *Caſ.* 2. 3. 26.
In via, in viam, *Mil.* 2. 2. 6.
In vino, inter pocula, *Truc.* 4. 4. 1.
Inædificatio, *Mil.* 2. 2. 55.
Inaniæ, vacuitates, *Aul.* 1. 2. 6.
Inanilogus, ſurdo qui cantat, *Pſ.* 1. 3. 24.
Inanimenta, inaniæ, *St.* 1. 3. 19.
Inanis, famelicus, *Stich.* 2. 1. 78. Pauper, *Bac.* 3. 4. 19. Sine onere, *Amph.* 1. 1. 174.
Incertare, incertum facere, *Ep.* 4. 1. 18.
Incepiſſe, incipere, *Cap.* 2. 1. 19.
Incitæ, lineæ, ad quas cum redacti in ludo calculi ſunt, moveri ampliùs non poſſunt, *Pœn.* 4. 2. 85. *Trin.* 2. 4. 136.
Incœnis, incœnatus, *Caſ.* 4. 1. 18.
Incogitabilis, activè, inconſideratus, *Mil.* 2. 6. 63.
Incomitiare, graviter conviciari, *Cur.* 3. 30.
Incommodiſtici, jocularitér fictum ab incommodis, *Cap.* 1. 1. 19.
Inconciliare, inimicum reddere, *Bacch.* 3. 6. 22. decipere, *Trin.* 1. 2. 29.
Inconſultu meo, me non conſulto, *Trin.* 1. 2. 130.
Increbrare, denſare, *Truc.* 1. 1. 29.
Incredibilis, is cui credi non debeat, *Bacch.* 4. 3. 3.
Incubiatus, ſtupratus, *Perſ.* 2. 4. 13.
Indipiſcet, adipiſcetur, *Aſ.* 2. 2. 13.
Indipiſci, cum genit. *Rud.* 5. 2. 28.
Induſtrior, *Moſt.* 1. 2. 71.
Indutus, cum acc. *Men.* 1. 3. 8.
Induxis, induxeris, *Cap.* 1. 2. 46.
Ineptia, in ſingul. *Merc.* 1. 1. 26.
Infelicare, *Epid.* 1. 1. 11. & *Infelicitare*, infelicem facere, *Caſ.* 2. 3. 30.
Infimatis, infimi ordinis, *Stich.* 3. 2. 37.
Infit, incipit, *Aſin.* 2. 2. 76.
Infuſcare merum, aquâ diluere, *Ciſt.* 1. 1. 20.
Ingeniatus, bono ingenio præditus, *Mil.* 3. 1. 136.
Ingratiis, contra voluntatem, *Amph.* 1. 1. 215. *paſſim.*
Ingratis, invitè, *Amph.* 1. 1. 10.
Ingratus, invitus, *Perſ.* 2. 2. 46.
Inhiare, abſolutè, appetere cupidè, *Trin.* 1. 2. 132.
Injexit, injecerit, *Perſ.* 1. 2. 18.
Inibi, ibi, *Perſ.* 1. 3. 45.
Inopioſus, inops, *Pœn.* 1. 1. 2.
Inque, imperativ. *Pſeud.* 1. 6. 124.
Inquiſitam, inexploratam, *Amp.* 2. 2. 217.
Inſanè, valdè, *Bacch.* 4. 4. 1.
Inſanum, valde, *Moſt.* 3. 3. 5.
Inſatietas, ſatietas inexplebilis, *Aul.* 3. 5. 13.
Inſcendere, navem conſcendere, *Mil.* 2. 1. 28.
Inſcitus, ſtultus, *Bacch.* 4. 10. 2.
Inſectare, inſectari, *Cap.* 3. 4. 61.
Inſervire, cum ac. *Moſt.* 1. 3. 33. 59.

Inſignitè, inſigniter, *Caſ.* 5. 4. 31.
Inſimulare, crimen in aliquem fingere, *Aul.* 2. 4. 9. *paſſim.* cum dupl. acc. *Am.* 2. 2. 229.
Inſimulari, in ſuſpicione eſſe, *Perſ.* 3. 1. 30.
Inſomnia, vigiliæ, *Merc.* 1. 1. 25.
Inſtat, cum accuſ. *Pœn.* 4. 2. 96.
Inſtipulari, ſtipulari, *Pſ.* 4. 6. 7.
Inſuaſum, color, ſimilis illi, quem ex diutino fumo trabes contrahunt, *Truc.* 2. 2. 16.
Inſultura, *Mil.* 2. 3. 9.
Intellexes, intellexiſſes, *Ciſt.* 2. 3. 83.
Intemperiæ, inſaniæ, *Aul.* 1. 1. 32.
Inter, in, *Ciſt.* 2. 1. 28.
Interbibere, exhaurire, *Aul.* 3. 6. 22.
Interbitere, perire, *Moſt.* 5. 1. 47.
Interdare, *Rud.* 2. 7. 22.
Interdius, interdiu, *Aul.* 1. 1. 33.
Interea loci, *Men.* 3. 1. 1.
Interfieri, confici, *Trin.* 2. 4. 131.
Interibi, interea, *Cap.* 5. 1. 31.
Interinſiſtere, inſtare, *Cap.* 4. 2. 14.
Interminare, interminari, *Mil.* 2. 3. 42.
Interpoles vetulæ, quæ ſe interpolant, *Moſt.* 1. 3. 117.
Interpres, adjutor, *Curc.* 3. 64.
Inteſtatus, caſtratus, *Mil.* 5. 23.
Intus, in, *Mil.* 2. 6. 55.
Inuſus, negligentia, *Moſt.* 1. 2. 64.
Jocabo, *Caſ.* 4. 4. 20.
Jocus, nenia, *Bacch.* 3. 4. 21.
Ipſiſſimus, fictum, *Trin.* 4. 2. 146.
Ipſus, ipſe, *paſſim.*
Iſtactenus, hactenus, *Bac.* 1. 2. 58.
Iſtæc, iſtæ, *Moſt.* 1. 3. 117.
Iſtæ, iſti, *Truc.* 4. 3. 16.
Iſtimodi, iſtiuſmodi, *Truc.* 5. 3. 8.
Iſtoc, iſti rei, *Curc.* 2. 2. 42.
Iſtuc, iſtud, *Amph.* 2. 1. 81.
Ita, talis, *Men.* 5. 1. 37. *paſſim.*
Item, tales, *Pœn.* 1. 2. 35.
Iterare, renunciare, *Am.* 1. 1. 56.
Iterari, memorari, *Aſ.* 3. 2. 21.
Itiner, iter, *Merc.* 5. 2. 72.
Judicatu, damnatus, *Aſ.* 5. 2. 87.
Jugula, ſtella Orionis, *Am.* 1. 1. 119.
Junix, de meretrice juvencula, *Mil.* 2. 3. 33.
Juratores, teſtes, *Pœn. Pr.* 58.
Jurator, Cenſor, *Trin.* 4. 2. 30.
Jurea, placenta, *Perſ.* 1. 3. 17.
Jus, locus judicii, *Men.* 4. 2. 19.
Jus eſt, juſtum eſt, *Aul.* 4. 10. 17.
Juxta, æquè, *Trin.* 1. 2. 160.

L.

Labiæ, labia, *Capt.* 4. 3. 3.
Lacerat, terit, conterit, *Aſ.* 2. 2. 25.
Lacinia, ſudarium, *Aſ.* 3. 2. 41.
Lactare, a lacere, *Ciſt.* 2. 1. 9.
Lacte, lac, *Men.* 5. 9. 30.
Lactem, in maſc. g. *Bac.* 5. 2. 16.
Lactes, inteſtina, *Curc.* 2. 3. 4.
Lætus, propitius, *Am. Prol.* 2.
Lamberare, ſcindere, *Pſ.* 2. 4. 53.
Lamina, tormenti genus, *Aſin.* 3. 2. 4.
Largibere, largieris, *Bac.* 4. 7. 30.
Largiloquus, loquax, *Ciſt.* 1. 2. 3.
Largitari, *Trin.* 3. 3. 14.
Larva, pro larvato ſive inſano: convicium, *Caſ.* 3. 4. 2.
Larvæ, furiæ, *Aul.* 4. 4. 15.
Larvatus, larvis agitatus, furioſus, *Men.* 5. 4. 2.
Latebricola, qui latebras amat, *Trin.* 2. 1. 14.
Laterculi, dulciarii genus, *Pœn.* 1. 2. 112.
Latrocinari, militem eſſe, *Mil.* 2. 6. 19.
Latrones, milites, *Curc.* 4. 3. 16.
Latumiæ, lapidicinæ, *Cap.* 3. 5. 78.
Lavere, tertiæ conjug. *Amph.* 5. 1. 50.
Laverna, furum Dea, *Aul.* 3. 2. 31.
Lautus, ex aqua madidus, *Rud.* 4. 1. 12.
Lectiſterniator, qui lectos ſternit, *Pſeud.* 1. 2. 29.
Lectûs, in genitiv. *Am.* 1. 3. 16.
Legare, mandare, *Caſ.* 1. 1. 11.
Legere, clanculum auſcultare, *Pſeud.* 1. 4. 21.
Legirupa, *Pſeud.* 1. 3. 130. &
Legirupio, *Rud.* 3. 4. 4. legum violator.
Lemniſci, faſciæ coronarum, *Pſ.* 5. 1. 21.
Leniunt, leniuntur, *Mil.* 2. 6. 100.
Lentus, tenax, *Men.* 1. 1. 18.
Lenullus, lenunculus, diminut. a leno, *Pœn.* 2. 25.
Leo femina, leæna, *Fr. p.*
Lepus, inter blandimenta, *Caſ.* 1. 50

Lepades,

Lepades, genus conchæ, *Caſ.* 3. 1. 5
Leſſus, nenia, cantus funebris, *Truc.* 4. 2. 17.
Levare, cum genit. *Rud.* 1. 4. 27.
Libella, diminut. as, *Cap.* 5. 1. 7.
Liberaſſo, liberavero, *Moſt.* 1. 3. 66.
Liberi, de filia unica, *Aul.* 4. 10. 6.
Licessit, licuerit, *Asin.* 3. 3. 13.
Ligurrio, avidè voro, *Capt.* 1. 1. 16.
Limaces, generis maſculini, *Fr.* 528. *v.* 11.
Limbolarii, qui limbos veſtium pingunt, *Aul.* 3. 5. 45.
Limuli, oculi obliqui, *Bacch.* 5. 2. 12.
Linea, linum piſcatorium, *Moſt.* 5. 1. 22.
Lingulaca, piſcis genus, *Casin.* 2. 8. 63.
Liræ, nugæ, *Pœn.* 1. 1. 9.
Literatus, ſtigmaticus, cui literæ inuſtæ, *Caſ.* 2, 6. 49.
Literatum, quod inſcriptum literis eſt, *Rud.* 4. 4. 112.
Locus, pro pudendo, *Caſ.* 5. 2. 24.
Logi, nugæ, *Men.* 5. 2. 29.
Lolligiuncula, piſcis genus, *Caſ.* 2. 8. 59.
Longulè, *Men. Prol.* 64.
Longum, diu, *Epid.* 5. 1. 58.
Loquitari, loqui, *Bacch.* 4. 7. 5.
Lubentia, Dea deliciarum præſes, *Asin.* 2. 2, 2.
Luci, pro luce, *Amph.* 1. 1. 11.
Lucrifugæ, qui lucrum fugiunt, *Pſeud.* 4. 7. 33.
Lucripeta, qui lucrum appetit, *Moſt. Arg.* 6.
Luculentum, plenum luce, *Moſt.* 3. 2. 133.
Ludificabile, quod luditur, *Caſ.* 4. 1. 3.
Ludificari, paſſivè, *Mil.* 2, 6. 10.
Lugubrè, miſerabiliter, *Ciſt.* 1. 1. 47.
Lumbifragium, ficta vox, *Amph.* 1. 1. 298.
Lupæ, meretrices, *Epi.* 3. 3. 22.
Lupillus, diminutivum a lupinus, *St.* 5. 4. 9.
Lupus, de avaro, *Trin.* 1. 2. 133.
Lurco, guloſus, *Perſ.* 3. 3. 16.
Luſcitiosi, qui vel admoto lumine nihil vident; vel qui ſub veſperam clariùs cernunt, quàm mediâ luce, *Mil.* 2, 3, 51.
Luſcus, unoculus, *Curc.* 4. 2. 19.
Luſtra, ganea, *Asin. Arg.* 8.
Luſtrari, verſari in ganeis, *Caſ.* 2. 3. 29.
Lutea, luto delibuta, *Tru.* 4. 4. 1.
Lutulare, inquinare, *Tri.* 2. 2. 15.
Lux, gen. maſcul. *Aul.* 4. 10. 18.
Lux, blandientis, *Capt.* 4. 2. 84.
Lydi, ſaltatores, *Curc.* 1. 2. 63.
Lymphaticum, ſubſtantivè pro furore, *Pœn.* 1. 2. 133.

M.

MACHÆRA, gladius, *Rud.* 2. 2. 9. *paſſim.*
Macharium, gladiolus, *Aul.* 2. 9. 1.
Machina, de dolis, *Mil.* 2. 1. 60.
Macis, cortex aromaticus, *Pſ.* 3. 2, 43.
Macritudo, macies, *Cap.* 1. 2. 32.
Madefacere, inebriare, *Pſ.* 1. 2. 51.
Madere, ebrium eſſe, *Moſt.* 1. 4. 7.
Madidus, ebrius, *Amp.* 3. 4. 18.
Madulſa, ebrius, *Pſeud.* 5. 1. 7.
Mœſtitudo, mœror, *Aul.* 4. 10. 2.
Magaria, locus Carthagine, *Pœn. Prol.* 86.
Mage, magis, *Men.* 2. 3. 35.
Magiſterium, ductus, diſciplina, *Moſt.* 1. 1, 32.
Magnai, pro magnæ, *Mil.* 2. 1. 25.
Magnidicus, magna loquens, *Mil.* 3, 3. 49.
Magnificare, magni facere, *Men.* 2. 3. 20.
Magudaris, radix silphii, *Rud.* 3, 2. 19.
Malaciſſare, mollire: vox græca, *Bacch.* 1. 1, 31.
Malacus a um, mollis, delicatus: vox græca, *Bacch.* 3. 3. 121.
Malè, carè, diſpendioſè, *Amp.* 1. 1. 132.
Malediſtitatur, maledicitur, *Tri.* 1. 2. 61.
Malum, pœna, *Amph.* 2. 2. 110.
Malum, interjectio indignantis, *Caſ.* 1. 1. 3. *paſſim.*
Mala, deformis, *Bac.* 5. 2. 42.
Manceps, fidejuſſor, *Curc.* 4. 2. 29.
Mancupare, manu accipere,

Curc. 4. 2. 10.
Manducus, *Rud.* 2. 6. 51.
Manica, vincula, *Aſ.* 2. 2. 38.
Manicula, parva manus, *Pſeud.* 5. 1. 16.
Maniféſtarius, manifeſtus, *Mil.* 2. 5. 34.
Manipulatim, gregatim, *Pſeud.* 1. 2. 48.
Manſtutor, qui manu tutatur, *Truc.* 4. 4. 6.
Manſues, manſuetus, *Aſ.* 1. 2. 19.
Mantare, manere, *Moſt.* 1. 2. 35.
Mantellum, pallium, *Cap.* 3. 3. 5.
Mantiſcinatus, vaticinatus: ex græco fictum, *Cap.* 4. 2. 116.
Manubiarius amicus, ſpolia & manubias conferens, *Tru.* 4. 4. 27.
Manulea, manica, *Frag.*
Manulearius, qui manicas conficit & vendit, *Aul.* 3. 5. 37.
Manupretium, merces, *Men.* 3. 3. 20.
Mare, pro mari, *Mil.* 4. 7. 26.
Maſtruga, veſtis e pellibus ferinis, *Pœn.* 5. 5. 34.
Mater, nutrix, *Men. Prol.* 19.
Materiarius, qui materiam ſuppeditat, *Mil.* 3. 3. 46.
Maturatè, citò, *Mil.* 4. 2. 101.
Me, pro mihi, *Bacch.* 3. 6. 36. Antiquos *me* pro mihi dixiſſe docet Feſtus.
Medicamentum, pro veneficio, *Pſ.* 3. 2. 81.
Medicari, cum acc. *Moſt.* 2. 1. 40.
Medicina, medicorum tabernæ, *Amph.* 4. 1. 5.
Medioxumus, medius, *Ciſt.* 2. 1. 36.
Meditari, exercere, *Stic.* 2. 2. 34. Memorare, *Pœn.* 4. 2. 18.
Mel, blandientis, *Pœn.* 1. 2. 154.
Melina, ſcortea mantica, *Epid.* 1. 1. 21. Potio e melle, *Pſ.* 2. 4. 51.
Melinum, quod mali cydonii colorem imitatur, *Epi.* 2. 2. 49. pro fuci genere, *Moſtel.* 1. 3. 107.
Melli, pro melle, *Truc.* 2. 4. 20.
Melliculum, blandimentum, *Caſ.* 4. 4. 14.
Mellilla, dimin. a melina, potione dulci, *Caſ.* 1. 1. 47.
Melinia, dulcedo, *Truc.* 4. 1. 6.
Mendaciloquius, mendacius, *Trin.* 1. 2. 163.
Mendicari, pro mendicare, *Cap. Prol.* 22.
Mendicula, mendicis conveniens, *Epid.* 2. 2. 39.
Mepte, meipſum, *Men.* 5. 8. 10.
Merenda, cibus poſt meridiem datus, *Moſt.* 4. 2. 50.
Merga, furculæ, *Pœn.* 5. 2. 58.
Merobiba, merum bibens, *Curc.* 1. 1. 77.
Mentibitur, pro mentietur, *Mil.* 2. 2. 99.
Metreta, menſuræ genus, *Merc.* 1. 1. 75.
Mi homines, pro mei homines, *Ciſt.* 4. 2. 9.
Miccotrogus, vox græca, latinè paucirodus, *St.* 1. 3. 82.
Migdilybs, Lybis miſtus: de Carthaginienſe bilingui, *Pœn.* 5. 2. 73.
Milvina, appetentia, *Men.* 1. 3. 29.
Minæ oves, quæ glabro ventre ſunt, *Truc.* 3. 1. 9.
Minacia, minæ, *Mil.* 2. 4. 21.
Miniſtrari, paſſivè, *Frag. p.* 128. *v.* 15.
Minitas, minitaris, *Cap.* 3. 5. 85.
Miſereſcere, miſerum fieri, *Ep.* 4. 1. 1.
Miſericordiæ, in plurali, *Moſt.* 3. 2. 115.
Miſſiculare, crebrò mittere, *Ep.* 1. 2. 29.
Mittere, omittere, *Aul.* 4. 4. 2.
Modicum, id eſt, modeſtum, *Fr. p.* 134. *v.* 4.
Modo, arbitratu, *Amp.* 1. 1. 66.
Mœnia, munera, *Stich.* 5. 4. 13.
Mœnitus, munitus, *Bacch.* 4. 9. 2.
Molochinarii, qui malvæ colorem tingunt, *Aul.* 3. 5. 40.
Monedula, blandimentum amatorium, *Aſin.* 3. 3. 104.
Monotrophe, ſine ancilla & vicario: græcè, *Stic.* 5. 4. 7.
Mordices, dentes: joculariè, *Aul.* 2. 2. 57.
Mores, morigeratio, *Moſt.* 1. 3. 128.
Morigerare, morem gerere,

Amph. 3. 3. 27.
Moriri, mori, *Aſin.* 1. 1. 108.
Morologus, ſtulta loquens, *Perſ.* 1. 1. 50.
Mors, pro ſene Acherontico, *Bacch.* 5. 2. 33.
Morticinus, tæter & exſangui facie, *Perſ.* 2. 4. 12.
Mortualia, carmina decantata mortuis, *Aſin.* 4. 1. 63.
Muccidus, ſtultus, *Epid.* 1. 1. 63.
Mulcare, verberare: quaſi mollire verberibus, a mulceo, *Mil.* 2. 2. 8.
Mulier, de ignavo, *Bac.* 4. 8. 4.
Multibiba, multum bibens, *Cur.* 1. 1. 77.
Mulſa mea, blandimentum, *Caſ.* 2. 6. 20.
Mulſum, mellitum vinum, *Aſin.* 5. 2. 56.
Multare, numerare, a multum, *Stich.* 3. 1. 19.
Multiloqua, garrula, *Ciſt.* 1. 3. 1.
Multiloquium, *Merc.* 1. 1. 30.
Multimodis, variè, *Mil.* 4. 4. 53.
Multus, multum faceſſens negotii, quaſi ſi ipſe non ſolus, ſed multi cum eo, *Men.* 2. 2. 41.
Munduli, qui nimium ſtudent munditiis, *Truc.* 3. 1. 13.
Munerare, compenſare, *Cap.* 5. 1. 15
Munerigeruli, qui portant munera, *Pſeud.* 1. 2. 48.
Munis, officioſus, gratus, *Merc.* 1. 1. 104.
Muriatica, ſalſamenta, *Pœn.* 1. 2. 32. *Frag. p.* 129. *v.* 16.
Murmurillare, *Fr. p.* 530. *v.* 3.
Murcidus, ignavus, *Ep.* 3. 1. 12.
Murrha, myrrha, *Aſ.* 5. 2. 79.
Murobathrarius, qui calceamenta muliebria unguentis imbuit, *Aul.* 3. 5. 37.
Murteta, myrtorum faſciculi, *Rud.* 3. 4. 27.
Muſca, de curioſo, *Merc.* 2. 3. 26.
Muſculus, piſcis, *Rud.* 2. 1. 9.
Muſſare, ſubmiſſa voce loqui, *Aul.* 2. 1. 12.
Mutire, mu tantum dicere, *Amp.* 1. 1. 225.
Mutuitans, mutuari cupiens, *Merc.* 1. 1. 52.

N.

Nam, poſtponitur ſæpe pronomini interrogandi *quis*, aliquando præponitur, ſolius elegantiæ causâ: quod paſſim occurrit apud Plautum.
Nam, igitur, *Aſ.* 1. 1. 29. autem, *Aul.* 1. 1. 3. in tranſitione, *Moſt.* 5. 1. 3.
Nardinum, vinum nardinum, *Mil.* 3. 3. 11.
Narita, oſtrei genus, *Frag. p.* 129. *v.* 17.
Nasiterna, vaſis genus, a tribus naſis, ſive anſis appellatum, *Stich.* 2. 3. 28.
Naſum, in genere neutro, *Am.* 1. 1. 28. *paſſim.*
Natus, id eſt homo, *Pſ.* 1. 3. 63.
Nautea, aqua de ſentina, *Caſin.* *Grex.* 7. *Aſin.* 5. 2. 44.
Ne, utinam ne, *Moſt.* 1. 3. 149.
Ne, non, *Moſt.* 1. 2. 22. & 29.
Nec, non, *Moſt.* 1. 3. 83.
Neceſſitate, neceſſariò, *Perſ.* 3. 1. 54.
Nefaſtus, homo inteſtabilis, *Pœn.* 3. 2. 7.
Negaſſim, negaverim, *Aſ.* 2. 4. 96.
Nenia, nutricum cantus, *Pſeud.* 5. 1. 32.
Nepa, ſcorpius, *Caſ.* 2. 8. 7.
Nequam, inutilis, *Aſ.* 1. 3. 26.
Nequam homines, pro ſervis, *Aſ.* 1. 1. 18.
Nequitur, cum infinitivo paſſivæ vocis, pro nequit, *Ru.* 4. 4. 20.
Nequicquam, impunè, *Aſ.* 3. 3. 108.
Nervus, vinculi genus, *Aſ.* 3. 2. 5.
Neſcius, paſſivè, pro ignotus, *Rud.* 1. 5. 17.
Nevelle, nolle, *Ep.* 4. 2. 16. *paſſim.*
Neutrubi, neutra in parte, *Aul.* 2. 2. 56.
Nicere, unde nictare, ſignum facere, *Truc.* 2. 7. 63.
Nictare, oculis annuere, *Aſin.* 4. 1. 39.
Nidamenta, ex quibus nidus conficitur, *Rud.* 3. 6. 51.
Nidor, de homine qui nidorem ſequitur, *Moſt.* 1. 1. 5.
Nihil, non, *Mil.* 4. 2. 16.
Nimbata, nimbo, ſeu frontali

faſciâ tecta, *Pœn.* 1. 2. 135.
Nimis, valdè, *Am.* 1. 1. 63.
Niſi, pro ſed, *Stich.* 1. 3. 113.
Nobilis, notus, *Pſeud.* 4. 2. 9.
Noctuini oculi, glauci, a noctuis: per jocum, *Curc.* 1. 3. 35.
Nocturnus, Veſperus, *Amp.* 1. 1. 116. deformis, *Pœn.* 1. 2. 107.
Nomen, ſyngrapha debiti, *Aſin.* 2. 4. 48.
Noſter, noſtræ familiæ, *Mil.* 2. 5. 21.
Notus, activè, noſcens, *Pſ.* 4. 2. 39.
Nox, de concubitu, *Pœn.* 1. 2. 62.
Nox, pro noctu, vox indeclin. *Aſin.* 3. 3. 7.
Nubere, viro concumbere, de meretrice, *Ciſt.* 1. 1. 45. de viro, *Pſeud.* 1. 3. 80.
Nucifrangibula, dentes: jocullariter, *Bacch.* 4. 2. 16.
Nugigerulus, qui mulieribus nugas vendit, *Aul.* 3. 5. 51.
Nugipolyloquides, fictum per jocum, *Perſ.* 4. 6. 21.
Nullæ, nulli, *Mil.* 3. 1. 207.
Nullus, non, *Aſin.* 2. 4. 2.
Nullus eſt, mortuus eſt, *Bacch.* 2. 2. 16.
Numella, machina lignea, inter tormenta carnificum, *Aſin.* 3. 2. 5.
Numero, nimis citò, *Caſ.* 3. 5. 21.
Nunc-homines, qui nunc ſunt, *Perſ.* 3. 1. 57.
Nuptia, de concubitu, *Caſin.* 2. 8. 52.
Nutricare, nutricari, nutrire, *Merc.* 3. 1. 11.
Nutrix, de Hercule, per jocum. *Curc.* 2. 3. 79. de agro, *Trin.* 2. 4. 111.

O.

Ob, præter, *Truc.* 1. 2. 42.
Ob induſtriam, de induſtria, *Caſ.* 4. 3. 7.
Ob mulierem, pro muliere, *Rud.* 3. 6. 23.
Obcades, tragicos luſus, *Stich.* 5. 4. 52.
Objexim, objecerim, *Pœn.* 1. 3. 37.
Obludere, contra ludere, *Truc.* 1. 2. 10.
Obnoxiè, clementer, *St.* 3. 2. 41.
Obnoxioſè, indulgenter, *Ep.* 2. 5. 30
Obnoxioſus, imperioſus, *Trin.* 4. 3. 31.
Obnoxius, devinctus, *Capt.* 2. 1. 20. *paſſim.* culpæ affinis, *St.* 1. 2. 44.
Obrepere, fallere, *Trin.* 1. 2. 23.
Obſcævare, malum omen afferre, *Aſin.* 2. 1. 18.
Obſecratus, paſſivè, *Aſ.* 1. 11. 62.
Obſervare januam, pro tueri, *Aſ.* 2. 2. 7.
Obsidere, ſedere, *Pœn. Prol.* 23.
Obsipare, infundere, *Ciſt.* 2. 3. 37.
Obſonare, obſonium emere, *Aul.* 2. 4. 1. obſtrepere, *Pſeud.* 1. 2. 74.
Obſorbere, deglutire, *Tru.* 2. 3. 36.
Obſtinare, perſeveranti animo expetére, *Aul.* 2. 2. 89.
Obſtrudere, tuburcinari, *St.* 4. 2. 13.
Occedere, obviam procedere, *Moſt.* 5. 2. 4.
Occentare, convicium facere, *Perſ.* 4. 4. 20.
Occepſo, occepero, *Am.* 2. 2. 41.
Occeptare, incipere, *Men.* 5. 5. 18.
Occillare, os pugnis frangere: ab occare, *Amph.* 1. 1. 18.
Occipio, incipio, *Amph.* 1. 1. 121.
Occiſiſſumus, jocullariter fictum, *Caſ.* 3. 5. 52.
Occluſti, occluſiſti, *Tri.* 1. 2. 151.
Oculeus, plenus oculis, *Aul.* 3. 6. 19
Oculicrepidæ, quorum oculi pugnis crepant, vox ficta jocullariter, *Trin.* 4. 3. 14.
Oculiſſumus, cariſſimus: fictum vocabulum, *Curc.* 1. 2. 28.
Oculitus amare, maximè amare, *Frag. p.* 517. *v.* 7.
Odioſici, odioſi, ficta vox, *Capt.* 1. 1. 119.
Offatim, particulatim, *Tru.* 2. 7. 52.
Offerumenta, de plagis & vibicibus, quæ tergo offeruntur: ridiculariè, *Rud.* 3. 4. 48.
Offigere, affigere, *Moſt.* 2. 1. 13.
Offlectere, in contrarium flectere, *Rud.* 3. 4. 74.
Offucia, fucus, *Moſt.* 1. 3. 106.
Olere, in tert. conj. *Moſt.* 1. 1. 41.
Olfactare, *Men.* 1. 2. 56.
Olim, ſuo tempore, *Mil.* 1. 1. 2.

de præterito, *Capt.* 4. 2. 91.
de futuro, *Trin.* 2. 4. 122.
Ominator, conjector, *Am.* 2. 2. 90.
Onagos, aſinorum ductor, græca vox, *Aſ. Prol.* 10.
Onerare, implere, *Cap.* 4. 2. 47.
Onuſtus, ebrius, *Ciſt.* 1. 2. 7.
Operis, operariis, *Am.* 1. 1. 16.
Opificina, officina, *Mil.* 3. 3. 7.
Opimitates, res ſecundæ, *Ca.* 4. 1. 2
Opiparus, lautus, *Capt.* 4. 1. 2.
Oppectere, circum carpere, de cibis, *Perſ.* 1. 3. 31.
Oppido, valde, *Aſ.* 2. 2. 21. *paſſim.*
Opprimere, in facto deprehendere, *Aſ.* 5. 2. 27. *paſſim.*
Ops, Cybele, *Mil.* 4. 2. 90.
Optati, vocati, *Aul.* 3. 1. 1.
Ophthalmias, piſcis genus, *Cap.* 4. 2. 70.
Optio, adjutor, *Aſin.* 1. 1. 88. electio, *Caſ.* 2. 4. 13.
Opulentia, divitiæ, *Bac.* 3. 4. 22.
Opulentitas, opes, *Mil.* 4. 4. 35.
Orator, rogator, *Amp. Prol.* 34.
Orcus, Pluto, *Pſeud.* 3. 2. 6.
Oſtreatum tergus, duratum verberibus, aut cavernoſum plagis oſtrearum inſtar, *Pœn.* 1. 2. 186.

P.

PACES, in plur. *Per.* 5. 1. 1.
Pacificatus, reconciliatus, *Stic.* 4. 1. 13.
Pætus, qui limis oculis aſpicit, *Mil.* 3. 1. 128.
Pala, inſtrumentum ruſticum, *Pœn.* 5. 2. 58.
Palitare, a palare, id eſt, errare, quod de ovibus propriè dicitur, *Bacch.* 5. 2. 5.
Palpari, adulari, *Amph.* 1. 3. 9.
Panſa, cui lati pedes, *Mer.* 3. 4. 55.
Pantices, venter, *Pſeud.* 1. 2. 51.
Papaver, in maſc. gen. *Tri.* 1. 4. 8.
Pappare, edere, *Epid.* 5. 2. 62.
Paratragœdiare, magnifica verba facere, *Pſeud.* 2. 4. 17.
Paratè, deditâ operâ, diligenter, *Rud.* 1. 3. 9.
Parcipromi, qui parcè promunt, *Truc.* 1. 2. 80.
Pariſſumi, ſimillimi, *Curc.* 4. 2. 20.
Paritare, parare, *Pſeud.* 1. 5. 71.
Parire, parere, *Fr. p.* 523. *v.* 21.
Parti, pro parte, *Men.* 3. 2. 14.
Participes, commilitones, *Moſt.* 1. 3. 154.
Participare, in partem vocare, *Stich.* 1. 1. 33.
Partio, partus, a parere, verbale, *Truc.* 1. 2. 93.
Partire, decidere controverſiam, *Amph.* 4. 3. 1.
Partitudo, pariundi tempus, *Aul.* 2. 3. 9.
Paſceolus, zona ſcortea, *Rud.* 5. 2. 27.
Paſſerculus, blandimentum amatorium, *Aſ.* 3. 3. 76.
Paſſum, vinum ex uvis paſſis, *Pſ.* 2. 4. 51.
Patagiarii, qui patagia conficiunt. *Aul.* 3. 5. 35.
Patagiata, veſtis patagiis, id eſt, aureis clavis, ſive plagulis exornata, *Epid.* 2. 2. 47.
Patagus, conquaſſatio capitis, genus morbi, *Fr. p.* 525. *v.* 49.
Patalis bos, cujus cornua latè patent, *Truc.* 2. 2. 22.
Pater, honoris vocabulum, cùm junior ſeniorem compellat, *Moſt.* 4. 2. 36.
Patibulatus, qui patibulum ſeu furcam fert, *Moſt.* 1. 1. 53.
Patricè, ſplendidè, patriciorum in morem, *Caſ.* 3. 6. 4.
Patriſſare, æmulari paternos mores, *Moſt.* 3. 1. 108.
Patrare, efficere, *Aſ.* 1. 1. 101.
Patruiſſumus, a patruo: ficta vox, *Pœn.* 5. 4. 24.
Pauciloquium, pauca verba, *Merc.* 1. 1. 31.
Pauſa, ceſſatio, *Perſ.* 5. 2. 37.
Pauſare, intermittere, *Tri.* 1. 2. 150
Pauſillulum, *Rud.* 3. 4. 24. &
Pauxillatim, paulum, *Rud.* 4. 2. 24.
Pauxilliſper, per particulas, *Tru.* 5. *v.* 21.
Pauxillulus, parvulus, *Mer.* 1. 2. 82
Pax, interjectio ſilentium imponentis, *Mil.* 3. 1. 213. *paſſim.*
Pecua, pecora, *Merc.* 3. 1. 11.
Peculiaris e, quod in peculio cujuſque eſt, *Aul.* 3. 4. 7.
Peculiaris, de ſervo, qui ſectatur

herilem filium filiamve, & iis præſto ſemper eſt, *Capt. Prol.* 20. & 5. 5. 16.
Peculioſus, peculio inſtructus, *Rud.* 1. 2. 24.
Pedatus ûs, pedis ictus, *Ci.* 2. 1. 50.
Pedes, pediculi, *Curc.* 4. 2. 14.
Pediſſequus, qui ſecundus it, *Mil.* 4. 2. 18.
Penetrare, introire, *Am.* 1. 1. 94.
Peniſſume, penitus, *Aul.* 4. 6. 2.
Penſior, melior, *Stich.* 1. 2. 61.
Perbitere, perire, *Pſeud.* 3. 1. 12.
Percipit, occupat, *Am.* 5. 1. 66.
Perdeam, peream, *Pœn.* 4. 2. 62.
Perdocere, perſuadere, *Cap.* 3. 5. 61
Perdudum, modò, *Stich.* 4. 1. 69.
Perduelles, hoſtes, *Am.* 1. 1. 94.
Perduim, perdam, *Aul.* 4. 6. 6.
Perenniſervus, ſervus perennis, *Perſ.* 3. 3. 16.
Perenticida, qui peram, ſeu marſupium incidit: fictum joculariter, *Epid.* 3. 2. 13.
Pergraphicus, factus ad unguem, *Trin.* 5. 2. 15.
Perhibere, præbere, *Merc.* 3. 1. 46.
Periplectomeni, Periplectomenis, *Mil.* 4. 1. 22.
Periſtromata, velaria, *Pſ.* 1. 2. 3.
Peritare, perire, *Capt.* 3. 5. 32.
Perjurius, perjurus, *Tri.* 1. 2. 164.
Perlecebræ, illecebræ, *Aſ.* 1. 2. 120.
Permanaſcere, permanare, *Trin.* 1. 2. 118.
Perna, de homine ſtolido, *Truc.* 2. 7. 39.
Perniciter, protinus, *Am.* 5. 1. 64.
Peronis idis, perna, *Men.* 1. 3. 27
Perplexabiliter, perplexè *S.* 1. 2. 28
Perplexari, perplexè agere, *Aul.* 2. 2. 82.
Perplexim, perplexè, *St.* 1. 2. 18.
Perſibus, peracutus: ab obſoleto *ſibus a um*, *Fr. p.* 524. *v.* 20.
Perſolla, diminutiv. a perſona, *Curc.* 1. 3. 36.
Perſolus, planè ſolus, *Men.* 1. 2. 46.
Perſuaſtrices, quæ perſuadent, *Bac.* 5. 2. 47.
Petilus a um, tenuiſſimus, *Fr. p.* 521. *v.* 7.
Pertractatè, vulgari modo, *C. P.* 55
Pervicus, pro pervicaci, *Frag. p.* 527. *v.* 3.
Pes, generis fem. pediculus, *Fr. p.* 130. *v.* 37.
Petro, aries, *Capt.* 4. 2. 41.
Philippi, nummi Philippei, *Pœn.* 1. 1. 38. & 3. 5. 26.
Phroneſis, ſapientia: græca vox, *Truc.* 1. 1 60.
Phrygio, acupictor, *Aul.* 3. 5. 34.
Phylaca, carcer: græca vox, *Cap.* 3. 5. 93.
Phylaciſta, de artificibus, qui manupretium exſpectant, appoſiti in atriis tanquam phylaciſtæ, ſive carceris cuſtodes, *Aul.* 3. 5. 44.
Piari, expiari, *Men.* 2. 2. 17.
Piatrix, ſaga, *Mil.* 3. 1. 101.
Pici, gryphes, *Aul.* 4. 8. 1.
Piem, colam, *Aſin.* 3. 1. 3.
Piſtorenſes, fictum a piſtoribus, *Capt.* 1. 2. 57.
Pithecium, ſimiola: de muliere deformi, *Mil.* 4. 1. 42.
Placentini, qui placentas conficiunt: fictum ad riſum; *Cap.* 1. 2. 59.
Placidè, clanculum, *Ep.* 1. 1. 93.
Placitare, placere, *Bac.* 4. 10. 5.
Plagigeruli, ſervi: a plagis gerendis joculariter dicti, *Moſt.* 4. 1. 19.
Plagipatidæ, qui plagas patiuntur: fictum ridic. *Capt.* 3. 1. 12.
Plaguſia ſtriata, genus piſciculi, *Rud.* 2. 1. 9.
Plumatile, delicatioris veſtis genus, ex plumis avium variè pictum, *Epid.* 2. 2. 49.
Plures, mortui, *Trin.* 2. 2. 14.
Pluſcrit, plauſerit. *Caſ.* 5. 6. 6.
Pluverat, pluerat, *Men. Prol.* 63.
Poeta, artifex, *Aſin.* 4. 1. 3.
Polimenta, teſticuli porcini, *Men.* 1. 3. 28.
Polindrum, fictum aroma, *Pſeud.* 3. 2. 43.
Pollincire, corpus mortui unguere, curare, *Pœn. Pr.* 63.
Pollinctor, ibid. & *Aſ.* 5. 2. 60.
Pollucere, Herculi ſacrificare, *St.* 2. 1. 80.
Pollucibiliter, opiparè, ſumtuoſè *Moſt.* 1. 1. 23.

Polluctum, ſplendidè apparatum epulum, *Rud.* 5. 3. 63.
Polluctus, repletus, *Curc.* 1. 3. 37.
Polyplusius, valde dives: græ. *Capt.* 2. 2. 27.
Ponere, exponere, *Capt.* 3. 5. 30.
Porcinarii, qui carni porcinæ ſunt præfecti, *Capt.* 4. 3. 5.
Porricere, quasi porro jacere in altare: verbum haruſpicum, *Pſeud.* 1. 3. 32.
Portiſculus, pertica, qua Portiſculus in navi remigibus modum dabat, *Asin.* 3. 1. 15.
Portitor, publicanus, *Trin.* 3. 3. 65. nauta, vector, *Asin.* 1. 3. 7.
Poſca, potus ex aceto & aqua confectus, *Truc.* 2. 7. 48.
Poſtea, præterea, *Merc.* 2. 3. 36.
Poſtibi, poſtea, *Rud.* 3. 1. 8.
Poſticulum, poſticum: poſterior domûs pars, *Moſt.* 3. 3. 27.
Poſtidea, poſtea, *Aul.* 1. 2. 40.
Poſtpartores, ſucceſſores, *Truc.* 1. 1. 42.
Poſtprincipia, conſequentia, *Perſ.* 4. 1. 4.
Poſtulat, æquum putat, *Amph.* 2. 2. 157.
Poſtulatio, expoſtulatio, *Bacch.* 3. 3. 45.
Poteſſe, poſſe, *Aul.* 2. 4. 30.
Poteſſit, poſſit, *Perſ.* 1. 1. 41.
Poteſtur, poteſt, *Merc.* 3. 2. 10.
Potiri, cum accuſ. *Asin.* 2. 2. 58. cum gen. *Epid.* 4. 1. 5.
Potivit, activè, *Amph.* 1. 1. 23.
Præbitere, præterire, *Ep.* 3. 4. 1.
Præcantatrix, quæ incantando præcavet, *Mil.* 3. 1. 98.
Præcipem, præcipitem; a præcipes, *Rud.* 3. 3. 8.
Præferratus, ferro vinctus: de ſervo, *Perſ.* 1. 1. 22.
Præfiscine, *Rud.* 2. 5. 4. & *Præfiscini*, *Asin.* 2. 4. 84. sine invidia & faſcino,
Præhibere, præbere, *Men.* 5. 2. 51.
Præsagitur, præſagit, *Bac.* 4. 4. 28.
Præsegmina, quæ ex unguibus præſecantur, *Aul.* 2. 4. 34.
Præsidere, præsidio eſſe, *Moſt.* 5. 1. 47.
Præsentarius, præſens, *Mo.* 3. 5. 10.
Præſente nobis, coram nobis, *Am.* 2. 2. 194.
Præſepe, de domo, *Rud.* 4. 3. 99.
Præſepis, gen. fem. *Curc.* 2. 1. 14.
Præsidium, pro viatico, *Pœn.* 3. 3. 51.
Præſterga, præterſa, *Pſ.* 1. 2. 31.
Præſtinare, emere, *Cap.* 4. 2. 68.
Præter pedes, ante pedes, *Stich.* 3. 2. 7.
Privus, proprius cujuſque, *Fr. p.* 525. *v.* 47.
Prævortit, revocat, *Am.* 5. 1. 17.
Profecto, cum profectu, *Curc.* 3. 3. 56.
Proficiſco, proficiſcor, *Mil.* 4. 8. 19
Profundatus, fundatus, *Mil.* 3. 3. 43
Profundus venter qui impleri non poteſt, *Capt.* 1. 2. 79.
Prognariter, ſtrenuè, *Perſ.* 4. 4. 39.
Progrediri, progredi, *Caſ.* 5. 1. 9.
Promiſcam, promiſcuè, *Pſ.* 4. 5. 11.
Promisit, minatus eſt, *Aſ.* 5. 2. 80.
Promtare, promere, *Bac.* 3. 3. 61.
Propola, qui primus res vendit, *Aul.* 3. 5. 38.
Propter viam, ſacrificium quod ante profectionem Herculi fiebat, *Rud.* 1. 2. 62.
Proprium, perpetuum, ſtabile, *Moſt.* 1. 3. 68.
Proreta, qui in prora partes gerit, *Rud.* 4. 3. 75.
Prorſum, rectâ viâ, *Perſ.* 4. 5. 5.
Proſapia, familia, *Curc.* 3. 3. 23.
Proſcenium, locus ante ſcenam, *Truc. Prol.* 10.
Proſedæ, proſtibula, *Pœn.* 1. 2. 54.
Proſentio, præſentio, *Mil.* 4. 4. 16.
Proſtibilis, vendibilis, *Per.* 5. 2. 56.
Prothyme, alacriter: græca vox, *Pſ.* 5. 1. 23.
Prothymia, promtæ voluntates, *St.* 4. 2. 53.
Protinam, continuè, *Curc.* 2. 3. 84.
Provocatur, porro vocatur, accitur, *Bacch.* 3. 3. 40.
Publici, Ædiles plebis, *Tru.* 2. 7. 6.
Pudeo, pudet me, *Caſ.* 5. 2. 3.
Puere, in vocat. puer, *Aſ.* 2. 3. 2.
Punior, magis Pœnus: ficta vox, *Pœn.* 5. 2. 31.
Purpuriſſatus, fucatus, *Tru.* 2. 2. 35.
Purpuriſſum, fucus, *Moſt.* 1. 3. 103.

Puteus, locus ſervorum pœnæ deſtinatus, *Pœn.* 5. 3. 34.
Putillus, blandientis vox, *Aſ.* 3. 3. 104.
Pugilicè, pugilum more, *Epid.* 1. 1. 18.
Pultiſagonides, *Moſt.* 3. 2. 41. &
Pultiſagus, pulte victitans, *Pœn. Prol.* 54.

Q.

QUADRANTAL, vas quadratum, capiens ſextarios 48, amphora græcè, *Cur.* 1.2.15.
Quadrupedare, quatuor pedibus incedere, *Capt.* 4. 2. 34.
Quadruplari, crimina publica deferre: quod qui facerent, quartam ex damnatorum bonis partem conſequebantur, *Perſ.* 1. 2. 10.
Quam extempulo, ſimul ac, *Trin.* 2. 1. 16.
Quasi, fere, circiter, *Moſt.* 3.2.94.
Quæque, quæcumque, *Aſ.* 1.3.47.
Quæſere, orare, *Bacch.* 2. 2. 1.
Quæſti, quæſtûs, *Aul.* 1. 2. 5.
Querquera febris, febris dura ac gravis, *Frag. p.* 123. *v.* 2.
Quemque, pro quemcumque, *Mil.* 2. 2. 1.
Qui, pro quibus, in plurali, *Aul.* 3. 5. 28.
Quianam, quare, *Truc.* 1. 2. 33.
Quinquagesies, quinquagies, *Men.* 5. 9. 99.
Quiqui, quiſquis, *Aul.* 4. 10. 45.
Quippiam, aliquantum, *Cu.* 1.1.52.
Quis, femin. gen. *Aul.* 2. 1. 16.
Quiſque, cum pluralis, *Cap.* 3.2.2. femin. gen. *Pœn. Pr.* 107.
Quoad, pro quo, *Pſeud.* 2. 2. 29. quantum, *Aſ.* 2. 2. 30.
Quod ſœpe abundat, *Am.* 2. 1. 66.
Quoi, cui, *paſſim.*
Quotumus, quotus, *Pſeud.* 4. 2. 7.

R.

RABO, arrabo: ruſtica vox, *Truc.* 3. 2. 20.
Rallus, raræ texturæ, *Ep.* 2.2.46.
Ramex, hernia, *Pœn.* 3. 1. 37.
Rapacida, rapaces: ficta vox, *Aul.* 2. 7. 8.
Ravis, raucitas, *Aul.* 2. 5. 10.
Rebitere, redire, *Cap.* 2. 3. 49.
Receſſet, receſſiſſet, *Merc.* 1. 1. 73.
Receſſim, retrò, *Amph.* 5. 1. 60.
Recharmidare, deponere lætitiam, ficta vox, a grœco *charmè* lœtitia, *Trin.* 4. 2. 135.
Reconciliare, recuperare, *Capt.* 1. 1. 33.
Rectum, integrum, *Bacch.* 3. 3. 8.
Recuperatores, judices dati, commiſſarii, *Bacch.* 2. 3. 36.
Redauſpicari, repetere auſpicia, *Cap.* 3. 5. 109.
Reddere, redditurum, *Aſ.* 2.4.36. reponere, *Moſt.* 1. 2. 29.
Reddibo, reddam, *Caſ.* 1. 1. 41.
Redhibere, reddere, *Moſt.* 3.1.113.
Referre, attinere, *Truc.* 1. 1. 52.
Remigio meo, id eſt, meo arbitratu meiſque opibus, *Mil.* 3. 1. 152.
Reparcere, non parcere, *Truc.* 2. 4. 25.
Reposivi, repoſui, *Aſ.* 3. 1. 16.
Reprehendere, retrahere e fuga, *Epid.* 1. 1. 1. *paſſim.*
Requiritare, arequiro, *Moſt.* 4.3.11
Res, cenſus, *Merc.* 1. 1. 23. item, intemperiæ, *ibid.* 1.2.24.
Reſecrare, obſecrationis religione ſolvere, *Aul.* 4. 3. 4.
Reſpexis, reſpexeris, *Aul.* 1.1.19.
Reſtare, remanere, *Moſt.* 5.2.50.
Reſitare, reſiſtere, *Capt.* 3.2.3.
Reſtio, reſti dignus, *Moſt.* 4.2.2.
Reſtitrix, quæ reſiſtit, *Tru.* 4.2.2.
Rete, in ablativo, *Rud.* 4. 3. 81.
Revidere, reviſere, *Truc.* 2.2.65.
Rex, pro Domino, *Aſ.* 5. 2. 69.
Rica, flammeum, ſive velum muliebre, *Epid.* 2. 2. 48.
Ridicula, *Stich.* 3. 2. 2. &
Ridicularia, *Aſ.* 2. 2. 63. dicta quæ riſum exprimunt.
Ridiculi, joculares, *Cap.* 3. 1. 17.
Robuſtus a um, quod ex robore eſt, *Curc.* 5. 3. 14.
Rogitationes, plebiſcita, *Curc.* 4. 2. 23.
Rogator, ſtipulator, *Bac.* 4. 7. 34.
Rorarii, levis armaturæ milites, *Fr. p.* 123. *v.* 4.
Rubrica, purpuriſſum, *Tru.* 2.2.39.
Ruere, activè, pro dijicere, *Trin.* 4. 1. 18.

Rumex, herbæ nomen, *Pſ*.3.2.26.
Rumificare, rumore prædicare, *Amph*. 2. 2. 46.
Rurare, ruri opus facere, *Capt*. 1. 1. 16.
Rus, de homine ruſtico & inficeto, *Moſt*. 1. 1. 39.

S.

SABURRATÆ, probe ſaturæ, *Ciſt*. 1. 2. 2.
Sacciperium, marſupium magnum, *Rud*. 2. 6. 64.
Sacer, exſecrabilis, *Bac*. 4. 6. 14.
Sacrilegiſſumus, *Rud*. 3. 4. 1.
Sacres porci, puri, *Men*. 2. 2. 16.
Sævitudo, ſævitia, *Fr*. *p*. 134. *v*. 9.
Sagina, locus ſaginis deſtinatus, *Trin*. 3. 2. 96.
Sal, ſapientia, *Caſ*. 3. 2. 8.
Salsipotens, ſalſi, id eſt, maris potens: de Neptuno, *Trin*. 4. 1. 1.
Saltem, at certè, *Am*. 1. 1. 283.
Salvè, adverbialiter, *Tri*. 5.2.53.
Salveo, ſalutem accipio: ruſtici verbum, *Truc*. 2. 2. 4.
Salus, Dea, *Asin*. 3. 3. 123.
Salutigerulus, qui ſalutem nuntiat, *Aul*. 3. 5. 28.
Sambucina, qui ſambucâ canit, *Stich*. 2. 3. 57.
Samiolus, fictilis, *Stich*. 5. 4. 12.
Sancaptis, fictum aromatis genus, *Pſeud*. 3. 2. 43.
Sandaligerulæ, quæ ſandalia gerunt, *Trin*. 2. 1. 22.
Sarcinator, qui ſarcinas compingit, *Aul*. 3. 5. 41.
Sarcinatus, onuſtus ſarcina, *Pœn*. 5. 2. 19.
Sarrire, noxias herbas evellere, *Capt*. 4. 5. 5.
Sarsinatis, Sarsinas, *Moſt*.3.2.83.
Sartor, ſarritor, *Capt*. 3. 5. 3.
Satias, ſatietas, *Pſeud*. 1. 3. 100.
Saturitas, Dea, *Capt*. 4. 2. 97.
Saxum, pro ſaxo Tarpejo, *Trin*. 2. 1. 31.
Scæa, porta Trojana, *Bac*.4.9.31.
Scæva, auſpicium, *Caſ*. 5. 4. 4.
Schema, gen. fem. *Am*. *Pr*. 117.
Scibo, ſciam, *Aſ*. 1. 1. 13. *paſſim*.
Scipio, baculum, *Amph*. 1. 3. 23.
Scis, ſcias, *Mil*. 2. 3. 11.
Scriptura, pecunia ſcripta, *Truc*. 1. 2. 45.
Scrofipaſci, qui ſcrofas alunt, *Capt*. 4. 2. 27.
Sculponeæ, ruſtici calceamenti genus, *Caſ*. 2. 8. 61.
Scutarius, qui ſcuta conficit, *Ep*. 1. 1. 35.
Scutigerulus, ſcutum gerens, *Caſ*. 2. 3. 44.
Scutra, patellæ, *Perſ*. 1. 3. 8.
Secundare, accommodare, *Truc*. 4. 2. 3.
Senati, ſenatûs, *Epid*. 2. 2. 5.
Semizonarius, qui zonas ſeu ſemicinctia facit, *Aul*. 3. 5. 42.
Sequeſter, is apud quem res de qua controverſia eſt, deponitur, *Mer*. 4. 3. 36.
Sequi, loqui, *Mil*. 4. 6. 5.
Sequius, pejus, *Aul*. 3. 2. 22.
Seriæ, vaſa fictilia, *Capt*. 4. 4. 9.
Servicolæ, ſervorum cultrices, *Pœn*. 1. 2. 55.
Seſamum, bellarii genus, *Pœn*. 1. 2. 113.
Seſquiopus, opera diurna cum altera dimidia, *Capt*. 3. 5. 67.
Si, an, *Mil*. 3. 1. 10. sive, *Capt*. 1. 2. 5. *paſſim*.
Sicce, sic: ut hicce, *Rud*. 2. 4. 12.
Siccoculus, qui siccis oculis eſt, id eſt, qui non illacrimat temere, *Pſeud*. 1. 1. 75.
Siccus, ſobrius, *Asin*. 5. 2. 7.
Sicilicula, parvula falx, *Rud*. 4. 4. 125.
Siculus, pro ſtulto, *Perſ*. 3. 1.67.
Sicut, qualis, *Bacch*. 3. 6. 20.
Sicyoni, pro Sicyone, urbs in Peloponneſo prope Corinthum, *Ciſt*. 1. 3. 8.
Siem, *sies*, *siet*, sim, sis sit, *Amp*. *Pr*. 57. *Asin*. 2. 2. 81.
Silo, qui naſum repandum habet, *Rud*. 2. 2. 11.
Simia, convicium, *Moſt*. 4. 2. 4.
Simitu, simul, *Merc*. 2. 1. 137.
Simulare, inſimulare, *St*. 1.2.19.
Simulter, similiter, *Pſ*. 1. 3. 148.
Sinit, sinat, *Curc*. 1. 1. 27.
Sino, sinu, *Curc*. 1. 2. 13.
Sinus, vas sinuoſum, *Tru*.1.1.15.
Sirempſe, ſimilem re ipſa, *A*.*P*.73.

Siris, ſiveris, *Epid.* 3. 3. 19.
Sirpicula, genus caniſtri, *Capt.* 4. 2. 36.
Sis, imperativis additum per apocopen pro *sivis*, pene ſingulis paginis.
Sociennus, ſocius, *Aul.* 4. 4. 32.
Sociofraudus, qui ſocios defraudat, *Pſ.* 1. 3. 128.
Sola, ſoli, *Mil.* 4. 2. 28.
Solarium, locus ubi in ſole apricabantur, *Mil.* 2. 3. 69.
Solearius, qui ſoleas, calceamenti genus, conficit, *Aul.* 3. 6. 41.
Solum, pro calceamenti ſolea, *Bacch.* 2. 3. 98.
Solus, ſolitarius, *Aul.* 4. 6. 7.
Soracum, vehiculi genus, *Perſ.* 3. 1. 64.
Sorbitio, pro jure ſorbili, *Pſeud.* 3. 2. 79.
Sorbilum, ſuſpirium, *Pœn.* 1. 2. 185.
Sordidatus, ſordida veſte indutus, *Aſ.* 2. 4. 90.
Sorditudo, *Pœn.* 5. 2. 10.
Sororiare, dicuntur papillæ puellarum cùm intumeſcunt, *Fr. p.* 519. *v.* 11.
Sorti, imper. ſortire, *Caſ.* 2. 6. 43.
Sortis, ſors, *Caſ.* 2. 6. 28.
Sortitus, ſortiendi actio, *Casin.* 2. 4. 27.
Soſpitalis, ſalutaris, *Pſ.* 1. 3. 18.
Soſpitare, proſperare, *Aul.* 3. 6. 10.
Soſpitari, ſervari, *Aſ.* 3. 3. 93.
Specitur, ſpectatur, *Caſ.* 3. 1. 2.
Sperata, amica deſtinata matrimonio, *Amph.* 2. 2. 44.
Spes, Dea, *Bacch.* 4. 8. 52.
Spinther, armillæ gènus, *Men.* 3. 3. 5.
Spinturnicium, convicium in deformem, a ſpinturnice, deformi & inauſpicata quadrupede, *Mil.* 4. 1. 42.
Spiſſigradiſſumus, tardè incedens, *Pœn.* 3. 1. 3.
Spiſſum, tardum, *Ciſt.* 1. 1. 78.
Sportula, vas obſonatorium, *Men.* 1. 4. 1.
Spurcidicus, ſpurca loquens, *Cap. Prol.* 56.
Spurcificus, ſævus, *Trin.* 4. 1. 7.
Stacte, oleum e cinnamomo & myrrha ſudans, *Curc.* 1. 2. 6.
Stalagmium, inauris genus, *Men.* 3. 3. 18.
Staticulus, ſaltatio ſtataria, *Perſ.* 5. 2. 43.
Statim, fixè, *Amph.* 1. 1. 120.
Statutus, magnæ ſtaturæ, *Rud.* 2. 2. 11.
Status, pro habitu & poſitura gladiatoris, *Mil.* 4. 9. 12.
Stega, navigii tabulatum, *Bacc.* 2. 3. 44.
Stimulum, in gen. neutr. *Men.* 5. 2. 112.
Stirps, pro auctore, *Tri.* 1. 2. 180.
Strategus, qui bibendi leges fert, *Stich.* 5. 4. 20.
Strategus, belli dux, Imperator: Gr. *Curc.* 2. 3. 6.
Stratioticus, militaris: vox Gr. *Pſeud.* 2. 2. 9.
Strenuare, ſtrenuum ſe oſtentare, *Pſeud.* 2. 2. 34.
Striges, aves nocturnæ, *Pſ.* 3. 2. 31.
Strophiarius, qui ſtrophia conficit, *Aul.* 3. 5. 42.
Struix, ſtrues, exſtructio, *Men.* 1. 1. 26.
Struthea, bellarii genus, ex malis cotoneis, *Perſ.* 1. 3. 7.
Studioſus, cum dat. *Mil.* 3. 1. 207.
Stultiloquentia, *Trin.* 1. 2. 185. &
Stultiloquium, ſtulta locutio, *Mil.* 2. 3. 5.
Stultividus, ſtultè ſeu perversè videns, *Mil.* 2. 3. 64.
Sua, ejus, *Asin.* 3. 1. 26.
Suadela, eloquentia, *Ciſt.* 2. 3. 24.
Suavitudo, blanditia, *St.* 5. 5. 14. *Frag. p.* 134. *v.* 10.
Subigitatio, laſciviuſcula attrectatio, *Capt. Grex.* 2.
Subaquilum, fuſcum, *Rud.* 2. 4. 9.
Subbasilicani, qui ſub baſilicis deſident, *Capt.* 4. 2. 35.
Subcuſtos, cuſtos vicarius, *Mil.* 3. 2. 54.
Subditivus, falſus, *Am.* 1. 2. 35.
Subdiu, interdiu, *Moſt.* 3. 2. 78.
Subiculum, quod ſubjicitur, *Perſ.* 3. 3. 14.
Subigitare, obſcenè, *Mil.* 3. 1. 58.
Subleſta fides, fides tenuis & infirma, *Bac.* 3. 6. 13.

Sublingio, nomen, a ſublingendis patinis, *Pſeud.* 3. 2. 103.
Submerus, non planè dilutus, *St.* 2. 1. 116.
Subminia, quaſi ſubminiata, de veſte, *Epid.* 2. 2. 48.
Subſcudes, retinacula lignea tabularum, *Fr. p.* 513. *v.* 7.
Subtemen, interior panni pars, quæ ſtamini ſubeſt, *Merc.* 3. 1. 20.
Subvenibo, ſubveniam, *Men.* 5. 7. 20
Subvulturius, ſubniger, *Rud.* 2. 4. 9.
Succenturiare, ſupplere, *Trin.* 4. 2. 160.
Succidaneus, qui ſuccedendo velut alterius culpam luit, *Ep.* 1. 2. 37.
Succeſſa, quæ ſucceſſerunt bene, *Pſeud. Prol.* 8.
Succidus, ſucci plenus, *Mil.* 3. 1. 192.
Succingulum, baltheus, *Men.* 1. 3. 17.
Sucula, machina in torculari, *Ru.* 4. 4. 126.
Suffarcinatus, intus farcinatus, *Curc.* 2. 3. 10.
Sufflatus, iratus, *Bacch.* 4. 2. 21.
Sultis, ſi vultis, in adhortationibus, *Men.* 2. 2. 75.
Summa, ſummus locus, *Truc.* 4. 2. 15. & 1. 1. 4.
Summanare, furari, *Curc.* 3. 4. 46.
Summanus, Deus ſummus Manium, *Curc.* 3. 43.
Sumtifacere, inſumendo perdere, *Caſ.* 2. 7. 2.
Superare, ſupereſſe, *Am.* 2. 2. 77.
Superbia, contumelia, *Ciſt.* 1. 1. 42.
Superſtitare, ſuperſtitem eſſe, *Per.* 3. 1. 3.
Superſtitioſus, ariolator, *Amph.* 1. 1. 167.
Supparaſitari, aſſentari, *Amph.* 1. 3. 17.
Supparum, linteum puellarum veſtimentum, *Epid.* 2. 2. 48.
Supplicium, ſupplicatio, *Rud. Prol.* 25.
Suppromus, coadjutor promi, *Mil.* 3. 2. 12.
Surpuit, ſurripuit, *Cap.* 3. 5. 102.
Surrepsit, ſurrepſerit, *Mil.* 2. 3. 62.
Suſpicare, ſuſpicari, *Caſ.* 2. 6. 42.
Suſpiritus, anhelitus, *Mer.* 1. 2. 4.
Suſſilire, ſurſum ſalire, *Curc.* 1. 2. 63.
Suſtentare ſe, tueri valetudinem, *Stich.* 3. 2. 14.
Sutela, fallaciæ, *Caſ.* 1. 1. 7.
Suus, ejus, *Amph.* 3. 4. 19.
Suus ſibi, ſuus, *Capt. Pr.* 14. 15.
Sycolatronidæ, ficta vox gentis, *Mil.* 1. 1. 43.
Sycophantari, ſycophantias ſtruere, *Trin.* 3. 3. 57.
Sycophantioſè, calumniatoriè, *Pſeud.* 4. 7. 113.
Symbolus, teſſeræ genus, quo utebantur veteres in pactis conventis fidei faciendæ, *Bacch.* 2. 3. 29.
Syngraphus, diploma, quo libera commeandi facultas datur belli tempore, *Cap.* 2. 3. 90.

T.

TACITA, paſſivè, ea quæ tacentur, *Aſ.* 4. 2. 17.
Tactio, cum acc, quemadmodum & alia iſtiuſmodi verbalia conſtrui ſolent apud noſtrum, *Aul.* 3. 2. 4. & 4. 10. 14.
Tactu, tactui, *Aſ.* 2. 2. 50.
Tagenium, piſcis genus, *Frag. p.* 524. *v.* 17.
Tagis, tangis, *Aſ.* 2. 2. 106.
Talus, ludus talorum, *Bacch.* 1. 1. 38.
Tangere, fallere, *Ep.* 5. 2. 40.
Tanta mira, id eſt, tam mira, *Amph.* 5. 1. 5.
Tarmes, vermiculus qui poſtes ſecat, *Moſt.* 3. 2. 138.
Tedigniloquides, ficta vox, *Perſ.* 4. 6. 11.
Temerè, facilè, *Bacch.* 1. 1. 53. fruſtra, *Trin.* 4. 2. 162.
Temetum, vinum, *Truc.* 4. 3. 59.
Temperi, tempore ſuo, *Per.* 5. 1. 16.
Temperint, temperent, *Tru.* 1. 1. 41.
Templa, de mari, *Mil.* 2. 5. 3.
Telo ſuo, arte ſua, *Am.* 1. 1. 113.
Tempori, tempeſtivè, *Aul.* 3. 3. 6. numero, celeriter, maturè, *Rud.* 4. 2. 16.
Tenus, laqueus qui tenditur, *Bacch.* 4. 6. 23.

Terginum, ſcutica, *Pſ.* 1. 2. 21.
Tergus, gen. maſ. *Aſ.* 2. 2. 53.
Termentum, detrimentum, *Bacc.* 4. 9. 5.
Terveneficus, convicium, *Bacch.* 4. 7. 15.
Teſticulari, crepare teſtes, *Amp.* 2. 2. 193.
Tetuli, tuli, *Amph.* 2. 2. 84.
Thalaſſicus, marinus: vox gr. *Mil.* 4. 4. 43.
Thermopotare, calidum bibere: ex græco latinoque fictum verbum, *Trin.* 4. 3. 7.
Theti, Thetide, *Epid.* 1. 1. 33.
Tiara, tegumentum capitis, quo utebantur Perſæ, *Per.* 4. 2. 2.
Tinnimentum, per jocum de clava, qua cum caput tunditur, aures tinniunt, *Rud.* 3. 5. 26.
Tintinnaculi, tortores, ſive lorarii: fictum vocabulum a verberum crepitu, *Tru.* 4. 3. 8
Tipula, genus inſecti, *Per.* 2. 2. 62.
Tis, in genit. tui, *Mil.* 4. 2. 42.
Titivilitium, res nihili, *Caſ.* 2. 5. 39.
Tolleno, machina tollendis aquis, *Fr. p.* 513. *v.* 4.
Tollit, in præterito perfecto, a tollo, *Fr. p.* 524. *v.* 2.
Tolutim, glomeratim, *Aſ.* 3. 3. 116.
Tondere, cum ablat. *Bac.* 2. 3. 8.
Tonſus, tonſura, *Am.* 1. 1. 288.
Torulus, cincinnus in conum conſertus, *Amp. Prol.* 144.
Tota, toti, *Fr. p.* 523. *v.* 2.
Tractim, lentè, *Amph.* 1. 1. 157.
Tragula, telum hamatum: tralatè de fallacia, *Pſeud.* 1. 4. 14.
Trahax, a trahendo: de lenone, *Perſ.* 3. 3. 6.
Trahere, bibere, *Rud.* 2. 5. 2.
Traloqui, a principio ad finem eloqui, *Perſ.* 3. 3. 307.
Trama, filum, quod trameat in textura, *Rud.* 5. 2, 37.
Tranſcædere, probè cædere, *Per.* 4. 8. 1.
Tranſtinere, tranſverſum tenere, *Mil.* 2. 2. 58.
Tributus, tributum, *Ep.* 2. 2. 43.
Tricæ, nugæ, ſermo intricatus, *Curc.* 5. 2. 15.
Trifurcifer, convicium, *Aul.* 2. 4. 47
Trigonus, piſcis, *Capt.* 4. 2. 71.
Triparcus, valde parcus, *Perſ.* 2. 3. 14.
Triſtis, pro irato, *Caſ.* 2. 3. 14.
Triveneſica, convicium, *Aul.* 1. 2. 8.
Truculentia, morum atrocitas, *Truc.* 3. 2. 7.
Tryblium, patella, *Stich.* 5. 4. 9.
Tuatim, tuo more, *Amp.* 2. 1. 14.
Tuburcinari, raptim vorare, *Per.* 1. 3. 42.
Tumulti, tumultûs, *Caſ.* 3. 5. 22.
Turdetani, pro iis qui turdos vendunt: jocul. *Cap.* 1. 2. 60.
Turgere, iratum eſſe, *Caſ.* 2. 5. 17.
Turtur, penis, *Bacch.* 1. 1. 35.
Tuſculum, diminut. a tus, *Aul.* 2. 8. 15.
Tutantur, paſſivè, *Am.* 2. 2. 20.
Tyrannus, in bonam partem, *Cur.* 2. 3. 6.
Tympanotriba, tympani pulſator, pro effeminato: quales erant ſacerdotes Cybeles, tympana pulſantes, *Truc.* 2. 7. 49.

V.

VACIVITAS, vacuitas, *Curc.* 2. 3. 80.
Vacivus a um, vacuus, *Caſ. Pr.* 29. 3. 46. *paſſim.*
Vadari, in jus citare, *Aul.* 2. 4. 40.
Vadatus, paſſivè, *Bacch.* 2. 2. 3.
Valentulus, validus, *Caſ.* 4. 4. 26.
Valgus, qui talos vitioſos, & diverſas ſuras habet, *Mil.* 3. 1. 227.
Valga ſavia, diſtorta labra, *Mil.* 2. 1. 16.
Vanidicus, qui vana dicit, *Trin.* 3. 1. 37.
Vaniloquentia, locutio vana, *Rud.* 4. 1. 14.
Vaniloquidorus, fictum nomen, *Perſ.* 4. 6. 20.
Vanitudo, vanitas, *Capt.* 3. 4. 37.
Varus, qui diſtorta crura habet, *Mil.* 3. 1. 124.
Vaſa, obſcœnè, *Pœn.* 4. 2. 41.
Vaſticies, vaſtitas, *Pſ.* 1. 1. 68.
Vaſum, vas, *Truc.* 1. 1. 33. 34.
Ubi ubi, ubicumque, *Aſ.* 2. 2. 21.
Vectari, deponentis forma, pro vectare, *Mer.* 1. 1. 76.

Velabrum,

Velabrum, locus Romæ ubi olea-riorum tabernæ, *Cap*. 3. 1. 29.
Venatici, abſolutè pro canibus venaticis, & per metaphoram de paraſitis tenuiter victitantibus, *Cap*. 1. 1. 17.
Venatus, de piſcatu, *Rud*. 4. 3. 31.
Venditaria lingua, venalis, *Sti*. 1. 3. 104.
Veneficus, convicium, *Ru*. 4. 3. 48.
Venerem, pro venerer, *Tru*. 2. 5. 23
Venerium, pro jactu Venerio in talorum ludo, *Aſ*. 5. 2. 55.
Ventrioſus, qui magnum ventrem habet, *Aſ*. 2. 3. 20.
Verberabiliſsimus, qui dignus verberibus maximè, *Aul*. 4. 4. 6.
Verberantes, paſſivè, id eſt, vapulantes, *Truc*. 4. 3. 3.
Verbum, proverbium, *Merc*. 4. 4. 81.
Verculum, diminut. à *ver*: blandimentum, *Caſ*. 4. 4. 15.
Veriverbium, veracitas verborum, *Capt*. 3. 4. 36.
Vernilitas, laſcivia, *Frag*. *p*. 524. *v*. 5.
Verò, pro certè, *Aſ*. 1. 1. 43. pro igitur, *Epid*. 5. 2. 58.
Verſare, pro fallere, *Cur*. 4. 1. 23.
Verſipellis, canus, *Perſ*. 2. 2. 48.
Vervina, veru, *Bacch*. 4. 8. 46.
Verum, pro veru, *Rud*. 5. 2. 15.
Vervex, de ſene amatore, *Caſ*. 3. 2. 55.
Veſperna, cœna, *Fr*. *p*. 525. *v*. 57.
Veſperugo, Heſperus, *Amph*. 1. 1. 119.
Veſtiſpica, quæ veſtes curat, *Tri*. 2. 1. 22.
Viaticatus, viatico inſtructus, *Men*. 2. 1. 30.
Viciſſatim, viciſſim, *Pœn*. *Pr*. 46. per vices, *St*. 4. 1. 27.
Victi, pro victus, *Cap*. 4. 2. 75.
Viduitas, inopia, *Rud*. 3. 3. 2.
Vietor, lictor: a viendo, id eſt, vinciendo, ſive ligando, *Rud*. 4. 3. 51.
Vietus, languidus, enervatus, *Mer*. 2. 2. 20.
Vinarius, qui vinum vendit, *Aſ*. 2. 4. 30.
Vinnula oratio, illecebroſa, *Aſin*. 1. 3. 70.
Violarii, qui veſtes violæ colore tingunt, *Aul*. 3. 5. 36.
Virgatores, qui virgis & loris ſervos cædunt, *Aſ*. 5. 2. 19.
Virgidemia, virgarum meſsis, *Rud*. 3. 2. 22.
Virginaria feles, fur virginum, *Perſ*. 4. 4. 14.
Virginis vendonides, virginum venditor. *Perſ*. 4. 6. 20.
Virile, ſexus virilis, *Rud*. 1. 2. 19.
Viripotens, potens ſive pollens viribus, *Perſ*. 2. 3. 1.
Viritim, in ſingulos viros, *Pſ*. 1. 5. 26.
Vitent ancipiti infortunio, *Pœn*. *Prol*. 25.
Vitilena, vitii lena, quæ ad vitia allicit, *Moſt*, 1. 3. 56.
Vitium, pro culpa, *Aul*. 4. 10. 15.
Vitulor, lætitiam ſubentiamque exerceo, a Vitula hilaritatis dea, *Perſ*. 2. 3. 2.
Vixiſſe, pro mortuum eſſe, *Bac*. 1. 2. 43.
Ulli, pro ullius, *Truc*. 2. 2. 38.
Ulmei, ulmis miſerè cæſi: jocu-lariter, *Aſin*. 2. 2. 96.
Ulmitriba, de puero verberone, *Perſ*. 2. 4. 7.
Ulpicum, allii ſpecies, *Pœn*. 5. 5. 35
Ulyſſes, pro callido, *Pſ*. 4. 6. 1. pro conſiliario, *Men*. 5. 5. 4.
Umbraticola, mollis, *Tru*. 2. 2. 49.
Unanimans, unanimis, *Tru*. 2. 4. 81
Unguentaria, ars unguenta conficiendi, *Pœn*. 3. 3. 90.
Uni, in genitivo, *Sti*. 5. 4. 49.
Unicus, ſummè dilectus, *Capt*. 1. 2. 44.
Unumquidquid, pro unumquodque, *Trin*. 4. 2. 39.
Volſella, a vellendo: inſtrumentum ad exſtirpandos a corpore pilos radicitus, *Curc*. 4. 4. 21.
Volturius, jactus nomen in talorum luſu, qui infelix, *Cur*. 2. 3. 78.
Voluntate, id eſt, ſponte, *Mil*. 2. 5. 40.
Volup, voluptas, *Men*. 4. 3. 5.
Voluptabilis, qui voluptatem

affert, *Epid.* 1. 1. 19.
Voluptarii, qui voluptatibus ſtudent, *Men.* 2. 1. 34.
Vomitus, de homine impuro, *Moſt.* 3. 1. 120.
Vorſare, verſare, *Ciſt.* 1. 1. 96.
Vorſum, in anteriorem partem, cui *rurſum* opponitur, *Amp.* 5. 1. 60.
Vorſus, a vertendo: converſio in orbem inter ſaltandum, *Stich.* 5. 7. 2.
Voſtrum, pro veſtri, *Men.* 5. 9. 58.
Votitus, voto obſtrictus, *Aſin.* 4. 1. 44.
Upupa, de malleo: per jocum, *Capt.* 5. 4. 7.
Urbicapus, qui urbes capit, *Mil.* 4. 2. 64.
Uri, angi, *Bacch.* 5. 1. 5.
Uſura, uſus, *Trin.* 1. 2. 144.
Uſuraria uxor, qua quis per libidinem utitur, *Am. Ar.* 1. 3.
Uſus eſt, opus eſt, *Curc.* 1. 13.
Uſufacere, ut uſucapere, uſu venire, *Amph.* 1. 1. 129.
Ut, pro qualis, *Amp. Pr.* 104.
Uterum, in genere neutro, *Aul.* 4. 7. 10.
Uti, paſſivè, *Mil.* 3. 1. 84. cum accuſat. *Men.* 4. 2. 1. *Pœn.* 5. 2. 128.
Utibilis, utilis, *Moſt.* 4. 1. 2.
Utrobidem, utroque in loco, *Tru.* 1. 2. 50.

Z.

Z*AMIA*, damnum: græca vox, *Aul.* 22. 20.
Zona, pro marſupio, *Pœn.* 5. 2. 48. *paſſim.*
Zonarius ſector, qui aliis zonam exſecat, *Trin.* 4. 2. 20.

FINIS.

CATALOGUS

Præcipuarum M. Accii Plauti Editionum.

Anni.

1472 . . Venetiis, *curâ Georgii Merulæ.* in-fol.
1482 . . Tarvisii. *in-fol.*
1482 . . Daventriæ. *in-fol.*
1490 . . Mediolani. *in-fol.*
1495 . . Venetiis. *in-4°.*
1499 . . Ulmæ. *in-fol.*
1499 . . Venetiis, cum Commentariis *Joa. Petri Vallæ & Bern. Saraceni.* in-fol.
1500 . . Bononiæ, per *Benedict. Hector.* in-fol.
1500 . . Mediolani, cum Comm. *Jo. Bapt. Pii.* in-fol.
1500 . . Parisiis, per *Sim. Carpentarium.* in-12.
1503 . . Bononiæ, per *Benedict. Hector.* in-fol.
1506 . . Brixiæ, ex recenſ. *Pyladæ Bucoardi,* per *Jacobum Britannicum.* in-fol.
1511 . . Parmæ, cum Comm. *Thaddæi Ugoleti.* in-fol.
1511 . . Venetiis, cum Comm. *Vallæ & Saraceni.* in-fol.
1513 . . Parisiis, curâ *Simonis Carpentarii.* in-8°.
1514 . . Florentiæ, apud *Philipp. Juntam.* in-8°.
1518 . . Venetiis, cum notis *Saraceni.* in-fol.

ANNI.

1522 . . Venetiis, ex recogn. *Franc. Aſulani.* in-4°.
1522 . . Venetiis, *apud Aldum.* in-8°.
1530 . . Parisiis, *apud Rob. Stephanum.* in-fol.
1535 . . Parisiis, *apud Rob. Stephanum.* in-fol.
1535 . . Lugduni, *apud Sebaſt. Gryphium.* in-8°.
1538 . . Basileæ, per *Joach. Camerarium.* in-8°.
1538 . . Coloniæ, curâ *Gyberti Longolii.* in-8°.
1540 . . Lugduni. *in*-8°.
1547 . . Lugduni, *apud Sebaſt. Gryphium.* in-16.
1551 . . Basileæ, ex editione *Camerarii.* in-8°.
1554 . . Florentiæ. *in*-8°.
1554 . . Lugduni. *in*-16.
1558 . . Basileæ, ex edit. *Camerarii.* in-8°.
1566 . . Antwerpiæ, *apud Plantin.* in-16.
1566 . . Parisiis, ex edit. *Rob. Stephani.* in-8°.
1568 . . Basileæ. *in*-8°.
1573 . . Basileæ. *in*-8°.
1576 . . Parisiis, ex recensione *Lambini.* in-fol. *apud Joan. Macæum.*
1579 . . Coloniæ, ex edit. *Lambini.* in-8°.
1579 . . Parisiis, ex recens. *Lambini.* in-fol.
1581 . . Genevæ. in-12.
1581 . . Heidelbergæ, ex edit. *Lambini.* in-8°.
1581 . . Lugduni, ex edit. *Lambini.* in-8°.
1587 . . Genevæ, ex edit. *Lambini.* in-8°.
1587 . . Parisiis, ex edit. *Lambini.* in-fol.
1589 . . Antwerpiæ, ex recensione *Jani Douzæ.* in-12.
1589 . . Lugd. Batav. ex recens. *Douzicâ.* in-16.
1592 . . Editio *Jani Gruteri. Douzicâ.*
1593 . . Genevæ, ex edit. *Lambini.* in-4°.

ANNI.

1595 . . Lugduni Batav. ex recens. *Douzicâ.* in-12.
1598 . . Françofurti, ex recens. *Douzicâ.* in-8°.
1603 . . Francofurti, *apud Franc. Raphelengium.* in-24.
1603 . . Genevæ, in corpore Poetarum Latinorum. *in*-4°.
1605 . . Francofurti, curâ *Frider. Taubmanni.* in-4°.
1605 . . Genevæ, ex edit. *Lambini.* in-4°.
1605 . . Witebergæ, ex edit. *Taubmanni.* in-4°.
1610 . . Francofurti, ex edit. *Douzæ.* in-12.
1611 . . Genevæ, in corpore Poetarum. *in*-4°.
1612 . . Francofurti, ex edit. *Taubmanni.* in-4°.
1619 . . Amstelodami, *apud Janſſon.* in-24.
1619 . . Neapoli Nemetum, per *J. Phil. Pareum.* in-4°.
1621 . . Francofurti, ex edit. *Taubman.* in-4°.
1621 . . Witebergæ, ex edit. *Taubmanni.* in-4°.
1622 . . Genevæ, ex edit. *Lambini.* in-4°.
1640 . . Witebergæ, ex recens. *Auguſti Buchneri.* in-12.
1641 . . Francofurti. *in*-8°.
1645 . . Lugd. Batav. per *M. Zuerium Boxhornium.* in-8°.
1650 . . Amstelod. per *J. Iſaacum Pontanum.* in-16.
1652 . . Amstelodami, typis Elzevir. *in*-12.
1652 . . Witebergæ, ex edit. *Buchneri.* in-12.
1658 . . Parisiis, ex recognit. *Franc. Guieti.* in-8°.
1659 . . Witebergæ, ex edit. *Buchneri.* in-12.

ANNI.

1664 . . Lugd. Batav. curâ *Jo. Friderici Gronovii.* in-8°.

1669 . . Lugd. Batav. ex edit. *Gronovii.* in-8°.

1679 . . Pariſiis, in uſum Delphini, curâ *Jac. Operarii.* in-4°. 2 vol.

1684 . . Francofurti, ex edit. *Gronovii.* in-8°.

1721 . . Londini, in corpore Poetarum lat. *in-fol.*

1759 . . Lutetiæ Pariſ. *apud* JOSEPH. BARBOU, *cum ſiguris æneis.* in-12. 3 vol.

Literæ quibus impreſſus eſt hic Auctor a P. S. FOURNIER *juniore inciſæ ſunt.*